

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\S\Souček  
Ludvík\Ludvík\_Souček-Hippokratův\_slib.pdb

PDB Name: Ludvík\_Souček-Hippokratův\_slib  
Creator ID: REAd  
PDB Type: TEXT  
Version: 0  
Unique ID Seed: 0  
Creation Date: 16.8.1973  
Modification Date: 16.8.1973  
Last Backup Date: 1.1.1970  
Modification Number: 0

LUDVÍK SOUČEK

HIPPOKRATŮV SLIB

Vědeckofantastické povídky

Úměrná dávka fantazie

"Tak to jste tedy, kamaráde, vedle jak ta jedle," řekl redaktor Zajíček sice dobromyslným, ale zároveň rozhodným tónem. "Sci-fi je, abyste věděl, moderní pohádka. A jako každá pohádka má svoje pravidla, která musí autoři dodržovat. Chybí vám cit pro pravidla hry, rozumíte? A ke všemu čím dál tím víc. Z vaší poslední povídky to už přímo kape, abych tak řekl. Nechcete kafe?" Zhrzený autor Vokurka (literárním pseudonymem Rubín) nervózně poposedl na okraji židle, vybrané sem pro vyslovenou nepohodlnost a vratkost, zkracující trvání návštěv. Kafe nechtěl skrze nemocný žlučník nikdy, což Zajíček moc dobře věděl.

"Myslím, že námět je, řekněme, originální," odvážil se podotknout. "Víte, takový nekonvenční. Proč by museli nepozemšťané vypadat ausgerechnet jako mloci nebo jako chobotnice? No, řekněte sám! Proč by nemohli být pořád mezi námi jako docela normální lidé, řekněme jako. vy nebo já..."

"Nonono," zabručel Zajíček skepticky. "Že byste zrovna vy..." "Tak tedy ne já," připustil Vokurka svou nespornou pozemskost, "ale někdo jiný stejně všední a obyčejný. Proč by museli přilétat na ufájzech s efekty jako při slavnostním ohňostroji a nezařídili si docela nenápadný způsob přepravy z hvězdy na hvězdu, na to šup, bleskově. Třeba těmi, jak se jim říká, červími děrami v časoprostorovém kontinuu, hupky tam, hupky ven, a za chvíli by se vykulili doma někde u Arktura."

"Jo, to v té poslední povídce máte," připustil znechuceně Zajíček. "Alfa Bootis. Moc daleko není, to je zase pravda, ale ono i těch pětaticet světelných let stačí, kamaráde, k podříznutí větve, na které vedete ten svůj krámk s fantazií. Víte, ona fantazie je jedno a fantazmagorie druhé. A tím rozhodně nehodláme své čtenáře krmit. A taky nebudeme, dokud tu sedím," dodal zavile. "Vážně nechcete kafe?"

"Vážně ne," ujistil ho rezignovaně Vokurka alias Rubín. "Co se vám vlastně na té povídce tolik nelíbí?"

"Všechno, od A do Zet, když už to mermomocí chcete vědět. Nelíbí se mi, že pořád cpete na naši planetu nějaké Mart'any..."

"Pardon, o Mart'anech nebylo...", pokusil se Vokurka o chabou obranu.

"No dobře, tak o Arktuřanech nebo jakých potvorách. To je ještě horší. Lidé si docela stačí sami, bez dohledu a bez laskavé pomoci nějakých strejdů z kosmu. Bylo by taky smutné, kdyby ne. A měli by plné právo nakopnout do zadku každého, kdo by jim strkal nos do zeměkouláckých záležitostí, rozumíte? Kdo si rád čte o takových nesmyslech, ať louská pana Dánikena, ale ne knihy našeho nakladatelství. Kromě toho, kamaráde, víte, co říkal zrovna vloni na pražském astronautickém kongresu Šklovskij?"

Vokurka pokýval truchlivě hlavou. "Nojo, vím. Že jsme asi ve vesmíru sami nebo skoro sami. Já tomu stejně nevěřím."

"Jenže ono není tak strašně zajímavé, čemu věříte nebo ne," odvětil krutý Zajíček. "Věda je věda, milý pane. Poučuje nás, že myšlení je funkce našich mozkových buněk a že mozku stačí moc málo, aby to s myšlením šlo do háje. Natož kdyby se myslivna předělávala na nějaký jiný model. Chápete tu absurdnost, vůbec něco podobného napsat? A věda nás taky poučuje, že v našem světě, složeném z tardyonů, pomalých částic, upalujících nejvýše světelnou rychlostí, jsou mezihvězdné lety úplný nesmysl, blud a nerealizovatelný sen. Na věky věků amen. Možná, to vám přiznám," dodal velkoryse, ačkoli s přemáháním, "že někde existují vesmíry z tachyonů o nadsvětelných rychlostech, a tam že je možné ledacos. To nás ovšem zajímá asi jako loňský sníh, protože se o tom tak jako tak nikdy nedovíme, a tak nám to může být krajvaje fuk. A to ani nemluvím o obtížích s pohonem a tak dále a tak dále. Jen hezky zůstaňte u svých osvědčených raket, kamaráde, vykopávejte si ty svoje hrdiny na Měsíc a pro mne za mne třeba na Mars nebo na Jupiter, ale jinak zůstaňte hezky při zemi. A tu inventuru z vesmíru nechte, prosím vás, jednou provždy na pokoji, než se do vás pořádně obuje. Dobře vám jako starší a zkušenější radím."

Rubín-Vokurka těžce a ztrápeně vzdychl. "Tak jo. Já to přešiju na rakety a na Mars, když myslíte."

"Bravo," zaradoval se Zajíček. "Já věděl, že si nakonec dáte říct. Můžete do toho šitnout drobet parapsychologie, to se teď nosí, ovšem s mírou. Lidi to chytne víc než nějaké červí díry. Ale Vokurka, to vám povídám, zítra ráno to tady

musí být! Tiskárna nebude čekat, až se vám uráčí chytit inspiraci."

"Už zítra ráno? Hergot..." No, nakonec co, řekl si. Lístky do kina mně už propadly víckrát. Nebude to poprvé ani naposled. "Dobře. Ráno to tady máte s osvědčenými efekty."

Zajíček osaměl. Chvilí zamyšleně koukal na pseudoparižské střechy, pak sjel pohledem na hodinky a bystře vyskočil.

"Takže pro dnešek balím," zvěstoval otevřenými dveřmi sekretáře. "Zítra přinese Vokurkorubín přešupačenou povídku, Mišenko. Kdybych tu náhodou ještě nebyl, tak ty kydy od něj vezměte vy, ano?"

Městem vládl štiplavý mráz, lidé na tramvajové stanici podupávali a krátili si čas nadáváním na dlouhé intervaly. Remcání zesílilo, když se za rohem vynořila prastará tramvaj s tabulkou Služební jízda a s několika muži zřejmě se nudícími, avšak toužícími osvojit si řidičské řemeslo. Se zvukovými efekty přiměřenými věku dokodrcala do stanice a z cvičných důvodů zastavila. Zajíček, sledován několika nevraživými pohledy, vklouzl do dveří a posadil se na prochladlou lavici podél oken vedle zachumlaného starého pána, listujícího v jakémsi časopisu. Babička tramvaj se revmaticky rozjela.

"A jéje, Zajíček," zaradoval se starý pán a schoval časopis do aktovky plné lejster. "Už jsem vás neviděl ani nepamatuju, pane redaktore!"

"Dnes jedu výjimečně dřív, máme s manželkou výročí," vysvětloval Zajíček obtížen špatným svědomím, "takže jsem si dovolil..."

"Ale samozřejmě, samozřejmě," přitakal žoviálně pán z kožešinového límce. "Máte prý hezkou a náramně mladou paničku, té si musíte hledět. A co autoři, nezlobí, nezlobí?"

"Ale zlobí, pane revidente," doznal Zajíček trpitelským hlasem. "Zrovna dneska mi jeden přinesl povídku o přípravě invaze z Arkturu, z Alfý Bootis, představte si. A že prý se Arktuřané zamíchali mezi lidi a vypadají jako oni a ještě ke všemu si jezdí sem a tam nějakým docela nenápadným způsobem a za chvíličku. To je fantazie, co?"

"To jsou mi věci," vrtěl pán revident hlavou na tenkém a vrásčitém krčku, "to je vážně fantazie, no, až k nevěře.

Vymluvil jste mu to, doufám?"

"Samozřejmě. Šlo to naštěstí docela hladce."

"Ano, ano," přitakal starý pán a pak se rozzářil. "Víte, já bych vám mohl vyprávět, jejda! Za dobu mého působení se našlo takových fantastů víc. Slyšel jste jméno Wylie, Philip Wylie?"

Zajíček pokrytecky a lživě zakroutil hlavou a pan revident se nad vzpomínkou písklavě rozesmál až do záchvatu stařeckého kašle.

"Tak ten Wylie, abyste věděl, dal počátkem roku 1945 do American Magazine povídku The Paradise Crater o bombě, vyrobené z uranu 237, a dost přesně popsal princip atomové bomby, kterou se Spojené státy chystaly svrhnout, jenomže zatím nikdo nevěděl, na koho to bude. A už předtím udělal totéž nějaký Cleve Cartmill v takovém časopise pro fantasy, počkejme, tuším Astounding Science Fiction se jmenoval. Ano, určitě. Ale že mám paměť, co? Jako zvoneček. Takže vidíte, pane redaktore, nic nového pod sluncem."

Dědku užvaněná, pomyslel si Zajíček, tohle mám všechno dávno v malíčku a ještě ke všemu vím o povídce Roberta A. Heinleina Solution Unsatisfactory z roku 1941, o Smithově Skylarku z roku 1928. A navrch mám evidovanou Nikolského ruskou knížku Za tisíc let, předvídající roku 1927, ano prosím, 1927, první výbuch bojové atomové bomby na rok 1945... To bys koukal, foťr! Jenže co je mi to všechno platné, když těch lemplů s fantazií spíše přibývá, než ubývá, a když všechno zvládnout nemohu. Ještě že atomovky jsou dneska už stará vesta. Teď jde o víc.

"Vystupovat, panstvo, konečná!" obrátil se k nemnohým cestujícím pán za kontrolory, jediný v tramvajáckém. Zajíček si uvědomil, že dnes ani neregistroval Přestup - ostatně proč by taky měl, zřejmě to bylo zase jako už tisíckrát nebo víckrát jakési vplynutí do žlutavé mlhy přechodní zóny, z níž pak koleje pokračovaly do opaleskujícího tunelu prostoročasu. Viděl jeho hladké stěny okny, na nichž se v slzách rozpouštěly poslední mrazivé květy a kapradiny. Rozkošnický se protáhl v očekávání nastávajících příjemností a přiměřeně věku i zřetelně obezitě sestoupil na nástupiště, vedené několik decimetrů nad duhově měňavým dnem tunelu. Vedle nástupiště leitovala dřevěná bouda, sloužící snad kdysi k úschově nějakých tramvajáckých nezbytností. Teď se před ní pasažéři seřadili do ukázněného zástupu. Zajíček se jako každý den musel zasmát tabulce Cizím vstup zakázán, kterou sem nějaký nezkratný šprýmař v záchvatu humoru přitloukl. Vstoupil, pocítil jako obvykle lehký šok. Z ramen mu spadla tíha nezvyklého těla, dvounohého, ustavičně labilního a nesmyslně těžkého, vyžadujícího téměř plynulý přísun oxidovatelných látek, na Zemi vesměs nechutných. Ve své pravé podobě, blížící se nejspíše přerostlé stonožce, vyjel ven mezi kolegy, kteří prošli transmutátorem před ním. Jako po každé proměně byli všichni lehce vzrušeni a brebentili ultrazvukovou řečí, gestikulující několika páry noh najednou.

Toho večera usedl Vokurka alias Rubín s rezignovanou tváří řeholníka k psacímu stroji, aby uvedl povídku do hranic zdravého rozumu a pro lidstvo neurážlivých relací s vesmírem vůbec a jeho nepravděpodobnými mimozemskými obyvateli zvláště. Tak za prvé žádné cesty časoprostorem. Ergo kramflek tam lupneme osvědčené rachejtle.

Povzdechl a začal: Oslivé snopce plamenů narazily do ožehlé půdy a rozervaly ji tisíce... tisíce... tisíce - "Hele, miláčku, koni nebo koňmi," otázal se manželky, sledující televizní obrazovku. "Teda koni nebo koňmi jako koňskými silami."

"Watty," odpověděla, aniž se otočila. "Máme novou soustavu fyzikálních jednotek, nedouku!"

Vokurka potlačil se šetrností sobě vlastní neodolatelnou Rubínovu touhu praštit psacím strojem o zem. Watty tepaly ohnivými kopyty zemi, ksakru!

"Co je?" zajímala se manželka.

"Ale nic. Já ti to ukážu názorně, pojď se podívat," vzal choť za rukáv svetru a vyvedl ji na balkón. Vyskakovaly první hvězdy. "Vidíš támhle, vedle Herkula, nad tím řetízem, co se mu říká Severní koruna? Tak to je souhvězdí Bootes, Pastýř, abys věděla."

"Hm. A co má být?" otázala se a nenápadně mrskla pohledem přes rameno, aby, jak se pěkně říkává, zůstala v obraze

díla čili vědoma si souvislostí.

"Ta největší hvězda je Arktur. Zajíček mi dneska vysvětlil, že se k ní nikdy nikdo nedostane, a abych o takových dálavách nepsal."

"Asi měl pravdu," zauvažovala choť. "A pust' mě. Je tu zima."

Stonožka Zajíček v téže chvíli laškoval se svou mladou a na měřítka rodné planety náramně fešnou manželkou.

Osvěžovali se právě v nádrži s výživným roztokem a dívali se na hvězdičky.

"Támhle u té mrňavé pracuju," řekl pyšně a ukázal jednou z končetin k místům, kde obyvatelé Země spatřují souhvězdí Plachet, odtud, od Arkturu, byly ovšem hvězdy oproti pozemskému pohledu znatelně posunuty různými směry.

"Vidím, miláčku," odpověděla něžným ultrazvukem stonožka slabšího pohlaví. "Ještě že to je tak blízko a že můžeme být skoro pořád a pořád spolu. Vid'?"

Stejně mám tyhle šutráky nejradši

Při pohledu z větší vzdálenosti byla planeta úchvatně a jaksi ofenzivně krásná. Povrch se zaoblil a vyrovnal. Zdálo se že tančí vesmírem jako poněkud barevně proměnlivá smaragdová nebo akvamarínová (nebo jaká vlastně) kulička. Ocítl-li se však pozorovatel blíže, změnily se pocity jeho naturelu - v každém případě utrpělo krásno trhlíny v doslovném i přeneseném smyslu slova; objevily se vrásky a vrásky, hluboké propasti a šíleně zmatené propletence strmých hřbetů, neopracovaných jednotlicí, ukáznutí a harmonizující činností vody, která už na povrchu planety dávno neexistovala. Také barvy pozbyly zářivost, zakalily se, ze šperku se stala bižuterie, z drahokamu nejvyšší polodrahokam. A docela zblízka, na dosah zraku i hmatu, byla planeta vysloveně ohyzdná, jakoby vytvarovaná z nejlevnějšího lahvového skla nebo spíše dodatečně halabala slitá ze střepů pivních flašek, takže její povrch byl ťupkovaný a brdečkovatý a rozbrázděný jako kůže ropuchy a při neopatrném doteku by zraňoval. Převládala zelená barva - v některých oblastech nebo v osamocených ostrůvcích se do ní mísila špinavě žlutá, ještě špinavěji hnědá a nejčastěji černá, což potom připomínalo kůži ropuchy postižené trapnou a nechutnou vyrážkou, spojenou s hnisáním a odumrtí tkáně. Paprsky, kterými pomalu rotující planetu mateřská hvězda zalévala štědře a takřka v celém rozsahu spektra, zahřívaly flaškovinu na přivrácené straně téměř k bodu tání, i když ne docela. Na noční, odvrácené straně ji chlad kosmu, nepociťujícího zřejmě za tuto planetu ani nejmenší odpovědnost, mrazil k blízkosti páně Kelvinovy nuly. Výsledkem byly trhlíny a zlomy, vznikající náhle a se spektakulárními efekty zvukovými, široko daleko přenášenými hustou dusíkovou a čpavkovou atmosférou jako salvy nejtěžších kanónů, i optickými, když byly zelenavé střepy vymršťovány dost vysoko, aby je osvětlily paprsky nedávno zapadlé nebo právě vycházející hvězdy. Na terminátoru, rozhraní světla a stínu, tím ovšem vznikaly uragány, tajfuny, cyklony, tornáda (můžete si vybrat), zdvíhající celé bloky kalného skla a vrhající je s dalšími kravály tříštění, bouchání, zvonění a zmaru proti štítům špinavě rosníkovitých hor a do propastí.

Planeta, ač je to s podivem, mívala své jméno. A květiny a cosi na způsob zvířat a posléze i cosi na způsob lidí, jsme-li ochotni nazvat člověkem bytost libovolného tvaru, jestliže vyrábí a používá nástroje od pěstního klínu k termionukleárním elektrárnám, miluje, nenávidí, směje se, pracuje a tu a tam myslí. Této definici svrchovaní reprezentanti života planety vcelku odpovídali. To oni pojmenovali svůj svět a všechno na něm. Jen pro zelenou sklovinu neměli a nehledali jméno. Říkali jí - ve své řeči ovšem - TO. Každý rázem věděl, oč jde. TO bylo jen jedno, tak zlé a odporné, že si žádný jiné jméno nezasloužilo. Bezejmenné, plíživé, zabíjäcké TO, které kdovíjak dlouho čekalo a skrývalo se, než vylezlo proudy, podobnými splazům ledovců, z hor, tehdy ještě zasněžených, s potoky a bystřinami a s čimsi na způsob kančíků a lyžařů. TO se začalo probíjet krok za krokem do údolí, pohlcovat a přeměňovat všechno v dosahu ke svému hnusnému flaškovitému obrazu, a především neúkojně a tvrdohlavě žít svým vlastním, nesmírně pomalým, nekonečně cizím a všemu vývoji nepřátelským životem, popírajícím nezbytnost filigránských a elegantních dvojspirál nukleových kyselin, jemnost bílkovinného enzymatického aparátu, dramatické chvíle zrození i přepych smrti, rozkládající a znovu štědře rozdělující. Život TOHO byl podivně rozplizlý a neadresní, bez počátku a bez konce, bez konfliktů a katastrof, bez reakce na zevní podněty a podle všech měřítek bez příčiny a bez účelu. Byl to degradovaný život atomů a urážlivě jednoduchých anorganických sloučenin, převážně kyslíčků (které si posléze přisvojily všechny dýchatelné složky atmosféry), okořeněných vzácnými kovy, cílený k jediné metě: růst, bobtnat, šířit se, získávat potřebné prvky a proměňovat je v sebe sama se stejnou lhůstevností a ve stejném líném rytmu, šlo-li o krtinu nebo o housle, o milostný dopis nebo kámen. Být. TO bylo ostatně tupě lhůstevné i k času - neznamenal pro TO nic nebo skoro nic. Množilo se podle vlastních vnitřních zákonů tak, jako se podle nich rozpadávají jádra atomů radioaktivních prvků. Osvědčilo se. Nalezlo svůj výklenek ve vesmíru. Hrál hru podle pravidel. Proto byl také boj proti TOMU marný, ačkoliv obyvatelé planety postupně vyzkoušeli všechno od pěstního klínu k termojaderné energii. TO se flegmaticky nechalo pálit, žíhat, měnit v plyny, drtit, topit v moři, nakládat do raket a vypouštět nazdařbůh do vesmíru (tehdy už TOHO ovšem bylo příliš mnoho, než aby mohlo být alespoň teoreticky odstraněno), zalévat do ocelových a betonových rakví, které záhy rozežralo a proměnilo v sebe samo. A žilo. Protože nic než skutečný život nedokáže být tak stupidně vytrvalé, nezničitelné a neporazitelné. Ponechávalo květinám i sobě zcela cizím a nepodobným bytostem na způsob zvířat a lidí dost a dost času k čemukoli, k pokání, pokusům o záchranu i k rezignaci a k zoufalství. Nespěchalo. Nepočítalo oběhy planety. Ty se kmitaly nad zdánlivě stále stejnou bradavičnatou plochou zelených splazů, tekoucích z hor a požírajících první města, jak záblesky okének zrychleného filmu. Spojovalo prostě v primitivním a stále se opakujícím schématu atomu kyslíku s křemíkem, hliníkem, železem, hořčíkem. Nic víc, nic méně. Tvorové, které jsme zjednodušeně, ale srozumitelně nazvali lidmi planety, ustupovali jen krok za krokem a jejich statečný zápas by naplnil vesmír hrdostí, kdyby ovšem byl vesmír něčím víc než tmou a chladem a relativistickými rovnicemi, neschopnými emocí. Byli vděční i za čas, který jim byl ponechán, neuvědomující si, že tento dar je vlastně jen výsledkem a ironickým důkazem jejich vlastní jepicovitosti, bleskurychlosti zániku všeho jemného, složitého,

důmyslného, a tím sporného tváří v tvář prostému a nespornému trvání TOHO. Posléze už jen hloubili příkopy. Zpočátku trvalo vždy mnoho a mnoho oběhů planety kolem hvězdy, než je TO vyplnilo a překročilo. Postupně se však šíření TOHO zrychlovalo podle prosté úrokové sazby. Čím více TOHO bylo, tím větší byly denní, roční a staleté přírůstky. A kyslík z ovzduší ubýval. Dýchací systém obyvatel s tímto poklesem dlouho držel krok, posléze však přece jen začal zaostávat. Bylo načase umírající planetu opustit.

Z oblastí, které dosud TO nepohltilo, z ostrovů ve zbytcích modrého oceánu (i tím se planeta kdysi pyšnila), z vrcholů hor a z oáz posledních rostlin, oddělených navzájem krunýřem ropuchovitě bradavičnaté skloviny, vystartovaly mezihvězdné koráby všemi směry, prorazily zřídlo atmosféru a vydaly se k obrazcům z hvězd, do nichž obyvatelé planety dávno vyhledali své květiny, zvířata, svou lásku, smích i nenávist.

"Nepřišli jsme sem přece jen trochu pozdě?" zauvažoval nervózně Mladší Biolog, když znovu pracně získával rovnováhu. Vyvedla ho z ní metrová vážka, honící se nad bažinou za nějakým pokud možno ještě odpornějším hmyzem.

"Zdá se mi to tady nějak moc obsazené, a abych pravdu řekl, panenské."

"Mláďi nesluší poraženectví," poučil ho Druhý Koordinátor, který vedl tuto průzkumnou skupinu. "Jedeš!"

Výzva nebyla adresována Mladšímu Biologovi, ale chlupatému červu, silnému jak lidská paže, který se mu otočil kolem skafandru, a kdo ví, zda nehledal vhodné místo, kam zatnout kusadla nebo píchnout žihadlo, případně nějakou ještě důmyslnější bojovou techniku. Opatrně, ale urychleně červa odmotal a odhodil do černé kalužiny, kam se potvora bystře zavrtila. "Myslíš, že tohleto je vyvrcholení místního života?"

Mladší Biolog naznačil gestem nesouhlas. "Ne. To jsou spíš víceméně začátky, i když zrovna tihle tvorové jsou vývojově omezeni zevní kostrou a dost nešťastným dýchacím systémem. Mají v těle jenom takové trubice, rozumíš? Budou se asi v budoucnu zmenšovat a degenerovat."

"Já jim určitě na pohřeb nepůjdu, neřádu," prohlásil nelítostně Druhý Koordinátor a natočil jedno ze zrakových tykadél k tůni, kam zmizel červ. "Aspoň něco tu ale snad perspektivu má, nemyslíš? Nejvyšší rada trvá na našem přizpůsobení. Planetu máme zatím nechat tak, jak stojí a leží. Rozhodně těch pár tisíc oběhů, než se s ní pořádně seznámíme, abychom nešlápli vedle."

Mladší Biolog se hluboce sklonil, aby uvolnil letový prostor další, hladem zcvoknuté maxivážce. "Samozřejmě."

"Samozřejmě co?" pátral puntíkářsky Druhý Koordinátor. "Samozřejmě tu má něco perspektivu, nebo samozřejmě necháme planetu na pokoji, ať se zatím vyvíjí, ovšem pod naším dohledem, jak sama chce a umí."

"Obojí. Nejperspektivnějším tvorem se mi tu zdá... se mi zdá...", rozhlížel se Mladší Biolog po bažině, z níž tu a tam vystupovaly bochánky pružných mechových polštářů, nasáklé vodou, "moment... támhle ho máš, fešáka!" Ukázal hmatovým tykadlem. Druhý Koordinátor neviděl chvíli při nejlepším vůli nic. Pak teprve rozpoznal na hnědavém mechu skvrnu poněkud jiného odstínu, která se sotva znatelně nadouvala a zase splaskávala. Po další chvíli skvrnu identifikoval jako přední část těla značně šeredné a teď zpola pod hladinou ponořené nestvůrky, obtížně oddychující a zřejmě přivyklé spíše vodě. Měla širokou placatou lebku se dvěma očima po stranách, čtyři křivé pětiprsté nohy a silný ocas opatřený zubatým hřebenem.

"No nazdar," řekl neuctivě Druhý Koordinátor, "tohle že má být vrchol celoplanetárního vývoje? To snad nemyslíš vážně, kamaráde?"

"Smrtelně vážně," odvětil Mladší Biolog a potlačil nutkání příliš familiárního "kamaráda" oplatit. Druhý Koordinátor byl nejméně tři služební stupně nad ním, a proto raději tuto malou radost oželel. "Smrtelně vážně," opakoval. "Zatím moc - tento - nevypadá, ale ono se to za pár set miliónů let vyvrbí. Podle mého by měl potom chodit vzpřímeně, třeba jako my, měl by ovšem i pak jenom čtyři končetiny, každou s pěti výrůstky, a pouze dvě oči. Ale zato docela slušnou myslivnu. Ta šedá hmota, uložená v lebce, je jeho ústřední nervový systém."

"V lebce? - nervový systém?" podivil se Druhý Koordinátor. "Inu, ve vesmíru je asi možné všelicos," připustil nakonec. "Krasavec z něj nebude nikdy, to je vidět. Vážení potomci se s tím musí nějak vyrovnat. Jednou to budou naši partneři. Jestli máš ovšem pravdu."

Než mohl dotčený Mladší Biolog odpovědět, přerušilo jej bzučení v reproduktoru interkomu a pak hlas Hlavního Koordinátora:

"Všem průzkumným skupinám! Nařizuji neprodlený a co nejrychlejší návrat celé posádky do lodi. Stav ohrožení. Kontejnery se vzorky ponechte na místě. Opakují: veškerý nasbíraný materiál zanechte bezpodmínečně na místě. Okamžitě se vraťte nejkratší cestou k lodi. Končím."

Druhý Koordinátor učinil gesto, které by člověk napodobil nejspíše pokrčením ramen. "A máme to, kamaráde! Tak mám dojem, že se nakonec s těmi tvými čtyřmohými dvouokými nádherami asi moc přátelit nebudeme. Jde se!"

K pokračování hovoru se dostali až po několika hodinách. "Můžeš se nastěhovat do kabiny po Druhém Chemikovi," řekl Druhý Koordinátor Mladšímu Biologovi. "Jeho věci jsou už pryč. Je volná."

"Nechci."

"Nebud' jako malý kluk! Někdo tam bydlet musí a ty sis přece už dávno přál mít kabinu dál od toho kraválu ze strojovny. Co tě to popadlo?"

"Já... to je strašná představa, že jsme ho tam - tam dole nechali. To snad nemuselo..."

"Ale muselo, samozřejmě že muselo," přerušil ho tvrdě Druhý Koordinátor, "a ty sám to moc dobře víš. Nikdo z nás, kdo se dostane do styku s TÍM, nesmí zpět na palubu. Ostatně ona tam zůstala taky. S ním. Není sám."

"Mezi potvorami s placatou hlavou, ze kterých teprve za pár set miliónů let bude jakžtakž něco k světu. Něco, s čím si můžeš pohovořit. Já bych se na jejich místě radši zabil, abys věděl."

"To je věc vkusu a náтуры. On ani ona se nezabijí. To si piš. Třeba to pro ně bude docela legrace. Alespoň načas."

"Proč jsme vůbec letěli pryč? Je tam TOHO tak moc?"

Vůbec ne. Obsah jednoho pitomého kontejneru, v jakých jsme TO kdysi vystřelovali do vesmíru. Pár hrstí, nic víc, ale



zato asi roztroušených po celé planetě. Drandák, co to vezl, se zřejmě dostal do hustých vrstev atmosféry a pěkně to tu rozhodil. Je to směla, že zrovna tady, já vím, ale co naděláš, kamaráde. Vlastně jsme měli štěstí, že na to Druhý Chemik kápnul tak brzy. Musíme prostě hledat dál."

"Mohli jsme tu klidně zůstat. Je moře času. Moře miliónů let času."

"Ne. Druhý Chemik našel kousek - no, o nic větší než tohle -" Koordinátor ukázal hmatovými tykadly, o jak maličký kousek šlo. "Alespoň tak to prý v interkomu vyličil. To úplně stačí. A rok nebo deset miliónů je nakonec fuk. Jedno stěhování snad ve zdraví přežijeme, ale i tak bude naše stará dobrá a ochotná dědičnost zatížena novými podmínkami ažaž. Starej - chci říci Hlavní - dobře udělal, že nás před lodí svlékl do poslední nitky. Raději přijít o polovinu skafandru, než si TO zavléct na palubu a nakonec do chalupy. Tak stěhuješ se, nebo ne?"

"Ale ano, to víš, že se stěhuju," zabručel Mladší Biolog a začal balit.

Lod' letěla vesmírem tmy, chladu a relativistických rovnic k novému obrazci hvězd. Obyvatelé planety, pohlcené TÍM, do něho kdysi dávno vehleděli květinu.

Docent Kubík, CSc., vědecký pracovník Národního muzea vůbec a jeho proslulých (kromě velryběte ovšem) mineralogických sbírek zvláště, se lehce znepokojil, když zahlédl skulinou pod dveřmi výstavní místnosti pronikat světlo. V historii sbírek se již jednou nebo dvakrát jacísi bloudi pokusili po zavírací hodině ukrást mosazné plíšky a družičky, zdařile napodobující přírodní zlato, vrostlé do hornin, považující Muzeum za cosi na způsob Klondiku. Opatrně pootevřel mohutné dveře (spíš vrata) a nahlédl dovnitř. Nikde nikdo, ale v zadní, poboční místnosti se sbírkami meteoritů a tektitů se rovněž svítilo. Připlížil se po špičkách, vstřčil hlavu do meteoritárny a pravil hlubokým hlasem: "Baf!"

"Ježíšmarjá, tohle mi nedělejte, dýk de vo zdraví," zahořekoval pan Třešňák, hlídač sbírky a muž pro všecko, chytiv se poněkud teatrálním gestem operních div za srdce. "Stejně dneska člověk neslyší než o těch infarktech..."

"Do infarktu máte daleko, strejdo," ujistil ho Kubík. "Jste zdravý jako dub, až to jednoho uráží. Co tady tak pozdě děláte?"

"Ale dohromady nic," řekl pan Třešňák a ukázal kombinačky v jedné a klubko květinářského drátu v druhé ruce. "Zase rupnul drát na dvou šutrácích. Já nevím, z čeho to dneska dělají. Je to fest jako makarón. Vařenej," dodal, aby bylo zcela jasno.

Docent Kubík přihlížel, jak pan Třešňák obratnými pohyby opět přidrátoval dva vltavíny na podložní destičky.

"Pěkný, co?" řekl, aby řeč nestála.

"Moc, moc pěkný!" rozzářil se pan Třešňák. "To byste koukal, co ženskéjch je dennodenně loudí. Prej je to strašná móda. Vážně je?"

"To se mě moc ptáte, strejdo. Já nejsem monděna. Ale jestli je to fakt pravda, tak jsou ženský husy až na půdu. Ty vltavíny přece vypadají jako střepy z flašek od piva, nemyslíte?"

"To jo, to jo," přisvědčoval pan Třešňák, "ale zato jsou náramně vzácný!"

"Houby vzácný," řekl docent Kubík nezdvořile. "Bejvávalo. Dřív jsme si sice mysleli, že můžeme tektity - abyste rozuměl, to jsou všechna tahle sklička, vltavíny a australity a bediazity a indočinity a tak dále - počítat leda tak na kila. No a vidíte, poslední odhad je poctivých dvě stě tisíc tun a kdo ví, jestli ne víc. Stovky a stovky vlaků, plných zelených a šedých a černých sklíček. Tak jakápak vzácnost. Pchá!"

"A že jsem tak smělej," využil příležitosti pan Třešňák, "kde se ty vltavíny a ostatní ten... tin... tentononcy vzaly? Voni opravdu vypadají jako z flašek, jenomže jsou takový bradavičkovitý..."

"To tedy dnes nevíme," odvětil docent Kubík, potěšen, že může osvětově zapracovat, byť i jen na panu Třešňákově.

"Napřed si leckdo myslel, že je to opravdu jen staré sklo. Ale není. Betonově ne. Pak se pro změnu myslelo na ztuhlou sopečnou lávu, zase samá voda, to se ví, na meteority, na plivance z měsíčních sopek a na všelicos jiného. Dneska se většinou píše, že vltavíny a všechny ostatní tentononcy, jak jste se ráčil vyjádřit, vznikají při dopadu velkých meteoritů na matičku Zemi. Udělá to bac, rozžhaví se to, ochladí se to a jsou z toho tektity. No a potom..." docent Kubík se pousmál.

"No a potom..." napověděl pan Třešňák, chtivý poučení.

"Nic, to je jenom taková legrace. Pár bláznů si myslí, že jsou tektity něco extra, něco bůhví odkud. Nebo že je tady nadělaly kosmické lodě Mart'anů a dalších pumprlíků s anténkami, když plivaly z trysek oheň. Lidi prostě musejí furt fantazírovat, víte? Já bych ostatně mohl z fleku taky. Představte si, že jsem onehda jen náhodou převážil zatím nejtěžší český vltavín, ten, co ho před pár lety našli u Strpí. Všude se píše, že má necelých sto jedenáct gramů. A víte, kolik jsem navážil?"

"Dám se poddat," pokoril se pan Třešňák.

"Na fous sto čtrnáct! A taky nikde neříkám, že vltavíny rostou jako ředkvičky. Haha."

"Haha," přidal se povinně pan Třešňák. "To by taky tím růstem vlastně mohly trhat ty naše makarónový drátky, že jo?"

"Určitě. Tak vidíte, na jaký pitomosti lidi přijdou, když chtějí. No, musím už běžet domů, pane Třešňák. Manželka čeká s večeří."

"Tak to se tedy radši seberte a utíkejte," doporučil zkušený pan Třešňák. Než zavřel vitrínu, naposledy pohladil zelený povrch placatého exempláře vltavínu, ťupkovaný, brdečkovaný a rozbrázděný jako kůže ropuchy, a spíše pro sebe zamilovaně dodal: "A stejně mám tyhle šutráky nejradši..."

Pan kolega  
Sapiens nihil affirmat,  
quod non probat.

(Moudrý nepotvrzuje ničeho,  
co nemůže dokázat.)

S doktorem Kovářem jsem se setkal vlastně z jeho iniciativy. Přišel jednoho dne odpoledne do vinárny na Starém Městě, kam jsem občas zašel na večeri a na pár sklenic vína, protože tu bývával klid a kolem tří dřevěných, pěkně patinovaných stolů takřka liduprázdno. V rohu sedával nad čtvrtkou červeného malíř František Tichý, někdy sám, někdy se známým fotografem nebo některým jiným z party, u samých dveří si pozpěvoval po své dávce švec Petrlik národní songy a zachmuřený číšník pan Pálhans se obíral svými patrně neveselými myšlenkami. Jinak ani noha - nahodilí hosté se scházeli až později. Od těch dob se vinárnička k nepoznání změnila a stala se z ní velká a ohyzdná ratejna, ale o tom nechci psát. Tenkrát vypadala přívětivě, důvěryhodně a přímo vyzývala k upřímným, otevřeným hovorům, jejichž podíl pravdy vzrůstá každou sklenkou. A tehdy také přišel doktor Kovář a rozhlížel se kolem dokola krátkozrakýma očima.

Nevěřil jsem svým očím. Proslulý asketa Kovář ve vinárně...

"Pane kolego!" zavolal jsem na něho z přišechi stolu, zachumlaného stěnou do útulného šera. "Co to vidím? Vy, a v těchto končinách hřichu?"

Kovář se obrátil po hlase. Očekával jsem - pochopitelně -, že ho setkání nijak nenadchne, ale zatvářil se naopak potěšeně.

"To jste vy, Brunere? Sláva vlasti! Už jsem se bál, že mne špatně poučili o vašich zlozvycích."

"Vy mne hledáte? A kdo vás tak přesně informoval?"

"Přece Cída, Cyril, váš laborant. Prý touhle dobou býváte buď u Zlaté štiky - ale tam jste nebyl -, nebo tady. Třetí možnost není. Kdybych prý vás nenašel tam ani tam, mám se poptat po nemocnicích a v márnici." Trochu nervózně se zasmál a začal si zbytečně čistit brýle cípem přílišné kravaty.

"Cída si ty kecý hned zítra vypije," řekl jsem, "ale když už jste mě nachytil, tak si sedněte. Pane Pálhansi, ještě jednu čtvrtku frankovky."

Kovář odmítavě zamával rukama, pak si však uvědomil, že je výjimečně ve vinárně, kde se nejspíše sluší pít víno, a neprotestoval. Dokonce tu a tam usrkl.

"Tak povídejte, co mi chcete, nezkratná ozdoba české biochemie..."

"Víte," začal Kovář, "setkal jsem se s vámi zrovna tady, protože... protože mám pocit, že se mně vysmějete. A tady to asi snesu lépe než v ústavu. Před Cidou a tak. Rozumíte?"

"Jo," ujistil jsem ho. "Před Cidou a před slečnou Janou a tak."

Doktor Kovář mímě zrudnul a lóknul si frankovky. Nějak ztratil nit.

"Tak povídejte," vyzval jsem ho. "Že sedíte ve vinárně se starším pánem, který tu má svůj jourfixe, vám slouží leda ke cti. Netvařte se jak presbyteriánský kazatel na striptýzu, prosím vás. A o Janě a o vás ví celý ústav stejně dobře jako Cída o mém štamgastovství tady a u Štiky. Tak jaképak copak, že?"

Ještě jednou si přešetřil křišťálové čisté okuláry.

"Brunere, to, co vám chci říct, není žádná legrace, rozumíte..."

"Fajn. Takže dosti šprýmů a obořme se do Mozarta, jak říkává pan Talich. Poslouchám."

"Víte, v poslední době pracuji na zvláštním úkolu pro farmakologu a při té příležitosti jsem nejen chemicky, ale i opticky analyzoval celou řadu látek, získaných z všelijakých kytek a zvířat. Všechny organické sloučeniny, které skládají živou hmotu, jsou, pokud vůbec ukazují optickou aktivitu, levotočivé..."

"O tom jsem už jako doktor přírodních věd kdesi kdysi cosi zaslechl," poznamenal jsem. Kovář v zápalu nepostřehl, že jsem svou poznámku mnil ironicky. "O důsledné levotočivosti všech složek živé hmoty se učí už na dvanáctiletkách - pokud vím."

"Tak vidíte," pokýval spokojeně hlavou. "Je to dokonce, jak se zdá, jedna ze základních vlastností skladebních kamenů života vůbec, tak samozřejmě, že se tím už nikdo mnoho nezabýval. A teď si představte, Brunere: já našel pravotočivé sloučeniny! Dokonce celé skupiny - a jsou součástí protoplazmy, ne že nejsou, Brunere."

Kývl jsem na pana Pálhansa, aby se obtěžoval ještě se sklenkou frankovky. Kovář byl značně citlivý mládenec a nechtěl jsem se ho dotknout. Už proto ne, že v mém oddělení pracovala Jana, kterou doktor Kovář podle svého názoru tajně, ač zcela zjevně a naprosto bezúspěšně miloval, za což jsem se cítil poněkud zodpovědným. Ale to už je jiná kapitola.

"No dobrá, kolego. Jenomže na tohle už před vámi přišel taky Achimov a Brünnigs a další pánové. Což vím, ačkoli jsem jenom docela obyčejný biolog a rigorosum mám, zaplaťpámbu, nějaký ten rok za sebou."

"Ale to se rozumí," vrhl se opět na své nebohé brýle Kovář. "To se rozumí, že jsem si nechal udělat v Akademii pořádnou rešerši a všechny práce, alespoň ty základní, znám. Achimov, Brünnigs, Dave, Sullivan a ještě moc jiných. V koloidech je vždycky přimícháno nějaké to promile pravotočivých molekul, to já vím, i když nevím, jak se tam ty potvory dostaly. Jenže tohle je něco docela jiného, Brunere. Já našel organismy, které mají kompletní soubory pravotočivých aminokyselin. Například. Nebo uhlohydrátů. Nebo mastných kyselin." Odmlčel se. Přemýšlel jsem, co mu mám odpovědět.

"To je ovšem terno, Kováři," řekl jsem nakonec. "Z toho by mohla koukat státní a třeba taky Nobelova cena. Jestli se ovšem nemýlíte. Vypadá to skoro jako pohádka, že by bylo možné ještě dnes dělat objevy zásadního významu s výbavou 19. století. V tomto případě jenom polarimetrem, jestli se nemýlím. Gratuluju! Jenomže pořád nechápu, co s tím mám společného já."

Kovářovi se rozčilením třásla ruka s poloplnou skleničkou tak, až víno kapalo na stůl. Tady to nevadilo. Ubrusy pan Pálhans odjakživa zavrhoval jako zbytečnou rozmařilost.

"Ještě jsem vám neřekl všechno, Brunere. Vlastně ani ne to hlavní. Nejdříve mi ale slibte, že si celou věc necháte pro sebe. Víte..."

"Samozřejmě že vím, pane kolego," ujistil jsem ho. "Kdybyste o tom jenom špitnul Jeho Veličenstvu Robertu Prvnímu, řečenému Veliký (to byl Kovářův představený profesor Robert), měl by o jednu krásnou vědeckou práci více, a vy byste byl zahrnut v předmluvě mezi anonymní 'milé spolupracovníky', kteří tu a tam něco přidrželi, donesli nebo ohřáli. Je to tak?"

"Naprosto přesně," vzdychl Kovář a ustrašeně se podíval kolem sebe, zda se tam telekineticky nezjevil hrozivý kukuč Roberta Velikého. Nezjevil. Byl tu jenom obligátní pan Petrlík, který přemožen vytrvalým zpěvem tiše klímal. "Uplně přesně. A o vás vím, vlastně si myslím, že jste slušný chlap."

"Merci," poděkoval jsem. "Pokusím se nezklamat vaši důvěru. Mimoto vás ujišťuju, že nehodlám vystupovat, ať už mne požádáte o cokoli, jako spoluautor. Ba ani jako jeden z milých spolupracovníků. Namouduši že ne."

Kovářovi se zřejmě ulevilo.

"Věděl jsem, že... Ale co!" mávl rukou. "Pomoc, kterou od vás chci, není nijak zatěžující a můžeme to vyřídit třeba hned tady."

"To by bylo prima," připustil jsem. "Už jsem tu sice dělal ledacos, ale vědecky jsem ve vinárně nepracoval. Člověk se nemá zříkat nových zkušeností."

"Nejzajímavější na celé věci je, že se ty pravotočivé molekuly vyskytují většinou..., jak bych to řekl, aby se to vám, biologovi, nezдалo k smíchu..., zkrátka v podivných organismech..."

"Aha," přikývl jsem. "Máte na mysli lidi, že?"

"Nedělejte si ze mne šprt'ouchlata," řekl káravě Kovář. "Já vím, že pro vás je zvíře jako zvíře a kytka jako kytka. Ale jako obyčejnému člověku, víte, zdravému rozumu..."

"Ne," prohlásil jsem pevně. "Mluvte si se mnou o čem chcete, ale ve vědecké debatě, kterou zatahujete do těchto posvátných končin, nemluvte o zdravém nebo dokonce selském rozumu. Již staří Řekové zjistili a Einstein s Heisenbergem, o jiných nemluvě, potvrdili, že se s vědou a poznáním nesnáší."

"No dobře," vzdychl Kovář, "řeknu to tedy jinak. Některé kytky..."

"Rostliny," opravil jsem ho.

"Některé rostliny a některá zvířata projevují výjimečné vlastnosti, jinak v přírodě nevídané. Buď složením, nebo schopnostmi, zkrátka všelijak. Chápete?"

"Chápu. Mohu vám jich vyjmenovat hromadu."

"Sláva, Brunere, právě o to mi jde... O to vás chci požádat. Představte si, že jsem nejvíce pravotočivých složek protoplazmy zjistil zrovna v těch podivných druzích."

"Máte o tom nějakou teorii nebo alespoň hypotézu, Kováři?" zeptal jsem se a dal jsem si pečlivě záležet, aby na mně nepozoroval přílišný zájem, tím méně vzrušení.

"Mám," prohlásil pyšně. "Víte, Brunere, já vám hrozně věřím, proto vám to nakonec všechno říkám. Mám dojem, že všechny ty kytky..., promiňte, rostliny, a všechna zvířata, u kterých jsem našel pravotočivé složky, jsou vlastně zrůdy. Mutace. Možná že jejich změna začala zrovna u chemického složení, u optických vlastností molekul. Ty nezdařené mutace vyhynuly, mutace schopné života existují, ale jsou, to se rozumí, zvláštní. Co tomu říkáte?"

Napil jsem se, aby Kovář nepozoroval, jak velice se mi ulevilo. Jeho hypotéza byla asi stejně hloupá a beznadějná jako láska k Janě.

"To je zajímavé," řekl jsem. "Zajímavé a podnětné. O jaké kytky, abych užil vaší spíše biochemické než botanické terminologie, a o jaká zvířata jde? Pokud mi to ovšem chcete prozradit, kolegáčku."

Kolegáček byl už z jedné čtvrtky frankovky trochu pod párou.

"Vám, vám všechno, Brunere! Slyšel jste někdy o hlištníku hnízdáku?"

"Ano. V botanice."

"Tak vám tedy nepovím nic nového. To, že rozkvétá už v dubnu, by konečně nebylo nic tak zvláštního. Ale že je bez chlorofylu..."

"Nepřehánějte svůj úžas, pane kolego! Vnitřek téhle kytičky je, pokud vím, vyplněn houbou, drženou v zajetí. Kořeny dopravují živiny k podhoubí a to je dál zpracovává."

"Nezlobte se, Brunere, nechci se vám plést do řemesla, ale tohleto si moc dobře nepamatujete," řekl Kovář potěšené. Hlištník hnízdák znám samozřejmě velmi dobře, ale chtěl jsem ho vyzkoušet.

"Rostlina, vlastně ta její rostlinná část..."

"Ta kytka," napověděl jsem.

"Přesně. Ta kytka totiž požívá podhoubí, kterému sama přivedla živné látky. Tím to ale ještě nekončí. Hnízdák kvete, dokonce vytváří i semena, ale jsou to jenom jakési atrapy, protože nikdy neklíčí. Množí se tlustými kořeny, které se osamostatňují. Kvete a zraje jenom z přepychu, když si to může dovolit, když má dost zásobních látek."

"No dobře, Kováři. A co? Tam jste našel ty svoje pravotočivé vodičky?"

"Ne v celé rostlině. Jenom, jak říkáte, v té kytce. Glycidy a kompletní soubor aminokyselin. Houba, uvězněná rostlinou, je docela normální. Biochemicky vzato, samozřejmě. Asi se tomu budete smát, ale mně to připadá strašně... strašně abnormální... zvláštní... Jako by ta kytka byla skutečným uchvatitelem, vykořisťovatelem, prostě..."

"Zrůdou," napověděl jsem rychle. "Vývojově můžete mít pravdu, ale nezapomeňte, že všechny lišejníky jsou vlastně spojením řas a hub. A řasy, jak by měl vědět i pouhý biochemik, jsou přece nejnížší rostliny." Nepovažoval jsem za nutné vysvětlovat, že v tomto případě jde o něco docela jiného - že řasy používají chlorofylu ke společné výživě fotosyntézou, že... Ale to konečně není zajímavé.

"Můžete mít pravdu, Brunere. To by konečně podporovalo mou teorii. A víte, kde jsem našel ještě dost slušnou kolekci

pravotočivých aminokyselin?"

"Jak to mohu vědět? Nejsem jasnovidec."

"V lymfě jedné ještěrky. Ta potvora žije v Gobi a jako jediné zvíře na světě používá ultrazvukového vibrátoru, vlastně celého těla, které kmitá jako ultrazvukový vibrátor, aby se bleskurychle zahrabala do písku."

Kovář se najednou zarazil a pátravě se na mne podíval. "Mám vaše slovo, Brunere, nezapomínejte na to... To, co vám říkám, jsou shrnuté výsledky celých dlouhých let... Víte, jaká to byla doba a jaká práce, sehnat takové exotické potvory, jako třeba zrovna tuhle. Jste přece můj přítel?"

"Nechte už toho, kolego," ujistil jsem ho. "Jednak jsem opravdu váš přítel, i když o mně drbete s Cídou, a za druhé si vůbec nehodlám získávat vděčnost a přízeň Roberta Velikého. Pokud jde o tu potvoru, vypadá to zajímavěji než hnízdák. Na tom by opravdu něco mohlo být," řekl jsem, protože jsem pozitivně věděl, že tohle je slepá ulička.

Takových zajímavostí v přírodě je, až bůh brání! Rybka Gnathonemus se skutečným elektrickým smyslem, podivuhodné dorozumívání mravenců... Ostatně pásovec se i bez ultrazvuku dovede takřka bleskurychle zavrtat třeba do asfaltu. Ale jen ať se pan kolega Kovář pobaví. Alespoň přestane truchlit nad nevyslyšenou láskou.

"A teď už mi konečně, vy budoucí laureáte Nobelovy ceny, prozradte, co vlastně ode mne, ubohého přednosty zoologické laboratoře, chcete."

Kovář se zapýřil - ta Nobelova cena mu zřejmě dělala dobře i v legraci.

"Další typy, Brunere. Další zvířata, a pokud o nich víte, i rostliny, které by mohly být zrůdami, mutacemi. Musím svou teorii dokázat, a to se mi na dvou družích určitě nepodaří."

"To tedy určitě ne," připustil jsem a chvíli přemýšlel. "Co takhle celá australská fauna, kolego? Vačnatci,

ptakopyskové, ježury - to jsou vlastně primisima třetihory, přesazené do našeho pozeňnaného dvacátého století."

Kovář zabral. "Sakra, o tom jsem ještě nepřemýšlel, Brunere! Sice se mi celá ta australská menażerie zdá spíš jako relikt než jako zrůda, ale za pokus to stojí. A dál?"

"Vy jste ale neskromný, člověče! No tak když už jsme v těch živých fosiliích, zkuste to s ostrorepem. To je takový poslední živý trilobit. S gempylem, hadovitou makrelou. Nebo s poslední chrupavčitou rybou latimerií - jenže to se SPOFA prohne, mládenče! Klokana si jakžtakž opatříte ze ZOO, vačiči taky, zvlášť jestli vám stačí odběr krve, pro ostrorepa si můžete dojet do Ameriky, ale gempylus a latimerie asi dají fušku."

Nedal se svést na vedlejší kolej a supěl jak rychlík pořád za nosem.

"Bojím se, Brunere, že jste mi nerozuměl. Mně nejde o kuriozity, které jsou zajímavé tím, že přežily, ale o docela obyčejná zvířata nebo rostliny, jevící z ničeho nic mimořádné vlastnosti. Chápete?"

Chápal jsem a poskytl jsem mu několik typů, na které jsem si právě vzpomněl. Vědecká činnost ve vinárně nebyla k zahazení.

Hned druhý den ráno jsem si vzal sličnou Janu stranou.

"Nebud' na toho Kováře tak zlá," řekl jsem jí. "Je to docela hodný mládenec a je do tebe celý pryč."

"A to mi říkáš právě ty?" vyvalila oči.

"Nikdo třetí tu, pokud vím, není. Nechci nic jiného, než abys s ním tu a tam trošku promluvila. Pobav se s ním třeba o jeho práci, panebože! Dělá teď něco, co ho hrozně zajímá, a jistě se ti rád svěří."

Podívala se na mne zkoumavě, pohodila hlavou a vrátila se do laboratoře. V příštích dnech se příležitostně zmiňovala, jak Kovář obléhá zoologickou zahradu. Klokani a ježury zřejmě zabrali a milý pan kolega se měl nějakou dobu čím bavit. Kováře samotného jsem vídal jen zřídka a nahodile. Vždycky se tvářil hrozně spiklenecky a mrkal na mne, jako bychom měli bůhvíjaké společné tajemství. Jak malý kluk.

Asi po čtrnácti dnech mi Kovář zatelefonoval. Tlumeným hlasem a utajeně a la James Bond mne žádal, zda bychom se mohli sejít "v tutéž hodinu a na témž místě, rozumíte, kolego?" a že prý mu na tom moc záleží. Ujistil jsem ho, že v tutéž hodinu bývám tak jako tak obvyklé na témž místě a že mi jeho přítomnost nebude - v nejhorším případě - vadit. Čekal už na mne nad čtvrtkou téměř nedotčené frankovky. Světák! Nenechal mne ani pořádně se posadit a už oznamoval novinky.

S australskými živými fosiliemi to nevyšlo - ježura sice má v mozkomíšním moku nepatrnou frakci pravotočivých glycidů, ale nestojí to bratru celkem za řeč. Ostrorepy nesehnal, nemluvě ovšem o gempylu a latimerii. Chtěl jsem mu poradit, aby se přihlásil do konkursu na příští vor Kon-Tiki, tam prý padali gempylové do spacích pytlů, ale nepustil mne ke slovu.

"Ale zato jsem přišel na něco docela sám, Brunere! A je to úplná senzace. Představte si, že se mi čirou náhodou dostalo do ruky číslo radiobiologického časopisu..."

Cítil jsem, že se mi zpotily dlaně.

"Někdo vám do něj zabalil tlačenku, co?"

Kovář se zasmál. Dnes byl zřejmě neprůstřelný pro všechny ironie. Žil svým objevem. Zářil a vypadal tak znamenitě, že by se snad zalíbil i Janě.

"Skoro, kolego. Prolistoval jsem ho z nudy v čítárně, a tam jsem se dočetl, že z neznámých důvodů snáší škorpion druhu Pandinus dictator bez úhony ozáření dávkou až do 10 000 rentgenů, zatímco člověk je při 500 rentgenech téměř nenávratně ztracen."

Pomalů jsem si zapaloval cigaretu, ačkoli obvykle nekouřím. Abych získal čas.

Kovář se zamyšleně odmlčel. "Já se vám musím k něčemu přiznat, Brunere. Když upřímnost, tak upřímnost. Já už v degenerativní změny nebo mutace nevěřím. Víte, mně se zdá... Vlastně jste mě na to přivedl s tou Austrálií, pamatujete? Docela autonomní, odříznutá skupina živočichů a rostlin... Já vím, vypadá to hrozně laicky, ale stále víc se mi vnucuje představa, že snad jde o celou zcela zvláštní skupinu života, víte, Brunere, o takový ostrov, který se do určité doby vyvíjel odděleně a pak se rozptýlil mezi... mezi nás. Do našeho světa. Co tomu říkáte?"



Záviděl jsem panu Pálhansovi jeho problémy - koutkem ucha jsem slyšel, jak si stěžuje ševci Petrlíkovi, který tentokráte ještě nedospěl do stadia národních písní, na mladší kolegy. Prý si z něj dělají šprťouchlata.

Nějak jsem odpovědět musel.

"Zajímavé. Systematický průzkum těch pár desítek miliónů druhů rostlin a živočichů bude ovšem asi trochu nudná práce, nemyslíte?"

Nadšeně zavrtěl hlavou a zatvářil se znovu jako James Bond.

"Ba ne! Já jsem se teď, kamaráde, zažral do radiobiologie a půjdu po tomhle prkně. Víte, analýza a polarimetrie všech možných složek protoplazmy dá, to se ví, fušku, ale pod nějaký gamazářič můžete vstrčit třeba dvacet hmyzích druhů najednou, a hned uvidíte, co to udělá. Ostatně tohle je už většinou hotovo a já mohu klidně parazitovat na výsledcích druhých."

"No tak prima, kamaráde," řekl jsem. "Nobelova cena vás nemine. Máte teď nějaký konkrétní plán?"

Podíval se obezřetně kolem a ztišil hlas, jako by se pan Petrlík chystal hned zítra pustit do konkurenčního radiobiochemického výzkumu. "Mám. Dneska mi přivezl jeden fiskus, študák, ale ohromný fanda, vzorky řas z jáchymovských a příbramských radioaktivních pramenů. Podívám se jim na zoubek, Brunere. A pořádně!"

"Tak to tedy máte prima možnost," ujistil jsem ho. "Moc mne to zajímá. Prosím vás, zavolejte mi hned výsledek, ano?" Zatvářil se vítězoslavně.

"Já jsem věděl, že vás to chytne, kamaráde! To si pište, že zavolám. A že se taky v té práci ocitnete. Nejen mezi váženými spolupracovníky."

"To jsem sám zvědav," řekl jsem úplně po pravdě.

Na třetí, stejně konspirativně sjednanou schůzku si mne Kovář pozval asi za týden. Vypadal přepadle, unaveně a jen stěží se mu podařilo soustředit se.

"Co je?" zajímal jsem se. "V řasách z Jáchymova žádné pravotočivé zázraky?"

"Ani stopa," řekl lhostejně.

"Nic si z toho nedělejte, kolegáčku. Zkrátka je ta vaše domněnka o souvislosti pravotočivosti s odolností proti radioaktivitě přitažená za vlasy. To se stává i v nejlepších rodinách. Zkuste to z jiného konce. To je toho!"

"Vy mi nerozumíte, Brunere," řekl sklesle. "Řasy z Jáchymova vem čert, ale ten fiskus mi přinesl jaksi z vlastní píce, ex privata industria, řasy, které kupodivu vegetují v chladicí vodě atomových reaktorů, ačkoli by vlastně měla být absolutně sterilní."

"No a?"

"Kompletně pravotočivé, Brunere. Od A do Zet. Všechno - složky aminokyselin, tuků, uhlohydrátů. Úplně všechno. Brunere, kamaráde, já se hrozně bojím."

"Odkud byly ty řasy?" otázal jsem se.

"Záleží na tom?" Zavřel unaveně oči a chvíli mlčel. "Z Řeže. Asi. Vlastně ani nevím. Na tom nezáleží, Brunere. Nespál jsem celou noc. Mezi námi, rozumíte, mezi námi lidmi je na téhle planetě něco cizího. Něco, co snáší obrovské dávky pronikavého záření. Něco, co se vymyká pozemskému životu, který si už celé miliardy let vybírá stavební kameny jen z levotočivých sloučenin. To není samo sebou, Brunere! Co s tím mám dělat?"

Přemýšlel jsem.

"V každém případě si potřebujete odpočinout. Hned. Relaxovat - a na to je nejlepší sauna. Mám ji na chatě. Pojdte, pojedeme tam, vypaříme se, vypotíme a pak budeme spolu přemýšlet co dál."

Zapltil jsem, a aniž jsem se ho zeptal na mínění, požádal jsem pana Pálhanse, aby zavolal taxi. Za půl hodiny jsme už byli na místě - chata je malý kousek za Prahou. Kovář po cestě nepromluvil takřka ani slovo, chvílemi snad dřímал. Jeho pokus o zaplacení poloviny účtu taxikáři jsem hladce odrazil.

V sauně, jak se zdálo, okřál, a když hupsnul do bazénu s pěkně studenou vodou, vypadal zase docela přijatelně.

"To byl senzační nápad, Brunere! Netušil jsem, že jste tak přepychově vybaven. Ta sauna je ohromně šikovné zařízení, že?"

"Bezvadné. Ještě to poznáte sám, kolego," ujistil jsem ho upřímně.

Večer jsme se shodli, že Kovář objedná ještě další vzorky řas, žijících jednak v přirozených radioaktivních pramenech, jednak v chladicí vodě reaktorů, a já že provedu rešerši o všelijakých potvorách, nápadně vzdorujících záření. Kovář proměří optickou aktivitu základních sloučenin v protoplazmě a podle okolností pak uveřejní v odborném tisku předběžné sdělení. Dojatě mi děkoval a div se nerozplakal, když jsem i za těchto okolností nejen odmítl figurovat v jeho práci jako spoluautor, ale výslovně požádal o utajení mé spolupráce. Potěšilo ho to. Zřejmě ještě pořád aspiroval na Nobelovu cenu. K objednávce dalších vzorků řas už nedošlo, protože druhý den odpoledne se Kovář zhroutil v laboratoři. Vyčerpáním, jak soudil naprosto chybně náš závodní lékař - ale těžko mu něco vyčítat. Neměl nejmenší důvod myslet na něco jiného a ani ve snu by ho patrně nenapadlo, že jsem do sauny vzal kromě mýdla a březových prutů také zářič nového typu 2B 118, takže v okruhu několika metrů dosáhla dávka za půl hodiny kolem 10 000 rentgenů. Škorpión druhu *Pandinus dictator* by ji možná přežil, člověk ne.

Sauna je opravdu velmi šikovné zařízení, už proto, že do ní lidé nevstupují s hodinkami a vůbec s kovovými předměty, které by mohly dosvědčit indukovanou radiaktivitu. Prsteny Kovář nenosil a zuby měl zdravé. Mohl jsem být úplně klidný. Za dva dny mu začaly mizet všechny krvinky a krvácel z kůže i ze sliznic. 10 000 rentgenů je milosrdná dávka - jde to rychle. Navštívil jsem ho, když už nemohl mluvit a jen s námahou otevíral oči, rudé krevními výrony.

"Rozumíte mi, kolego?" řekl jsem, když jsme osaměli. Namáhavě otevřel víčka a po chvíli bylo vidět, že mne poznal.

"Musím vám něco říci. Měl jste pravdu. Na téhle planetě je opravdu něco cizího a vy jste první, kdo na to přišel.

Jediný, jak doufám. Víte, vlastně jste si tu Nobelovu cenu skutečně zasloužil. Gratuluji vám, i když trochu pozdě."

Zavřel oči a zdálo se mi, že se poušmál.

Při odchodu jsem se setkal s asistentem ošetřujícím Kováře. Nesl další krevní konzervu pro transfúzi.

"Už mu nepomohou," řekl mi, "tak rychlou panmyelofiozu jsem za své praxe ještě neviděl. Bůhví co se mu stalo. Ale to víte, povinnost je povinnost. Nejhorší je, že nám pomalu dochází krev. Nejste náhodou univerzální dárce? To přece není taková oběť, vycedit pět set kubíků pro kolegu, nemyslíte?"

Odpověděl jsem, že bohužel univerzální dárce nejsem, a rozloučil jsem se. Nelhal jsem - žádný pozemský člověk by z mé krve, složené vesměs z pravotočivých sloučenin, nemohl mít prospěch.

Toho večera Kovář zemřel a celá záležitost prozatím skončila. Ověřil jsem, že nezanechal poznámky, které by mohly kohokoli přimět k pokračování v jeho výzkumech. Příliš se bál o autorství. Jeho fiškuse, studenta, který opatřil řasy z reaktorů, bedlivě sleduji a v případě potřeby jej pozvu do sauny. Jistě bude polichocen a poctěn.

Přesto však považuji za svou povinnost upozornit Koordinátory Akce Země, že Kovář nemusí být jediný, kdo se touto problematikou zabývá, a že by naše postupné osídlování mohlo být kdykoli odhaleno znovu. Doporučuji androidy toho typu, v jakém po dobu plnění úkolu dočasně žiji já, ponechat v nasazení, uvážit však užitečnost další činnosti průzkumných zařízení pro pouštní atomové stělnice (typu štírů) nebo pro reaktory (typu řas). Zprávy, které odeslaly, představují již ve svém souhrnu dostatečný materiál, abychom se s tak snadno odhalitelnými typy mohli rozloučit. Za ideální variantu ovšem považuji přímé osídlení. Po jeho skončení požádám o povolení návratu na rodnou Kevii k dlouhodobé dovolené, kterou si, jak doufám, plně zasloužím.

Železo přichází z hvězd

Železo je květem země. Rodí se ze skal, které barví dokrvava. Poprvé však přišlo z nebe. Takřka všechny staré jazyky označují železo stejným slovem jako hvězdy. Sideros, baanepe. Železné valouny žhavě křísly o malou planetu, kroužící kolem docela všední, nudné a třicet tisíc světelných let od noblesnějších center Galaxie ležící hvězdy, zapomenuté v jednom z mnoha spirálních ramen. Byly občas nalezeny, očichány a statisíce let zahazovány. Pak z nich přikázali poštelit etruští králové vykovat štíty, zajišťující vládu nad světem hrsti skal a hrsti políček, který bys i nejzastaralejší raketou přestřelil.

Železo tedy přišlo z hvězd. Dostalo se v podobě několika dlátok mezi poklady Tutanchamónovy hrobky, skrývalo se pod zlatým plátováním v dýkách chetitských vyslanců, kteří nesměli prozradit jeho tajemství.

Největší tajemství ovšem sami neznali: železo vzniklo obrovskými katastrofami hynoucích hvězd, propadajících se vlastní vahou a pýchou, drtících své svaly a kosti a stlačujících elektronové slupky atomů jako vaječné skořápky, aby pak výbuchem podělily okolní vesmír darem smrti.

Neboť železo je právě tak jako oheň zasvěceno zlým bohům.

Tato zpráva se zabývá mimo jiné i předmětem s podivným a bizarním názvem paralelipoid, kterýžto poměrně vzácně používaný krystalografický termín smíme zcela bez obav přeložit jednoduchým a srozumitelným, i když málo vzrušujícím slovem krychle. Ne zcela přesná, ale zhruba krychle. Nalezneme ještě místo i čas k patřičnému upřesnění, nutnému ostatně jen pro klid duší největších puntičkářů.

Dříve však bude užitečné nahlédnout do samotných počátků celé historie, jejíž dlouhodobou jednotu místa lze pokládat za jistou, jednotu času však pouze v kosmickém smyslu, pohlcujícím milióny let jako základní časové jednotky.

Klíč k popisovaným událostem je totiž zasut počtivě počítanými dvěma sty milióny let v epoše, kterou daleko později vzniklá civilizace nazvala permem. Nikdo ani ve snu neočekával, že by se právě na této všední a tuctové oběžnici hvězdy spektrální třídy G2 a svítivosti V (tedy hvězdy všední a tuctové), mohlo stát cokoli neočekávaného, vybočujícího z nesčíslněkrát osvědčeného rámce kosmického a záhy ovšem i biologického vývoje. Nic tomu nenásvědčovalo ani v prvních miliardách let vývoje planety, probíhajících prastarými a navzájem podobnými koleji, podle schémat, která Poutníci, putující podle potřeby od jednoho hvězdného systému ke druhému, dokonale znali. Vzhledem k situaci v části Galaxie, kde se zmíněná hvězda G2/V nalézala, nebylo třeba zasahovat. Inteligentní a kosmickou techniku ovládající život se na jediné perspektivní planetě hvězdy objeví - jak Poutníci předpokládali - nejdříve za 250 miliónů let - a tedy dost pozdě, aby dosažitelné civilizace, vyvíjející se na planetách některých poměrně blízkých hvězd, už dávno s dostatečným bezpečnostním časovým odstupem opustily fázi kosmické aktivity a přešly k jiným zábavám, vylučujícím vzájemný styk a tím i možnost nepřítelství a komplikací.

Železným pravidlem vesmírných Poutníků - mezi mladšími generacemi se odjakživa šušovalo, že vykoupeným jakýmsi dávnými a svrchovaně trapnými zkušenostmi - bylo regulovat vývoj obyvatelných planet tak, aby dosahovaly poměrně krátkého období nadšené kosmické expanze nejprve raketovými, pak gravitačními a posléze zbytkovým zářením poháněnými kosmickými plavidly postupně, v bezpečných intervalech. Kosmická aktivita všech civilizací (s výjimkou Poutníků ovšem) zatím vždy končila po několika desítkách generací naléhavým ohrožením rozličných režimů planet a takovým porušením prostředí, že by odsuzovalo celou biosféru k smrti, nebyla-li by provedena žádoucí opatření. Až dosud, pokud rozsáhlé zkušenosti a paměť Poutníků sahaly, opatření vždy provedena byla, jakkoli obvykle ne bez obtíží. Záření takových planet, převyšujících na mnoha vlnových délkách záření mateřské hvězdy, haslo, jako kdyby nějaký kosmický obr otočil vypínačem. A pak už stačily jen občasné kontroly, jejichž provedení bylo rychlé, snadné a zábavné. Cesta ke kosmické aktivitě byla pro každou civilizaci obtížná, pracná, obvykle značně dlouhá, ať už použijeme jakákoli měřítka. Návrat ke kosmické aktivitě, kdysi opuštěné, byl takřka vyloučený, a riziko proto minimální.

Třetí planeta hvězdy G2/V byla, jak se při jedné z nahodilých kontrol ukázalo, překvapující výjimkou.

Tam, kde poslední, a to dokonce poměrně nedávný rutinní průzkum, od něhož uplynulo sotva několik miliónů oběhů planety kolem mateřské hvězdy, zaznamenal jen holé skalní štíty a tabule, vynořující se působením mohutných vulkanických sil z nezměrného horkého oceánu, pokryté vrstvou popela a ztuhlými valouny lávy, byla dekorace zcela

změněna. Proměna byla stejně udivující a náhlá jako dokonalá. Podobala se provedené jevištní přestavbě pomocí točny, nahrazující pustou krajinu s dračí slují, které se planeta ještě nedávno dost slušně podobala, líbeznou loukou a lesem pod hraběcím zámkem - až na ten zámek, pochopitelně.

Život je jediným zoufalým, ale posléze vítězným nápojem, čelícím vulkánům, sprškám horkého bahna, v němž se měnil sopečný prach, i ostatním zákeřnostem, nevyhnutelně doprovázejícím tak závažnou změnu, a probil se z oceánů na souše, představované nestálými shluky kontinentálních ker. Oceán byl už zcela zabydlen a do jisté míry přeplněn životem, od drobných mlžů a korýšů až ke skelně šupinatým rybám a primitivním žralokům. Část tohoto tvorstva se bystře přizpůsobovala polosladké poloslané vodě nesčetných močálů, jezer a jezírek, měnících souše v bludiště vodních cest, kam se mohly uchýlit předvoje, opouštějící oceán. Jak zhoubná plíseň, pokrývající za několik hodin všechno, na čem se jen mohou její výtrusy udržet, skrývaly povrch půdy nekonečné pralesy přesliček a plavuní, skrčené liánami a dušené porosty obrovských kapradin. Poutníci tu záhy objevili i méně okázalé, ale nebezpečnější druhy, představující nepochybný přechod mezi rostlinami výtrusnými a semennými, signalizující naprostou výjimku této planety z obecných zákonů galaktického vývoje života. Něco takového tu prostě nemělo být dříve než za sto miliónů oběhů, přibližně řečeno. A i tak by byla místní cesta k vrcholným formám vyšších rostlin rychlá ažaž. Ještě větší překvapení přinesl průzkum živočichů, podnícený přímo burácivou nenasytností flóry. Poutníci záhy zjistili, že bude lépe používat ochranných silových polí, aby se vyhnuli nepříjemnému styku s nesčetnými druhy prahmyzu, dosahujícími impozantních rozměrů, i s dalšími potvarami, stonožkami, mnohonožkami, štíry a pavouky. Vesměs nevypadali ani mírumilovně, ani bezbranně.

"Jejich primitivní dýchání omezuje velikost i rozvoj ústředního nervstva," soudil jeden z mladších Poutníků, jehož zkušenosti v galaktické patrole nestály, kolem a kolem vzato, za řeč. "Myslím, že nás nemusí nijak zvlášť vzrušovat." "Zatím určitě ne," souhlasil jeho společník, "a kdyby šlo jenom o ně... Myslím, že větší starosti nám způsobí spíš tohle roztomilé stvoření."

Roztomilé stvoření se podobalo čolku nebo macarátu, až na výrazně trojbokou hlavu, opatřenou dvěma poměrně blízko posazenými očima a hubou jak vrata, schopnou popadnout i obrovskou vášku, svištěcí vlhkým vzduchem za svou hmyzí kořistí. Krytolebec se na souši pohyboval na čtyřech pětiprstých končetinách, ve vodě obratně plul údery plochého ocasu. "No uvidíme. Tak se mi zdá, že naši evolucionisté budou všechno jiné než nadšení. Pomůžete mi laskavě se vzorky, nebo hodláte pokračovat v úvahách?"

Nemýlil se. O nadšení se opravdu nedalo mluvit. Ta zatracená pětiprstá potvora byla absolutně nelogická. Neměla v Galaxii co dělat. Nebylo možné nejen nalézt, ale ani si představit vývojové impulsy, které ji zformovaly bez ohledu na ostatní početné druhy právě tímto způsobem. Nejzajímavěji to vyjádřil jeden z fantazií obdařených evolucionistů, a to z ohledu na svou odbornou pověst nikoli veřejně, ale při jakési nezávazné a kolegiální výměně názorů: "Občas se mi zdá, že ty potvory nestrká minulost, ale táhne budoucnost, věříte? Že se nám jako naschvál představují jako svrchované zjednodušení a zkrácení vývoje, absolutní přímočarost od nejnižších k nejvyšším stupňům. Za pár miliónů let je nepoznáme. Vždyť ty mrchy už začínají mít rozlišené zuby, rozumíte tomu? To je první a rozhodující krok k teplokrevnosti, protože jedině tak potravu jaksepatří využijí. Z kožních žláz bude jednou srst, pevné obaly vajec se změní v plodová lůžka, a to raději vůbec nemluvíme o mozku. Víte, kam to povede?"

Na tuto otázku odpověděly výsledky komplexního výzkumu. Nejperspektivnější druhy živočichů této kuriózní planety, jimiž jsou toho času krytolebeci, dosáhnou v blízké, sotva sto miliónů let vzdálené budoucnosti takového stupně rozvoje, že vytvoří civilizaci s kosmickými ambicemi a vypustí první vesmírné koráby nulté generace. Potvory. Nelze vyloučit, že lhůta bude zkrácena, snad dokonce o celé desítky miliónů let. Zpráva ovšem neobsahovala svrchované důležité a rozhodující dovětek: v době, kdy by měla přibližně civilizace pravníků funicích krytolebců, lapajících teď širokou tlamou obrovské vášky, dosáhnout kosmické etapy vývoje a zažehnout první trysky prvních vesmírných plavidel, dozrají v kritické a Poutníky jednou provždy určené vzdálenosti do dvaceti světelných let k podobnému stupni - ovšemže tohle nelze předvídat s přesností na tisíciletí nebo na desetitisíce let, ale i shodu v řádu miliónů let považovali Poutníci z jakýchsi důvodů za nebezpečnou - dvě další civilizace. Šťastnými planetami měla být Čtyřka Sigmý Draconis (vzdálenost od Země 10,2 světelných let) a Šestka Ety Cassiopeie (18 světelných let). Navzájem byly bezpečně vzdáleny, ale Trojka hvězdy G2/V mezi nimi vytvářela jakýsi most a možnou přestupní stanici.

Nad funicemi krytolebeci, chlupatými mnohonožkami velikosti budoucích hroznů i nad vším ostatním, co tak překvapujícím způsobem vyšlo z oceánu na bahnitý, vodou nasáklé houbě podobný povrch pevninské kry Gondwany, se počala stahovat hrozivá mračna. Poutníci jednali jako obvykle rázně a bez váhání.

Život na třetí planetě, jež měla být v dálné budoucnosti nazvána Zemí, byl těžce postižen. Strašlivé detonace tříštily povrch pevniny a dělily ji v kontinenty, otevíraly vulkány a zamořovaly oceány. Masy kmenů přesliček a plavuní, dosahujících výšky několika desítek metrů a ronicích hořké zelené slzy nad svým osudem, byly v několika okamžicích smety. Proudý vod z jezer, jejichž břehy se propadly, a zuřící orkány zanesly tuto zelenou drť do dýmajících ran otevřené země, kde konečně dosáhla klidu a odevzdaně se v patřičné době změnila v uhlí - což má jakousi důležitost i pro náš příběh. Zemská osa byla vyrvána z ložisek (smíme-li se tak květnatě vyjádřit), takže se donedávna vlhké a bujně porostlé plochy změnilly v poušť rudého pískovce, uzavírajícího nespočetné zbytky živočichů, osídlujících nenávratnou minulost. Jejich křečovitě zkroucené pozůstatky, přepĺňující Old Red Stone takřka na všech zbrusu nových kontinentech, zavdaly několika důvtipným paleontologům důvod k odvážným úvahám. Zkázou dokončilo zalednění, postihující od nového a ctižádostivě mrazivého jižního pólu takřka celou polokouli.

Katastrofa, oddělující mezi permem a triasem prvohory od druhohor, měla v sobě zkrátka cosi makabrézně velkolepého. To však chudáci krytolebeci nedovedli ani v posledních okamžicích své existence řádně ocenit. Jejich cena (a tragédie) byla v perspektivě. Jejich okamžité schopnosti však nejen nepředčily, ale ani zdaleka nedosahovaly schopností jeskynních macarátů - čímž je řečeno vše.

Úmyslem Poutníků nebylo vyhubit všechny život, ale pouze navrátit jej známým a neproblémovým kolejím známého a neproblémového vývoje. Zatímco jedny skupiny končily destrukce, vyhledávaly jiné skupiny exempláře živočichů těch druhů, jež měly být zachovány, případně vývojově ovlivněny některým z důvtipných způsobů, Poutníkům známých. Byli to především praprazi a z nich Edaphosauri, podivná stvoření s vysokým kostěným hřebenem prodloužených obratlových výčnělků na hřbetě. Nevypadali příliš vábně, ale Poutníci je nevybírali podle estetických kritérií. A tak se plných sto miliónů let stali vládci třetí planety hvězdy G 2/V plazi, obrovští hromojestěři, dusající pralesy a džunglemi triasu, jury i křídly, lámající obrovské stromy jak třísky a statečně, avšak neúspěšně bojující s nepoměrem obrovitého těla a miniaturního mozku. Jako experiment se Poutníkům dokonale vydařili. Byli totiž naprosto neúspěšní a vývojově tak nepružní, že od svého vzniku až do vypuštění prvních a potom posledních kosmických korábů na Čtyřce Sigmy Draconis a Šestce Ety Cassiopeie zůstali takřka úplně nezměnění. Po zářících tělesech, přeletujících občas (velmi zřídka) nad jejich hloupými hlavami, se ani neohlédli. Neměli proč. Zjevně to nebylo nic k jídlu.

Nikoli v zájmu našeho příběhu, ale pro úplnost a jakousi uzavřenost dodejme co nejstručněji, že okázalý experiment s ještěry přinesl nakonec jako jediný jakýs takýs přínos vývoji ptáků, pocházejících odkudsi z přízně malých, hystericky pobíhajících dinosaurů (ačkoli by to dnes slavíkům nikdo nehádal), nějaké ty želvy a krokodýly. Skutečným vládcem Třetí planety se stal savec a posléze člověk, který navzdory snaze a důvtipu Poutníků sice se zpožděním nejméně stovky miliónů let, ale přece jen vznikl z krytolebců. Jejich bídné zbytečky přežily, skryly se před ještěřmi rváči a ramenáči, zmenšily se do velikosti ohyzdných, avšak skvěle vybavených myší, jimž se zprvu nejvíce podobaly, a velice obratně využily prvního vývojového neúspěchu plazích hromotluků, když jejich chabě chráněná vejce byla dědičně těžce postižena náhodným výbuchem blízké supernovy. Sotva se plazí panstvo početně poněkud vzpamatovalo, zjistilo, že je všechno ztraceno. Odevšad trčely ostré rohy, cenily se zuby, hrozila smrtelně zraňující kopýtko a pracovaly nesrovnatelně dokonalejší mozky. Nezbylo než pokojně vymřít. Poutníky to nevzrušilo. Účelu bylo dosaženo.

Došlo ovšem, jak ani jinak není možné, k celé spoustě malých nedopatření, přičicích se snaze Poutníků o naprostou anonymitu. Při všestranném zkoumání a následující destrukci planety byly použity nejrůznější přístroje, nakloněné po způsobu všech mechanismů ztrácet tu tu, tu onu součástku. A tak zůstala na Třetí planetě menší kolekce šroubů, matic, závlaček, podložek, několik zálohových známek na lahve (jedna byla nalezena v Oregonu v hloubce 64 stop), ba dokonce zapalovací svíčka motoru terénního vozidla, kterou čas na svahu hory Coso obklopil kamennou geodou jako achát nebo jaspis. Zapomenut byl i poměrně cenný transformátor zbytkového magnetického záření, naplňujícího, jak známo, od velkého třesku vesmír, jehož činnost umožňovala v určitém okruhu odhadnout vliv tohoto záření na tu či onu formu života. Transformátor (jemuž bychom mohli říkat například také pohlcovač, polykač, demagnetizátor, antiradiátor a všelijak jinak) tvaru kostky o rozměrech 67 mm krát 47 mm se slabě symetricky vypouklými stěnami a mělkým žlábkem po obvodu, byl sám zbytkovým zářením napájen, jeho činnost byla tedy vzhledem k jednoduché a bezporuchové funkci časově neomezená, avšak bez možnosti odstupňování. Chyběly proto jakékoli ovládací prvky a celá mašinka se podobala kovovému krystalu, zvanému podle tvaru paralelipedu.

Pohlcovač byl jednou ze specializovaných skupin umístěn na vhodné ploše přesličkového pralesa a v nastávajícím zmatku zapomenut. Přestál bez úhony destrukci planety s příliš nadějným rozvojem života a v průběhu miliónů let, která nad ním přelétla takřka nepozorovaně, se ocitl v nitru mohutného bloku antracitu, kde se - pochopitelně - jeho zajímavá činnost nemohla projevit.

Roku 1885 byl blok uhlí s pohlcovačem vytěžen v jedné ze šachet na Plzeňsku a dodán do slévárny Isidora Brauna syna v rakouském Vöcklabrucku, kde si jej všiml jakýsi Franz Schlossareck, topič. Kostka totiž poněkud vyčnívala z lesklého nerostu, pro rošty rozděleného do menších kusů. Mistr Schlossareck donesl neprodleně svůj nález majiteli závodu na jediné místo, kde mohl být nalezen, totiž do vöcklabruckého Klubu průmyslníků, kam Isidor Braun otec jaktěživ ani nevstoupil, zdržuje se výhradně v dusném, prkny odděleném kontoáru s možností ustavičného dohledu na nepočetné úřednictvo slévárny.

Isidor Braun syn odměnil Franze Schlossarecka dvacetníkem, kuriózní předmět spolu s ostatními pány nějakou chvíli obdivoval a posléze jakožto osvěcený muž usoudil, že asi půjde o meteorit. I přikázal klubovnímu zřízení, aby uhlí i s kostkou opatrně, řádně a úhledně zabalil a odeslal c. a k. muzeu v Linci, kam takové věci koneckonců patří a kde se nebude nápis se jménem štedrého dárcе špatně vyjímat. Tím spíše, že je to vlastně reklama za pakatel.

Cesta železa

Říkali jim živé kameny. Nebo ceraunia, hromové klíny. Jeden z nich chovali na ostrově posvátného jezera Titicaca a uctívali jej jako matku Orejonu. Hadžar-al-asvad, líbaný stamilióny věřících a zasazený do severozápadního kouta kaaby, je nejposvátnější relikvií islámu.

Svatým kamenem Řeků byl Apollónův kámen, nad pomyšlení těžký, který obdržel Helenos, Priamův syn. Byl-li zvednut silným mužem nad hlavu a patřičně zaklínán, pronášel temným hlasem věštby.

V syrské emeské svatyni byl chován kuželovitý povětroň, vtělení boha Slunce Mithry. Jeho obětovník Bessianus se stal Heliogabalem a černý kámen nejvyšším bohem Římské říše. Byl ozdoben perlami a zlatem. Císař Heliogabal se pak záhy stal mrtvolou díky nespokojenosti starých bohů, bůžků a kněží.

Meteorit, obraz bohyně Kybelé, zajišťující vlastníkovi úspěch, byl roku 204 př.n.l. slavnostně a okázale uloupen a převezen z Pergamonu do Říma, který právě se střídavými úspěchy válčil s Hannibalovým expedičním vojskem. A ceterum autem censeo, Kartágo bylo zničeno.

Chrám bohyně Artemidy v Efesu byl pozemským příbytkem bohyně, dodané hvězdami v podobě meteoritické sochy. Nikdo ji neviděl, jen zlatníci, vyrábějící a expedující do celého tehdejšího světa její drahocenné repliky. Skandováním "Velká, velká je Artemis!" zcela moderně ukřičeli a umlčeli agitační řeč sv. Pavla, dotýkající se jejich vývozního artiklu. Když pak křesťanství přece jen zvítězilo, obořili se do výroby sošek Panny Marie a vrhli se k nohám biskupů,



objímající se slovy díky jejich kolena.

Každoročně se konají poutě k meteoritu, který se zřítil roku 1741 u obce Ogi v Japonsku, a kámen je něžně natírán vonnými mastmi.

Když však roku 1790 poslal starosta francouzské obce Juillay Akademii věd obsáhlý pamětní spis o pádu meteoritického deště v okolí vesnice, podepsaný třemi sty svědků, dověděl se, že je "...třeba mít mnoho útrpnosti s obcí, které vládne tak pověřivý starosta..."

Ach, ty kameny a železo z hvězd!

Tato kapitola, ostatně doufejme, že méně únavná nežli prolog, by mohla být docela dobře jeho součástí. Brání tomu vlastně jen autorova zbytečná a trochu směšná nechuť mísit navzájem časové jednotky, ačkoli odtékají ze stejného soudku. Zatímco jsme v prologu počítali v miliónech let a dopočítali se jejich stovek, zbývají pro tuto kapitolu ubohoučké roky, znamenající ovšem v kosmickém, geologickém i vývojovém procesu málo, nic, ba méně než zachytitelné nic. Così se však mění, a právě toto così nás opravňuje rázně a bez pochybností - čtenáře i autora - oddělit obě části: do hry vstupuje člověk.

Nejde tedy již o neohrabané, ale svou neohrabanost rychle napravující krytobecce, nejde ani o daleko obratnější, ale svou obratnost nijak nerozvíjející plazy. Naše soudy se proto nutně změní. Je do jisté míry otázkou, co soudit o výbuchu jaderné bomby nad jakýmsi bodem oceánu nebo nad liduprázdným atolem. Není otázkou, co si o podobném výbuchu myslet, udál-li se nad kvetoucím a nicnetušícím městem.

Prvním člověkem našeho příběhu - neboť ať jsou Poutníci čímkoli, lidmi rozhodně nejsou - byl tedy topič Franz Schlossareck, druhým Isidor Braun syn, a s ním panstvo Klubu vöcklabruckých průmyslníků, jehož diagnóza kostky jako meteoritu svědčí o značné vzdělanosti, sečtělosti a svobodomyšlnosti, připouštějící v nebesích existenci takových podivných předmětů. Jako meteorit se také kostka dostala do vitríny lineckého muzea, jsouc opatřena elegantní tabulkou se jménem dárce (zaslaný účet tiskaře Isidor syn sice s nechutí, ale přece jen obratem vyrovnal), kde v tichu odpočívala v poněkud příliš pestré společnosti exponátů, sebraných ještě v zárodečném stavu muzeí v podobě kunstkamoru a kabinetů kuriozit. Linecké muzeum, neobdařené dostatečnými prostředky, ostatně sloužilo spíše jako bonanza a depozitář daleko lépe vybaveného muzea salcburského. Jeho představení si tu občas zcela bez výčitek svědomí vybírali nové a zajímavé přírůstky.

Než se to stalo, došlo k několika událostem. Kostka, osvobozená z většiny antracitového pancíře, se opět poslušně ujala činnosti a pohlcovala ve svém okolí zbytkové magnetické záření, což ovšem za tehdy dosažené úrovně fyzikálních věd nemohl nikdo tušit, nejméně pak hlídač Seppl. Povšiml si jenom, že jemný poprašek, usazující se z podešví nemnoha vědychtivých návštěvníků na vitrině s meteoritem Isidora Brauna syna, modelem těžního stroje, zhotoveným ze dvaceti tisíc zápalek, otiskem jakési kapradiny v kusu uhlí a několika dalšími pozoruhodnostmi, bývá po ránu seskupen do obrazců podobných těm, jež vznikají, táhneme-li smyčcem po okraji desky posypané pískem. Neusiloval o žádné zdůvodnění a ovšem nespojoval kostku ani s bušením srdce a pocitem plnosti krčních tepen, které pociťoval po občasném zdřímnutí v křesle u kamen nedaleko vitríny. Stáří má přece právo na tolik nevlídných příznaků, objevujících se bez rozumných příčin...

Kostka ostatně brzy nalezla, jak jsme již naznačili, důstojnější umístění v novém muzeu města Salcburku, kde byl zjevně chybný popis (meteority mají sice nejrůznější tvary, krychle k nim však rozhodně nepatří) vypuštěn. Zmizelo i zlatým a plastickým písmem vytištěné jméno ušlechtilého dárce Isidora Brauna syna, což ostatně příliš nevadilo, protože slévárna byla už dávno po úspěšném úpadku likvidována a Isidor Braun syn pokračoval v rozptylu gründerkého kapitálu svého otce jako textilní podnikatel v Kašperských Horách.

Původ záhadné kostky zavládl příčinu k mnoha pozoruhodně vtipným úvahám. Vědci se vcelku shodli, že paralelipooid musí být výtvozem člověka a že vlastně také není důvod, proč by výtvozem člověka nebyl. Darwinismus si tehdy teprve klesl cestu univerzitními pralesy a v datování antracitu na jedné a člověka na druhé straně zdaleka nebylo všechno jasné. Menší skupina odborníků s úsměvem mávla rukou a kostku prohlásila za pěkně vyvinutý krystal pyritu, jenž se, jak známo všem milovníkům přírody, v uhlí zhusta vyskytuje. Krystaluje sice obvykle ve dvanáctistěnech, ale - a nyní pozor! - vzácně i v krychlové soustavě. Jakékoli vzrušování je tedy pošetilé a svědčí o hrubé neznalosti.

Tento uklidňující názor se udržel tak dlouho, než jakéhosi šťouravého a chorobně pracovitého studentika napadlo vyzkoušet složení kostky. I nejprimitivnější prostředky (paralelipooid nebylo dovoleno odnést z muzea) okamžitě odhalily, že o pyritu, tedy dvojsírníku železa, nemůže být ani řeči a že kostka je složena z téměř čistého železa, obsahem uhlíku vlastně spíše z oceli.

Nejráznější stanovisko zaujal jakýsi anglický žurnalista, proslulý zdravým rozumem, na němž si velmi zakládal. Na podivnou věc pohlédl jen letmo a sklem vitríny, načež čtenářům sdělil, že jde o obyčejný předmět z neobvyklé slitiny (unfamiliar alloy) a že všechno je ve skutečnosti podfuk.

Pohlcovač pracoval v Salcburku stejně pilně jako v Linci. Prach tu však byl odstraňován častěji a pečlivěji, takže si obrazců nikdo nepovšiml, a hlídač byl buď mladší, nebo ke svému srdci lhostejnější. Nic zvláštního se tedy nedělo - až do jistého dne na jaře roku 1891.

Tehdy došlo k prvnímu pokusu o uloupení kostky, provedenému ovšem naprosto neodborně a s mnoha kriminalisticky překvapujícími prvky.

Noční hlídač muzea, zdržující se právě v numismatickém oddělení, kde byly shromážděny největší hodnoty sbírek, uslyšel, jak se z přízemí ozývají zvuky, připomínající štípání polen. Seběhl co nejrychleji po schodech, lemovaných špalírem bronzových osobností, do haly, kde ke svému ustrnutí spatřil jakéhosi muže, s klidnou a soustředěnou vytrvalostí bušícího do vstupních dveří dřevorubeckou sekerou. Právě když se hlídač přičítal na místo činu, dveře povolily a s rachotem se zřítily na mozaikovou podlahu vstupní haly, přičemž strhly v pádu jeden oleandr a jednoho klasika středověkého minnesangu.

Vloupání bylo provedeno tak bezostyšně, že hlídač nebyl po několik okamžiků schopen ani slova, ani pohybu a zlosyn neuspěchaně prošel kolem něho a stoupal po schodech ke sbírkám. Pak se zděšený kustod vrhl do opuštěné lóže vrátného, odkud uvedl v činnost jedno z nejmodernějších poplachových zařízení celého Salcburku, burcující podle slibu k horečné činnosti blízkou policejní stanici, a vydal se za loupežníkem. Z prvního patra muzea se ozvalo tříštění skleněné tabule. Hlídač bolestně sevřel víčka, pronásledován plastickou představou o spouštích, které ten šílenec, ten Herostrates, docela určitě natopí. Herostrates však dříve, než se zřízenec nadál, zase bez zvláštního spěchu sestupoval přímo do jeho náruče a v chůzi rozvážně olupoval z předmětu, v němž bylo lze poznat nám známou kostku pohlčovače, kusy antracitu, které barbarsky pohazoval po mramoru schodů a po rudém běhounu. Hlídač, mocně posílen na duchu zjištěním, že sekera zůstala na místě loupežného činu, popadl zlosyna za límec.

"Mein Gott!" vyprávěl po celý zbytek jinak klidného života o svém dobrodružství, které se stalo do jisté míry náhradou vzrušujících příhod sira Lancelota a rytíře Gallahada, "Mein Gott! Jenom tak - takhle, račte se podívat - mávnul tlapou a já jsem odletěl jako hadr. Wie ein verdammtes Fetzen. Ten chlap neměl ruce, ale železné písty jako lokomotiva!"

Jako obvykle nebylo popřáno slovům bezvýznamného svědka sluchu, zatímco však ležel rozplácly na podlaze (wie ein Fetzen, verfluchtnochamol, 'schaften), dorazili před zničený vchod policisté. Vyvinuli v Římě Severu, jak je Salcburk lichotivě nazýván, značnou aktivitu zejména díky neutuchající péči biskupa, starostlivého o klid ve svém sídelním městě. Lupič byl dopaden a spoután. Když byl převáděn po Mariánském mostě přes řeku k policejnímu komisařství, vybavenému katrem, přehoupl se s jistou důstojnou vážností a slavnostním klidem přes zábradlí a zmizel v ledových zpěněných vlnách dříve, než se policisté zmohli na jakýkoli pohyb. Tělo nebylo nalezeno ani v nejnadějnějších místech, kam řeka Salice obvykle ukládá utopence.

Zbyla jen holá kostka, zhola bezcenná, protože fakt, že kdysi byla zarostlá v antracitu, mohl být nadále potvrzen už jen aktem víry. Když se proto při uzavírání celého podivného a absurdního policejního spisu dotázal mladý praktikant Franz Wettstein, co s doličným předmětem, doporučil mu policejní rada řešení, které byl Franz nucen odmítnout z estetických i zdravotních důvodů. Kostku si však z jakéhosi nejasného hnutí myslí ponechal na památku a používal ji jako těžítka spisů v kovové registratuře, znovu omezující její zajímavou činnost. Zmínku snad zaslouží už jen to, že pokus o vyloupení salcburského muzea byl v policejních aktech nakonec označen jako provokační akce Čechů, žijících v biskupském městě pod Hohensalzburgem a Untersbergem, holarioholaria. Chtěli patrně obohatit, die Tschechen, die Gemeinen, svou jubilejní výstavu, zahajovanou v nejbližších měsících a silně podporující velkočeský šovinismus. S Franzem Wettsteinem a po jeho vydatnou protekci přinášejícím sňatku se pohlčovač dostal na salcburskou radnici, kde déle dvou desetiletí zatěžoval ve vplechované a podle ujištění výrobce ohnivzdorné skříně jakási lejstra. Ač to nikdo netušil - a Franz Wettstein ovšem nejméně -, uchránilo patrně toto umístění Salcburk před dalším zločinem. Kostka sice i nadále rušila zbytkové magnetické pole v bezprostřední blízkosti, ale železný plech skříně vytvářel clonu mezi paralelpipoidem a hvězdami. Což rozhodlo.

Vzhledem ke známé mezci vytrvalosti všech i nejpodružnějších úředních rituálů a jimi používaných rekvizit přežila kostka ve funkci těžítka pozemský život svého majitele a stala se věcí veřejnou, vydanou všanc náhodám.

A náhoda přikvácila v létě roku 1914, kdy z personálu písemny salcburské radnice odcházel pokrýt se válečnými vavříny ne zcela plnomyslný a ještě ke všemu neduživý poslíček Hans Krettba, stížený častým nočním, ale i denním pomočováním, což jednak nahrazovalo spoluzaměstnancům zábavní program, jednak má v toku našeho vypravování svou důležitost - budiž proto prominuta zmínka o něm.

Zdravotní stav, zakrslý růst a skřetoidní tvář starce, který právě opustil inkubátor, předem vylučovaly účast Hanse Krettby na celosvětovém zápolení ve stejnokroji některého z nábl c. a k. pluků, například První osobní stráže harcířů čili Guarda de Archeros de Corps, komandované kapitánem s důstojenstvím generála a složené - pro Krettbu krutá podmínka - z úhledných pánských jezdců vysokých nejméně 175 cm vojenské míry. Vyloučenou také byla Královská tělesná uherská garda, které bylo nejjasnějším výnosem povoleno obcovati v řeči maďarské a ke všemu se navzájem zdravit opačně obrácenou dlaní čili, jak pravil předpis, ustavující ji roku 1760, kdy ještě paralelpipoid spočíval v lůně antracitového bloku, obversis armis. Do třetice nepřicházely v úvahu ani daleko méně okázalé, i když co do strůje rovněž zcela operetní jezdecké škadrony dvorních četníků a pěší setniny osobní stráže. Jediné, co bylo možné říci ve prospěch Krettbova zevnějšku i zdravotního stavu, bylo nutně řečeno nechtěným paradoxem otlého obrštábsarcta, který posvátnou hrůzou z velkého okamžiku se chvějící a prokřehlé nahé postavičky věnoval sotva jediný pohled alkoholicky nesoustředěných očí: "Na to, aby chcipl, je ten kripl zdravěj až dost. Tauglich, abtreten!"

A tak byl infanterist Krettba mobilizován do 11. c. a k. pěšího pluku, jehož část byla doplňována v Salcburku. Těsně před nástupem do vagónů, opatřených známými nápisy: "Für 40 Manner oder 6 Pferde" se mu podařilo ještě se pyšně předvést ve zmačkaném a skvrnami pokrytém stejnokroji svým bývalým milujícím spolupracovníkům. Těm se na oplátku podařilo vpašovat mu na dno tornistry pod železnou zásobu konzerv, kterých se ten blbec stejně nedotkne, kostku. Vzhledem k malému objemu a značné váze se hodila lépe než oblíbená cihla. Hans Krettba se svou nadbytečnou zátěží projel Vidní, Floridsdorfem - asi v těchto místech byla už jeho zdravotní slabina zcela zřejmá všem a plnila zábavní funkci k plné spokojenosti všech zúčastněných, ovšem vyjma postiženého. Jeho ledviny byly podrážděny neobvyklým množstvím různých kořalek, podávaných příštím hrdinům nastrojenými děvčaty na nádraží v Nagymarosi, Budapešti i jinde. Vnímál svět jaksi zborceně a kolébavě a blbě poučil oči na nápisy, zdobící vagóny vojenských transportů, neschopen je rozluštit, ačkoli hlásaly jen prosté a potěšující pravdy, například: "Serbien müssen sterbien" nebo "Drum san mer Landsleut, Leitmeritzer Buben" a podobně. Přirozeně netušil, že kdesi ve hvězdách, skrytých kouřem lokomotivy, nízkými mraky a absolutním nezájmem tohoto okamžiku, vyvolala kostka v jeho teleti, zbavená teď stínícího plechu, jistý rozruch, ba dokonce určité znepokojení. Diskrétní anonymita byla, jak víme, prvním a železným zákonem Poutníků. Alespoň tak dlouho, dokud byla účelná a žádoucí.

Došlo zkrátka k absurdní situaci, že nejubožejší z ubohých 11. pěšího pluku, blbeček Hans Krettba, byl středem jakési

kosmické pozornosti, jež ho neopustila ani při přepravě nákladní lodí Dunajské paroplavební společnosti z Orasze do Jamené, ani při usilovném pochodu přes Oberskou a Bjelinu (paralelpipoid se mu pořádně proněs) prašnou silnicí na Konvaluku a Amalii, kde měli všichni čačí hrdinové v propocených stejnokrojích možnost pokochat se pohledem na první mrtvé kamarády, zastřelené srbskými komity a ponechané tu jako názorná pomůcka v boji proti jakékoli shovívavosti s perfidním a zhovadilým nepřítelem. Serbien müssen sterbien. Kromě toho se muslimští vojáci z 11. infanterieregimentu, tedy jakýsi Duko Pucharič, roznášející v noci po salcburských hospodách škrobovité rahat-lukum a jiná svinstva, dověděli z povolaných úst místního hodži, že se v této posvátné válce nejen nemusejí postit, ale ani vyhýbat daurským jidlům, například vepřovému guláši.

Hans Krettba byl stále pozorován, i za četných zastávek u příkopu, i za ještě častějšího močení do kalhot, když mu pro zlepšení nálady a obveselení celého pluku nebylo dovoleno zastavit se.

14. srpna 1914 se 11. pěší pluk konečně dostal na vytoužené bojiště, byv obdařen mimořádně čestnou úlohou postupovat bez dělostřelecké podpory a přípravy proti městu Lešnici, obklopenému dobře vybudovanou srbskou obranou, a to rozlehlou plání, kde byla - jak se teprve později zjistilo - srbská cvičná střelnice a kde tedy nepřátelská děla zasahovala s naprostou a smrtelnou přesností. V této bitvě, smíme-li tak nazývat jatky, přestal 11. pěší pluk existovat, avšak to se netýká našeho příběhu. Důležité jsou události posledního odstřížku života trapné, avšak do jisté míry kosmické existence Hanse Krettby.

Když byla švarmlinie, v níž postupoval, dostatečně rozbita dělostřelectvem a posléze soustředěnou palbou srbských strojních pušek, rozhodl se tím vším zmatkem znervóznělý Krettba opět jednou vykonat lidskou potřebu lidským a neponižujícím způsobem. Zalezl do trychtýře, vytvořeného teprve před několika desítkami vteřin výbuchem těžkého granátu, který zabil velitele maršbataliónu hejtmana Malusku a pokosil několik dosud nesklizených kukuřičných klasů, stojících tu jako karikující protějšky vojáků, chystaje se s úlevným povzdechem vykonat zamýšlený akt. V plném soustředění na svou činnost neslyšel ani šramot, který se za ním patrně ozval, ani zasvištění polní lopatky, která mu rozťala lebku až k ramení a převedla jej, smíme-li věřit buddhistickým autoritám, přes práh mezi tímto a oním světem, hlídaný strašlivým strážcem, nedokonalé vyličeným podobou sedmihlavého Kerbera. Počuraný infanterista Hans Krettba neměl čas se ho poděsit. Voják ve stejnokroji s výložkami 11. pěšího pluku, který právě provedl vraždu s tupou rozvahou a neuspěchanou důkladností dřevorubce, odepjal poněkud neobratnými pohyby Krettbovu tornistru a vysypal její obsah do bláta, promíseného krví a drobnými pozůstatky hejtmana Malusky. Jako poslední se vykutálela kovová kostka, rafinovaně ukrytá nezkrotnými šprýmaři ze salcburské radniční písárny. Vrah ji vsunul do kapsy, nevěnoval už ani pohled tomu, co bylo Hansem Krettbou, přesunutým teď z bytí do nebytí, a přehoupal se přes okraj trychtýře.

Planina pod bezejmenným pahorkem (ve vojenských mapách ovšem nesl označení kóta 404), bránícím výhledu na Lešnici, byla ještě pod palbou srbských kulometů, ačkoli sousední 73. pluk za těžkých ztrát přece jen zatlačoval pravé křídlo nepřítele a umlčoval střelecká stanoviště, umístěná na svazích i v rovině. Postava, kráčející zvolna a vzpřímeně, byla proto nápadná a šilená - v této válce se už důstojníci rozhodně nesnažili povzbuzovat mužstvo příklady hazardní osobní odvahy, ba dokonce bývali před bitvou zachvázeni četnými, jinak vzácnými chorobami, zabraňujícími jim ozdobit se válečnými vavříny. Blázen, pochodující strnulým a toporným krokem mezi granátovými trychtýři a kolem drátěných překážek, potraných a zasypaných palbou, byl ostatně pozoruhodný i směrem pohybu: krácel přímo k srbské druhé linii, k nepříteli, a ke všemu beze zbraně, takže o úmyslu dezertovat nebylo pochyb, jakkoli provedení vypadalo fantasticky, takřka snově. Po celé pláni pod kótou 404 utichla na chvíli střelba - Srbové i unsere Braven fascinovaně pozorovali hápavou figuru, vytvářející v okolním široším horizontálním světě nepřehlédnutelný vertikální vykřičník. Chybělo jen několik kroků, aby byla zrada dokonána - leč bůh bitev rozhodl jinak. Třiasedmdesátí konečně prorazili chabě obsazené srbské pozice a obchvatem obešli zákopy, k nimž směřoval vraždící šilenec. Tak se stalo, že byl lapen, spoután komisními okovy a ještě téhož dne vpodvečer postaven před popravčí četou k neobyčejné radosti polního prokurátora, jehož směrnice jasně požadovaly názornou exekuci co nejdříve, pokud možno na samém počátku vítězného tažení. Proces - pokud se dá vůbec o něčem takovém mluvit - byl bleskurychlý a ryze formální. Všichni přítomní byli přesvědčeni, že ten mlčící chlap se skelným, nemžikavým pohledem, bez dokumentů a s jakýmsi nesmyslným těžátkem v kapse je cvok a patří do blázince, takže rozsudek byl vynášen z obecně platných didaktických důvodů a odsouzeného se venkoncem po právní stránce netýkal.

Plukovní lékař konstatoval smrt na základě jediného pohledu na komisní košili, provrtanou na hrudi vůbec a v srdeční krajině zvláště několika dobře mířenými kulami popravčí čty. Vojska, obklopující na třech stranách čtverce poučnou scénu, dostala rozchod a bylo jim dovoleno plahočit se dál směrem, odkud duněla dělostřelba.

Pocit spokojenosti z dobře vykonaného díla, který zaléval prokurátora, byl však ošidný a neoprávněný. Poprava podivného šilence přinesla ovoce leda podle představ erární justice, avšak co do našeho příběhu nic neukončila. Naopak.

Několik hodin po exekuci - zatím se nad Lešnicí, jak píše básníci, sklenula noc - se čerstvě a halabala nasypaný hrob, kryjící pozůstatky dezertéra, pohnul a vzedmul jako krtina. Objevily se lopatovité ruce, rozhrnující hlínu, bláto a kamení, pak beztvářá koule, jež byla hlavou, než se vrstvou rozmoklého jilu změnila v součást golema, a konečně se z jámy vysoukala celá postava, připomínající zhruba upláceného sochařského panáka dříve, než se ke slovu dostanou špachtle a prsty tvůrce. Zázračně vzkříšený odsouzenec si protřel hřbetem ruky skelné a nemžikavé oči. Pomalu se otáčel do všech světových stran, jako by věřil nebo naslouchal - jeho smysly však byly zcela jiné a daleko jemnější. Přesto pátral marně. Do hry opět jednou vstoupila všudypřítomná náhoda, tento poklad doufajících.

"Jsou tak laskav a schovaj mi to, doktrl," řekl totiž ještě před popravou prokurátor plukovnímu lékaři, přeháněje jako vždy svou vídeňskou češtinu, ačkoli pocházel, jak bylo notoricky známo, z Hustopečí. "Suvénýr. Oni maj ve voze fůru místa. Já se bombensichr přihlásím." A podal doktorovi železnou kostku se žlábkem po obvodě.

Nepřihlásil se o ni, protože záhy onemocněl pozoruhodně kombinovanou venerickou chorobou, byl odeslán do zázemí a válku dosloužil poklidně a příjemně v rozličných etapách, kde se proslavil četnými hrdelními rozsudky. Na epizodku pod kótou 404 včetně železného suvenýru zapomněl.

Lékař kostku prohlédl, potěškal a nakonec hodil do bedny s různými více nebo méně absurdními krámy, jimiž c. a k. intendantura vybavila polní obvaziště v radostné naději, že se tu nebudou jenom odřezávat údy, visící na pružích kůže a šlach, nebo drénovat prostřelená břicha, ale i léčit rozličné neduhy, dokonce kosmetické vady. Bedna, skrývající k tomu určené harampádí, byla důkladná a na ochranu proti všem nepříznivým osudům opatřená zevně i uvnitř železným plechem, jenž omezil do úzké prostory, vyplněné četnými zásuvkami a krabicemi, zvláštní a pro třetí planetu hvězdy Slunce zcela jedinečné vlastnosti kostky a činnost, dosahující až do nejzazších koutů Galaxie a ke kosmoletům Poutníků.

Není proto divu, že se podivná a děsivá postava marně obracela do všech světových stran. Poslední, co na tomto světě (v původním smyslu slova) způsobila, bylo strašlivé leknutí kočího, rekvírovaného i s povozem z Nagykanisze, když právě odvážel melouny na trh. Melouny byly vyhozeny do příkopu a nahrazeny bednami neznámého, určité však svrchovaně důležitého obsahu. Zmíněný kočí se zbožně pokřivoval, když ve tmě, prozářené ubývajícím měsícem a šířícím se požárem vzdálené Lešnice, spatřil nelidskou postavu, která vzplanula oslnivým bleskem a proměnila se v nic.

Dobrá kočka, která nemluví

"To je dobře, to je moc dobře, že jsi přišel," radoval se upřímně doktor Tercián, ačkoli jinak platí spíše za morousa a samotáře než obzvláštního hostivíta. U kolegy a přítele Hejzlaru byl nucen učinit výjimku už proto, že to byl jeho ošetřující lékař a jako takový se těšil autoritě, přicházející i u příslušníků téhož řemesla jaksi iracionálně současně s funkcí.

"Taký sis mohl vybrat něco rozumnějšího než tuhle chalupu na vidrholci a ještě ke všemu s horolezeckou túrou," zafuněl obtloustlý Hejzlar jako obvykle a spustil se do vyrudlé lenošky, zatímco vyjímá z brašny přístroj na měření krevního tlaku a stetoskop. Kombinovaná akce by nezasvěcenému mohla nasvědčovat, že doktor Hejzlar je nesmírně zaměstnan, že chce zkrátit návštěvu na nejkratší dobu. Opak byl pravdou. Tercián přesně věděl (a sluchové vjemy mu to před okamžikem potvrdily), že šofér sanitky lázeňské polikliniky pan Václav byl odeslán do rodinného lůna, že je posledním pacientem a že oblíbený a úspěšný řečník abstinentských a jiných obecně prospěšných přednášek Hejzlar docela rád popije jeho slivovici. Což se opravdu záhy stalo.

Doktor Hejzlar pomalu skládal nádobíčko a díval se zpod hustých prošedivělých brv na Terciána.

"Ty ses nacpal brinerdinama...", řekl přísně, jako kdyby kolegu obviňoval z nějaké obzvlášť šťavnaté neřesti.

"Nenacpal," zavrtěl hlavou Tercián.

"To není možný! Máš tlak jako junák. A ten šelest na srdci už tam taky není, abys věděl."

Tercián kývl. "Vlastně jsem to čekal. Víš, Arnošte, já jsem vždycky věděl, že jsi fenomén a že mě jednou dočista vykurýruješ."

"Hele, nech to, jo?" přerušil ho Hejzlar a natáhl ruku k lánvi s jemně opaleskující tekutinou, jejíž nepopsatelná barva je vedle takzvaných prstýnků bublinek kolem okraje skleničky známkou mimořádné kvality, dosažitelné asi pouze za cenu překročení zákonného státního monopolu. "Ještě začni o zlatých rukách, ty farizeji. Nakonec jsi doktor, i když neprávem na penzi, aby se jiní dělali za tebe, tak víš sám, co a jak."

Doktor Tercián věděl co a jak, a věděl taky, že - bohužel - není v invalidním důchodu neprávem a že mu nic jiného nezbývalo dokonce ani tady, skok od Františkových Lázní, kde by mohl od hodiny dělat lázeňského lékaře a víceméně vsedě a v pohodlí předepisovat všelijaké bublající i nebublající vody a jejich různé aplikace, které uvedou ve skutek slečny a paní lázeňské. Srdce se prostě přihlásilo asi o dvacet nebo třicet let dříve, než by bylo slušné. No - i s tím už se smířil, pokud je vůbec možné smířit se s nocemi hrůzy, dušením a hekáním při každém pootočení na levou stranu těla, s bodavými bolestmi pod hrudní kostí při zdolávání kdejakého pitomého kopečku, třeba jenom Komorní hůrky, vypínající se (ale to je příliš dramatický výraz) hned za humny Terciánovy chalupy.

Hejzlar byl znepokojen jako obvykle každý odborník, shledávající neshodu mezi osvědčenými a obecně platnými zásadami, zkušenostmi a fakty. V zájmu vědecké sebeucty jsou takové situace obvykle řešeny taktním opomíjením zlotřilých faktů, ale poskakování rtuťového sloupečku v tonometru na hodnotách pro Terciána naprosto nezvyklých, a pokud neohluchl, to zmizení šelestu na hrotě, se prostě ututlat nedaly. Tím spíše, že Tercián byl jeho nejlepším kamarádem, po němž nastoupil do funkce obvodního lékaře pro nespočet typicky chebských vesnic, skládajících se vždy z několika chalup kolem statku, připomínajícího tereziánskou pevnost.

"Ta jízva po tvém infarktu, kamaráde, byla jako pra..., chci říct, byla pořádná. A na kouzla nevěřím. Zítra si dáme u nás na poliklinice jeden exportní elektrokardiogram."

Tercián sáhl do kapsy saka, ještě pověšeného přes lenoch židle, a vytáhl pás papíru se seizmickými křivkami neustálého srdečního zemětřesení. "Tady je. Zaběhl jsem si tam už včera a sestra Alena to natočila." Hejzlar po něm blýskl okem přes ryze doktorské brýle se širokými černými obroučkami, v nichž se poněkud podobal ilustraci z Karafiátových Broučků.

"Tak tohle Alena popletla, kamaráde. Musíme to..."

"Nemusíme. Vytáhl jsem si ho rovnou z mašiny."

"To jsem tedy blázen!"

"Vypadá to, že mi to zlepšení nepřeješ, Arnošte," zasmál se trochu nuceně Tercián. "Že bys nevěřil v úspěch své léčby?"

Hejzlar zamyšleně točil skleničkou, ve které praskaly a rozplývaly se poslední bublinky kvalitu hlásajících prstýnků.

"Přeju, už proto, že bych tě zase rád viděl na mém místě, a ty to moc dobře víš, Valdo. A teď povídej. Měl jsem vlastně poznat, hned jak jsem sem vlezl, že přímo pukáš novinkami. Spust'!"



Tercián několikrát přešel pokoj sem a tam a zastavil se u okna s výhledem na silnici, lemovanou kaštany a svažující se k lázním, svítícím v pozdním odpolední univerzální lázeňskou architekturou v posledních paprscích slunce.

"Tak tedy jo. No - moc toho vlastně k povídání není. Asi před čtyřmi dny..."

"Nesnaž se vzbudit dojem, že ti na tom lurdském zázraku nezáleží a že to nevíš přesně, Valdo!"

Tercián se s úsměvem obrátil od okna. "Máš pravdu, Arnošte. V neděli ve čtrnáct třicet - stačí ti to? - jsem se, ani vlastně nevím proč, zase jednou vyšplhal na půdu. Už jsem to neudělal hezky dlouho. Schody jsou pěkně strmé, já mám nějaké to kilo -" lítostivě si pohladil oblast, která má být podle shodného mínění módních tvůrců vpadlá nebo alespoň plochá, ale v tomto případě nebyla, "a hlavně se strašně bojím, že bych mohl jednou zajít docela sám a bez pomoci. Třeba na půdě."

Hejzlar se nervózně zavrtěl. Takové řeči neslyšel rád. "Hned jak jsi tuhle chalupu kupoval...", začal nakvašeně, ale pak se včas ovládl. "To jsou hloupé myšlenky. Ostatně podle dnešního nálezu to hrozí spíše mně než tobě. Tak dál!"

"Vyškrábal jsem se tam celkem slušně, jenom se dvěma přestávkami a jednou tabletou nitroglycerínu, jenže když už jsem byl nahoře, vzalo mě to, člověče, jedna radost. Koukal jsem, kde bych si sednul, a nejšikovnější byla taková oplechovaná bedna po tátovi, jeho jediná trofej z vojny. Víš, on byl totiž šéfem polní nemocnice a dával do té bedny všelijaké haraburdí a tak..."

"Co to má společného s tím neuvěřitelným elektrokardiogramem?" zajímal se netrpělivě Hejzlar.

"Všechno. Uvidíš. No - chvilku jsem seděl a funěl a čekal, co bude dál. Nebylo dohromady nic. Koronárky si daly ještě tentokrát říci a zachovaly se slušně, ale moc do skoku mi stejně nebylo, kamaráde."

"To věřím," přikývl Hejzlar. "Můžu si nalejt tu poslední?"

Tercián mu beze slova přisunul láhev.

"Když už jsem tak na té bedně seděl, napadlo mi za chvíli, abych se do ní zas jednou po letech podíval. To víš, jako kluk jsem to směl dělat, jenom když byl táta v ordinaci. Oni si staří válečníci všelijakých památek na své slavné doby moc a moc vážili."

"To taky vím," řekl Hejzlar, "ale..."

"Už jsem u věci, Arnošte. Jen klid. Tak tedy já jsem ovšem zhruba věděl, co v té bedně je. Taky pár prvních ročníků Časopisu lékařův českých, dokonce od roku 1861. Bůhví kde je táta vystrachal. Řekl jsem si, že si je odtáhnou dolů a potěším se rozkošnými články o léčení psi běsnosti, kterak petroleum proti svrabu používati, o zhojení větrnatosti i hrudníkův s jinými roztomilostmi tohoto druhu. A taky mě napadlo, že by na některém čísle mohl být nalepený nějaký rakouský poštovní Merkur - to je známka, víš? - a že by se mi moc hodil jako přilepšení k důchodu. Počkej - nevrť se. Už jsem vážně u toho!"

"Jestli mi řekneš, že tě uzdravil mrzký mamon, protože našel kousek papíru, tak..."

"Ne. Bylo to trochu složitější. Jakmile jsem otevřel víko bedny a sklonil se nad ní, cítil jsem - no, já vlastně ani nevím, jak bych ti to popsal, ale bylo mi jako po dvou nebo po třech nitroglycerínech, jenomže bez toho protivného tlaku v hlavě a ostatních nepříjemných nezbytností. Bolesti zmizely, jak když utne." Tercián se úkosem podíval po příteli. "Já vím, že to zní hrozně hloupě, ale mně se ti, člověče, v tom momentu zdálo, že bych mohl lámat skály nebo hopsat jako baleták."

"Proboha!" vyjekl Hejzlar.

"No jo, to víš, že bych to nedělal, ale stejně... Prostě jsem v tu chvíli ztvrdl a pustil jsem to víko zase zpátky. A netrvalo ani pár vteřin a srdíčko zase začalo šimrat a potom pálit a já jsem už šmátral v kapse po nitráku, ale potom mě napadlo něco jiného a zase jsem tu bednu otevřel."

"No a?"

"A šmytec. Bolest - jak když utne."

"Já tu bednu koupím i s nějakým kouzelným dědkem, co ji začaroval, Valdo. A budeme vybírat pětku od všech chudáků, co se pro pitomost spoluobčanů zinfarktili. Za pár let zabijeme Poděbrady a Lurdy."

"Hele, nedělej si šprťouchlata, Arnošte. Já vím, že je to všechno k nevíře, jenomže ono to ještě vesele pokračovalo."

"Jsem celý změněn v jedno jediné ucho," ujistil ho Hejzlar. "Povídej dál."

"Vzbudil se ve mně bývalý vědecký pracovník a řekl jsem si, že tomuhle musím přijít na kloub. Bednu jsem zavřel, ale srdce tentokrát dalo pokoj. Nevím, jestli samo od sebe, nebo že bylo exponováno díky tomu něčemu z bedny delší dobu. Takže jsem začal provozovat rytmiku a vystříhl jsem tam na půdě asi deset dřepů, až zase začalo stávkovat."

"Ty jsi cvok," usoudil Hejzlar věcně, "a zasloužil bys pár pohlavků."

"Vůbec ne! Měl bys ocenit mučednictví pro vědu. A to ještě nevíš, že jsem tyhle prostocviky prováděl znova a znova, až se srdce vždycky namíchlo. Člověče, tolik stenokardií jsem nezakusil už hodně dlouho. No - neříkej se tak káravě. Mělo to smysl. Já jsem totiž vždycky nějakou veteš z bedny vyndal a zkoušel to znova. Tak třeba jsem vyloučil, že by to působila šavle po tátovi..."

"Taky bych ani nečekal," poznamenal neuctivě Hejzlar.

"Jasně. Nebyl to ani Časopis lékařův českých, ani soubor gumových katetrů, které se mi rozdrolily v prstech, ani popelníček z nějakého kusu granátu - hrozná věc, člověče! Nakonec jsem vylučovací metodou došel k tomuhle..."

Doktor Tercián vstal, poodešel k psacímu stolu a vyjmul ze zásuvky nám dobře známý paralelípoid a položil ho před Hejzlara.

Ten se na kostku nepřivětivě a podezíravě díval, pak ji vzal opatrně do dlaně a udiveně povytáhl obočí.

"Ta má ale váhu! Jako kdyby v ní byla rtuť nebo co..."

Tercián přikývl.

"Vid' Taky jsem si toho všiml. Ale nejdřív bych ti to ještě dopověděl. Když jsem vyndal kostku - nevypadá moc zázračně, to vidíš sám -, mohl jsem se uštvat, jazyk už jsem měl na vestě, ale srdce pořád nic. Sotva jsem ji šoupnul

zpátky, tak si to, potvora, vynahradila."

"Pochopitelně."

"Pochopitelně. Takhle jsem ho už nerozpumpoval celá léta. Ale jak jsem kostku zase vytáhl z bedny - přiznám se ti, že jsem tentokrát dost fofroval, zapracovala podle předpisů."

"A teď?"

"Od pondělka jsem nepřipravil náš farmaceutický průmysl ani o jednu jedinou tabletu nitroglycerínu. Brinerdinama jsem se taky přestal cpát. A včera jsem byl poprvé asi po pěti letech na špacíru v Chebu," dodal Tercián vítězně.

"Autobusem?"

"Ne, pěšky tam i zpátky, kolem přehrady - člověče, tam ti vyrostlo chat, to je jedna hrůza! - a kolem Kachního kamene a na hrad a tam jsem vylezl na Černou věž, na kruchtu kaple nebo co to je. Tahle věc," ukázal na kostku, "se sice pořádně pronesla, div mi kapsu neutrhla, ale asi se to vyplatí. Člověče, víš ty vůbec, jaký je to pocit, štrádovat si to zase jako mladík?"

"Na to se musím, když dovolíš, ještě napít," poznamenal moudře Hejzlar. "To se poslouchá jako pohádka. Doktorská pohádka. Z Chebu jsi šel taky pěšky, do toho kopce?"

Tercián přikývl. "Samozřejmě. To víš, nohy mě pobolívaly pořádně, to ten nedostatek tréninku. Ale srdce..." Významně zaklepal na dřevo.

"No a dál?"

"Nějak moc rychle si zvykáš na zázraky, kamaráde," ušklíbl se Tercián. "Mně by tohle pro začátek dokonale stačilo. Ovšem něco jsem už taky zjistil. Tak především je ta věc alespoň na povrchu železná. Pokud moje trosky chemických znalostí sahají, docela určitě. Vyzkoušel jsem to všelijakými serepatickami a reakce jsou docela jednoznačné. Ale víš, co je divné?"

Doktor Hejzlar nevěděl.

"Že není nikde ani trošičku narezlá, ačkoli v bedně už leží určitě od první světové války, tedy víc než padesát let, a kdoví jak dávno byla vyrobena. Možná před sto lety ..."

Doktor Tercián nemohl tušit, že se v odhadu zmýlil o několik set miliónů let, ale budiž mu odpuštěno. Nevědomost, jak známo, hříchů nečiní.

"Ležela v suchu...", poznamenal věcně Hejzlar.

"Tak moc zase v suchu ne. Na půdu mi, to se ví, trochu zatéká a ve Frantovkách jsem ji měl ve sklepě. Ostatně tátova extrovní šavle byla chycena řezem ažaž, ačkoliv ji docela určitě pulíroval a leštil. On byl veskrze sentimentální pán, abys věděl. Ale to pořád není, Arnošte, všechno. Tys už sám, myslím, podotkl, že je náramně těžká. Je, namouduši. Kdyby byla celá ze železa, měla by mít asi tak půl druhého kila, jak jsme se ještě učivali, než začaly strašit kilopondy. Má daleko víc. Do dvou a půl kil jí moc neschází. Jako kdyby byla naplněna rtutí."

"Třeba je," mnil Hejzlar.

"Třeba, ale to by mi asi moc na srdce nepomohlo. A potom, proč by to kdo dělal? Já nejsem samozřejmě odborník, ale dovedu si představit ty trable, co by byly s uděláním takové kuriózní věci. Vidiš někde nějaký šev nebo svar nebo něco takového?"

Hejzlar si kostku chvíli pátravě prohlížel ze všech možných stran a úhlů. "Ne, ale to nemusí nic znamenat. Víš, já jsem si jednou v Číně z nerozumu koupil tu jejich legráčku, osm slonovinových koulí jednu ve druhé. Dal jsem za to hrůzu peněz a nakonec mi jeden kamarád kunsthistorik prozradil, že ty koule jsou vždycky lepené, jenomže to nikdo nepozná. Oni to dovedou šikovně zakamuflovat. Tak třeba..."

"Ba ne, kamaráde! Železo není slonovina a na celkem rovných a přehledných plochách toho moc nezakamufluješ. Já jsem se na to koukal dokonce drobnohledem. Nikde nic. A taky si myslím, že by asi nikdo na světě nedovedl před sto nebo kolika léty udělat kostku dokonale vyplněnou rtutí tak, aby ani trošičku nešplouchala."

"A nešplouchá?" zajímal se doktor Hejzlar.

"Ne. Nešplouchá, nechraští - zkrátka nic. Jenom zaplaťpámbů nějak záhadně působí na koronární cévy. To jsem moc rád." Zase pověřivě zaklepal na desku psacího stolu, aby svou radost nezakřikl. Tercián už měl své zkušenosti s předčasnou a příliš bujarou radostí. "A ještě něco: určitě to nevím, zkoumám ji teprve těch pár dní, ale podívej se na kytky!"

"Co má být?" zajímal se Hejzlar.

"Nevidíš? Začaly se otáčet od oken, jedna jako druhá, směrem k psacímu stolu, kde ji ukládám. Ona totiž působí do vzdálenosti asi deseti metrů, potom to slábne. To už jsem taky zjistil. A dokonce i filodendron vedle v ložnici opovrhl sluníčkem a začal se manévrovat ke zdi. Vypadá to hrozně legračně. Nechceš se podívat?"

"Nechci," ujistil jej s hlubokým přesvědčením Hejzlar, který po absolvovaných skleničkách slivovice cítil příjemnou únavu, neslučující se s fyzickými výkony jakéhokoli druhu. "A jak si to vysvětluješ?"

"Určitě je to nějaké zařízení...", začal Tercián, ale byl přerušen výbušnou Hejzlarovou reakcí.

"Zařízení? Ty... ty... já nechci být sprostěj, ale to mi říkáš teprve teď? Kdoví co ten tvůj zázračnej převít vyzařuje! Já jdu pryč."

Doktor Hejzlar doprovodil svá slova náznakem pohybové reakce.

"Počkej, neplaš se, Arnošte," zarazil Tercián jeho tak jako tak víceméně manifestační akci. "Já jsem si dovolil půjčit od Aleny taky jejich sakrosanktum, měřič záření, který používají na radonové koupele. Bere to alfa, beta i gama, abys věděl. Ta potvora kostka vůbec nezáří v žádném z těchto spekter. Klidně sed' a ještě si nalej."

"Už ne. Mám svou míru a musím šlapat pěšky domů."

"Já tě odnesu na zádech, chceš, Arnošte? Mám pocit, vlastně docela určitě vím, že by mi to nedělalo vůbec potíže."

"Děkuju. Už žádné zázraky. A co chceš teď s tou věcí udělat? Jestli to všechno způsobila opravdu ona, a ne náhoda

nebo přirozený běh věcí..."

"Náhoda taky vlastně patří do přirozeného běhu věcí, nemyslíš?" poznamenal Tercián. "...a tak je to největší kardiologická senzace od okamžiku, kdy si nějaký koumal povšiml, jak černoši kurýrují srdeční neduhy strofantinem a zavedl to do Evropy."

"Musí se to pořádně prozkoumat. Někdo se do té kostky určitě dostane a zjistí, co a jak. Nejlip by bylo poslat to rovnou do Prahy Akademii nebo nějaké takové instituci. Oni si s tím už poradí."

Tercián pomalu, ale rozhodně zavrtěl hlavou.

"Ne, Arnošte. Alespoň zatím ne. Já jsem nakonec taky doktor a vím, že si to pro sebe nemohu a nesním nechat, ale..."

Ta kostka zkrátka zatím zůstane tady. Mám na ni docela určitě právo jako na dědictví po tátovi a budu ji potřebovat, abych přišel na kloub trochu moc velkému množství otázek kolem ní. Pak ať se v ní spánembohem vrtá kdo chce, i kdybych se měl pokorně vrátit ke starým dobrým nitroglycerinům. Chápeš mě?"

"Chápu," řekl po chvíli Hejzlar. "Asi bych takový zázrak taky nerad dával z ruky. A jak tě znám, jako že tě znám, budeš se raději hrabat ve starých časopisech a hledat Merkury, než bys tu věc prodal. Víš, co by za ni cvaknul nějaký milionář po čerstvém infarktu?"

"Tak přibližně. A jestli tu věc, jak říkáš, někdo dostane, milionář to určitě nebude. Víš vůbec, proč jsem tě dneska poprosil o návštěvu?"

"Myslím, že ano."

"Prima. Takže kdyby se se mnou náhodou něco stalo, víš, co hledat a kde to najít. A taky co s tím dělat."

"Dej si pozor, Valdo," řekl varovně Hejzlar, zdvíhaje se z křesla. "Ty kytičky signalizují, že je tu ve hře nějaká čertovina, i když ji neukazuje rentgenometr sestry Aleny. Ostatně jsi to poznal na vlastní kůži. Jenomže ono to může dělat taky ledacos jiného kromě rozšiřování koronárek. Být tebou, moc bych si s tím nehrál... Já... já mám takový nepříjemný pocit. Snad bys měl zůstat u těch nitroglycerinů a tu železnou věc vrátit do tátovy bedny. Co říkáš?"

"Zase ne. Nežlob se. Na mně už tolik nezáleží. Taky proto si tu věc zatím nechám já. Ještě se mi nikdy nestalo, abych se mohl stát mučedníkem vědy, tak to musím využít."

"Šašku," reagoval Hejzlar, neznělo to ani káravě, ani vesele.

Tercián doprovodil kolegu na zápraží a díval se, jak vychází ze zahrádky, obklopující chalupu, na silnici a dál směrem k lázním, hlásícím se růženci světél, bledými a chudokrevnými v podvečerním šeru. Pak se vrátil do pokoje, zamyšleně potěžkal kostku v ruce a vsunul ji do kapsy. Měl ještě v úmyslu vykonat svou každodenní procházku kolem oplocených pastvin a vlhkých, růžových a naivních čenichů telátek, sledujících krok za krokem každého kolemjdoucího v marné touze po nějaké senzaci. Tak daleko ovšem podivná moc kostky nedosahovala, alespoň ne v koncentrované formě, působící na jeho opotřebované věčné cívy.

I tentokrát bylo všechno v zázračném pořádku a doktor Tercián po chvíli zrychlil pomalý a předstíraně ledabýl krok, na který si za ta léta už zvykl, v rázné pochodové tempo. S rozkoší vdechoval chladný vzduch a intenzivně vnímal pocit znovunabytého zdraví, projíždějící mu všemi nervy, všemi svaly.

Prošel kolem zalesněné čepice Komorní hůrky a jako vždy tu věnoval pietní vzpomínku huňatým neandrtálcům, kteří s kyji a zahrocenými klacky v rukou žasli nad iluminací poslední činné sopky v našich přívětivých zemích a patrně se sem kradli i z pořádné dálky, aby té strašlivé hoře ukradli nejcennější majetek tlupy - oheň. Pamětní desku pana dvorního rady Goetha už krylo šero, ale kamenný kříž, podobající se tvarem spíše květu, svítil věkovitým a dešti ošlehaným žulovým povrchem na pozadí temného borového lesa. Tercián pohlídl hrubý kámen a právě v tom okamžiku za sebou uslyšel cupitání.

Obrátil se.

"Čiči, no, pojď sem," snažil se přilákat mourovatou kočku, sledující jej po silničce. Náhle si uvědomil, že cosi není v pořádku. Chvilí trvalo, než se dovtípil co: kočka přece neměla tlapkat jako... jako srnec nebo nějaké podobné zvíře. Leda kdyby měla na tlapkách přilepeny ořechové skořápky (i tak se občas baví důvtipná mládež), ale tenhle mourek vypadal docela spokojeně a neobutě.

"Čiči," opakoval doktor Tercián poněkud nejistě. Kočka se přiblížila na několik kroků a zastavila se v podivném postoji, jako když mechanické hračky dojde pero. Otočila žluté oči k Terciánovi, řádně si ho prohlédla a pak pronesla trochu zkrleslým, ale naprosto zřetelným hlasem, podobným hlasu drahých panenek s vestavěnými magnetofony:

"Mohl bych si s vámi promluvit?"

Dialog se stínem

Doktor Tercián považoval za trapné a nemůžné štipat se do ucha - ačkoli je to osvědčený a prastarý způsob -, aby se přesvědčil, že se mu ta mourovatá bestie, ovládající spisovnou češtinu, nezdá. Dotek hrubého kamene byl ostatně dostatečně přesvědčující. Došel k několika závěrům.

Nespi - ovšem mluvící kočka (nemluvě o tlapkání) je absurdita a jako taková nemůže existovat. Vidí ji však docela zřetelně a slyšel ji taky. Čili jeho vnímání je pokřivené a nespolehlivé. Má halucinace. Hejzlar měl pravdu, měl být s tou železnou věcí opatrnější. Kostka působí zřejmě nejen na filodendrony a jiné reprezentanty flóry, ale taky na lidský mozek.

"Rozumíte, prosím?" řekla zdvořile kočka, aniž změnila postoj, který považoval Tercián nejen za nepřirozený, ale z kočičího hlediska za vysloveně nepohodlný. Rozhlédl se, zda nikdo nesleduje jeho pošetilý rozhovor s přeludem, zadupal a zahydroval univerzální "vššššc!", kterým normální člověk odhání všechnu zvěř od myšek až k dinosaurům.

"Nerozumím," odvětila kočka. "Mluvte s obvyklou kmitočtovou frekvencí."

"Já ti dám kmitočtovou frekvenci," řekl rozhořčeně Tercián. "Já tě spíš nakopnu, potvoro!"

"Tak je to v pořádku, rozumím docela dobře," prohlásila spokojeně kočka stále stejně jednotvárným mechanickým hlasem, takže spokojenost byla jenom ve významu řečeného, nikoli v tónu slov.

"Vy... ty... ty... dovedeš mluvit?"

"Já ne - reprodukuji, tlumočím do vašeho sémantického spektra. Mluví...", následoval naprosto nesrozumitelný zvuk, nepodobající se žádnému poctivému slovu pozemského jazyka, alespoň pokud je Tercián znal.

Situace byla absurdní a takřka stejně snová jako podivný zběh, krácející smrtí střelby po bojišti u Lešnice. Kostka měla zřejmě vynikající schopnost navazovat svou pouhou přítomností naprosto nesmyslné události a jejich kombinace. Doktor Tercián na kostku v tomto hysterickém okamžiku zcela zapomněl - nemožnost toho, co se tu odehrávalo, si ovšem uvědomoval velmi dobře.

"Půjdem kousek dál z cesty, ano?" navrhl nejistým hlasem a udělal několik kroků do lesa, kde si sedl na pařez. Každou chvíli tudy někdo chodí a zítra by mohly být Františkovy Lázně plné pikantních zvěstí, že se doktor Tercián... no přece ho znáte, no ano, ten, potřeštil a mluví sám k sobě. Ale já už jsem dávno říkala, a tak dále a tak dále.

Kočka se k návrhu nevyjádřila, pero však opět spustilo, pracky se daly do pohybu, mluvící zvíře neuspěchaně doťapkalo až k němu a opět ztuhlo. Tercián si náhle uvědomil, jakými hrdiny jsou děti, když nad pohádkami, kde se zvířata dávají jaksi samozřejmě do řeči, neřvou hrůzou. Patrně si nedovedou dostatečně plasticky představit situaci. Praktická ukázka rozhodně nebyla žádná legrace.

Tercián se sklonil k mourovatě halucinaci a opatrně přejel bříškem prstu srst na kočičím hřbetu. Ucítil docela normální srst, jakou bylo možné očekávat například u kterékoliv z početných koček, vegetujících z příležitostných milodarů na nedaleké farně státního statku. Osmělen svým pokusem a zároveň zděšen vědomím, že jeho halucinace je i hmatová, a že se mu to tedy v mozku pořádně zašmodrchalo, přitlačil prst. Pod jemnou srstí narazil na tuhý odpor, který nebyl způsobován vytrénovaným kočičím svalstvem. Zaklepal na kočičí hřbet kloubem prstu - ozval se kovový zvuk, tlumený kožíškem.

Kočka se ochotně podvolila zkoumání, přinejmenším nic nenamítala, když ji Tercián popadl a trochu nadzdvihl od země. Opravdu jenom trochu, protože vážila asi tolik jako vzrostlá ovce, navzdory své docela kočičí velikosti.

Tercián si oťel vlhké dlaně kapesníkem. Dotyk kuriózního předmětu, předstírajícího nevinnou kočičí existenci, mu byl vysloveně nepříjemný.

"Kde je - ten, co mluví?" zajímal se.

"V jiném prostoročasovém kontinuu," zněla poněkud nejasná odpověď. "Ne zde. V jiném vesmíru. Blízko. Daleko," vysvětlovala ochotně, ale nepříliš úspěšně kočka. "Osobní přítomnost je velmi nežádoucí."

"S kočkou se bavit nebudu," prohlásil zarputile Tercián.

"Nebavíte se s kočkou," byl poučen. "Jenom reprodukuje a tlumočí..."

"...do našeho sémantického spektra. To už jsem slyšel," ujistil Tercián kohosi blízko i daleko a v jiném časoprostorovém kontinuu. "Nešlo by to bez té kočky?"

"Nebavíte se s kočkou," opakoval jednotvárný hlas. "Překladové obvody jsou nezbytné."

"Kdo jste?"

Opakoval se naprosto nesrozumitelný zvuk, který už měl Tercián rovněž potěšení poznat. Dialog se stával nepřehledným a nudným.

"Nemohl byste se vyjádřit... ehm, v našem sémantickém spektru? Odkud mluvíte a co chcete?"

"Část informace blokována," oznámila kočka. "Účelem jednání je navrácení... chybí termín. Železný předmět. Máte u sebe."

Tercián rychle položil dlaň na kapsu, jako by ji chtěl chránit před neočekávaným zájmem. "Proč?"

"Intervence v řetězu příčin a následků. Velmi nežádoucí. Nebezpečí pro několik časoprostorových pásem."

"Tak tohle mi musíte vysvětlit podrobněji," oznámil Tercián a s lehkým údivem si uvědomil, že si už pomalu zvyká na zábavu se čtvernožcem. "Dobrovolně kostku nevydám. Chcete ji získat násilím?"

"Část informace blokována," oznámila lhostejně kočka. "Předmět - kostka - nemůže být získán násilím. Velmi nežádoucí. Přísný zákaz."

"Aha," poznamenal Tercián a potěšeně si pomyslel, že právě dosáhl důležitý bod ve svůj prospěch. "Je vám známo, že ta kostka má pro mne velikou cenu, že léčí moji nemoc?"

"Neznámo," řekla kočka. "Žádná cena. Základní princip nevstupování do řetězu příčin a následků. Velmi nežádoucí."

Tercián pocítil zdravou a takřka nepotlačitelnou chuť tu věc vydávající se za kočku opravdu nakopnout, ale to by také mohlo být velmi nežádoucí, proto se ovládl. "No, rozmyslím si to. Ale chci mluvit přímo s vámi bez kočky."

"Nemluvíte s kočkou," řekla se zoufalou vytrvalostí a úporností kočka teprve po delší odmlce, která Terciánovi připadala podivuhodně lidskou, daleko lidštější než všechno, co bylo až dosud řečeno. Ten člověk v jiném časoprostoru a jiném vesmíru (což byla ostatně zřejmě hloupost, jak by se tam vzal) chvíli váhal s odpovědí.

"Překladové obvody nemohou být vestavěny jakkoli. Požádám o povolení přímého styku, chybí termín, část informace blokována. Za kolik vašich časových jednotek se rozmyslíte?"

Tercián horečně uvažoval. Musí získat čas. Alespoň pár dnů. Snad ho něco napadne.

"Za týden v tuto hodinu zde," řekl konečně.

"Sedm úplných otočení planety?" ujistila se kočka.

"Ano. Sedm otočení planety."

"Souhlasím. Ustupte několik kroků. Překladové obvody budou zničeny. Nebezpečí."

Tercián polekaně vyskočil z pařezu a vyšel na silnici. Taktak se stačil otočit, když se kočka změnila v oslnivý modrofialový záblesk a zmizela - patrně v jiném časoprostorovém kontinuu. Její další pozemská existence byla asi nežádoucí.

Jako muž vědy snesl doktor Tercián tento podivuhodný úkaz lépe a s menším duševním traumatem než pověřivý a násilím zrekvírovaný povozník z Nagykanisze, který se stal náhodným svědkem navlas stejného sebezničení



překladvých obvodů ve formě odsouzeného dezertéra a vraha počuraného Hanse Krettby. Jeho naprosto diletantské naprogramování vedlo díky nedorozumění k zabití infanteráka 11. c. a k. regimentu, což se sice v jatkách první světové války venkoncem ztratilo, ale mezi Koordinátory přesto způsobilo značné rozhořčení a vynutilo si napříště absolutní zákaz jakéhokoli násilí vůči jakékoli zjevné inteligenci kdekoli ve vesmíru. A Hans Krettba byl velkomyslně za nepochybného reprezentanta nepochybné inteligence považován. Díky tomu byl doktor Tercián stále vlastníkem železného paralelipedu a vrátil se do své chalupy na vidrholci navzdory prožitému rozčilení bez potřeby polykat jemně palčivé bílé tabletky. Možnosti Koordinátorů totiž byly omezeny velmi širokými hranicemi a získání kostky po dobrém nebo po zlém bylo zcela bezpečně uvnitř těchto hranic.

Když trochu třesoucí se rukou odemykal zrezivělý a skřípající zámek u vrátek zahrady, ohromilo ho náhlé poznání, které vykrystalizovalo do slov sice zašeptaných, ale ve ztichlém večeru pod Komorní hůrkou přece jen dost zvučných:

"Propána, já jsem asi mluvil s hvězdami..."

Velká cesta

Sedm úplných otočení planety uběhlo doktoru Terciánovi jako hrůzný sen, ve kterém se střídavě setkával se shovívavou lítostí, jakou projevují slušnější lidé tváří v tvář posedlým všeho druhu, s divokou, takřka výbušnou nechutí se podobnými nesmysly, jaké líčil, vůbec zabývat, nebo konečně s rezervovanou a zjevně nanejvýš opatrnickou snahou nedělat pokud možno vůbec nic a za žádných okolností. Instituce, na které se obrátil (cestovné stálo hrůzu peněz a kromě toho s lehkým údivem zjistil, že pobyt v hotelích, není-li motivován služebně - což v jeho případě nebyl -, je přesně podle románů zábava pro maharádži, prince a inkognito nebo úspěšné náčelníky gangů), se v radostné shodě vůbec odmítly kostkou zabývat. Jednaly s ní dokonce štitivě jako s něčím, co právě vylezlo zpod kamene, a nájezdy doktora Terciána brilantně odrážely takovým nadbytkem vlastních úkolů, jako by se jejich představitelé sotva potáceli od jednoho infarktu k druhému.

Největším zklamáním a zároveň důvodem k přemýšlení, zda mají jakékoli další akce nějaký smysl, bylo stanovisko starého kamaráda Arnošta Hejzlara. Naprosto a rozhodně odmítl jakékoli úvahy o možné realitě mluvících koček, anihilujících se v modrofialovém výšlehu plamene. Nelitoval námahy a obtěžoval se s Terciánem až na úpatí Komorní hůrky, aby jej na vlastní oči přesvědčil, že hořící kočka nezanechala žádné stopy v okolní trávě a loňském listí, což Tercián musel poctivě uznat. Nezanechala, ačkoli nechápal, jak je to možné. Záblesk, který docela určitě viděl, byl tak intenzivní, že by známky opálení nebo dokonce ohně měly někde v okolí pařezu být. Ledaže by i takové zasahování do řetězu příčin a následků bylo velmi, velmi nežádoucí...

Tercián tuhle možnost připouštěl, ale čím dál tím víc se přikláněl ke skeptickému a mobilizujícímu názoru doktora Hejzlara, že ta zatracená železná věc vydává nějaké záření nebo vylučuje výpary, působící kromě kytek na lidské mozky, a že by bylo nejlépe zajít ke Škalecké přehradě a mrsknout ji do vody hned u koruny hráze, kde je poctivých třicet metrů hloubky, aby byl pokoj. A žít si vesele dál v neustálém kolotoči pálivých bolestí v hrudníku a malých bílých tabletek.

"Tys mi dala," říkal zrovna vyčítavě kostce, ležící na psacím stole, když se ozvalo zaskřípění vrátek a zanedlouho zaklepání na dveře chalupy. Tercián schoval kostku do zásuvky a zdvihl se. Všechny květy byly už obráceny od oken do místnosti a zdálo se, že ho se škodolibým zájmem pozorují. A filodendron vedle v ložnici se choval, jako by chtěl probourat zeď. Tercián si vzdychl a otevřel dveře. Stál před nimi zrzavý pihatý kluk ve svátečním oděvu, který mu zřejmě moc nepadl a v žádném případě nezpůsoboval potěšení. Ruce měl dorůžova vydrhnuty (Tercián na svých pacientech nejdříve pozoroval nice, ze kterých lze nejsnáze učinit celou řadu lékařských i nelékařských závěrů), košile zářila bělostí, ale malá šmouha oleje na tváři unikla pozornosti a pomohla Terciánovi mládence identifikovat.

"Vy jste z Mototechny, že?" zeptal se pro jistotu, ačkoli tam určitě výstředně meruňkovou kšticí vídával, dokud se ještě pokoušel udržet svou staříčkou tatříčku ve stavu schopném provozu.

"Jasně, šéfe!" zaradoval se kluk, že jeho proslulost nezná mezi ani mezi stavem lékařským.

"Ale já už neordinuju," vysvětloval Tercián, "a auto už taky..."

"Posílá mě sem pan doktor Hejzlar," nenechal ho domluvit mládenec, který se představil jako Franta Jirků. "On je totiž náš stálý kunšoft, víte? To byste nevěřil, jak dává tomu svému emběčku zabrat. A tak jsme spolu včera dali řeč," dodal významně, aby bylo jasno, že u něho odborné konference představují značnou část životní náplně. "Pan doktor mně vyprávěl, že máte nějaké trable s nějakou záhadou, a protože ví, že jsem do takovejch věcí úplnej blázen, myslel si, že bych vám mohl třeba píchnout. Jestli ovšem chcete!" dodal velkomyslně. Tercián se na Frantu díval pobaveně a odhadoval ho. Osmnáct, možná devatenáct, ale ani o rok víc. Úplnej blázen do záhad - to by celkem věřil. A Hejzlar je samozřejmě mizera, že mi ho poslal na krk.

Franta přistoupil k Terciánovi tak těsně, až ho zahalil oblakem vůně jádrového mýdla, a tlumeným hlasem, okoukaným patrně od filmových intrikánů, zaskuhral: "Myslím, že bysme tu věc mohli obšlohnout. To by určitě nemohlo vadit, až se s... s nima, že... zase setkáte."

Tercián pocítil něco jako dojetí. "Tak vy tedy, pane Jirků -"

"Franto, jestli smím prosit. Dycinky Franto!"

"Jak chcete, Franto. Tak tedy vy věřte, že mluvím pravdu."

"No jasně že věřím! Pan doktor Hejzlar mi toho sice moc neřekl, ale i to málo stačilo, abych byl úplně na větvi. To je moje životní příležitost, abyste věděl! Já bych vás moc prosil, pane doktore, kdybyste mě k tomu mohl taky aspoň na kousínek pustit..."

"Tak se posaďte - Franto," pokynul Tercián do jednoho z křesel a vypověděl od A do Zet celý příběh. Tentokrát měl posluchače uneseného a napjatého jak struna, který dokonce občas nekontroloval výraz obličeje a působil lehce přibloudle. Body vyprávění, kde byl Tercián při svých návštěvách ctihodných institucí takovým nebo onakým způsobem, ale vždy s doprovodem významného pohledu na hodinky, přerušen, proběhly hladce a bez přerušování. Franta měl zřejmě dar soustředěné pozornosti - což není v devatenácti letech k zahoezení. Životní příležitost ovšem taky

ne. Tercián měl dojem, že na ni čeká dodnes, už skoro padesát let.

"Tak to by asi tak bylo všechno, kamaráde," skončil. "A tady je ten zázrak."

Vyjmul kostku z psacího stolu a položil ji před posluchače. "Nádhera!" zašeptal Franta ve zbožném vytržení. "Teď už mne od toho dostanete jen s těžkým kulometem," prohlásil s určitostí. "Na to rande půjdeme spolu a já si vezmu největší francouzák a každého majznu, kdo by vám chtěl ublížit nebo vám to vyfouknout." Jak je vidět, mládí si troufá bojovat i s nejmocnější silou celé Galaxie, ale tak je to asi správné. "Nejdřív, když dovolíte, si tu věcíčku prohlídnu a změřím."

Franta vzal paralelpipoid do dlaně, hvízdal překvapením nad váhou, jako ostatně až dosud každý, kdo měl kostku vědomě v majetku (Hans Krettba se do součtu ovšem nepočítá), a dal se do práce s posuvným noniovým měřítkem, zvaným česky šupléra, čemuž doktor Tercián okouzleně a zcela nezasvěceně přihlížel.

"To bysme jako měli," prohlásil nakonec spokojeně, přehlížeje řádku číslic na rubu jakési účtenky. "Neměl by to být problém. Jenom," poškrábal se v meruňkové čupřině, "ta váha, ta váha... No, nacpu tam alespoň nějaké olovo, aby to nebylo tak kór moc znát."

"Asi se budete namáhat zbytečně, Franto," mnil Tercián. "Víte, oni docela přesně věděli, že mám tu originální kostku v kapse. Pravděpodobně zjišťují její záření nebo co. A napodobeninu určitě rozeznají na to šup."

"Asi jo," zakabonil se Franta. "Ale zkusit se to může. Někde začít musíme. Když nic jiného, tak jí můžu po někom mrsknout," pokračoval ve svých bojechtivých plánech. "Víte, pane doktore, co by mohlo být uvnitř?"

"Nemám tušení," připustil Tercián. "Mysleli jsme na rtuť..."

"To sotva," prohlásil Franta Jirků v póze Rodinovy sochy Myslitele, která jaksi neharmonovala s jeho celkovým vzezřením. "Co by tam dělala? Tam budou daleko spíš nějaký elektronický hejblata a podle váhy by mě ani moc nepřekvapilo, kdyby tam byla fůra platiny. Kontakty, víte?"

Tercián sice nevěděl, ale mlčky tuto možnost připustil.

"Vy to chcete rozebrat?" zeptal se.

Franta se očividně zděsil. "Chraň pámbů! Za prvé je to vaše, za druhé bych to už nikdy nedal dohromady a za třetí a hlavně, dokud vám to pomáhá od toho srdce," vyjádřil se poněkud neodborně, ale plasticky, "tak se toho nesmí nikdo ani dotknout. Mně stačej ty numera. Zítra hned po práci, asi tak ve tři, bych se zase stavil. Můžu?"

"Jasně, Franto," přikývl Tercián a podivil se, jak pevnou a svalnatou ruku má ten hubeňour.

Rázem třetí hodiny druhého dne se Franta objevil v méně důstojném hávu, totiž v montérkách a vatované kazajce. Vlekl objemnou koženou brašnu, kterou opatrně položil na podlahu předsině. Z kapsy vytáhl přesného dvojníka a podstatně mladšího bratra paralelpipoidu, ovšem bez jeho zvláštních a podnětných vlastností. Tvar však souhlasil dokonale, a když Tercián kostku potěžkal, shledal, že i váha celkem odpovídá.

"Narval jsem tam olovo, zavařil to a vybrousil," ohlásil Franta. "Práce s tím byla jako na kostele, babral jsem se s tím celou noc. Ale je to ono, že?" dožadoval se rozzářeným obličejem uznání, kterého se mu okamžitě dostalo.

"I kdyby to k ničemu nebylo, budu mít alespoň prima suvenýr na prvotřídní senzaci," řekl. "Víte, že bysme měli něco zkusit i s tou mou falešnou kostkou? Možná že by taky nějak působila, třeba na kytky. Má to hrozně divnej tvar a já jsem četl, že na tvaru může moc záležet. Ze třeba pivo je nejlepší jenom ze sudů, co mají tvar - no prostě sudovítej. V každé jiné nádrži se hrozně rychle kazí. Nebo že v pyramidách se zvířata a lidi sami mumifikují a v mrňavejch pyramidkách z lepenky je možný brousit žiletky. Tak proč by..."

Terciána ten mládenec zajímal čím dál tím víc. O sudech, pyramidách a broušení žiletek sice taky kdysi četl, ale souvislost s tvarem železné kostky ho nenapadla ani ve snu. Za úvahu ovšem stála. Poněkud vypuklé boky a podélný žlábek kolem celého obvodu mohly mít nějaký smysl, nějaký význam. To určitě nebylo hloupé.

"Jo, a ještě něco jsem přinesl, pane doktore," oznámil Franta vítězně a vytáhl cosi podobného krabičce sirek pro domácnost, tedy velkému balení, jenže to něco bylo z kovu. "Říkal jste, že tu zatracenou kostku odstiňoval železný plech bedny po vašem tátovi. Je to dost divný, protože kostka je sama ze železa, ale asi to tak má být. Tak jsem na ni udělal co nejmenší futrál. Když ji do něj zašoupnete, bude po záření. A jaký budou se zjišťováním záření? Aha! A potom jim možná ani nenapadne pátrat, jestli ten můj výtvar je na chlup, jak má být."

"To je moc dobrý nápad, Franto," připustil Tercián. "Ale co máte ještě v tom ruksaku? Doufám, že ne francouzák. Já se rozhodně s nikým prát nechci a nebudu. A taky bychom toho asi s francouzákem moc nepořídili."

"Kdepak francouzák," bránil se zahanbeně Franta. "To já jenom tak, aby řeč nestála. Přitáhl jsem si bateriovej magnetofon a foťák s bleskem. Kdybyste je tam měl před týdnem..."

"No, moc iluzí si nedělám," potřásl hlavou Tercián. "Asi bych nebyl na příslušné instituce zapůsobil ani fotografiemi kočky, ani tím naším rozhovorem na pásku. Škodit to samozřejmě nemůže, Franto, ale co když se vám s tím něco stane? Víte, jak ta kočka najednou vybouchla..."

Franta mávl hejtmanský rukou. "Stane, stane se. To už by byl holt osud. Ale stojí to za to. Vždyť my dva máme obrovskou možnost pro všechny lidi světa, pane doktore - a nesmíme ji prošvihnout."

Tercián se zasmál. Všichni lidé světa mají možnost, jejímiž výkonnými orgány jsou invalidní doktor na penzi a zrzavý kluk. Docela v rozporu se všemi pravidly vesmírných kovbojek, mezi nimiž je nám už tak teple a navykle dobře. Docela tu chybí velitel lodi, mladší krasavec atletického typu s jizvou na tváři (výsledek selhání automatiky při přistávání kdesi na planetě hvězdy Paraklozet) i starší akademik, obtížený encyklopedickými znalostmi, zásobou historek a nevyčerpatelným humorem, schopný poskytovat všem ostatním po celou dobu čtyřicetiletého letu neúnavné a zničující školení. Chybí krásná bioložka, astrogátorka (ať už to znamená cokoli, profese je velmi oblíbená) nebo lékařka. A jména se hodí spíš do povídky o lázeňských hostech - žádný Ruben Terx nebo Argona Deg, Bum Bac, Bal Bom Bon a podobně. Franta Jirků a jako pro legraci Valdemar Tercián, oběť ryze platonické, avšak rozhodně lásky své matky k filmovému ideálu Valdemaru Psylandrovi. No - mohlo to konečně dopadnout i hůře. Pumprlíci z létajících talířů,

objevující se tu i tam v senzačním tisku, vyhledávající s oblibou, jak se zdá, blázny a jedince postižené slavomamem a touhou po popularitě. A ti by většinou nebyli ochotni investovat do svých "kontaktnických" styků předměty, které určité představují celé jmění.

"Máte, Franto, nějakou představu, co budeme dělat?"

"A vy?" odpověděl Franta na otázku otázkou po způsobu talmudistů.

"Já ne. Uvidím, jak se to vyklube."

"Taky si myslím, že to bude nejlepší."

Hodina H se kvapem blížila a Komorní hůrka začala vrhat dlouhý stín, rozhodně okázalejší než samotný kopeček s lavičkou, besídkou a zarostlým dolíkem, který o sobě tvrdí, že býval ohnivým kráterem. Tercián s Frantou šli krok co krok ke kamennému kříži, kde se zjevila mluvící kočka. V borovém stojáku už pomalu, ale jistě houstlo šero, ovijelo skupiny malinových keřů a zvýrazňovalo kontrast mezi lesem a širokými pastvinami kolem.

"Tady?" zeptal se Franta přitlumeným hlasem.

Tercián kývl. "Tady."

"Tak, rozložíme nádobíčko," řekl spíše pro sebe Franta a dal se do díla. Fotoaparát si pověsil v pohotovostní poloze na krk, magnetofon položil na brašnu.

"Měl byste kostku vstrčit do futrálu, myslím tu pravou," doporučil přes rameno. "A tuhle -, " vyjmul z kapsy falzifikát, "vzít k sobě."

Tercián uposlechl a posadil se na stejný pařez jako před týdnem. Byl zvědav, co řekne on nebo oni v jiném časoprostorovém kontinuu přítomnosti zrzavého automechanika. Patrně bude velmi nežádoucí. Hlavou mu bleskla myšlenka, co asi nahradí překladové obvody v podobě samozápalné kočky? Ježek? Klokan? Nebo mravenec? Poslední možnost zavrhl - pokud byl seznámen s technikou, do mravence by se potřebné součástky těžko vtěsaly, i kdyby byly sebevíce miniaturizovány. Například nezbytný mikrofon a reproduktor.

Kolem se nic zvláštního nedělo, telata se popásala jako kdykoli jindy, po silnici od Františkových Lázní tu a tam projelo auto, z pole směrem k rybníku Amerika, skrytém terénní vlnou, rachotil a zvonil nějaký zemědělský stroj ve vleku za traktorem. Ale doktor Tercián docela přesně vnímal, že se v lesíku kolem stalo - jak říkají myslivci - pozorně. Také Franta ztuhl a nervózně pokukoval na všechny strany.

A potom v jediném zlomku okamžiku svět kolem nich zmizel a změnil se v cosi nepochopitelného a nepopsatelného jinak než fyzikálními pojmy, k nimž se pozemská věda patrně ještě nedopracovala. Prostor ztuhl do pevnosti kalené oceli, čas se zastavil. V nepatrném útržku vteřiny, tak drobném, že možná ani reálně neexistoval, měl Tercián pocit nesmírné rozprostřenosti, jaká někdy doprovází halucinace z horečky, černého nekonečna bez tvaru a struktury, ale přece jen se přesypajícího a vířícího. Bleskový názorný vjem vesmíru, pro který není náš mozek za milióny let svého vývoje zařízen, protože se setkával s úkoly docela jiného druhu.

Nebylo nic. Jenom dvě jiskry vědomí, které putovaly neskonale daleko a cestou, kterou nelze vylíčit...

## Jájem Galaxie

Dvouhodinová bitva na Bílé hoře 8. listopadu neměla vojensky zdaleka takový význam, jaký z ní vzešel následkem politické neschopnosti a nerozhodnosti krále a vlády a zbabělosti Fridricha samého. Jeho útek vyvolal řetězovou reakci násilí vítězných císařských žoldnéřů a zmatek a zoufalství mezi poraženými a obyvatelstvem.

(J. Polišínský, Třicetiletá válka a evropská krize)

Uschlé bodláčí a stébla trávy byly pokryty jinovatkou, usazující se v celých chomáčích i na postroji a na srsti koní. Koně oddychovali oblaka páry stejně obtížně a chrčivě jako lidé. Mrazivý listopadový vzduch řezal do plic a vázal unavené svaly ledovými pouty. Mužové kleli, klouzali a padali na zem, ještě nedávno pokrytou nízkým škraloupem ztuhlého bláta, teď roztříštěným kroky vojsk v nespočetné střepe. Pruh zdupané, poskvrněné země se táhnul za Anhaltovými pluky až do Rakovníku, odkud 5. listopadu vyrazily po mizerných cestách oklikou ku Praze, aby zahradily cestu Buquoyovi. Anhalt vedl dobře - ale jak on, tak i hrdinové půtky z posledního října, Thurn i Šlik, jeli na vypasených a často střídaných koních nebo dokonce v kočárech. Lancknechti, mušketýři, arkebuzníci i kopiníci šli cestou necestou pěšky, po svých rozviklaných, bolavých pazourech, a kleli, jak se na řádné Kristovo vojsko sluší. A na včerejší nocleh v Unhošti především. Bez piva, bez vína a většinou i bez kusu teplého žvance do žaludku. K čertu s takovou vojnou! A teď, po půlnoci, už stojí na Bílé hoře, s uherskými pány na flance v Ruzyni. Někde ve tmě, nedaleko za nimi, klopýtá nepřítel, vojsko císaře s Buquoyem a Tillym, s Maxmiliánem a jeho Bavory. Jsou jistě v Hostivicích. A je jich ke třiceti tisícům. Trochu moc. Sakra práce.

Mužové do sebe vráželi, nerudně si navzájem opláceli štulce a jen neradi občas ustupovali vozům a jezdcům hraběte Thurna, jenž jim přitáhl vstříc se svým plukem z Prahy na pomoc a ještě za tmy rozmíst'oval děla do bastionů.

"Myslím, že se už brzy dají do sebe," řeklo Pěťadvacet. "Oba houfy dvojnožců jsou blízko." Čtyřicet neodpovědělo.

Pěťadvacet po celou dobu svých četných existencí vlastně nedělalo nic jiného, než sledovalo planetární vývoj téhle jinak docela bezvýznamné soustavy a vyznalo se v něm. Teprve teď vlastně dostalo poprvé příležitost zasahovat z pověření Svrchované Koordinace. Hodně pozdě, řeklo si Čtyřicet, s pocitem nevůle vnímající drobné vibrace okrajů silového pole Pěťadvacetí. Slovnutý vědec už nedokáže ani udržet pole v klidu. Nejvyšší čas pro další inkarnaci.

Pěťadvacet a Čtyřicet se vznášela nad Bílou horou v podobě takřka neviditelných oblaků prostorově ohraničené energie, jejichž spatření by lidskému oku umožnily leda polarizační brýle, jenže existenci něčeho takového na Třetí planetě Pěťadvacet naprosto důrazně a s jistotou popřelo. Možná že by dobrý pozorovatel mohl nad hlavou chvílemi zahlédnout duhové zavíření, jakousi pulsaci sotva patrných barev, sklovitý vír, mizící a zase se na okamžik objevující

pod nízkou klenbou rychle uhánějících mračen, teď již trochu ozářených prvními chvílemi svítání. Jenže žádného z utahaných vojáků ani nenapadlo zvrátit hlavu v tuhém koženém límci nebo dokonce v obojku kyrsu. A i kdyby, sotva by se kdo vzrušil. Svět těchto let byl plný podivných hrůzyplných znamení na nebesích a lidé v celé Evropě už přijímali vyprávění o krvavých deštích, o bitvách v oblacích a o apokalyptických strašidlech, projíždějících oblohou a vrhajících dolů balvany, s plnou vírou a jen nevelkým podivem.

(Vzhledem ke zvláštní - byť dočasné - podobě Pěťadvaceti a Čtyřiceti je ovšem čtenář zcela oprávněn přijímat s výhradou a jako pouhá obrazná rčení výrazy "mluvilo", "odmlčelo se", "ukázalo" apod. Pozemské jazyky nemají odpovídající výstižná slova. Použitý střední rod vystihuje nejlépe fakt, že bytosti systému Alfa Draconis, z nichž Pěťadvacet i Čtyřicet pocházela, jsou bezpohlavní nebo spíše v případě potřeby zvláštním způsobem obojopohlavní. Tolik na vysvětlenou.)

"Ano, teď vzniká klíčová situace," pokračovalo v samomluvě Pěťadvacet, nadále se marně snažící udržet periferní části silového pole v klidu.

Bavorské vojsko, předvoj Buquoyovy armády, se blížilo od Hostovic. Hroty jeho pik a partyzán se leskly odrazem vzdáleného požáru, stravujícího právě ves Ruzyň, kde byla neukázněná, odpočívající uherská jízda překvapena předvojem císařských. Zdálo se, že si Bavoři jdou pro smrt; byli příliš slabí k rozhodnému střetnutí, příliš vzdáleni hlavních sil. Kníže Anhalt svolal důstojníky a chtěl jim už rozdělit rozkazy k útoku na předsunutou bavorskou pěchotu, ale odvolal rozkaz na radu zkušeného hraběte Hohenlohe. Obranná pozice na Bílé hoře je přece jen příliš cenná, než aby byla lehkomyšlně opuštěna. I kdyby stavovské vojsko z nebes spadlo, nenalezlo by lepšího místa k sešikování, pánové, prohlásil přece sám hrabě Thurn...

Několik mušketýrů vyběhlo před řady. Zapřeli své těžké zbraně do vidlic a přiložili doutnáky. Zahoukaly první rány. Pět šest Bavorů se zapotácelo a svezlo do zmrzlého bláta. Svítalo.

Čtyřicet zachytilo zvukové vlnění i jazyky ohně, šlehající z hlavní mušket.

"Co to teď uhlíkoví dvojnožci dělají?" zeptalo se Čtyřicet.

"Bojují. Spalují směs látek, mění se v plyny, a pohánějí předem vybraným směrem malé předměty. Když se předměty setkají s dvojnožcem, může dojít k dezintegraci informační sítě a k diskoordinaci."

"To je dost zvláštní zábava," usoudilo Čtyřicet. "Jak často to mohou provést, aniž si poškodí ultrastrukturu?"

"Nemají žádnou ultrastrukturu," odpovědělo Pěťadvacet. "Tady nejsme v systému Alfa Draconis. Dezintegrace je v tomto případě nevratná. Individuum jako takové přestává existovat."

Silové pole, dočasně představující Čtyřicet, usoudilo, že senilita Pěťadvaceti už dostupuje kritického stadia zřejmě nelogických a protismyslných výpovědí, ale nechalo si své mínění pro sebe. "Zasáhneme už teď?" távalo se. "A jak vlastně? Máte o tom představu?"

"Zatím ne. Počkáme. Svrchovaná Koordinace předvídá z vyhodnocení minulosti výsledek příznivý pro dvojnožce, bránící své hnízdo, ale jak víte, ani ona nemusí mít pravdu. Kdyby se však předpověď vyplnila, budeme nuceni zasáhnout v neprospěch dvojnožců z města."

"Proč?"

"Nemám tušení. Jak víte, Svrchovaná Koordinace plánuje vývoj Galaxie na celé tisíce Velkých Oběhů dopředu. Patrně má i s touto planetou nějaké záměry. Opravdu nevím jaké. Možná že chce zabránit nějaké docela dílčí a dnes ještě naprosto bezvýznamné maličkosti."

Několik císařských jízdních regimentů, vedených důstojníky s bílými šerpami, napadlo navzdory dělové palbě české levé křídlo, jemuž velel starý hrabě Thurn. Dvě dunící mračna se vrhla proti sobě, jezdci v předních řadách vystřelili z bambitek a tasili palaše. Chvilí byla situace nepřehledná (Čtyřicet nechápalo vůbec nic, ani proč uhlíkoví dvojnožci na čtvernožcích mávají velice protáhlými kovovými rovnoramennými trojúhelníky), zanedlouho však bylo zřejmé, že Thurnovi jezdci ustupují, že obrazení trhnutím uzdy koně a prchají z bojiště, poznamenaného tu a tam vzpínajícím se zchromeným koněm s prostřeleným břichem nebo nehybným jezdce s kyrysem zprohýbaným kopyty. Levé křídlo stavovského vojska upadlo v naprostý zmatek. Situaci se pokusil zachránit spíše lehkomyšlný než odvážný mladý princ Anhalt se svým jezdeckým plukem. S hromovým křikem a za ohlušující palby bambitek vpadl doprostřed Buquoyových řad, šíře zmatek a smrt. Mnoho císařských bylo v těchto několika minutách definitivně a nenávratně dezintegrováno. Pluk se podobal draku, chrlicímu oheň, byl však ze všech stran obklopen daleko početnějším nepřítelem, záhy roztržen ve dvě a rozbit. Dvakrát těžce raněný Anhalt se jen stěží zachránil útekem před zajetím. "Myslím, že se Svrchovaná Koordinace tentokrát přece jen zmýlíla," pravilo Čtyřicet. "Dvojnožci z města zřejmě podléhají."

Sevržené řady polských husarů, bojujících v císařském vojsku, pronikly prudkou dělostřeleckou palbou stavovských baterií a napadly lehkou uherskou jízdu, která ani nečekala na střetnutí a bez boje prchala, pronásledována bojovníky ve stříbrných kyrysech a s kovovými perutěmi, připomínajícími legii rozlícených archandělů.

Děla postupně umlkala. Jen u zdi, obklopující oboru Hvězdu, ještě bojovali žoldnéři moravských stavů se svým velitelem Šlikem. Byli to dělníci války, zkušení a klidní. Šetřili silami i prachem. Věděli, že pro ně dnes není úniku, a pokládali to za zcela spravedlivé a logické. Toto riziko každý z nich už dávno přijal jako nevyhnutelnou, byť i vzdálenou součást vojenského života. Za půl hodiny padli pod náporem Bavorů do posledního.

Buquoy měl volnou cestu na Prahu, kam již dávno s hrstkou jezdců uprchl kníže Anhalt, vrchní velitel poražené stavovské armády.

"Můžeme se vrátit, jak se zdá," poznamenalo Čtyřicet - nikoli netrpělivě. Čas nemá pro bytosti systému Alfa Draconis takřka žádný význam, a čas v pozemských dimenzích vůbec žádný.

"Ještě ne. Toto vše Svrchovaná Koordinace naprosto přesně determinovala. Uhlíkoví dvojnožci před městem nemají potřebné látky k asimilaci a těm z města se blíží pomoc."



Anhalt, který se již vzdal marných a nebezpečných pokusů o zastavení prchajícího vojska, potkal na Hradčanech, nedaleko Zlaté koule, krále. V pozlaceném kyrysu a s falckým heslem "Diverti Nescio - nedovedu prchat" na korouhvi odjížděl právě na bojiště v čele pěti set kyrysníků osobní stráže. Jenže bojiště teď už patřilo jen mrtvým a snad ještě dvěma obláčkům sotva viditelného silového pole, vznášejícím se nad bělohorskou plání. Kyrysníci proto sesedli a posílili zatím obránce pražských hradeb, propouštějící Strahovskou bránou vozy, nakupené tu v divokém zmatku. Po řádné prohlídce ovšem, aby se s nimi do Prahy nedostali úkradkem císařští.

Z pražských redut houloky spíše pro výstrahu několik dělových ran. Rozptýlené hloučky nejhorlivějších Buquoyových vojáků vzápětí trhnutím uzdy obracely koně nazpět a odjížděly do bezpečné vzdálenosti. Strahovská brána byla uzavřena těžkou dubovou závorou i řetězy a podepřena valem z připravených kamenů a hlíny.

Buquoy věděl, že právě skončená bitva na Bílé hoře byla jen bezvýznamnou epizodou, která nijak vážně neoslabila ani stavovské vojsko, ani stavovskou vůli k odporu. Zatímal před pražskými hradbami pěsti při myšlence, že se jeho elitní oddíly už před několika dny málem rozutekly pod Rakovníkem, nebýt spízních vozů, jež naštěstí právě včas projely z Bavor šumavskými průsmyky a jakžtakž zásobily císařské proviantem. Na jak dlouho? Smí doufat ještě v dnešní večeri. A snad i v zítřejší snídani. Na víc však zásoby rozhodně nevystačí, ledaže by je rozmnožil jako Kristus chleby a ryby. Což ovšem nebylo v dosahu možností ani nekatoličtějších veličenstev a jejich ještě katoličtějších generálů. Kraj kolem dokola je zničený, obce vypálené, úroda i dobytek dávno dopraveny do bezpečí do Prahy. A k Praze se od Benešova blíží 8000 svěžích mužů uherské jízdy, vyslané Gáborem Bethlenem. Již zítra sem dorazí a strhnou miskou na vahách válečného štěstí až k zemi ve prospěch stavů.

Pohodl koně a rychlým klusem se vrátil od pražských hradeb, ježících se děly a mušketami, ke svému polnímu stanu. Zastihl v něm bavorského vévodu Maxmiliána, s knírem již urousaným vínem a se zamženým pohledem. Vévoda vztáhl ke generálovi ruku s pohárem tak nejistě, až rudé uherské víno vystříklo na vzácný koberec turecké práce. "Pijte, Buquoyi, jen pijte, domine, kdoví kolik toho ještě oba vypijeme..."

Na Pražském hradě se zatím konala porada krále Fridricha Falckého s Anhaltem, zkrušeným vážným stavem svého zraněného syna, Thurnem, Hohenlohem a dalšími. Hlavní slovo tu vedl rakouský šlechtic Tschernembl, důtklivě nabádající k dalšímu a zesílenému odporu, zejména však k okamžitému napadení vyčerpaného nepřítele. Ještě této noci. Mladší Thurn se připojil a prohlásil se ochoten vojsko osobně vést, aby se mohl Anhalt věnovat svému synovi. Když pak se do hradní síně dostavili zástupci pražského měšťanstva i židovské obce se štědrou nabídkou velkorysé půjčky, řešící okamžitě zásobovací potíže vojska, držícího Prahu, bylo rozhodnuto.

"Nuže dobrá, pánové," řekl konečně král a povstal. S ním i všichni ostatní. "Nikdy mne nenapadlo jiné řešení, chtěl jsem však nejprve slyšet váš názor. A názor svých milých Pražanů, ovšem. Děkuji vám. Kdy chcete, Thurne, provést výpad?"

"O jedné hodině s půlnoci, Vaše Výsosti," uklonil se Thurn, až zametl vykládané parkety chocholem přilby, zčernalým dělovým kouřem. Kyrys měl na několika místech promáčknut střelnou i sečnou zbraní. "Do té doby snad naváží spojení i s pluky Gábora Bethlena. Vženu jim Maxmiliána s Buquoyem přímo do náručí. A česká koruna na vaši královské hlavě bude pevnější než hory, jimiž je tato země věnčena."

"Díky, hrabě," pokynul Fridrich. "Dejž to Bůh. Nezapomenu na vás. Budu se dnes o jedné hodině s půlnoci dívat z hradeb a očekávat váš návrat tak, jak se na návrat hrdiny sluší."

Na bělohorskou pláň klesala sychravá, mrazivá listopadová noc s vločkami sněhu, snášejícími se tiše na rty už dávno vychladlých mrtvol. Špitální bratři skončili svou práci a podle svých sil teď pomáhali živým. Na neživé zatím nezbyl čas.

Bytosti systému Alfa Draconis trpělivě setrvaly na místě, neboť jak již víme, čas v pozemských dimenzích byl pro ně zcela opominutelnou veličinou. Nespěchaly. Hodina i tisíciletí jim byly stejně lhostejné.

Uprostřed noci se ozvalo Pětadvacet. "Uhlíkoví dvojnožci z města přicházejí." Čtyřicet neodpovědělo. Také ono však vnímalo pro hrubé a nedokonalé lidské ucho neslyšitelný dusot kopyt, obalených pytlou, opatrný šramot doprovázející rozebírání zátarasu za Strahovskou bránou i sípavý šepot kaprálů, řadících pěši a městskou domobranu. Veřeje zaskřípěly. Ozvalo se několik nepopsatelných výkřiků, když meče předvoje stavovského vojska proklály první dřímající strážce císařských. Třeskly muškety. Jeden pluk jízdy za druhým vsedal na dobře nakrmené a napojené koně - což rozhodně nebylo možno tvrdit o koních Buquoyových kyrysníků a husarů. Vyjízděly z pražských bran a stiskly císařské do kleští.

Fridrich Falcký, zimomřivě zabalený do hermelínového pláště, sledoval vzdalující se boj podle záblesků výstřelů mušket, arkebuz i děl, i podle plamenů, zachvacujících dosud ušetřené bídne chalupy Motola a Jinonic, prozrazujících se teď rudými odrazy na ocelově šedém nebi. Tudy hnál mladší Thurn císařské. Jejich ústup se měnil v útěk.

Buquoyovy a Maxmiliánovy pluky prchaly na jih, podél Vltavy, přímo na kopí uherské jízdy Gábora Bethlena a pomocných vojsk moravských stavů. A česká koruna bude pevná na hlavě Fridricha Falckého a jeho synů a synů jeho synů. Poručil, aby mu přivedli koně a připravili osvěžující lázeň.

"To stačí," mínilo Pětadvacet. "Svrchovaná Koordinace přece jen determinovala naprosto přesně. Zasáhne poněkud v minulosti, když tato část planety právě tvořila naposledy terminátor, rozhraní světla a stínu."

Silové pole Pětadvaceti se vlnilo stále zřetelněji. Ačkoli byl jeho úkol v galaktickém měřítku naprosto podružný (Svrchovaná Koordinace, jak se šušovalo, občas vymršťovala z dráhy celé planety nebo jediným obrovským výbuchem umělé supernovy anihilovala kvetoucí systémy hvězdných skupin), přece jen, jak si pomyslelo Čtyřicet, znamená něco nového a velmi silně prožívaného.

"Termický náraz? Ochromení?" tázalo se. V akční fázi operace bylo podřízeno Pětadvaceti a tím povinno obstarat technickou stránku věci. "Možná že by i několik drobných implozí mezi houfy dvojnožců..."

"Ne, ne," odpovědělo rázně Pětadvacet. "Nic takového. Zabývalo jsem se touto planetou po několik Velkých Oběhů."

Můžeme proto udělat výjimku ve smyslu základních instrukcí Svrchované Koordinace a zasáhnout tentokrát zcela jinak. Jemnějším mechanismem základní akce. Psychologicky."

"Ty dvojnóhé uhlíkové kapky mají psychologii?" otázalo se Čtyřicet, a nerozesmálo se jenom proto, že takové projevy jsou mimo možnost silových polí.

"Ano. Jakousi ano," potvrdilo Pěťadvacet. "Mají složitý systém obranných reflexů, které nejsou schopni vůli potlačit. Reflex, bránící vlastní definitivní a nevratné diskoordinaci. Například."

"A přesto proti sobě vrhají malé předměty právě za tímto účelem?"

"Přesto," odpovědělo Pěťadvacet a vibrace silového pole zesílily. Čtyřicet vnímalo stav libosti. "Je to zajímavý druh kosmobiontů. Tak zajímavý, že jsem mu věnoval celé Velké Oběhy. Jenže to se nedá vykládat. A obzvláště ne tobě."

"Některé reflexy," pokračovalo, "jsou namířeny proti neznámému, zejména proti všemu, co uhlíkoví dvojnóžci považují za esteticky a emocionálně negativní. Právě těch se pokusím využít. Vrátime se teď do okamžiku terminátoru pro tuto část planety."

Silová pole se rozkmitala a rozrušila svými vibracemi časoprostorové kontinuum. Klouzala zpět proti času, nejprve vteřinu po vteřině, pak rychleji a ještě rychleji. Vibrace brzy ustaly.

Nad Bílou horou se opět snášel předchozí večer. Z pražských hradeb houklo několik dělových ran. Rozptýlené hloučky nejhorlivějších Buquoyových vojáků vzápětí trhnutím uzdy obracely koně nazpět a odjížděly do bezpečné vzdálenosti. Strahovská brána byla uzavřena těžkou dubovou závorou i řetězy a podepřena valem z připravených kamenů a hlíny.

"Přeneseme se do města dvojnóžců," oznámilo Pěťadvacet. "Do největšího hnízda tam na kopci. Vezmeme na sebe své vlastní podoby bytostí systému Alfa Draconis a projdeme chodbami tak, aby nás uhlíkoví dvojnóžci určitě spatřili."

"A potom?" zajímalo se Čtyřicet.

"Potom už nic. Vrátime se. Naše úloha bude tím splněna." "Znamená to snad, že se máme považovat za esteticky a emocionálně negativní?" otázalo se Čtyřicet. Vtěleno v jiné, vhodnější podobě by zcela jistě projevilo cosi odpovídajícího rozhořčení. Čtyřicet totiž nemělo pochyby o kvalitách žádného svého zevnějšku, pokud by ovšem právě nebyl redukován například na pouhé silové pole.

"Je to složité," vyhnulo se Pěťadvacet přímé odpovědi.

Drobným, takřka mikroskopickým posunem v mimoprostoru se obě ocitla na nádvoří Pražského hradu, přeplněném důstojníky, vojáky a dezorganizovaným služebnictvem. Po každé dělové ráně od strahovských bašt se dav na okamžik utišil, aby vzápětí opět hlaholil, vriskal a hulákal všemi evropskými jazyky.

"Ježíši Kriste," zašeptal falcký halapartník z osobní královské stráže, zakryl si dlaněmi obličej a sesul se podél zdi k zemi. Zbraň udeřila do vykládané podlahy vstupní síně a její vyleštěné ostří odštíplo pár třísek. Několik lidí nad podlahou se vzduchem sunula dvojice nevýslovných příšer, podobných nejspíše obrovským pavoukům z poloprůhledného skla, opatřených věncem neustále kmitajících huňatých noh. V objemných panděrech strašidel se převalovala jakási černofialová mlha a z chomáče dlouhých, rovněž poloprůhledných výrůstků na obou koncích těla, podobajících se klubkům červů, každým okamžikem vyšeľoval modrofialový bič. S ostrým praskáním dosahoval až k nejzazším koutům sálu, traticím se už v šeru tam, kam nedosáhla ani světla voskovic.

Takový byl asi skutečný a nepředpojatý dojem při pohledu na Čtyřicet a Pěťadvacet, z nichž Čtyřicet (jak jsme už naznačili) patřilo dokonce na rodné planety k tvorům bohatě obdařeným uznávanými fyzickými půvaby. Jejich organismy byly vzhledem k potřebám velmi funkční - tvorové systému Alfa Draconis už dávno přemohli rozumné dávky gravitace -, nepotřebovali proto končetiny a věnec noh byl ve skutečnosti dokonalým receptorem výchylek elektrostatického pole, indukovaného zášlehy modrofialových bičů. Převalující se mlha uvnitř těla byla ovšem orgánem myšlení, představovaným nad pomyslením složitým útvarům z parakrystalické látky, schopné zapojovat do informačního procesu jednotlivé molekuly, a tedy s nepředstavitelnou kapacitou povrchové i hluboké paměti.

Halapartník ještě jednou úkradem pohlédl mezi prsty - Pěťadvacítka se ho právě bezmála dotýkala - a omdlel podruhé. Černofialová sklenění pavoucí tíše, bez jediného zvuku klouzali všemi chodbami královské části Hradu, dbajíce úzkostlivě, aby elektrickým výbojem nezranili ani jednoho jediného směšného uhlíkového dvojnóžce. Dnes už se jich navzájem dezintegrovalo i tak dost.

Z delegace pražských měšťanů vydržel jen starší židovské obce Šalomoun ben Reschen, bledý jako stěna, k níž se přitiskl, a šeptající polohlasně, v jakémsi kataleptickém strnutí kabalistická zařikadla. Po předsáli zasedací síně se povalovaly svitky úpisů a nejsvětější ostříhaná pečeť pražské filiálky Fuggerova domu. Pak uviděl Pěťadvacet a Čtyřicet i král a ostatní pánové, shromáždění na právě zahájené válečné poradě. Plula kolem nich jen za doprovodu praskání drobných elektrických výbojů, ale na zádech nesla znamení papežského kříže a lebku a zkřížené hnáty a tlamy měla baziliščí a tryskal z nich jed a královský erb falcký se rozpadl s rachotem ve dvě. Toto byl sice předpojatý, avšak obecně přijatý a nepochybný dojem, který Čtyřicet a Pěťadvacet zanechala, i když nikdo z pánů o nejstrašlivějším zjevení svého života nikdy nepromluvil ani slova. Nic nemohlo být zlověstnějšího, nic nemohlo zřetelněji hlásat zkázu. Časně ráno po bitvě přechal smutným průvodem král s rodinou, generálové Anhalt, Thurn i Hohenlohe, vyšší důstojníci a řada zemských úředníků z Prahy. Uherští jezdcí Gábora Bethlena odmítli pokračovat v pochodu ku Praze. Vydali se za svými prchajícími krajany. Zbytky stavovského vojska přes zapřísahání mladého Thurna vymáhaly zadržný žold a pustily se pak do drancování města, jež měly chránit.

Dopoledne 9. listopadu se nad Prahou prodralo mlhou obrovské, šisaté slunce. Svítlo na nádhernou podívanou: generál Buquoy a vévoda Maxmilián vjeli bez odporu do pokořené a poražené Prahy a ubírali se vykonat děkovnou pobožnost před oltář kapucinského kostela na náměstí Loretánském. O osudu Čech bylo rozhodnuto.

Na to už Pěťadvacet nečekalo. Ihned po manifestační procházce Pražským hradem se změnilo i se Čtyřiceti opět v pulsující silové pole a zmizelo tak téměř dokonale zrakům pozemšťanů. Ještě než vibrace rozrušily časoprostorové kontinuum a přesunuly Čtyřicet a Pěťadvacet do nepředstavitelné vzdálenosti k hvězdě Alfa Draconis, poznamenalo

Čtyřicet:

"To byl opravdu elegantní zásah. Vlastně se nestalo vůbec nic." Pětadvacet rozvažovalo odpověď lidsky neměřitelně krátký okamžik. "Něco přece. Třeba osudy téhle malé části planety byly změněny - dosti podstatně - na tři sta místních oběhů. Zdá se, že ze stanoviska zdejších uhlíkových dvojnožců k horšímu, pokud jde o sféru emocí i o sféru metabolizační."

"Kolik to je, tři sta oběhů této planety?"

"Sotva dvoutisícina Velkého Oběhu," odpovědělo Pětadvacet. "Málo, takřka vůbec nic. Ale uhlíkoví dvojnožci si zachovávají individuální existenci jen neuvěřitelně krátkou dobu. Za tři sta místních oběhů se tu vystřídá asi dvacet generací. Takže z hlediska zdejších dvojnožců..." Čtyřicet už zvolna začínalo zvyšovat rozkmit transportních vibrací pro cestu do mimoprostoru. Poznamenalo jen:

"Rozhodující je ovšem prospěch Galaxie."

Pětadvacet shledalo, že to je zcela zbytečná poznámka. Samozřejmě, rozhodující je za všech okolností prospěch Galaxie, to se rozumí.

Nad Prahou byla noc a pod hradbami hořely v ledovém větru ohně císařských.

U jednoho z nich se zimomřivě třásl - spíše nervovým vyčerpáním nežli zimou - mladičký francouzský důstojník.

Bezmyšlenkovitě si znovu a znovu otíral dlaní dávno suchou krvavou skvrnu na rukávě. Vystříkla tam krev, krev jeho vojáka, jemuž dělová koule při útoku urvala hlavu a otevřela tepny. Bezhlavé tělo učinilo ještě několik kroků, než se sesulo k zemi a než s posledními křečovitými záchvěvy znehybnělo. Jako hodinky, jako pitomé, hloupé hodinky, říkal si důstojník s pohledem do dlaně, kde svíral velevzácný stroj podoby vejce ze zlata, hodinky od proslulého norimberského mistra Hageny. Jejich dvojité plášť byl promáčknut. Zachránily mu život - zadržely kulku z bambitky. Také ony asi ještě několikrát zatíkal... Jako člověk. Docela jako člověk.

Je to škoda, pomyslel si mladý Francouz. Něco mne napadlo. Così, co by možná změnilo vědu. Člověk a hodinky.

Výkony, jimiž se člověk jako živá bytost přizpůsobuje k ostatním živým bytostem, živí se, roste, cítí, chce, jedná, dospívá, množí se a stárne, to vše je usměrněné, mechanický, na duchu nezávislý pohyb, a jako takový má být zkoumán. Jaké perspektivy! Konečně by mohla být nalezena cesta, jak správně vést svůj rozum a hledat pravdu ve vědách. Cesta k metodě. Škoda. Škoda, že ho tohle všechno napadlo tak pozdě. Zítra už bude s největší pravděpodobností mrtev, rozstřípen stavovskými nebo roznesen na kopytech jízdy Gábora Bethlena. Bílá hora byla Pyrrhovým vítězstvím. Kolik života mu ještě zbývá? Kdy se otevrou pražské brány a vychrlí svěží pluky?

"Je tu vůbec, k čertu, nějaký důstojník?" vyrušil ho nakřáplý, nachlazený a ochraptělý hlas. Mladý Francouz potřásl hlavou, jako by se vzbudil ze sna.

"Ano. Poručík Chevalier René Descartes, k vašim službám, pane plukovníku."

Modrý oříšek

Seděli jsme s Exemplářem Ljoňkou na lavičce u Moskevského kanálu a dívali se, jak se naproti nám, za kalnou a špinavou vodou, rozsvěcují světla v oknech staříckého hotelu Balčuk. Na zápraží zamoskvorečských domků vyšly babky s klubičky vlny a kolem kanálu se procházely stíny věčně hladových koček.

Byli jsme tu doma, já i Exemplář. Naši spolužáci z gymnázia na Arbatu kdesi vystrachali, že Balčuk je vlastně tatarské slovo, které znamená bažinu, a že tu kdysi místo hotelu a ševcovské továrničky, alespoň podle pověsti, stávalo tatarské hradíště. Od té doby nám jinak neřekli než Tatařini. Jaká pomoc - ve škole má svou přezdívku kdekdo. Já se musel spokojit s Tatařinem, Ljoňka navíc zůstal Exemplářem. Tohle přízvisko měl přišité tak pevnou nití, že se občas přetřeli i profesori. Ljoňka se sám divil, proč se mu Exemplář nedostal taky do občanského průkazu.

Ve skutečnosti se jmenoval Alexej Jefremovič Šarin a oba nás spojovala neobyčejně silná a vytrvalá touha unikat co nejčastěji z pořezaných lavic na Arbatu. Ven k řece, do lesa, a třeba i mezi okopané klukovskými válkami těžce zmrzačené akáty a bezy na Vrabčích horách! Ljoňka tam chodil odjakživa na broučky a já mu věrně sekundoval, jenže jsem místo šestinohých pokladů lovil všelijaké kameny a kamínky - zkrátka provozoval jsem docela začátečnickou, ale zato smrtelně vážnou mineralogii. Časem jsme jeden od druhého leccos pochytili. Já jsem ve škole oslňoval záhadnými jmény jako Stegobium paniceum a Melolontha melolontha, aniž jsem ovšem prozradil, že jde o prachobyčejného červotoče a chrousta. Ljoňka zase kolem sebe jen tak pro efekt házel telurovizmutem, boumonitem a valentinitem. Čím delší slovo, tím větší sláva!

Dostat se z okovaných dveří gymnázia nebylo tak lehké, ale měli jsme s Ljoňkou několik znamenitých únikových variant. Nejjednodušší z nich jsme uplatňovali v hodinách zpěvu, vedených dobráckým kantorem Antonem Saveličem Rogačevem - vyli jsme totiž jako šakali, předstírajíce upřímnou snahu o co nejkrásnější výkon. Anton Savelič většinou po několika minutách kapituloval a vykázal nás ze třídy.

Ach - ještě maličkost: Ljoňkova přezdívka!

Můj vážený spolužák Alexej Jefremovič ovládal už v šestnácti letech docela dobře taxonomii a systematiku koleopter - dovedl pojmenovat skoro všechno, co v Moskvě a nejbližším okolí lezlo a šplhalo na šesti broučích nohách. Každý přírůstek sbírky byl pro něho především exemplář. Takovým exemplářem byl třeba ohromný tesařík, kterého pracně vydobyl zpod kůry starého dubu v Lužnikách - tenkrát tam ještě opravdu rostly místo stadiónů a bazénů staré duby -, ale exemplářem byl i sotva čtyřmilimetrový květopas, po kterém se s bojovým výkřikem vrhl jak fotbalový brankář. Květopas se naneštěstí procházel po jablku trhovkyně z Kitajgorodu a celá ošatka se pod Ljoňkovým náparem poroučela na zem.

Když se totéž několikrát opakovalo s jinými exempláři, sledovaly nás rozložené kolchoznice ostřížím zrakem a povykovaly:

"Už je tu zase ten - ten Exemplář!"

Ted' už to ovšem nebyl nohatý gymnazista v tmavomodrém stejnokroji, věčně nesoucím stopy po prodírání křovím nebo po usilovných broucích lovech na bahnitých březích řeky Moskvy. Mladý muž s náznakem knírku pod nosem studoval třetím rokem svou zamilovanou entomologii na Lomonosovově univerzitě a zrovna den před naším setkáním proti Balčuku se vrátil z Uralu, kde na samém horním toku Vyčegdy, nedaleko od Syktyvkaru, hledal - no samozřejmě! - brouky.

"Trochu jsem se ti pletl do řemesla, Serjožo. Viš, nehledali jsme s naším profesorem opravdovské brouky, na ty by bylo určitě lepší zajet někde do Gruzie, na Karakum, k Duchaře, hledali jsme zkameněliny. Nech si to pro sebe, prosím tě, ale jsme na stopě něčeho - viš, něčeho opravdu velkého. Možná že s tím udělám díru do světa."

"Moc bych ti to přál, Ljoňko! Opravdu moc."

"Já vím, já vím, tys byl vždycky kámoš. Tak se podívej: hledám - a profesor Avragin mně ohromně pomáhá - prvního brouka."

Udiveně jsem se na něho podíval. Netrpělivě si mnul ruce, až mu klouby zapraskaly.

"Jak bych ti to jenom - - - viš, broucích druhů je na světě popsán zatím asi milión! Zatím! Všechno nasvědčuje tomu, že asi tak miliónek nebo dva ještě přibudou, než budeme s tříděním a pozorováním úplně hotovi. Někteří brouci jsou strašliví hromotluci - třeba takový dvacetimetrový klacek Titanus giganteus nebo africký Goliathus regius."

"Znám," poznamenal jsem, "jsou v muzeu."

"Ovšem, ovšem, to se ví, že je každý kulturní člověk na světě zná. Jak by je taky neznal! Ale třeba už nezná ty mrňousy. Například pírníky, v zahradní restauraci ti jich na ubruse často rejdí dvacet najednou. Vypadají jako maličké saze. Koho z hostů napadne, že mu kolem stakanu s čajem pochodují vlastní bratrance chroustů, cvrčků a třeba i toho goliáše?"

"Bratrance?"

"No ano - v tom to všechno je! Mám totiž - poctivě řečeno profesor Avragin a já máme - takovou teorii, že se brouci vyvinuli z jednoho prabrouka, praotce broučího rodu, jednoduchého, primitivního. Musel vzniknout ještě v době, kdy byly pevniny spojeny. Jak jinak by se mohli prapravnuci brouka Adama rozlézt po celém světě?"

"Aha, to je fakt."

"Hodně práce je už hotovo, staří a primitivní brouci byli nalezeni v prvohorních vrstvách leckde na zeměkouli. Našel je Tillard na Novém

Zélandu, Johnson v Kansasu, objevili se taky na Moravě, v Boskovické brázdě, ale hlavně, a teď dávej pozor, Serjožo - hlavně u nás. Na Urale! Popsal je před několika lety Martynov, byli z povodí Vyčegdy. Všechny druhy nalezené v prvohorních vrstvách jsou podobné jeden druhému jako jedna rodina. Ovšem - maličké odchylky tu jsou - přece jen předcházelo statisíce generací. Ale zatím ti Martynovovi prabrouci vypadají nejprimitivněji. Makadla, konfigurace krovek - zkrátka rozjeli jsme se tam s Avraginem. Odnosil jsem, člověče, celé tuny břidlicových lupků na zádech!"

"A výsledek?"

"Můžeš mi předběžně gratulovat! To viš, dá to ještě kus práce, určování, porovnávání, ale myslím, že to v zásadě máme. Viš, co to pro vědu znamená? Zrovna tolik jako missing link, chybějící článek ve vývoji člověka! Senzace, Serjožko! Úplná senzace! A život - jaký je tam život! Nikdy jsi neviděl nic krásnějšího než Ural! Smrky jak věže, břízy, že by je ani čtyři chlapi neobjali, ráno rudé slunce nad mořem mlhy, dřevaři jako hory... Ne, to se musí vidět na vlastní oči! Jak ses jenom mohl tak zahrabat, ach bože, to prostě nechápu! A ke všemu si vybrat takovou - takovou - promiň, Serjožo - takovou buržoazní specializaci!"

Vídám, že je načase, abych, ačkoli to není mým zvykem, řekl několik slov o sobě. Vůbec jsem se na Exempláře nezlobil, něco podobného si o mně tehdy mysleli skoro všichni spolužáci z Arbatu. A možná že ještě leckdo jiný.

Po maturitě jsem byl přijat jako posluchač geologie a mineralogie spolu s několika desítkami ostatních nadšenců, kteří - právě tak jako já - nenechali žádný kámen v širém okolí svého bydliště na pokoji. Byli jsme všichni hříšně mladí, nezkušení a bez výjimky zapálení pro ohromné úkoly. Nalézt nová ložiska nafty, uhlí, železné rudy, zpěvřacet zemskou kůru, zúrodnit pouště, to byly asi tak nejmenší úkoly, které jsme si skoro všichni kladli.

Řekl jsem "skoro všichni", byly tedy i výjimky. Přiznávám se, že jednou z nich jsem byl i já. Také mě zpočátku lákaly plány odvážných inženýrů přírody, ale uplynul sotva měsíc studií a navždy mě přilákal maličký kabinet se skromným štítkem KATEDRA DRAHOKAMŮ A POLODRAHOKAMŮ. Kraloval v něm staříčkový docent Akakij Nikolajevič Safronov. Jeho přednášky nebyly povinné, vždycky se na nich sešlo pět šest studentů, a to ještě jen proto, aby se podívali na obrovské safíry, smaragdy a rubíny z carského pokladu nebo z majetku knížecích dvorů.

Tabulka na dveřích byla zašlá. Akakij Nikolajevič byl věčně popadaný popelem z cigaret a skříně s drahocennými exponáty zabezpečovaly docela obyčejné řetězy s visacími zámky; a ovšem i starý Innokentij, univerzitní sluha. Doba byla rozhodně nepříznivá blýskavým kaménkům.

Mnohem později byl sice starý dobrý Akakij Nikolajevič vyznamenán in memoriam nejvyššími poctami, ale za to si už moc radosti neužije. Podle jeho výzkumných prací se rozběhla výroba v několika továrnách, bez nichž bychom neměli ani rubínové lasery, ani ložiska k hodinkám, ani hroty do gramofonových přenosek, ani drátky do žárovek, ani pořádné zubní vrtáčky a ještě asi tisíc dalších věcí.

To je dnešní stav; tehdy před více než pětadvaceti lety platil docent Akakij Nikolajevič Safronov za podivína. A dvojnásob jsem byl za podivína považován já, když jsem se u něho přihlásil do učení.

To on mě naučil milovat ztuhlé paprsky kamenů, pevně sevřené krystalickou mřížkou a připravené tisícovým způsobem posloužit člověku. On mě naučil na první pohled rozeznávat nekonečnou škálu barev, zeleň smaragdu, zářící jak dopravní návěští, chřestovou zeleň chryzoberylu, česnekovou zeleň peridotu, olivovou zeleň olivínů, žlučovou, sirnou zeleň evropského tyrkyssu, nazelenalou šed' katoftalmu, vinnou zeleň akvamarínu - - - promiňte, jestli jsem se rozepsal příliš zešířena. Stará láska nerezaví. Ještě dnes mám některé kamínky radši než druhé, opály, citlivé jako starý člověk a měnící hru paprsků podle teploty a vlhkosti vzduchu, hydrofany, zářící jenom pod vodou, cymofany, v nichž jako by se



převalovala bělavá mlha.

Dost! Tohle tedy byla moje "buržoazní specializace". Zůstal jsem jí věrný dodnes. A teď se už zase poslušně vracím na břeh Moskevského kanálu.

Ljoňka se na chvíli odmlčel a rozhořčeně pokyvoval hlavou. Díval se, jak kolem nás pluje dýchavičný vlečný parníček z Chimek. Na zádi, u kormidelní budky, hrál zavalitý chlapík ve fialovém tričku na harmoniku píseň o Nastě, kterou tehdy zpívalo celé město.

"Snad to bude nakonec přece jen k něčemu dobré," ozval se konečně Ljoňka. "Ta tvoje specializace, myslím. Poslyš, Serjožo, slyšel jsi někdy o minerálu, který vypadá - no, řekněme jako mramor, a vyskytuje se v přírodě v podobě kuliček?"

Chvilku jsem přemýšlel.

"Kuliček? Některé tektity, australity, indočinity, vltavíny, bediazity a ty ostatní mívají prapodivné tvary. Většinou vypadají jako kapičky, ale mohou mít i dokonale kulový tvar. Jenže vypadají vždycky jako kousky lahvého skla, k mramoru mají rozhodně moc daleko. Proč?"

Exemplář mě asi přeslechl.

"Kapička, to by se snad hodilo ještě lip. Ale ne jako lahvé sklo - spíš jako žlutomodře žíhaný mramor. Nic ti to nefuká?"

"Ne, tak jak to líčíš, by mohla vypadat snad jen dětská kulička."

"Nesmysl! Dětské kuličky v prvohorách nebyly!"

Znovu se zamyslel.

"A kámen, který by se měnil vlivem světla - nebo jeho část by se měnila -, to taky neznáš?"

"Jak to myslíš - měnila? Barevně?"

"Řekněme, že by se na světle rozsvěcoval a ve tmě nebo v šeru zakalil."

"Samá voda, Ljoňko! Nic takového mineralogie nezná; spíše naopak! Jsou kameny, třeba egyptský a libyjský hyacint, které září jenom při umělém světle a na denním světle hasnou. To podle tvého dokáže jen safír - v umělém světle se zavírá sám do sebe, jak říkává Akakij Nikolajevič. A vzbudí se až za svítání, v slunečních paprscích."

"To by snad - ale ne!" mávl Exemplář nervózně rukou. "Safír přece poznám. Tak tedy řekněme - záhada."

To mě už trochu dohřálo.

"Co ti vlastně vrtá hlavou? Nemůžeš to ze sebe vyklopit? Buď tak laskav!"

Opatrně se podíval k druhé lavičce, na níž seděl mladý voják s děvčetem v pestrých šatech. Spustil šeptem:

"Víš, Serjožo, nechtěl jsem tu kuličku dát z ruky, dokud se neukáže, že nemá docela žádný vztah k prabroukům. Má totiž tvar, který trochu připomíná vrubounovy kuličky - trochu jako lískový oříšek, na jednom konci zahrocený, na druhém oploštělý."

"Prosím tě, o čem to vlastně mluvíš?"

"Ono vlastně není o čem povídat, nemá to ani začátek, ani konec. Jeden z pomocníků, kteří s námi byli na Vyčegdě, vyloupil z prvohorních břidlic kamínek, o kterém se tady celou dobu bavíme. Našel ho ve vrstvách, kde jsme s profesorem Avraginem našli právě ty nejnadějnější otisky brouků. Víc nevím."

"A kde je ten kamínek?"

Exemplář se pro jistotu ještě podíval po vojákovi, sáhl do kapsy a vytáhl balíček. Opatrně ho otevřel a podal mi modrý kamínek, veliký jako vlašský ořech. Hladký povrch měl pravidelný tvar; kdybych chtěl něco takového zformovat, udělal bych nejprve kuličku, jeden její pól bych trochu zploštil a druhý vytáhl v tupou špičku.

V kalném světle plynových luceren, rozsažených kolem Moskevského kanálu ve velmi úsporných vzdálenostech, bylo patrné sotva znatelné žilkování na povrchu. Nápadná byla váha - kamínek byl těžký jako nějaká ruda nebo kyz, ale ten tvar a povrch? Čert ví, co to mohlo být!

"Podíváš se na to zítra důkladněji, víd?" chytil mě Ljoňka za rukáv. "Třeba na tom záleží, třeba má ta modrá pecka opravdu nějaký vztah k broukům. Vrubouni a chrobáci jsou starý a důstojný rod - třeba si dělali kuličky z trusu pro své milované potomstvo a tohle je zkamenělý exemplář, nemyslíš?"

"Leda ze železných pilin," prohodil jsem, potěškáváje kamínek v dlani. "A vůbec, co se najednou dovoláváš mé buržoazní specializace?"

Ljoňka se nervózně zasmál.

"No, no! Ještě jsi neviděl všechno, podívej se!" Vzal mi oříšek z ruky a nastrčil oploštělou stranu k nosu. "Vidíš něco?" Zavrtěl jsem hlavou.

"Chachá, pomůžeme si trochu zastaralou technikou!" Ljoňka sáhl do kapsy, rozškrtil zápalku a přiblížil ji těsně ke kamínku. Modrozlaté žilkování zřetelně vystoupilo, ale za vteřinku zbledlo a celá ploška jako by zprůsvitněla. Dělal to dojem, že se kamínek rozsvítil. A to světlo jako by vyzařovalo okrouhlou ploškou ven.

Sírka zhasla a světlejší kolečko zmizelo. V tlumené záři luceren byl kamínek zase tmavý, stejnoměrně žilkovaný.

"Viděls?" zeptal se dychtivě Exemplář.

"Hm, zajímavé."

"Zaplaťpánbůh!" oťel si Ljoňka pot z čela. "Myslel jsem, že si to jenom namlouvám nebo že jsem se zbláznil. Radši jsem to ještě nikomu neukazoval, ty jsi první."

Světélka v Balčuku už pozhasínala, voják s dívkou odešli. Taky babky s pletením zmizely. Zůstali jsme tu sami s kočkami.

"Zítra po obědě se za tebou přijdu podívat do laboratoře," Ljoňka mi podal ruku. "Koukej, abys do té doby kamínek rozluštil."

Druhý den ráno jsem se do kamínku obořil. Pořádně jsem ho prostudoval pod mineralogickou lupou. Zlaté žilky byly

úplně dokonale spojené s modrou základní hmotou, a jak se zdálo, prostupovaly celý kámen. Prosvítaly i z hloubky, křížily se a prolétaly tu jednotlivě, tu v celých svazcích. Povrchní vrstva "oříšku" byla nadmíru tvrdá. Dlouho se mi dokonce vůbec nepodařilo udělat vryp, základní zkoušku při setkání s neznámým minerálem. Teprve ostrý karborundový pilník zmohl skořápku a vyryl do ní sotva znatelný bělavý zářez. Podivné!

Rozsvěcování kamínku mi nepřipadalo obzvláště zajímavé, nespíše to byla docela obyčejná luminescence po ozáření světlem, jakou má celá řada nerostů. Becquerela přivedla k objevu radioaktivity. Pro jistotu jsem kámen položil na hodinu na citlivou vrstvu fotografické desky - co kdyby byl taky radioaktivní?

Zavřel jsem okna a dveře - Akakij Nikolajevič dnes nebyl ve škole - a nestaral jsem se o svět. Rozhodl jsem se, že ještě před obědem zakreslím průběh hlavních zlatých žilek a pak dám sobě i oříšku na chvilku pokoj.

A tehdy mě čekalo překvapení. Přes zdánlivou libovolnost průběhu žlutavých vláček v modré základní hmotě jsem při bedlivějším pozorování objevil dokonalou symetrii, shodující se až do těch nejmenších detailů. Znáte rébus "koníčka"? Tahy mezi jednotlivými čtverečky s písmenky nebo slabikami mohou být v rámci pravidel libovolné, ale musí být dokonale souměrné. Jestliže se vám podaří úspěšný "skok" na pravé polovině obrazu, můžete bez rozmýšlení tentýž tah zakreslit na levé polovině.

S oříškem to bylo stejné. Každá zlatá žilka, každé křížení, každé zdvojení na jedné straně se opakovalo podle roviny souměrnosti, kterou jsem přesně na kamínek zakreslil, na druhé straně. Začal jsem už myslet na to, že se Exemplář nemýlil, že v tom asi opravdu mají dráčky prabrouci, ale nedovedl jsem si ovšem ani v nejbujnější fantazii představit, jak by to mohli dokázat.

Z ulice se ozval městský rozhlas, otevřel jsem okno. Reproduktoři před starou budovou Lomonosovovy univerzity odjakživa chraptěl a brumlal, ale přesto jsem rozeznal hlas komisaře zahraničních věcí Molotova: Hitlerova věrolomnost a jeho vina na rozpoutání války - - - rozdíl mezi bandou fašistických pohlavárů a německým lidem - - - sovětská vojska vyženou nepřítel z naší země právě tak, jako vyhnali naši předkové Napoleona a jeho Velkou armádu...

Bylo 22. června roku 1941. Vypukla válka.

Několik týdnů, které následovaly, mohu ve svém vyprávění klidně přeskočit. Byl jsem u svého pluku, který se zakopal na výšinách kolem Oděsy. Německá vojska nás sevřela železným kruhem mnohonásobné přesily lidí i materiálu. Proti těžkým tankům fašistů vyjžděla naše nákladní auta a traktory, vybavené v kovárnách oděských továren bizarními plechovými nástavbami. Deseti německým samopalům odpovídala jedna naše puška, deseti fašistickým dělům jeden náš minomet.

Ale bili jsme se.

Na našem úseku byl zatím ještě klid. Námořní pěchota, zuřivě bránící město slavné potěmkinské tradice a starou slávu, zosobněnou na promenádě ukořistěným dělem anglické fregaty TYGR, provedla několik odlehčovacích protiútoků a zatlačila překvapené fašisty od města. Z přístavu se zdvihaly smolně černé kotouče dýmu, v nichž prolétaly fašistické štučky. Utočily na transporty odjíždějící z města. Naděje na proražení blokády a osvobození hrdinského města, měničeho se v rozvaliny, slábla.

Modrý oříšek mě doprovázel v tlumoku. Exempláře Ljoňku jsem už neviděl. Vlastně ani nevím, proč jsem vzal kamínek s sebou, snad jako pojítko s životem před vypuknutím války a s posledním dnem míru.

Jednou v noci jsem štrachal v batohu, hledaje balíček tabáku, který mi podala do dveří vagónu neznámá žena na nástupišti v Poltavě, a tehdy jsem dávno zapomenutý kamínek nahmatal! Nad frontou tu a tam svítily "stroměčky", shazované fašistickými letci. Napadali naše transporty, ať už vezly zbraně a munici pro Oděsu, nebo raněné a nemocné do Chersonu a do Sevastopolu. Z našich linií zas vyletovaly celé trsy světlic, aby se fašističtí samopalníci nemohli připravit ke zteči na předsunutá postavení námořní pěchoty. Modrý oříšek se třeptal a opalizoval, jeho ploška při každém prudkém ozáření jako by se zevnitř rozsvítila! Otáčel jsem jím v prstech a prohlížel ho z různých stran. Ne - zářila opravdu jen ta téměř rovná a malá ploška! Zbytek kamínku se ani v nejmenším neměnil.

Snad jde o zvláštní příklad inkluze luminescentní horniny do pecky jiného materiálu, řekl jsem si, tak nějak to bude. Ale vtom se stalo něco nepochopitelného, v modrém oříšku se ozval úsečný a rychlý tikot. Bylo to sotva slyšet, ale přidržel jsem kamínek u ucha. Ticho, už se to neozvalo. Pak zarachotil někde z předsunutého postavení vlevo od nás dlouhou dávkou kulomet a vzápětí se kamínek roztikal znovu - taktaktaktaktak!

Opakoval zvuky! Byl to přece jakoby zesláblý zvuk kulometu.

Vykřikl jsem tak hlasitě, až se můj soused v zákopu probudil. Rozhořčeně vyjel:

"Co se, sakra, děje?"

A z kamínku se tichounce jako z fonografu ozvalo: "Co - e sa - ra dě - e..."

Ne, to určitě nebyla ozvěna! Zvuky opravdu přicházely z modrého oříšku a přivedly mě na myšlenku, jestli i ty světelné impulsy neopakují stejným způsobem. Opravdu! Zloměk vteřiny po ozáření světlicí se ploška rozsvítila a slabounce zářila právě tak dlouho, jak dlouho svítila sama světlice.

Zapomněl jsem na válku, na smrt kolem nás, na letadla s hákovými kříži - svíral jsem modrý oříšek ve zpocených prstech jako poklad. Bylo to neuvěřitelné, nepochopitelné!

"Poločeto, k dělu! Tanky zprava!" ozval se chraptivý hlas velitele. Choval na klíně poraněnou ruku jako bílé miminko a křivil obličej bolestí. Ještě jsem zaslechl, jak modrý oříšek zapípal:

"Po - o - eto k dě - u... anky zp - ava!"

Vhodil jsem kamínek do torby a vyskočil z krytu na holou pláň, zametanou smrtí kulometné palby z fašistických okopů, vyhloubených na protější straně úžlabiny. Několik kroků k palebnému postavení, kde stálo naše protitankové dělo, se zdálo věčností. Jeden z vojáků běžících vedle mne se chytil za žaludek, zkroutil se a padl obličejem do prašné a sluncem spálené trávy. Země pode mnou zmizela, vletěl jsem po hlavě do mělkého palpostu, zrovna na záda dělovoda Borise Kirsanova.

"Zatracenej chlape!" ohnal se po mně. "K mířidlům - davaj!"

Optikou zaměřovače jsem viděl, jak se po cestě od pláže posunují černé krabičky fašistických tygrů s dlouhými hlavními. Námořní pěchota se do nich pustila protitankovými puškami. Bylo to vidět podle toho, jak od věží odskakovaly jiskry, vykresané odraženými kulkami.

"Na pásy! Sakra, míře na pásy!" křičel vedle mne Kirsanov, jako by ho mohli námořníci slyšet. Ale pochopili sami. Dva tanky se s trhnutím zastavily a začaly se divoce točit kolem dokola. Další černé krabice je zakryly, následovalo hemžení postaviček v kombinézách. Pěchotu nebylo za tanky vidět, byl to jen hazardní pancéřový klín, jaký si sebejistí fašisté v této fázi války velmi často dovolovali. Ale co je i ten sebelepší tank bez ochrany pěšáka? Budoucí šrot!

"Čekejte, chlapci, čekejte! Jen ať přilezou blíž, pak jim to dáme!" uklidňoval nás velitel.

Tanky se valily přímo na nás. Bylo už slyšet rachocení motorů a skřípání pásů, klouzajících po balvanech kolem cesty.

"Pozor, připravit se!" zachraptěl velitel. "Na přední tank - průbojným - pal!"

Boris trhl šňůrou, dělo poskočilo a opřelo se o rozevřené nůžky podvozku. Kouřící nábojnice se odkutálela do trávy. A znovu - buch, buch, buch! Měl jsem oko přitisknuté k okuláru mířidla tak těsně, že mi zpětné nárazy rozrážely obočí. Tvář mi mokvala krví. Několik tanků stálo v plamenech - nevím, jestli jsme se o to zasloužili my. Na protáhlém svahu bylo ještě několik dalších palpostů s protitankovými děly. Neměli jsme čas všimnout si, jak se jim vede.

"Dva prsty vpravo - míří na nás!" ozval se zase velitel. Boris točil klikou náměru jako šílenec. Zachytil jsem v kříži okuláru tygra, který se zastavil asi dvě stě metrů od nás. Hlaveň dlouhého děla se skláněla, viděl jsem černé ústí jako oko zlého obra.

"Teď, Borisi, teď!" vyjekl jsem.

Dělo sebou trhlo a v tomtéž okamžiku jsem byl odhozen ohnivým výbuchem až za koleso. Ztratil jsem vědomí. Když jsem se probudil, viděl jsem nad sebou rozervaný ochranný štít a pokroucenou hlavěň. Boris ležel s rozhozenými rukama na zádech. Zpod přílby, sesunuté do týla, mu vytékal pramínek krve. Nedaleko leželo nehybné tělo velitele. Někdo mě násilím zvedal na nohy.

"Žiješ, chlapče?"

Byl to "táta", nejstarší voják poločety, bradatý kolchozník odněkud z Cernigova.

"Co - - - je?"

"Obrátili se, potvory. Musíme se dostat do krytu, chlapče. Teď se do nás asi pustí ajroplány, jinač to už nechodí."

Říkal opravdu "ajroplány", postaru, a po něm to posměšně opakovala celá poločeta. "Táta" byl starý voják a věděl své - než jsem setřásl z gymnast'orky hlinu a prach a než jsem spočítal kosti, jestli jsou všechny v pořádku, byly "ajroplány" tady. Řádka messerů, srovnaných křídlo za křídlem jak divoké husy, letěla podél mořského břehu od Belgorodu. Pohybovaly se pomalu, plně naložené bombami. Neměly naspěch, naše letectvo bylo tenkrát zatlačeno do defenzivy, a co ještě zbývalo, to se bilo ve vzduchu před Moskvou a Leningradem. Neukázala se ani jedna naše stíhačka, nevypálilo ani jedno naše protiletadlové dělo. Jen od námořníků zaštekal kulomet. Dovedl jsem si představit, jak svalnatý chlapík drží maxima na zádech, aby střelec mohl vůbec mířit nahoru.

Zaryli jsme s "tátou" obličej do hlíny a snažili jsme se splynout s půdou. Zahlédl jsem, jak se první messer převrátil a s vytím, které mělo vyvolávat paniku a šířit hrůzu, padal střemhlav dolů. Zdálo se, že letí přímo na nás - a taky mnoho nechybělo. Těsně za námi vykvetla ohnivá kytice a ohlušující výbuch nás přibil k vyprahlé zemi. Tlak vzduchu mě odhodil přímo na "tátu" a hned nato jsem ucítil ránu do zad. Ztratil jsem vědomí podruhé.

Když jsem se probudil, bylo ticho a tma. Nemohl jsem pohnout ani rukou, ani nohou.

"Li - di! Lidi!" vykoktal jsem.

"Tiše, chlapče, tiše," zašeptal mi někdo u ucha. Poznal jsem "tátu". "Doktor nařídil, že se nesmíš ani hnout, ani mrkat! Chytilo ti to - tento - no, páteř, nebo jak se tomu říká. Jsme na moři, odvážejí nás za frontu, a kolem mohou být ti neřádi. Chytaj rychlými čluny naše lodi jako bělice. Tak buď tiše a koukej si schrupnout. Teď není stejně nic na práci."

Šťastně jsme dojeli do Jevpatorije, odkud jsem byl evakuován před útočícími fašisty do Krasnodaru a potom daleko do zázemí, až do Taškentu. V nemocnici jsem dostal svůj první korzet, který musel zpevnit pocuchanou páteř.

A nosím ho dodnes.

Léta plynula. Válka už byla dávno minulostí, města zas vyrůstala z popela, z pláže Arkádie opět jezdí parníček na mořskou procházku. Po cestě, na níž jsme bojovali s fašistickými tygry, chodí v létě Oděsané užít slunce, moře a chlebného kvasu. Ljoňka Exemplář padl smrtí hrdinů při obraně Moskvy. Safronov se dočkal vítězství a tiše zemřel na podzim pětáctýřicátého roku.

Byl jsem jediným kandidátem na uprázdněné místo, ačkoli mě čekalo ještě několik semestrů univerzity. Teprve za několik let si vynutily lasery, rubínová ložiska a ostatní vynálezy, v nichž se "buržoazní specializace" uplatnila, vytvoření samostatného ústavu a pak dokonce výzkumných pracovišť přímo na Urale v Kunguru a v Nižním Tagilu. Druhé z nich jsem převzal a vedl až do loňského roku.

Na modrý oříšek jsem nezapomněl, ačkoli byl nenávrtně ztracen. Těžká bomba, která mě nadosmrti poznamenala, dopadla přímo do našeho krytu, kde vyryla několik metrů hlubokou jámu. Byl jsem se tam po válce podívat - prohlubeň už zarůstala trávou a opodál si hrály děti na slepou bábu. Jen zbytky zákopů a ocelové střepiny, kterými je promíšena půda kolem Oděsy všude tam, kde se obránci města postavili černé zátopě, vyprávějí o válce.

Nikomu jsem o podivuhodném kamínku nevyprávěl, taky nebylo komu. Profesor Avragin se sice na jakýsi podivný minerál, nalezený poblíže zkamenělin prvohorních brouků, nejasně pamatoval, ale byl příliš zaměstnaný svou starou teorií a svými novými žáky, než aby se celou záležitostí vážně zabýval. A dělník, který modrý oříšek našel, se odstěhoval bůhvíkam. Zbyl jsem sám, jediný svědek nerozluštěné záhady.

Nikdy jsem o modrém kamínku nemluvil ani se svým synem Míšou. Má plnou hlavu vesmíru, neví ještě docela jistě, jestli se stane hvězdářem, kosmonautem nebo atomovým inženýrem - bože, my jsme nebyvali jiní! Jen ideály se změnily.

V poslední době má zbrusu nového koníčka: nahrává na magnetofonové pásky všechny "relace z vesmíru" od pípání prvního sputnika až k hlasům kosmonautů a k signálům vesmírných sond. Brzy rozšířil svůj repertoár o přednášky, týkající se kosmonautiky. Vysílají jich asi strašně moc, protože kotoučků je už plná knihovna a žebtroně "rublíček na páseček!" se v naší rodině stalo úplným úslovím. Asi před půl rokem na mě synek rozčileně čekal večer doma, v mé pracovně.

"Táto, senzace! Věříš v rozumné bytosti někde ve vesmíru?"

"Zatím jsem o tom nepřemýšlel. Ale rád se nechám poučit odborníkem."

"Nepovídej, že jsi nikdy neslyšel nebo nečetl o signálech z vesmíru."

"V nějakém fantastickém románu?" zeptal jsem se opatrně.

"Prosím tě - to je přece pro děti! O opravdovských signálech z vesmíru, které k nám možná posílají nějaké civilizace na planetách kolem vzdálených hvězd! Například doktor Sandag z Mount Palomaru zjistil v šedesátém roce moc divné rádiové záření z galaxie ČTA 102. Víš ty vůbec, co to je galaxie?"

"To bych ještě jako doktor přírodních věd věděl, ty drží kluku!"

"A roku tisíc devět set šedesát tři napsal Měsíční bulletin Britské astronomické společnosti, že ty signály jsou opravdu docela zvláštního druhu a že zasluhují - doslova! - obzvláštní pozornosti. Mám tu někde výstřížek, chceš ho vidět?"

"Ušetři mě, synu. Věřím ti i tak na slovo."

"Už se o to pohádali Lowell z Jodrell Banku s profesorem Brownem z Mount Wilsonu. Naši radioastronomové Kardašev a Šolomickij jsou přesvědčeni, že zdroj záření je umělý, ačkoli má energii asi stomiliardkrát silnější než naše Slunce. To je, co?"

"To je!" připustil jsem a mlčky obdivoval, kam na to ten kluk chodí.

"A teď petarda: Kardašev našel docela nový zdroj neperiodického rádiového záření poblíž jedné z nejbližších hvězd u Tau Velryby! Signály z Epsilon Eridana a Tau Velryby - obě hvězdy jsou hrozně blízko, tatí, víš - už hledal taky Drake na Green Banku, ale nenašel vůbec nic. Kardašev si postavil novou mašinu. Senzace! Představ si - moduloval elektromagnetické vlny přes molekulární zesilovače laseru, a našel úplný program, který se vždycky asi po sedmi minutách opakuje a k tomu dokonce všelijak mění! Moskevský rozhlas vysílal akustický záznam - to si prostě musíš poslechnout!"

Než jsem se zmohl na slůvko protestu - měl jsem ten večer ještě moc práce -, nasoukal Míša pásek do magnetofonu a spustil ho. "To víš, táto, Šostakovič to není. A taky ještě nevíme, co to znamená - ale já věřím, že na to Kardašev kápne. Beton!"

Z magnetofonu se ozvalo škrkání, klepání, huhlání a rány. Nechápal jsem, jak může někdo nacházet zalíbení v tomhle druhu muziky. Pak jsem cítil, že mi zmizela z tváře všechna krev. Musel jsem se zachytit křesla.

"Co je ti, táto? Nemám - -"

"Nic. Mlč, chlapče. Pusť to ještě jednou!"

Míša pokrčil rameny, přetočil pásek nazpět a spustil totéž.

Ne - tohle Kardašev nerozluští! Jen já, na celém světě jen já jsem věděl, jaké signály zachytil a co znamenají. V poruchách, přerušujících občas signály hlomozným praskotem, bylo slyšet zřetelné klepání - taktaktaktaktak - kulometry před Oděsou. Ozvalo se i zakreslené "Co - e sa - ra dě - e ..." - můj rozhovor před pětadvaceti lety a pak uprostřed praskání a klepotu: "Po - o - eto k dě - u... anky zp - ava!" Rozkaz velitele, přicházející znovu přes propast smrti a nekonečnou vzdálenost mnoha světelných let.

Věděl jsem, co přijde dál. Horký den pro Oděsu se vrátil, byl tady a byl ve mně, cítil jsem vůni přezrálé trávy a čpavý zápach horkého kovu a střelného prachu.

Bum-bum-bum, znělo to z magnetofonu. Naše dělo střílí! Bezděky jsem si sáhl na jizvičku nad obočím. Tříštění, jako když se sypou železné střepiny, doprovázené hluchým výbuchem - to fašistický tygr zničil náš protitankový kanón. A potom ticho, přerušované poruchami a občas klepáním vzdáleného kulometu.

Bezdeché ticho. Zavřel jsem oči a viděl na modré obloze řádku černých letadel. První se překlápí po křídle a nalétává - z magnetofonu se ozvalo táhlé vytí, krátký a přetřžený praskot - ticho. Bomba dopadla přímo na náš kryt. Modrý oříšek oněměl.

"Co je, táto? Co se stalo?" vzal mě Míša za ramena. "Jsi bleďý jako stěna. Nepotřebuješ něco?"

"Potřebuju, chlapče. Adresu toho tvého Kardaševa!"

"Kardaševa? No přece Simeis na Krymu - tam je celý náš radioastronomický výzkum. Totiž ne tak docela celý, ale - - -"

Už jsem neposlouchal. Pomalu se mi vracela schopnost logicky myslet. Náhoda? Ne - vyloučeno! Takové náhody neexistují. Ale potom - potom by v malé, sotva jako ořech veliké modré kuličce byl nejen mikrofon, ale i reproduktor, zesilovač, nesmírně účinný vysílač, energetické zdroje a patrně i fotobuňka, ne-li dokonce něco na způsob televizní přijímací kamery a obrazovky. To rozjasňující se a zase hasnoucí políčko!

Druhý den ráno jsem odeslal dopis profesorovi Kardaševovi na Simeis. Popsal jsem mu co nejstručněji a nejvěcněji celou záležitost, aniž jsem se pouštěl do vlastních teorií.

Odpověď přišla za několik dní. Telegram

+ PŘILETĚ HNED NA ÚTRATY HVĚZDÁRNY + STOP +

KARDAŠEV +

Šel jsem si koupit kufr.

Kardašev byl mladý člověk, daleko mladší než já. Vyslechl mě na balkóně bělostné budovy nové hvězdárny, pokýval hlavou a prohlásil, že se přece jen pokusíme najít aspoň zbytky modrého oříšku.

"To je vyloučeno, profesore," namítl jsem. "Po pětadvaceti letech - ne, nevěřím, že byste mohl mít úspěch."



"Podle vašeho vyprávění se zdá," zazubil se osmahlý astronom, "že ta zajímavá věcička ležela v břídlíci trochu déle. Nějaký ten miliónek let nejméně, nemyslíte?"

"Asi tak tři sta nebo čtyři sta milióneků - a možná víc!" musel jsem připustit.

"Tak vidíte. Jen se nevzdávat naděje!"

"A dělníci? Stroje?"

"Stroje nepotřebujeme a dělníci jsou tu na zavolání. Počkejte, uvidíte sám. A jací!"

Dělníci opravdu byli - houf mladých chlapců a děvčat, vesměs studentů astronomie. Rozesmátí a žertující stáli nad zarostlou prohlubní, kam jsem je zavedl.

"Jste si jist, že to bylo zde?" zeptal se naposledy Kardašev.

"Úplně."

"Tak, Koperníci, Keplerové, Galileové a Lomonosovové, do toho!" zavelel Kardašev.

Motyky se zakously do drnů a zaskřípaly na střepinách granátů.

"Jest psáno na Smaragdové desce Herma Tříkráte Mohutného:

Hvězdy nahoře, hvězdy dole,  
nebe nahoře, nebe dole,  
co je nahoře, to je dole,  
pochopíš-li to, budeš šťasten...

A aj, pochopil jsem, že nadějný hvězdář může hledat nebe i pod trávou - teď už jen zbývá, abych byl taky trochu šťasten!" zavtipkoval zrzavý, pihovatý čahoun, který tohle recitoval.

"Opatrně, mládeži, opatrně! Odložit motyky - teď se už do toho dejte jen lopatami. A pořádně prosívat hlínu. Ještě jednou: hledáme kamínek nebo jeho úlomky. Je modrý, má žluté žilky. Všechno podezřelě pečlivě vyberte a přineste!"

Pooděšli jsme, abychom nepřekáželi. Ve svém korzetu bych byl, obávám se, velmi špatným kopáčem.

"Moc bych si přál, doktore, abychom alespoň kousek vašeho zázračného kaménku našli. Víte, co by to znamenalo?"

řekl Kardašev, žvýkaje stéblo trávy.

"Dovedu si to představit. Především důkaz, že na planetě, kroužící kolem Tau Velryby, existuje vysoce vyvinutá civilizace."

"Ne. To zrovna nemyslím. Ten důkaz už máme. Řekly nám o tom rádiové vlny a byl by nesporný, i kdybychom nerozluštili jejich vzkaz. Žádný přirozený zdroj nemůže vysílat rádiové záření takovým způsobem. Promiňte mi, věřím, že se neurazíte: nález vašeho kamínku nebo alespoň jeho zbytků by mě přesvědčil, že jste mi napsal a řekl pravdu, nikoli jen znamenitý výmysl."

Profesor Kardašev mě úplně vyvedl z míry. Než jsem se mohl ohradit, pokračovat.

"Bez urážky, prosím! Uvědomte si, jak fantastický je váš příběh a jaké výsledky by mělo jeho ověření - nedozírné, vpravdě epochální. Víte, doktore, moje teorie a moje představy o životě ve vesmíru kolem sluneční soustavy jsou i tak dost odvážné, aby mi nadělaly spousty odpůrců a dokonce i nepřátel. Musím být hrozně opatrný a kritický. Kdybych jednou lehkověrně nalétl, například - znovu promiňte - zrovna vám, i když jinak nepochybuji o vaší pravdomluvnosti, byl by konec s mou vědeckou pověstí. Nadosmrti bych se nezbavil pečeti bláhového snílka a důvěřivce. Nikdo by mě nebral vážně."

"Ano, chápu. Jste docela v právu. Ale o jakých epochálních důsledcích jste mluvil, profesore? Myslíte, že lidstvo uspořádá výpravu k Tau Velryby?"

"V budoucnosti docela určitě - ale to by se patrně stalo i bez vašeho modrého kamínku. Daleko závažnější je otázka perspektiv. Ověříme-li váš nález, bude tím podán jedinečný důkaz, že vyspělé civilizace jsou schopny existovat dlouhé milióny let, že nejsou po pár bídných tisících letech odsouzeny k nevyhnutelnému zániku starobou, degenerací nebo dokonce atomovou sebevraždou. A bude dokázáno ještě více - totiž že i přes nepředstavitelnou propast věků lze podržet určité technické informace a využít jich. Víte, doktore, co by to znamenalo? Lidstvo by mělo před sebou ještě obrovskou cestu, po níž zatím urazilo sotva zlomeček milimetru. Jsme pralidé, hominidní opice proti těm, kdo přijdou po nás - a přece naši potomci budou vědět, že jsme byli, a jistě také najdou prostředek, jak uchovat každý sebemenší zlomek informace - třeba ten, že před půl miliardou let byla na vzdálenou planetu vzdálené hvězdy vyslána miniaturní kosmická sonda, která si dala se svou zprávou trochu načas."

Odměl se a dodal:

"Mimořádně řečeno - čas se báječně shoduje. Jestli vaše modrá kulička odeslala zachycené signály k Tau Velryby, zdrželi je místní vědci jen velmi krátkou dobu a odeslali zpátky. Letí vesmírem od nás k Tau skoro deset let. Rozhodně byli čilejší než samotná kulička."

"Myslíte, že toto byl smysl a poslání modrého kamínku, profesore?"

"Jestli nejste bajkář, pak ano. Opakování cizích signálů je totiž jednou z nejjednodušších a zároveň nejbezpečnějších možností, jak o sobě dát zprávu. Především proto, že se vrací signály pro příjemce naprosto srozumitelné a pochopitelné - vždyť je sám odeslal! Můj vážený kolega Ario Šternfeld dokonce tvrdí, že se něco takového už jednou dělo - ve dvacátých letech totiž pozoroval, že se rádiové signály zdvojovaly a vždy po několika vteřinách opakovaly. Vypadalo to jako ozvěna - ovšem ozvěna od stěny, vzdálené několik miliónů kilometrů, což je zřejmý nesmysl. Tehdy jsme si žádné poněkud vyhovující vysvětlení nedovedli ani představit - zítra snad už ano. Vaší modrou kuličkou."

"Myslíte, že ona - -?"

"Nu - zrovna ona ne. Ta vaše ležela v prvohorní břídlíci. Ale proč by z planety kolem Tau Velryby měla přiletět jen jedna jediná? Kdoví kolik jich zaniklo v atmosféře, zapadlo do moří, zmizelo při převratech zemské kůry? Kdoví kolik se

jich třeba dostalo na nestabilní oběžnou dráhu kolem Země a vydrželo tam alespoň několik týdnů nebo měsíců? Profesor Kardašev byl vyrušen příchodem pihovatého čahouna. Měl sevřenou dlaň, jako by v ní nesl mouchu. "Něco jsme našli - ale je toho jako za kopejku uranu. Je to ono?" Rozevřel dlaň. Ležel na ní kousek modrého, zlatými žilkami protkaného kamene, veliký asi jako malý hrášek, omezen z jedné strany sklovitou skořápkou.

"Je to ono, profesore!" vydechl jsem.

Kardašev zabalil malý modravý střípek s nekonečnou opatrností do jemného hedvábného papíru.

"Je to vlastně váš majetek, doktore - svěřte mi ho? Mám tady v Oděse hodně známých a vytáhnou je dneska třeba z postele. Jistě jste sám netrpělivý."

Samozřejmě jsem souhlasil.

Kardašev se přihnul do hotelového pokoje až pozdě v noci.

"Je to tak, jak jsem si myslel, doktore! Žádný nerost, žádný kámen, ale ohromně složitá spleť mikrominiaturních součástek! Z mineralogické katedry mě rovnou vyhodili, jen se na to drobnohledem podívali. Abych prý si nedělal legraci a nenosil jim budíky rozbité v hmoždíři. Ono to tak - mezi námi řečeno - trochu vypadá. Ty žluté žilky jsou svazky nesmírně tenkých vodičů, mnohem tenčích než pavučina. Na katedře moletroniky přímo šileli nadšením, když to uviděli. To se ví, že z takového kousíčku toho moc nevykoumali. Rozhodně to bylo strašlivě komplikované, se statisíci molekulárních elektronických součástek. Tak trochu zázrak - ale my ty chlapce ze souhvězdí Velryby doženeme. Jen počkejte!"

Chvilí jsem mlčel; pak jsem se ho zeptal:

"Už mi věříte, profesore?"

"Človče, věřil jsem vám od samého začátku! Přece mi nebudete zazlívát pochopitelnou opatrnost. Ve vědě to jinak nejde. Láhev, to chce láhev - dnes je slavný den!"

"Pro vás? Nebo snad pro mne?" zeptal jsem se nechápavě.

"Pro lidstvo. Dal jste mu půl miliardy let! Takové prodloužení mládí stojí za to, nemyslíte?"

Jak to říkal ten pihovatý? Hvězdy nahoře, hvězdy dole, nebe nahoře, nebe dole... Tak nějak to bylo. Použil jsem vhodné příležitosti a nechal jsem se z místa vedoucího výzkumného ústavu v Nižním Tagilu přeložit, jak se říká, přímo do praxe jako ředitel geologického průzkumu v Syktyvkaru. Nedaleko místa, kde Exemplář Ljoňka našel modrý oříšek.

Miša i já hledáme nebe dole, na zemi. Prohrabáváme se břidlicí, štípáme lupky. Miška má už prvotřídní sbírku uralských zkamenělin, tak rozsáhlou, že se o ni dokonce zajímala i paleontologická katedra univerzity ve Sverdlovsku. Při každém úderu kladívkem se nám trochu zatají dech: neobjeví se modrá kulička, na jednom pólu trochu zploštělá, na druhém vytažená v tupý hrot, pokrytá zlatými žilkami?

Já vím, je to strašlivě nepravděpodobné, ale i ta nepatrná jiskřička naděje stojí za to. Snad před půl miliardou let rozesela obrovská kosmická loď modré oříšky jako semena, počítala s jejich ztrátou a nešetřila jimi. Snad jich dopadlo několik poblíž sebe.

A pak se ozvou pochybnosti: co když modrý oříšek byl sám - kosmickou lodí? Nemůžeme přece posuzovat rozumové schopnosti vzdálených tvůrců civilizace jen podle velikosti! Co když - - - Ale nechme toho! Uvidíme, dočkáme se, dožijeme. Máme miliardy let před sebou!

Hippokratův slib

Prísahám Apollónovi lékáři a Asklépiovi a Hygeii a Panakeii, všem bohům a bohyním a volám je za svědky, že budu plnit tuto přísahu a tyto své povinnosti podle nejlepších znalostí a schopností. Veškeré své počínání přizpůsobím dobru a prospěchu nemocného... a budu jej chránit před vši újmou a škodou.

Ať vstoupím do kteréhokoli domu, chci tam vstoupit ve prospěch a pro blaho nemocného, vystříhám se všech nepravostí a nesprávností, především však svévole na těle mužů či žen, svobodných či otroků.

(Z textu takzvaného Hippokratova lékařského slibu)

"Přeji vám velice, opravdu velice dobré jitro, pane doktore," zavrkal hluboký a uklidňující dívčí alt. "Jsem si jistá, že jste se výborně vyspal.

Mám pro vás dobrou zprávu: dnes bude skvělý den, žádný velký déšť, a pokud se týče smogu..."

Dr. Contest se s povzdechem na posteli obrátil a stiskl tlačítko, čímž umlčel záplavu optimismu z magnetofonového pásku. Pro BB (Bellův budiček) byl každý nadcházející den skvělý, i kdyby náhodou mělo dojít k potopě světa, a každá noc pod ochranou perutí BB byla, jak známo, provázena nejrozsáhlejšími sny.

Dnes tedy zase jedna dovolená skončila.

"U jezer to bylo ale vážně prima," řekla Joana, jako by četla jeho myšlenky. Někdy byl přesvědčen, že je opravdu čte. Snad to ani nebylo obtížné. Neměl obvykle žádné zvláštní nápady a netoužil po nich.

"Prima," souhlasil a políbil ji na rameno. "Dobré jitro, Joano."

"Dobré jitro, Paule. Doufám, že to s pečivem a mlékem bude dnes v pořádku."

Odťapkala bosá k dodavatelskému liftu. Ano, pečivo i mléko tam už byly. Roznašeč tedy tentokrát neměl nepříjemnosti a to bylo dobré; Paul by určitě nerad zahajoval první den nové práce sušenkami a kávou s kondenzovaným mlékem.

"V noci se střílelo," řekla od elektrického vařiče. "Nevzbudilo tě to?"

"Ne," zalhal. "To víš, kluci s poplašňáky. Rámus zkrátka patří k pubertě."

Jenže ten křik, přecházející v chroptění, ne. Když ho zaslechl - pokolikáté už? -, dostal na okamžik šílený nápad běžet dolů. Ovšemže to nakonec neudělal. Ani s Hippokratovým lékařským slibem se to nesmí přehánět. Ostatně zanedlouho

byl na místě obrněný policejní vůz. Prý v nich dokonce mívají střídavou službu i kolegové, aby byli po ruce. Dojedl a dopil.

"Tak ahoj, Joano." Tak to bylo lepší, vlastně tak to bylo jediné možné.

"Ahoj, Paule. Zase za měsíc, že? Bude se mi po tobě stýskat."

"To doufám," zašklebil se. "A dej na sebe pozor, malá!"

"S. S. S. - samozřejmě se spolehněte, pane doktore!"

Políbil ji na ústa, do dlaně a na malé, růžové a spánkem ještě trochu pomuchlané ucho. Mechanicky přejel dlaněmi kapsy. Brýle, peněženka, zapalovač, všechno bylo na svém místě. Skvělý den.

Ulice byla v tuto hodinu ještě téměř liduprázdná, ale stopy střelby už přesto zmizely. Kropicí automaty zřejmě všechno uvedly do pořádku. Doktor si nasadil na ústa a nosní dírky tampóny proti smogu a svižně vykročil ke stanici rychlodráhy, vzdálené naštěstí jen pár desítek metrů.

"To už za pacientem, pane doktore?" oslovil jej zelinář ze sousedství.

Právě přivezl malou dodávku z tržnice náklad čerstvého zboží. Bylo to asi trochu riskantní, ale vyplatilo se to. "To jim tedy držím všechny palce," usmál se a zmizel s plástíkovým podnosem, plným rudých mrkví, pod polovytáženou pancéřovou roletou.

Dr. Contest okamžik uvažoval, komu to vlastně zelinář drží palce, zda jemu, nebo pacientům. Obojí bylo zbytečné.

Stanice rychlodráhy voněla vodou a čpěla dezinfekčním roztokem. Contest se usadil do rohu prázdného oddělení.

Jezdil tu jen jednou měsíčně, a tak ani nevěděl, zda i tyhle první ranní vlaky mají své stále pasažéry. Bylo by docela zajímavé seznámit se s nimi.

Vagón byl samozřejmě klimatizovaný a doktor sejmul tampóny. I za těch pár kroků filtr lehce zešedl, ale to bylo v tuto roční dobu docela obvyklé. Vtiskl se do kouta - od minulého roku byla sice trať na nejnebezpečnějších místech vedena mezi ocelovými stěnami, nehod podstatně ubylo a počet střelných zranění takřka nestál za řeč, ale čert nikdy nespí. Při dvousetkilometrové rychlosti může ostatně pořádně pošramotit i kámen, tím spíše, že v oknech nejsou nerozbitná skla. Společnost to vysvětlovala plakáty v každém oddělení vlaku: agresivita je, jak známo, nevyhnutelná, a je lépe, vybíjí-li se házením kamenů než střelbou nebo kladením náloží: ostatně v ceně jízdenky je započítáno i plné a velmi výhodné pojištění.

Město se pomalu a skrytě budilo, fantastický, mimolidský úl. Rychlodráha chvillemi zajižděla pod zem a opět vystřelovala z tunelů na mosty a nadzemní části trasy v nepravidelném rytmu střídání světla a tmy, spíše zdůrazněné než potlačené měkce svítícími luminofory. V jednom z okamžiků náhlého stvoření světla zahlédl dr. Contest při výjezdu z tunelu bledého, chorobně vyhlížejícího mladíka, snažícího se bez zvláštního zaujetí svalit na koleje jakousi traverzu nebo kládu. Vlak se kolem něj jen mihl; mladík zanechal na Contestově sítnici pomalu blednoucí a pošetilý mžikový snímek. Rychlodráhy byly už dávno opatřeny zařízením, plnícím tutéž funkci jako bizarní a malebné radlice před lokomotivami slavné Union Pacifik, odstraňující z kolejí živé i mrtvé bizony.

Někde nedaleko, patrně v sousedním vagónu, se vysypalo okno. Za několik okamžiků už prošli chodbičkou dva žertující montéři s náhradní tabulí. V minutě bude jistě všechno v nejlepším pořádku. Rychlodráha byla jedním z nejpříjemnějších způsobů cestování, ať už se to vzalo z kteréhokoli konce.

Doktor vystoupil na konečné stanici a nechal se dovézt krytým pohyblivým chodníkem do haly nádraží. Byl tu jediným cestujícím.

"Mohu vám s něčím pomoci, pane?" ozval se hlas k nerozeznání podobný Bellově budící hrdliče, typizovaný hlasem fonokursů, specializovaný pro styk ženských zaměstnanců s mužskými zákazníky. Patřil světlovlase dívce v informačním boxu. Velmi hezké dívce, pokud mohl dr. Contest soudit, i když silné pancéřové sklo poněkud deformovalo její tvář.

"Ne... vlastně ano. Zavolejte mi, prosím, z Trináctých garáží můj vůz! Ať s ním někdo předjede. Jsem doktor Contest."

"To je od vás rozumné, pane doktore," schválila jeho úmysl dívka s mateřskou starostlivostí. "Samozřejmě to hned zařídím."

Samozřejmě to hned zařídila. V několika minutách zabrzdil před halou Contestův modrý oldsmobil s velkými a nápadnými kresbami Aeskulapovy hole na kapotě, na střeše i na dvířkách. Někdy se to vyplatilo - ne vždy.

"Nezlobte se na mne, šéfe," řekl starý černocho, když se Contest usadil za volant, "nemoh byste mě šoupnout zase zpátky k podniku? Jenom tady za roh, že sem tak smělejš, šéfe."

Neměl příliš naspěch - v porovnání s nekonečným měsícem, který jej čeká, nestálo těch pár vteřin ani za řeč. A ulice byly ještě liduprázdné. Všichni teprve snídali a čekali na okamžik, kdy vyjdou současně.

Pak se chodníky rázem zaplní jako hnízda termitů při rojení.

"Díky vám, šéfe," poklonil se černocho s gestem, zděděným asi z plantáží na Mississippi. "Já věděl, že jako pan doktor budou určitě noblí pán."

Dr. Contest se na něho přátelsky usmál. Byl pyšný sám na sebe, že je zcela prost rasových předpokladů všeho druhu.

Pro lékaře by ostatně něco takového jako rasové předpoklady nemělo vůbec existovat. Hippokratův slib zakazuje rozlišovat nejen černé a bílé a žluté a všechny ostatní, ale dokonce i přátele a nepřátele. Ten černý děda ovšem určitě nepřítelem není a nikdy nebude. To je hotovka, šéfe.

Pocítil dokonce přívál neobvyklé sdílnosti, celkem přirozené uprostřed této třicetimilionové mlčící pouště.

"Slyšel jste někdy o Boonovi, Danielu Boonovi?" otázal se černocho.

"Jasně, šéfe," ujistil ho staroch.

"Ten se ve věku dvaadvadesáti let přestěhoval pár set mil dál od civilizace, do pustiny, protože se mu zdálo, že je kraj přeplněný. Rozumíte? Ale tehdy tam bylo sotva pár lidí na čtvereční míli."

Černocho se na něho podezíravě podíval a pochopil, že by se měl zasmát, což nepříliš zdařile učinil.

"Nojo, ale to von bude, prosím, jinej Boone. Já jsem myslel toho nadhazovače vod Blue Tigers, šéfe."

Contest se rozhodl nenechat si zkazit náladu. Za žádnou cenu.

Na dálnici přepnul řízení na automatiku - kabely vedené pod povrchem vozovky zachytily silovým polem vůz, čelní i zadní radary samočinně zajišťovaly bezpečnou vzdálenost od těch několika ranních motorizovaných ptáčat, která už vyjela z Města. Mohl teď ničím nerušen vzpomínat na Joanu, na její růžové a spánkem trochu pomuchlané ucho, podobající se něžné mořské mušli, na prima měsíc u jezer. Tohle povolání mu vlastně docela vyhovovalo. Alespoň si s Joanou navzájem nezevšední. Nebo přinejmenším ne tak dlouho, dokud toho definitivně nenechá a nezkusí to se skutečnou doktorinou. Contest se samozřejmě nevzdal přání nezištně pomáhat, být váženým členem obce, nechat se kdekým zdravit a přivádět - možná - na svět nové řvoucí občany nějakého městečka, které si jednou vybere a kde se s Joanou usadí. Zatím na to ovšem nebylo ani pomyslení.

V zamyšlení málem přejel neoznačenou odbočku, ztrácející se mezi prašnými pahorky. Po několika stech metrech končila masivními ocelovými vraty, vsazenými do hustého plotu z ostnatého drátu. Doktor vystoupil a vložil ruku do malé skříňky, připevněné na sloupku. Chemické analyzátoři v okamžiku zjistily kód poměru aminokyselin v jeho potu, signalizovaly jej kamsi, kde byl porovnán se záznamy kódů osob oprávněných vstoupit. Vrata se nehlučně otevřela. Tento obřad se opakoval ještě několikrát - při dvou kontrolách se na sloupku odsunulo kovové víčko, zakrývající oko televizní kamery. Sprška duhově opaleskující a ostře páchnoucí tekutiny, vychrlená neviditelnými tryskami, zarosila skla vozu.

V nízkém údolí mezi pahorky stálo pár domků z vlnitého plechu a poblíže nich meteorologická stanice s oprýskanými a dávno nefungujícími přístroji, které jaktěživ nikdo nepoužíval a ani neměl v úmyslu používat. U domků mezi několika automobily a černým obrněným transportérem s výhružně trčícím rychlopalným dvojkanónem postávalo osm nebo deset mužů v kombinézách a v bílých pláštích. Čtyři vojenští policisté, jejichž motocykly stály seřazeny ve stínu transportéru, vypadali v dlouhých bílých rukavicích, bílých přilbách a s bílým řemením revolverových pouzder v tomto skromném a střizlivém okolí jak gotičtí hradní páni, kteří přece jen jednou navštívili svou lenní vesnici.

"Haló, doktore," uvítal jej jeden z mužů v bílém, sotva oldsmobil zastavil a sotva doktor vystoupil na zdupanou, zežloutlou travu. "Co dělá Joana? Jak se tak na vás koukám, máte akorát čas si odpočinout."

Contest se přátelsky zašklebil. Mládenci z Centra příliš neoplývali originalitou, ale byl by také div, kdyby snad oplývali.

"Už máte všechno v kupě, Bille?"

"Samozřejmě, Paule, všechno v nejlepšího pořádku. Materiál je dole jako obvykle. Dvanáct kusů. Ale polévku si musíte tentokrát převzít osobně, doktore. Dělalí s tím hrozné ciráty."

"Něco speciálního?" obrátil se Contest na malého, snědého muže, opírajícího se o jedno z obrovských kol transportéru. Jenom zašlé a zaprášené zlaté pásky na náprsní kapse kombinézy prozrazovaly vyššího důstojníka. Zdálo se, že otázku přeslechl; beze spěchu dokouřil cigaretu a pečlivě ji podpatkem v trávě uhasil - teprve pak odpověděl.

"Nikoli. Superspeciálního. Šéfové se už třesou nedočkavostí, co jim za měsíc donesete, Conteste."

Contest pokrčil rameny. Totéž, co vždycky. Protokoly, fotografie, schémata, grafy, několik bloků tkáně pro mikroskopické vyšetření, bakteriologický materiál. Vyhodnocení už nepatří k jeho práci. Zaplat'pánbůh za to.

"Major je v náladě vzor sedmáct," řekl potutelně Bill, "což znamená myslitelně vůbec nejhorší. Vlekli se sem z Dugwaye šest hodin. Nejvýše třicet mil za hodinu, aby to náhodou nerozflákali. Vpředu policajti, vzadu policajti a nahoře vrtulník. Jako by vezli prezidenta nebo dokonce filmovou hvězdu."

Major mlčel. Zapálil si další cigaretu z pomačkaného balíčku.

"Přivezli taky nějakou antilátku - snad, opakují, snad k něčemu je. Jestli chcete, můžete si ji tu nechat."

"Proč?" pokrčil doktor Contest rameny. "Víte stejně dobře jako já, že..."

Bill kývnul. "To se ví, že vím. No - ať si ji tedy zase vezmou. Prý je to zatím jediná. Ted' určitě zlomí k Dugwayi všechny rekordy, aby si trochu spravili chuť. Mám pravdu, majore? To se ví, že mám!"

"Tady to je, doktore," předal mu snědý major zapečetěný balíček, velký sotva jako krabice doutníků. "Ať se vám to nerozutíká. Čert ví, co by to udělalo."

"Nejen čert. Já to taky náhodou vím," řekl Contest. "Nebo si to alespoň dovedu v hrubých rysech představit."

"Možná že ne," šlehl po něm rychlým pohledem major. "Ostatně uvidíte sám. Tak už jděte, doktore! Ať se můžeme hnout."

Contest kývl, vložil balíček do aktovky a pokynul mužům kolem. Někteří mu odpověděli vztyčením palce, jiní úsměvem. Policisté nehnuli ani svalem v tváři.

"Jo, jen tak mimochodem," obrátil se ještě na odchodu Contest s předstíranou lhostejností, "už jsem se chtěl dávno zeptat - já vím, je to pitomá otázka -, proč to všechno vlastně děláme? Přece konvence o biologických a chemických zbraních..."

Majorovi ztvrdl zrak a žvýkáci svaly se napjaly, jako kdyby něco překusoval.

"To nemá nic společného se zbraněmi, ale s obranou proti epidemiím. Svěřili to nám, protože máme ve věcech menší bordel než civilisté, jasně?"

Contest měl dojem, že střelil nerozvázně, ale zato značně vedle.

"Jasně. Jen tak jsem se..."

Prošel do nejbližšího ubohoučkého baráčku z vlnitého plechu. Ve skutečnosti skrýval železobetonový bunkr, nadzemní nástavbu krytu, schopného odolat i atomovým bombám, pokud by náhodou nedošlo k plnému a přímému zásahu. Automatika zde byla omezena na nejmenší míru - člověk byl spolehlivější. Sestupoval po točitých schodech do hloubky a vždy znovu otevíral a zavíral ocelové přepážky prostor, které budou za několik minut zaplaveny osvědčeným baktericidním roztokem. Osmdesát schodů. Dveře. Sto schodů. Dveře. Sto dvacet schodů. Konečně byl v laboratoři,



systému podzemních místností, poskytujících sice skromné, ale docela příjemné pohodlí pro měsíc nuceného pobytu, který nesmí být v žádném případě přerušen, a ovšem veškeré potřebné zařízení k dokončení pokusu. Byl - jaksi - doma. Prošel chodbou. Za deskou z nerozbitného skla se na něho z klecí zvědavě dívalo dvanáct šimpanzů. Povšiml si dvou statných samců, výhružně cenících tesáky, a mladé samice s mládětem, křečovitě přichyceným za srst na hrudi matky. Pokus má být tedy co nejvšestrannější, pomyslel si. Záleží jim na něm. On sám udělá, co bude moci, to se rozumí. Vysunul ze zdi skříňku s telefonem a stiskl tlačítko.

"Haló, Bille... Samozřejmě, všechno je v naprostém pořádku... Ano, ozvu se zase zítra v obvyklou dobu. Teď budu mít práci... Ale ovšem... Ne, určitě ne."

Tahle varování a poučování byla zbytečná. Dugwayská Centrála udělala všechno myslitelné a možné, aby se předešlo všemu neočekávanému, pokud by se ovšem z muže v laboratoři náhle nestal zuřící šílenec. A snad i na to bylo pamatováno. Kdo ví?

Contest chtěl ukončit rozhovor a nijak zvlášť se s tím netajil.

"Cože, Zlatá smrt? Odkdy jsou v Dugwayi básníci? Ano... jistě. YX 106 mi připadá rozhodně... Jistě. Ahoj!"

Opice jej sledovaly zachmuřeně a soustředěně. Opíčí matka dala mláděti prs.

"Tak co, mládeži?" oslovil Contest přátelsky šimpanze, ačkoli ovšem nemohli jeho hlas slyšet. "Už se na vás pracuje."

Převlékl se do svého starého a sepraného laboratorního pláště, do tepláků a tenisek. Teď se teprve cítil pohodlně. Pak vyjmul z aktovky zapečetěný balíček a vsunul jej opatrně a jemně do niklové schránky, opatřené těžkým šroubovacím uzávěrem. Automatická paže jej vzápětí přenesla ze schránky do volné klece, umístěné právě uprostřed ostatních. Oba starší samci nedůvěřivě pozorovali, co se bude dít a zda je to dobré pro opice.

Balíček teď ležel na podlaze kovové klece. Contest si několikrát promnul dlouhé, štíhlé a pěstěné prsty jako klavírista před interpretačně obtížným koncertem a usedl do hlubokého křesla proti skleněné stěně. Stiskl tlačítko na jednom z opěradel. Odněkud od stropu vytryskly snopce oslňujícího světla a rozzářily prázdnou klec. Pak vsunul obě ruce do zejmých otvorů biomanipulátoru tak hluboko, až se mu kolem předloktí sevřely pryžové manžety. K pokožce zápěstí, dlaní a prstů přilnuly desetitisíce snímacích článků, registrujících akční proudy, zesilujících je a převádějících k ocelovým a plastickým rukám, vystupujícím jak pařáty pohádkového strašidla ze stropu klece. Strašidelné ruce se pohnuly, ožily. Prsty se zachvěly, dlaně sevřely a opět rozevřely. Opíčáci utekli a vtiskli se do nejzazšího kouta. Podle otevřených tlam se zdálo, že hrůzou vriskají, ale silné sklo nepropustilo žádný zvuk.

Umělé ruce, vedené jemnými a zkušenými Contestovými pohyby, opatrně přelomily pečeť, rozbalily ploché pouzdro z umělé hmoty a odklopily víko. Uvnitř byly v drobných přihrádkách narovnány skleněné ampulky s bezbarvou tekutinou. Doktor si je zvědavě prohlížel. Nezdály se ani v nejmenším hrát dozlatova. Roztok byl dokonale čirý, nebo alespoň daleko čirější nežli všechny předchozí. Uvidíme.

Opatrně vyjmul jemnými prsty biomanipulátoru jednu z ampulek a odložil ji na pracovní stůl. Pak uzavřel kazetu, zabalil ji - spíše pro potěšení z vlastní zručnosti, než že by to snad bylo nutné - a vsunul zpět do transportního válečku, kde zůstane až do obdržení dalších pokynů. Jediná ampulka musí postačit. Pilníček byl připraven. Hrdlo miniaturní skleněné slzy se odlomilo. Contest rychle vložil ampulku do otvoru rozprašovače, rovněž připraveného na stolku. Víčko samočinně zaklaplo. Tím bylo vlastně všechno hotovo. Zbývalo jen - a Contest to ihned provedl - stisknout červený bod na boční stěně rozprašovače; vylétl sotva viditelný bělavý obláček, který se v několika vteřinách rozplynul.

Bylo dokonáno. Contest pocítil uspokojení nad dobrou a čistou prací. Otevřel zásobníky s odměřenými dávkami potravy. Do klecí se vysypaly banány, jablka, mrkev a jakési koláčky, připravené zřejmě podle rad a pokynů veterinářů přesně pro šimpanzí labužníky. Mladé šimpanzí matce se vysunula do klece nádoba s mlékem. Bylo třeba, aby Zlatá smrt - jak nesmyslný název! -, kolující teď v miliónech drobnohledných kapiček po všech klecích, přešla do organismů všemi branami, tedy i zaživacím traktem. Jako při skutečném použití.

Teď už se mohl doktor pustit do četby některé ze svých oblíbených knih, mohl spát nebo hrát sám se sebou nekonečné šachové partie. Odběry zahájí až za šest hodin. Signalizační zařízení ho docela jistě vzbudí, i kdyby náhodou usnul.

Čas tu v podzemí ubíhal kupodivu rychle. V určených lhůtách byl do klecí vpuštěn narkotický plyn. Nehybné opice, podobné zplhlým klubkům hadů, vjížděly na transportním pásu ke krásným, štíhlým prstům, pohádkovým a strašidelným prstům biomanipulátoru. Tlustostěnné zkumavky se plnily rubínovou krví, nažloutlým míšním mokem i jantarovou močí a putovaly do mrazicích boxů. Za chvíli nato se opice počaly budit, mátožně vrávaly, potácely se a padaly. Některé po narkóze zvracely, ale proudy vody snadno obnovily dokonalou čistotu.

Zatím se nic nedělo. Contest stiskl druhý den tlačítko telefonu, aby se Billovi ohlásil a zároveň mu sdělil, že to asi s tou jejich Zlatou smrtí nebude moc slavné, že burcelózy nebo vozňřivka, kterou mu pro minulou sérii pokusů z Dugwaye dodali, působily rozhodně efektněji. Pak si to rozmyslel. Třeba je právě tohle účel a smysl. Průzkum pomalé, nenápadné, a tím nebezpečnější epidemie. Dlouhá inkubační doba poskytovala z lékařského hlediska četné zajímavé možnosti - nakažení nosiči by se rozběhli kdoví kam, aniž by mohli být včas poznáni a izolováni. Hm. Ostatně to není jeho starost.

"Vážně?" podivil se Bill. "No, uvidíme, kamaráde! Ještě přece není všem dnům konec. Mimochodem, Paule, měl jsem jako vždycky pravdu: major to na zpáteční cestě do Dugwaye pěkně našpuntil a párkrát se překulil. Ne - nic vážného. To se dalo čekat. Tak se tam dole nějak měj a zítra se zase ozvi."

Třetího dne telefon oněměl, ačkoli Contest mnohokrát mačkal tlačítko a po starém, osvědčeném způsobu foukal a klepal na mikrofon. Nestalo se to však poprvé a nedělo se vlastně vůbec nic; všechno bylo předem zajištěno a on ani trochu netoužil po styku se světem, pokud tento svět nesměl zahrnovat i Joana. Což pochopitelně nesměl.

Telefon se již neozval a opicím se dařilo po odečtení nezbytných následků pobytu pod zemí, neustálých odběrů a narkóz stále znamenitě. Jen mládě desátý den poslo - to však Contest připisoval nejspíše nepodařenému nabodnutí

mozkomíšního vaku, které je u takových mrňat vždycky spojeno s rizikem. Odstranil mládě a spálil je. Samice pak v kleci dlouho hledala a její otevřená tlama byla němohrou nářku, odehrávajícího se v odděleném a nepřístupném světě. Jinak neuhynul žádný další kus.

Jednoho dne Contest vydal poslední dávky potravy. Schránky byly teď prázdné. Mládenci z Dugwaye je musí do příštího měsíce naplnit. Prolistoval ještě poznámky, přesvědčil se, že jsou úplné a doložené pravidelně pořizovanými fotografickými snímky. Pokus zkrátka tentokrát nevyšel a někdo asi bude mít malér - což se ho netýká.

Pak zabil opice dávkou nervového plynu, který v Dugwayi před časem uvolnili ve prospěch látek účinnějších a novějších. Contest si vlastně nedovedl představit, jaké účinnější prostředky by mohly ještě existovat; zasažená opice si obvykle zařala černé prsty do hrdla a s očima vytřeštěnými bleskovou smrtí se zhroutila.

Provedl obvyklé pitvy - dosvědčily, co už věděl; že totiž zvířata se vši pravděpodobností neonemocněla. Ať se s kousky tkáně, uloženými k drobnohlednému prozkoumání, trápí pro změnu kolegové v Dugwayi. Nakonec zdechlina spálil v elektrické peci, pečlivě ustlal lůžko, urovňal šachové figurky i knihy a připomněl si, že si příště musí přinést novou zásobu detektivek. Málem došly.

Pohlédl na hodinky - byl čas. Již na odchodu si vzpomněl na pouzdro se zbylou látkou YX 106, Zlatou smrtí. Legrační název. Zřejmě nic nehrozilo - ostatně transportní skříňka byla už dávno dokonale sterilizována. Odšrouboval víčko a vsunul balíček do aktovky.

Na schodech se maličko zadýchal - přes každodenní cvičení vyšel za ten měsíc, jako obvykle, trochu z formy. Otevíral jedny těžké pancéřové dveře za druhými - mohutná čerpadla, zásobovaná elektřinou z malé automatické atomové elektrárny, umístěné v nejspodnějších patrech celého objektu, s temným hučením odsávala dezinfekční tekutinu a postupně rušila blokádu dveří. Poslední otáčivé kolo zámku, podobající se, jak si doktor mimovolně uvědomil, mechanismu uzavírajícímu dveře ponorek. Opřel se ramenem a pootevřel. Do podzemní chodby se po měsíci vedral paprsek slunečního světla a oslnil jej, takže musel přivřít víčka. A ještě něco: strašný nasládlý zápach.

Doktor Contest vstoupil do místnosti. Na zemi leželo to, co kdysi bývalo Billem, ale teď se podobalo zplhlému klubku hadrů nebo mrtvé opici, nebýt trosek obličejů jakoby posypaných zlatým popraškem. V koutě, pod radarovým stínítkem, ležela další zhroucená postava.

"Ne," řekl Contest. "Ne. Ne."

Vyšel ven. Prašné pahorky s chudou trávou i nízké mraky byly stále stejné. Jeho vůz stál jako obvykle pod přístřeškem. Otevřel jej a nastartoval. Vyjel po cestě vedoucí k dálnici. Když vložil dlaň do první analytické skříňky, dveře se ani nepohnuly. Mechanismus byl mrtvý. Contest se vyšplhal na drátěný plot, nedbaje ostnů, které jej zraňovaly a trhaly mu šaty. Pak si vzpomněl, že na druhé straně plotu leží aktovka s látkou YX 106, která nikdy nebyla Zlatou smrtí. Zlatá smrt zůstala v transportéru, s nímž major havaroval. Nepřemýšlel, jak ho to vlastně napadlo. Věděl bezpečně, že tomu tak je.

Vrátil se pro aktovku novou bolestnou kalvárií železných drápků.

K dálnici došel v cárech, zakrvácený a pokrytý prachem. Nic se tu nepohnulo. Pás pro automatické automobily byl prázdný, po okrajích dálnice zahlédl několik vozů navzájem zaklíněných a rozbitých. Jeden metalizovaný chrysler-tornádo stál napohled nepoškozený téměř napříč proudem. Contest se k němu vydal. Pomalu, vrávoravě. Už neměl sílu běžet a ani příliš nespíchal k tomu, co patrně uvidí. Oddechl si, když zjistil, že obrovský, přepychový vůz je prázdný. Jeho majitel dokázal ještě vystoupit a zemřít několik kroků odtud, u telefonního přístroje, kterým chtěl přivolat pomoc. Čas a snad i ptáci a hmyz nezanechali z obličejů mnoho - i tak však doktor rozeznal na místech, kde zbyla pokožka, zlatý pel. Muž posypaný zlatem. Eldorádo. "Ne," opakoval. "Ne." Tohle nemůže být pravda. Nesmí. Není.

Usedl za volant a opatrně objel tiché tělo. Proplétal se mezi vraky vozů, nakupenými tu a tam do výše jako bizarní plastické pomníky destruktivismu, směrem k Městu.

Na předměstí, nedaleko místa, kde odjakživa garážoval svůj oldsmobil, musel zastavit. Automobily, mrtvá těla a tahače s převrženými vleky zatarasily silnici. Bezradně se rozhlížel, když tu ve vchodu jednoho domu zahlédl pohyb. Zavzlykal a klopýtavě se rozběhl. Přece jenom... přece jenom...

Na schodech seděl starý černoch a pomalu kýval hlavou ze strany na stranu. Vpravo, vlevo, vpravo a opět vlevo, jako kyvadlo. Byl to tentýž černoch, který mu před měsícem přivezl vůz. Nebo jiný. Nezáleželo na tom. Vůbec na tom nezáleželo.

Contest chvíli čekal, až se mu uklidní srdce, až sestoupí zase z hrdla na své staré správné místo.

"Mám lék," řekl. "Jsem... jsem lékař. Rozumíte? Mám lék!"

Poslední slova už křičel, ale černoch jen kýval hlavou vpravo a vlevo a opět vpravo a vlevo. Pak konečně pohlédl na Contestu.

"Lék. Tak vy tedy máte lék?" Sáhl rukou za sebe, vytáhl brokovnici a namířil Contestovi na břicho. "Děte! Děte pryč, ale honem!"

Doktor se obrátil a jako loutka vrávoral ulicí. Bylo to obtížné. Všude po chodnících i v jízdní dráze ležela těla se zlatým popraškem. Všude. Úplně všude.

#### Mimořádné znalosti

"Což není vševidoucí? Což jste doopravdy myslela, že uniknete božímu oku? Díval se na váš útěk, provázel každý váš krok právě tak, jako i nyní se na nás dívá ze svého nebe..."

Ačorgen ukázal prstem ke stropu s licoměrnou zbožností. Bylo v něm kulaté sklíčko.

(Jan Weiss, Dům o tisíci patrech)

Vyjíci a tremolující siréna prorážela Javezovi cestu hustým a souvislým proudem vozidel. Řídil podvědomě - minulost středně úspěšného závodníka několika firemních stájí se přece jen nezapřela - takže měl čas i psychické rezervy bavit se chováním jednotlivých řidičů. Jedni (Javez jim říkal "berani") se nedali nijak vzrušit a pokračovali svou cestou, patrně s jistým zadostiučiněním, že to nedělají policajtům lehčí. Jiní (podle Javeze "ovce") zděšeně uhýbali z cesty a riskovali tím srážku s vozidlem jedoucím v nejbližším proudu. Nejzábavnější ovšem byli "pštroši", dokonale zpanikaření a zastavující pro jistotu uprostřed vozovky, takže cesta policejního vozu byla sledována dlouhou šňůrou natěsnaných automobilů jako kometa chvostem. Mrkl na kilometrovník. Brzy bude na místě.

Už zdálky bylo vidět hustý černý kouř z nějakého hořícího nákladáku.

"Těbůh!" řekl si Javez, když objel převržený mrazicí tahač s obrovským vlekem, zaklíněným do čehosi, co se podobalo atomovému dělu, ale pravděpodobně bylo míchačkou na beton. Havarovaná auta se kupila bez ladu a skladu. Všude se ozývalo sténání raněných. Pět či šest zakrvácených postav leželo tiše a bez hnutí na travnatém pásu mezi oběma tahy dálnice. Několik iniciativních dobrovolníků vyprošťovalo z aut, změněných v kubistické plastiky, další. Většina řidičů, kteří se do hromadné bouračky nezamíchali, ovšem jenom čuměla s vytočenými okénky, překážela a zažívala příjemné vzrušení.

Javez zavolal krátkovlnnou vysílačkou stanici, stručně vylíčil situaci, která bude zřejmě vyžadovat sanitní vrtulníky, jeřáby a další obvyklé náležitosti pro hromadné havárie sub B/3. Pak se s jarou energií kompetentního úředního činitele v akci vrhl do toho cirkusu. Po několika minutách rutinní činnosti, když byly adresy několika výpovědi jakžtakž schopných a zřejmě amatérsky obvázaných řidičů, kteří si zuřivě nadávali (jako obvykle), zapsány, když byl provoz převeden do jednoho tahu a čumící řidiči konečně nastartovali a počali pomalu odjíždět, protáhl se Javez s rukama v bok v kříži a s uspokojením pozoroval výsledky své činnosti. A aj viděl, že dobré jsou. Co chvíli přiletí specializovaná skupina, sanitní vrtulníky a parta vyprošťovačů, takže se bude moci vrátit na stanici a vypít poctivě zasloužené kafe. Vyrušil jej signál vysílačky v policejním voze, jehož ostré zvonění přehlušilo i brebentění cholerických řidičů, postižených koneckonců rozhodně méně než ti nehybní a ztichlí na trávníku. Javez rozhrmul hlouček, chystající se, jak se zdálo, způsobit si ještě další úhony na zdraví, a zdvihl sluchátko. Chvilí poslouchal.

"Neblni, člověče! To je snad fór, ne?" řekl nevěřičně do mikrofону. "Na pětadvacátým a třidvacátým taky? No, samozřejmě že by sem měli felčaři přiletět co nejdřív, ale jestli je to takhle... Udělám, co budu moci, to víš. Jen ať to zase netrvá zbytečně moc dlouho. Já vím, že jo. Jo. Jo. Ztracená práce! Co se dá dělat. Tak ahoj!" Odložil pomalu sluchátko. Taková schválnost osudu se v jeho rajónu stala poprvé. Jako kdyby nebylo dost na jedné valné hromadě, ale hned tři, na všech třech křižovatkách dálnice E VI současně... Co je moc, to je vždycky příliš.

Zachmuřeně pohlédl na mrtvé a umírající, kterým zřejmě tak jako tak zatím nepomůže, a otočil se ke gestikulujícímu hloučku.

"Tak dost! Dejte si pohov, už jste se vykecali, ne? Koukejte odtáhnout svoje vozy ke kraji, jestli to půjde. Ten vlek odepnout. A hasicí přístroje složte tady na trávu, kdyby něco bouchlo. Pohyb, pohyb, mládenci!"

Ucítil na rukávu stejnokroje nesmělý dotek. Vedle něho stál hubený, pihatý mládenec s čupřinou vlasů neurčité barvy a pozoruhodně silnými brýlemi. Na tváři měl šmouhu od oleje a na klopě světlého plátěného saka krvavou skvrnu. Nebyl zraněn - spíše asi pomáhal vyprošťovat oběti.

"Co chcete?" vyjel Javez, znervóznělý vědomím odpovědnosti, až do příchodu nějaké narychlo sehnané náhradní skupiny nedělitelně.

"Já... promiňte, prosím..."

"Předem vám promím všechno kromě loupežné vraždy," ujistil jej poněkud mírněji Javez. "Ale prokrista, vymáčknete se!"

"Byl jsem tady v noci, prosím. Šli jsme podél dálnice... se Sibellou. Ona taky..."

"No a? Mám jít za kmotra nebo co vlastně, mládenče?"

Brýlatého pihouna zřejmě začalo mrzet, že se vůbec pustil do hovoru s úřední osobou.

"No, my jsme totiž oba, tedy jako Sibella a já, chápete..."

Javez jen zoufale přikývl.

"...my jsme viděli létající talíř. Takovej zelenej. Svítil jako lampión a vrčel jako... no jako maličká motorka. Tak jsme vletěli do křoví."

"A dál?"

"No, to už nevím. My jsme tam radši pro jistotu nějakou tu chvíli zůstali," připustil mladík a na pozadí souhvězdí pih poněkud zrudl. "Takže jsme ho vlastně ani neviděli odlítnout. Jestli chcete, tak vám dám adresu, ale Sibella... její táta, víte..."

"Tak hele, mladej," řekl Javez zprvu docela tiše a pak v rychlém crescendo tak hlasitě, až se brejlovec zmenšil a splaskl jako zpola prázdná pneumatika. "Todle znám. Vystoupili malí zelení pumpřlci, že jo, měli na hlavách tykadýlka jako šneci, v ruce něco mezi hákovnicí a dalekohledem, jako z fantastických filmů, a dělali bubububu. Mám pravdu?"

"Nikoho jsme, prosím... tedy Sibella a já... neviděli..."

"Tak jste se špatně koukali z toho křoví. Syp pryč, než si najdu Sibellina táta a pošlu ho na tebe s řemenem!" zařval nakonec Javez na přehajícího kluka.

"Hubu si votvírat, to jo," rozkročil se před ním jeden z postižených šoférů v odřené kombinéze, s ovázanou levičkou zavěšenou na špinavém šátku. "To je holt vaše. Ale starat se o bezpečnost, na to jste jednak kraťasi a jednak vás bolejí ručičky, co?"

"Hele, zavři šuple, než ti ho zavěeme na stanici," doporučil mu celkem smířlivě Javez. Chlap bude mít v práci asi malér jako hrom, je ještě šokovaný, a alespoň nekecá o létajících talířích. Tenhle typ důvěrně znal. "Kdybyste tu a tam čuměli

na dopravní značky, tak jste teď frčel k mamince a nemrsknul svoje fáro do příkopu."

"A kde tu ňáký značky mají být, voni šerloku," protlačil se před chlapíka v kombinéze jeho závozník (patrně), jehož poněkud fretčí obličej byl zajímavě ozdoben mohutnou boulí na čele, jež se asi setkal s předním sklem nebo rámem kabiny. "Strašně rád bych tu nějaký značky vo přednosti a tak podobně viděl."

Javez se několika kroky propletl mezi lidmi i vozidly a strnul. Fretka měla pravdu. V širokém okolí nebyla ani jedna jediná dopravní značka, jen holé kůly, jak se zdálo, hladce přeřiznuté nebo přeseknuté v horní čtvrtině, těsně pod místem spojení s plechovým kotoučem nebo trojúhelníkem.

"Moment," řekl všem kolem sebe. Ulevilo se mu, když zaslechl blížící se sirénu policejního kamiónu. Přece jen se nějak podařilo dát dohromady skupinu. Teď už je tu vcelku zbytečný. Usedl za volant a vymotal se ze zcela zablokované křižovatky. Ovce, berani i pštrosi zřídli - hromada trosek působila jako hustý cedník, v němž se brzy shromáždí stovky a tisíce vozidel, ale s tím si už mládenci poradí. Javez pozoroval okraje vozovky. Všechny značky byly pryč. Docela všechny. Natlačil se do krajního proudu a na nejbližší odbočce opustil dálnici. Úzká a zřejmě nefrekventovaná silnička se ponořovala po několika desítkách metrů do ubohého, zaprášeného a mnohými papíry a konzervami zaneřádného lesa. Na jeho kraji stál holý sloup. Javez uvažoval, jaká značka tu mohla být. Možná že optimistické a zcela zbytečné varování před zvěří, elegantní srnec (nebo co) ve skoku. Zákaz vjezdu sotva. Nebo možná omezení rychlosti.

Vystoupil z auta a prohlédl si sloup. Řezná plocha byla dokonale hladká, jako vyleštěná. Možná že by bylo možné dokázat to jemným skelným papírem, ale pilou určitě ne. Ani žádným jiným nástrojem, které Javez znal nebo si dovedl ve své (na policistu patrně bujně) fantazii představit.

Ještě jednou přešel prstem řez - na bříšku ukazováčku nezůstala ani nejmenší tříska. Tohle určitě neudělali chuligáni, ačkoli to tak vypadalo.

Cítil, že ho trochu mrazí v zádech. Úkradkem se podíval kolem sebe po lese, prozrazujícím blízkost špinavé a svou špinu odstříkující civilizace. Pak nasedl za volant a pomalu se rozjel zpátky ke křižovatce na osmnáctém kilometru. Mládenci už byli jako pilné včelíčky u díla. Vlek byl odpojen a odtlačen, soutěska, umožňující průjezd, se potěšitelně rozšířila.

"Ahoj, Javezi!" pohlédl na něj Gill a zašklebil se. "Jako počinek po ránu je to slušný, ne?"

Javez přikývl.

"Poslouchej, neviděl jsi tady takovýho pihatýho a brejlatýho kluka se šmouhou na ksichtě?" zeptal se. "Strašně rád bych si s ním ještě trochu pohovořil."

Gill zavrtěl hlavou, ale než mohl svůj záporný posunek potvrdit slovy, ozval se pořízek v kožené kombinéze, nastupující právě za něžné podpory fretčího závozníka do sanitky.

"Na blbosti, to vás užije!" řekl trpce. "Na pihatý kluky! Ale když si pomyslím..."

Dveře sanitky zabouchly, takže se nikdo nikdy nedozvěděl, co si šofér v kožené kombinéze chtěl pomyslet. Nikdo se ostatně nedozvěděl, ani co si myslel v tomto okamžiku i později, když probíhalo pátrání po partě neznámých chuligánů a když toto pátrání bylo posléze zastaveno, Javez.

Krátkozraký mládenec neviděl zelené mužíčky s anténkami na čele a s okouzujícími paprskomety jednak proto, že posádka expediční lodi ani nepomyslela na opuštění klimatizovaného prostoru kabiny a na exkurze do zhoubné kyslíkaté atmosféry, dále proto, že by se svými poctivými devíti dioptriemi nerozeznal z této vzdálenosti ani krávu od mikrobuse (například), a konečně a především z jednoduchého důvodu, že totiž posádku netvořili mužíčci ani zelení, ani jiní a o paprskometech neměli ani ponětí.

Výzkumná loď byla řízena bytostmi člověku příliš vzdálenými, než aby bylo možné nalézt byt i vzdálené příměry a srovnání, vyjma snad v říši hmyzu, kde si příroda jaksepatří zařadila se sobě vlastní nápaditostí. Jejich hlavním smyslem bylo z hlediska bioniky důvtipné zařízení, umožňující zjišťovat odchylky silokřivek elektrického pole s takovou přesností, a především s takovou rozlišovací schopností, že podobně vybavený rypoun nilský ve srovnání s nimi je úplným slepcem. Je pochopitelné, že se jejich subjektivní svět za těchto okolností lišil od světa například lidí, vytvářeného zrakem, psů, žijících uprostřed mozaikové koule vonících či páchnoucích signálů, nebo (abychom uvedli ještě jeden příklad) chřestýšů, vnímajících okolí jako skládku jinak zcela splývajících ploch, lišících se pouze teplotou, tu a tam slibující teplou krev a kořist. Byli však obdařeni představivostí, umožňující modelovat celou řadu dalších kombinací, i technikou, realizující v některých případech převod světa elektromagnetického vlnění, kmitání molekul nebo působení chemicky účinných látek do schématu, jemuž rozuměli. Díky tomu slibovala expedice zajímavé výsledky. Tím spíše, že měla tentokrát velmi přesně určený a poměrně vymezený úkol: pokusit se nalézt a k dalšímu studiu získat ukázky písemných záznamů tvorů nazývaných Pozemšťany, pokud ovšem jejich ubohoučkový vývoj k takovým záznamům vůbec doklopýtal.

Dlouhým studiem lidstva dospěli k myšlence, že záznamy Pozemšťanů budou nejspíše optické. Signalizace pachy nebo vlastně nejpřirozenější způsob, totiž modulovaná emise elektrického pole, představující dokonce kdysi a podle již překonaného mínění jediný možný způsob, byly pro dvojmožce nepohodlné a tedy nevhodné.

"Upřímně řečeno," mnil před startem expedice jeden z Nepopsatelých, "nedělám si přehnané naděje. Písmo je integrujícím znakem civilizace, je spjata s jejím vývojem. A všichni víme, jak to v tomto ohledu na Zemi vypadá..." Všichni věděli.

"Písmo je známkou řeči," pokračoval Nepopsatelý. "A dosud nebylo nic takového na Zemi zjištěno. Jakási primitivní řeč se vyvinula pouze u jednoho druhu živočichů, žijících v kyslíčnicku vodném - o inteligenci nelze v tomto případě mluvit, tím méně o potřebě zachování výroků. To ovšem neznamená, že propadneme předem skepsi."

Všichni slíbili, že skepsi nepropadnou.

"Snad se nám podaří nalézt alespoň jakési elementární piktogramy, obrazová sdělení. Jak víte, vyskytují se v časném civilizačním období na mnoha planetách, a nevím, proč by právě Země měla být výjimkou."

Nikdo z přítomných rovněž nevěděl.



"Piktogramy mají některé společné znaky," pokračoval Nepopsatelný, těše se vlastní informovaností. "Znázorňují vždy celý myšlenkový komplex. Na jeho slovní formě tak dalece nezáleží. Obvykle bývají jejich obsahem buď sdělení milostná, nebo u masožravců lovecká, zaklínací a čarodějné formule nebo výstrahy a varování."

"Může jít ovšem i o vlastnické značky majitele nebo majitelů," odvážil se poznamenat další Nepopsatelný.

Tato možnost byla velkomyslně přijata.

Nuže - teď tu zcela nesporné piktogramy byly.

"Civilizace Země je poněkud dále, než jsme se zprvu domnívali," usoudil první Nepopsatelný, když studoval obrazy barevných kruhů a trojúhelníků, převedené do modulovaných deformací elektrického pole. "Máme před sebou zajímavý a plodný úkol: přispět k poznání psychologie takzvaných Pozemšťanů. Dosud, jak víte, tápeme v temnotách. Teď se konečně naskytla příležitost."

Všichni uctivě mlčeli, což Nepopsatelný kvitoval s uspokojením.

"Nastíním vám některé předběžné závěry, které již teď považuji za zcela nesporné. Ke sporným se můžeme vrátit později. Souhlasíte?"

Všichni souhlasili.

"Poměrně výjimečná skutečnost, že Země je planetou jediné osamělé hvězdy, dala zjevně impuls k jejímu obecnému uctívání v podobě, jakou právě cítíte." Optodektor snímal bílý terč s červeným okrajem. "Vyskytuje se především na počátku cest, používaných Pozemšťany k občasnému pohybu v prostoru. Avšak pozor! Tento náboženský symbol, o jehož provenienci není nejmenšího sporu, je velmi často doprovázen něčím neméně zajímavým."

Značku pro zákaz vjezdu vystřídal trojúhelník, hlásající příkaz přednosti v jízdě.

"Trojúhelník, prastarý symbol mnohobožství Galaxie... Také u nás, jak víte, kdysi dávno symbolizoval životodárné spojení kyanu, dusíku a amoniaku. Pokud jsme informováni o Zemi, můžeme předpokládat, že je všeobecně srozumitelným znakem uctívání uhlíku, kyslíku a - pravděpodobně, neboť, přiznám se, v tomto bodě nemám ještě úplnou jistotu - vody. V každém případě však uhlíku a kyslíku. Jak vidíte, získali jsme již jisté představy o stupni rozvoje náboženských představ Pozemšťanů. To nejzajímavější však teprve přijde: zastihli jsme Zemi právě ve velmi zajímavém stadiu přechodu od mnohobožství k trojbožství a dál k pochopitelnému konečnému uctívání jediného boha-hvězdy. Nic nemůže být jasnější."

Nepopsatelní měli příležitost obdivovat značku "Práce na silnici", "Zákaz vjezdu nákladních automobilů", "Zákaz zvukových signálů" a "Pozor, zvíř!"

"Pracovní božstvo s jakýmsi posvátným nástrojem, zřejmě připravující rudu k tavbě, uctívání primitivních detonačních motorů a zvířat jak na Zemi prokázaných, tak bájných; jedno z nich cítíte zde," vysvětlil nad převodem starobylého klaksonu na značce zákazu signálu, podobajícímu se nejspíše polnici s nasazeným gumovým balónkem klystýru. Ani podobnost s bájným zvířetem se ovšem nevyklučovala.

"To svědčí o hodně nízké úrovni...", odvážil se kdosi poznamenat. "Nikdy jsem netvrdil nic jiného," souhlasil Nepopsatelný. "Úspěšná expedice nám ostatně poskytla další nevývratné důkazy. Prosím!" Následovala značka "Přechod pro chodce".

"Adorace bytosti-sběrače. Na tomto piktogramu se zřejmě v prostoru přemísťuje Pozemšťan, podle kulturního zvyku poněkud schematizovaný, kráčející v místech výskytu uhlíkatých plodů, vhodných pro asimilaci obyvatel Země. Představují je černé tečky u jeho dolních výběžků. Hle - bůžek-sběrač! Hle, jedna z příštích inteligencí vesmíru, vstupující teprve na první stupně nekonečného žebříčku, jehož podstatnou část jsme již zdolali!"

Všichni se zaradovali, že tomu tak je.

"Chybí mi však - s prominutím -, ozval se nepolepšitelný debatér, sdělení, sloužící ve svých důsledcích k zachování rodu Pozemšťanů, jež by vlastně mělo být jedním z nejčastějších piktogramů..."

"Nejen mělo - ale také je! Směr teoretických úvah, jimiž se ubíráme, je tím ostatně skvěle potvrzen. Pohledte -, předvedl uchváceným posluchačům značku "Příčné stružky nebo hrboly", nazývanou motoristy obvykle rigol.

"Obávám se, že vaše znalosti speciální anatomie Pozemšťanů nesahají až k celkem málo důležitým detailům, ale snad mi uvěříte i tak."

Všichni přislíbili, že uvěří.

"Tento tvar, vyskytující se mezi horními výběžky jednoho ze dvou pohlaví Pozemšťanů, má, jak zjištěno, sice jakýsi nepřímý, ale zato velmi výrazný vliv na pocit potřeby zachování rodu. Můžete namítnout, že pouze nepřímý. Dobrá! Avšak jak potom vysvětlit toto?"

"Toto" byla značka "Provoz v obou směrech".

"Původně jsem byl, připouštím, nakloněn podlehnout domněnce, že jde o symboly nebo zpodobení jakýchsi dvou primitivních metalických zbraní, opatřených hroty, jaké již dávno nalezl náš průzkum na některých planetách Galaxie. Musíme však říci, že mne po domýšlení problému v tomto případě příjemně překvapila schopnost abstrakce jinak zcela primitivních Pozemšťanů: šipka vzhůru a šipka dolů jsou zřejmě prastarým znamením pohybů v těchto smyslech, a to pohybů, jež nemají k potřebě zachování rodu Pozemšťanů pouze nepřímý vztah. Posádka expedičního plavidla přivezla zajímavý doklad, vyvracející veškeré pochyby."

Načež byl promítnut šot jakéhosi filmu, emitujícího modulované elektrické pole, nad jehož optickým a Pozemšťanům srozumitelným přepisem by se byl brýlatý mládenec se souhvězdím pih rděl jako pivoňka, o reakcích Sibellina nerudného otce raději nemluvě.

Javez nemusel pátrat příliš dlouho. Již při třetí návštěvě schůzky "Kosmických bratří" objevil za rozvíklým předsednickým stolem svého pihatého brejlovce, obklopeného několika staršími lidmi, ze kterých přímo úděsně čísel abstinencismus, vegetariánství, víra v tajný smysl run i bible, teozofie, jógy a jiné všeobecně užitečné návyky. Přišel právě včas, aby zastihl počátek diskuse, do níž se jako první přihlásil mládenec, netušící nic o Javezově přítomnosti.

"Víte, bratři a sestry... chci říct, sestry a bratři...", mektal hlasem zadrhnutým trémou, "já si teda myslím, že o nás ti... ti ufoní v létajících talířích... tedy chci říct naši kosmičtí bratři... vědí strašně moc. Víc, než si vůbec dovedeme představit..."

Netušil, jak daleko i blízko je pravdy.

## Symposium

Hlavní rozdíl mezi mozkiem šimpanze a mozkiem člověka je v tom, že člověk může užívat šimpanze jako experimentálního zvířete, nemůže tomu však být naopak.

(neurofyziolog Thomas Waldren)

A, B, C, D, E, F, G, H - vědci, převážně filozofové, kybernetici a sémantici; I, J - pořadatelé.

A: Vraťme se, prosím, k projednávanému tématu. Považuji realizaci spojení mezi lidmi a delfíny druhu *Tursiops truncatus* za určující a elementární úkol přítomnosti a nejbližší budoucnosti, a to nejen z pragmatických a utilitárních důvodů, které snad nemusím znovu rozvádět, ale, a to především, vzhledem k aktuální nutnosti konečného definování a formulování kategorie ontologické substance, a tím ovšem a posteriori k objasnění funkce bytí vůbec, vesmíru či vesmírů, časoprostoru a tak dále.

B: Promiňte, pane kolego, ale znovu opakuji, že to jsou, žel, marné snahy. Jedinou evidencí, kterou můžeme získat o skutečné ontologické realitě, jinými slovy o světě skutečných a nepomíjivých hodnot, je reakce naší přirozenosti na obecný aspekt života v univerzu. Nic méně, ale také nic více.

A (vzrušeně): Vyprošuji si takové blasfémie a vědecké lascivnosti, zejména v přítomnosti mladších a teoreticky méně vyzbrojených kolegů!

B: Opět ten váš zaprášený scientismus... Už bychom měli konečně skončit s představami o samospasitelnosti přírodních věd. Výsledky posledních století nejen nabádají, ale přímo nutí ke krajní rezervovanosti. Řeknu to přímo, vážený kolego A - tudy cesta, ať chcete nebo nechcete, nevede. A basta.

C: Klid, klid a rozvahu, pánové. Nejsme tu sami. Do jisté míry souhlasím s kolegou B, že nelze vyloučit deformaci a únik podstatných a všeobecných rysů objektivní reality, pokud se omezíme vlastním biologickým pohledem. A tím ovšem i s kolegou A, pokud trvá na nutnosti dosažení komunikace.

D: Výsledky nejsou příliš slibné - počet příslušníků přírodních národů, ovládajících ještě hvízdavý prajazyk silbo, takřka den ze dne klesá, a tím se pochopitelně zmenšuje možnost obnovit tento perspektivní komunikační kanál v bývalém rozsahu a frekvenci.

E: Žádná škoda. Silbo je primitivismus, kolego D, což, jak víte, tvrdím odedávna. Může celkem slušně sdělovat emoce, ale věcný informační obsah je minimální a nevyhovující, o redundanci, šumu a vzrůstání entropie ani nemluvě. Spíše bychom měli doufat v očividnou nápadnost podobnosti, ba shodnosti vysokofrekvenčních echogramů a sonogramů. Zde se nabízí, ba co dím, zde se přímo vnucuje schůdná cesta, vyžadující použití velmi jednoduchých technických prostředků, které by měly být v dosahu lidských možností už dnes nebo nejspíše zítra.

F (ironicky): Ale že už to dnes a zítra trvá nějak moc dlouho...

A (rozhořčeně): Do problematiky mezidruhově komunikace *Homo sapiens* a *Tursiops truncatus* bylo již investováno příliš mnoho energie, ba i osobních obětí, milý mladý kolego, než abychom byli ochotni mlčky poslouchat narážky od kohokoli, neřkuli od pracovníků, jejichž zkušenosti a zásluhy teprve dřímají v lůně budoucnosti. Váš zjevný negativismus a agnosticismus není právě nejlepším doporučením další spolupráce s naší komisí...

G (smířlivě): Nepřehánějte to, pane kolego, přítel F to tak nemyslel. Ostatně k věci. Podstatnou otázkou, kterou má naše symposium vyřešit, je efektibilita, ba dokonce, upřímně řečeno, další únosnost pokračování výzkumu dosavadními směry. Za poslední týden byli opět v Oceáních ztraceni tři kvalifikovaní odborníci. O rodiny je samozřejmě postaráno, ale jak dlouho máme jenom přihlížet? Věčně to takhle, pánové, nepůjde!

A: Tak dlouho, dokud nebude plně dosaženo kýženého výsledku. Nemáme jiné východisko, a vy to velmi dobře víte. Předpokládá vztahy lidí a delfínů jako věčně dané a trvalé a vytvářet jim odpovídající záštitu v transcendenci, by znamenalo zaměňovat bytí se jsoucím, což by, jak jistě chápete, otevřelo dveře těm nejtmařtějším názorům.

H: Promiňte, že ruším, pánové. Pořadatelé cosi chtějí. Zdá se, že mají naspěch.

I a J: Kutry se sítěmi na tuňáky a delfíny vlevo. Prosíme, pánové, o přeložení sympozia poněkud k jihovýchodu. Pořadatelská služba už na místě vyhání žraloky.

A (rozhodně): To nejste schopni zajistit ani těch pár hodin pro konferenci klid, packalové! (Všichni mocnými údery ploutví odplouvají. G se přitočí k A.

G: Smím se vás na něco otázat?

A: Samozřejmě. Stejně jen ztrácíme cestou čas.

G: Byl byste - v krajním případě ovšem - ochoten zapojit se dobrovolně do průzkumu lidí v oceánu, strefovat se bez zjevných důvodů míčem do koše a doprošovat se ponižujícím způsobem každé pitomé ryby? Snesl byste v zájmu vědy vivisekci, strkání elektrod do mozkové kůry a všechno ostatní, co Tamti provádějí?

A: To je urážlivá otázka, pane kolego. Ovšemže ano. Někdo přece musí být na výši situace, nemyslíte?

Jak to vlastně bylo s Odysseem

Je, předpokládám, dostatečně a všeobecně známo, že všelijaké pohádky, bajky a legendy v sobě mívají jádérko skutečnosti. Jen je vyloupnout. Zlý vlk nesežral sedm kůzlátek - to by byla hrubá dietní chyba -, to se jen Měsíc přiblížil sedmi viditelným hvězdíčkám, Plejádám, a pohltil je svým světlem. Po Krétě nedusal měděný obr, ačkoli nás o

tom přesvědčuje sám pan Vergilius, zato se tu kodrcaly měděné válečné vozy, hlavní strategická zbraň místního krále, kterému se říkalo wanakta. A do třetice: Mojžíšova hůl, kterou praštil do skály, odkud v nouzi nejvyšší vytryskla voda, byla zkrátka a dobře proutkařskou virguli, na jejíž pomoc se dodnes se střídavým úspěchem spoléhají chataři, otrávení věčným handrkováním s tím mizerou od vedle, co mu švagr vykopal studnu.

Jsem rád, že se mi podařilo rozluštit další propletenec, báji o jednoookém obru Polyfémovi. Ten se, ač povoláním bača (žil z živočišné výroby, totiž z mléka a sýra svých ovcí a koz, jen občas si přilepšil lidožroutstvím), rozhodl zajmout statečného řeckého hrdinu Odyssea a jeho plavce a postupně je slupnout. Lstivý Odysseus, přímo posedlý přáním ustavičně dokazovat, jaký je vykuk už od chvíle, kdy mu to tak pěkně vyšlo s trojským koněm, se napřed představil jako Nikdo, potom s pomocníky vypíchl Polyfémovi žhavým kulem jediné oko, a nakonec se všemi kamarády uprchl z jeskyně tak, že se chytli ovcí a beranů za vlnu a pod jejich břichy opustili brloh prostoduchého Polyféma, který se spokojil ohmatáváním chundelatých hřbetů. Ke všemu si uřízl ostudu, protože na otázky druhů, přivolaných jeho celkem pochopitelným bolestným řevem, kdože mu ubližuje, odpovídal tvrdošíjně: Nikdo. Takže ho neméně pochopitelně ostatní Kyklopové (tak se jednoocí habáni jmenovali) poslali do háje.

Potud báje, kterou nevypráví jenom Homér ve své Odysseji, ale i pohádkáři mnoha národů ve více či méně pozměněné podobě. Je načase uvést na pravou míru a prozradit, jak to opravdu bylo.

"Za chvíli to můžeme spustit," zahuhlal profesor Hampe jaksi všeobecně směrem k neobyčejně komplikovanému zařízení se spoustou drátů, obrazovek, elektronek a dalších hejblat, připomínajícímu svým značně zmatkářským sestavením na desce stolu ilustraci ze staré verneovky. Sám profesor Hampe se rovněž podobal vědci z verneovky svými rozčuchanými pačesy, vousy a roztržitostí. Byl tedy pro moderní dobu vědcem zcela netypickým, neboť dnes se vědci napohled neliší od vedoucích prodejen ovoce a zeleniny (například), leda snad starším automobilem a méně okázalými způsoby.

"Nejvyšší čas," odvětil nerudně major Polly. "Už z těch vašich zatracených, uřvaných, pitomých a páchnoucích zvířat začínám cvokatět."

"Tady v okolí jsem sehnal, jak víte, jenom ovce a kozy. Jiná zvířata, vhodná pro pokus Cyklos, široko daleko nejsou. Měl jste přemluvit své nadřízené, aby se trochu více praštili přes kapsu, a já bych byl pro vaše potěšení obstaral jednorožce a ptáky ohniváky."

Major Polly jenom zavrčel a potisícáté se znuděně zahleděl na pohlednicově modré moře, obklopující skalnatý ostrůvek, kde se pokus Cyklos odehrával. V zájmu spravedlnosti budiž řečeno, že tu neměli co pohledávat ani profesor Hampe, ani major Polly, ani pokus Cyklos, ale s takovými maličkostmi si ministerstvo války, které je sem vyslalo, starosti nedělalo. Šlo o vyzkoušení epochální domněnky profesora Hampeho praktickým pokusem. Měl se uskutečnit dávný sen pana Wellse o neviditelném muži. A nejen o neviditelném muži, ale i o neviditelných tancích, křížnicích, letadlech a celých divizích. Pro takovou nádhru, jak jistě uznáte, stojí za to snést případnou nepřijemnou, ačkoli svrchovaně zdvořilou korespondenci se státečkem, kterému tenhle drobeček země na šmolkově modré plachtě moře nedopatřením patřil. Ostatně ho neubude - ale tím si vlastně nebyl nikdo docela tak jistý. Pokus Cyklos totiž pracoval s něčím, co mohlo, podle mínění opatrnějších vědců než profesor Hampe, nadělat pořádnou paseku: s časem. Jediná možnost, jak opravdu dokonale skrýt cokoli, je totiž postrčit to do jiné doby a ve vhodný okamžik se s tím vytasit. Myšlenka to byla vynikající a slibovala nespočetná, lidstvu prospěšná využití. Například odesílání takřka nezničitelných plastikových lahví do minulosti, čímž by lesy kulturních států značně získaly na původním původu a lovci mamutů, žijící před pár desítkami tisíců let, by si lebedili, že nemusí za každým douškem vody uhnět k nejbližší louži. Jenomže nadřízení majora Pollyho nepomýšleli na blaho žíznivých neandrtálců. Okouzlovala je představa eskadry bombardovacích letadel, která, kde se vzala, tu se vzala, vyskotačí rovnou ze středověku na oblohu hlavního města nesnesitelně opovázlivého sousedního státu.

Pro tyto nádherné vyhlídky tu byl tedy profesor Hampe, major Polly a smíšené stádo ovcí a koz, které měly jako pokusná morčata spoluprožít vědecké dobrodružství století.

Profesor Hampe, ačkoli přesvědčený o svém úspěchu, nezanedbával opatrnost.

"Navlékněte si skafandr, majore," doporučil a sám šel příkladem. "Je to sice asi zbytečné, ale jeden nikdy neví..."

Skafandry byly sice proti možnému útoku času směšnými slupičkami, ale důmysl, se kterým byly sestrojeny, vzbuzoval úctu. Byly zcela uzavřené, i přilba byla koulí ze speciálního lehkého kovu. Místo průzorů měla na čele oko maličké televizní kamery, promítající takřka libovolně přiblížený obraz okolí na obrazovku před očima šťastlivce, který ve skafandru vřel.

"Jak daleko do minulosti to nakopnete, profesore?" otázal se major hlasem, znějícím díky přilbě poněkud hrobově.

"Jestli miníte, jak daleko nakopnu nás, tedy jak daleko se posuneme do minulosti..."

"Přesně to."

"Tak tedy to nevím. Zapojení je nevyzkoušené a jen tak halabala. Uvidíme!" odpověděl profesor s okouzlující lehkovážností Verneových hrdinů.

Uviděli, vlastně neuviděli. Profesor byl příliš zaujat svým sdrátovaným přístrojem a major byl příliš špatný pozorovatel, aby si povšiml, že se chudičké a pokroucené stromy tu a tam jakoby přestavěly, některé zmizely a jiné se naopak objevily, že se skály v pásmu příboje trochu změnilly a mírně nabyly na objemu. Jinak zůstal ostrůvek ostrůvkem, tečkou ve šmolkově modrém moři. Kozy a ovce rozhořčeně bečely, ale to, jak už major věděl, dělaly vlastně pořád. A potom spatřil major Polly loď, zjevně se blížící k ostrovu. "Krucifix," zaječel, "kdo to sem leze, a zrovna teď! Copak jsou ti flákači v torpédoborcích slepi? Professore, okamžitě to zarazte a připravte se celou mašinu rozmlátit na kousky. Co když to jsou..." Raději ani svoje obavy, že by mohlo jít o výzvědné plavidlo třetího a nejodpornějšího sousedního státu, nevyslovil.

"Teď to zastavit nejde," prohlásil suše profesor. "Všechno chce svůj čas. Nikdy bychom se nevrátili domů - chci říci

do dvacátého století a do našeho času. Ostatně nejsem si jistý, jestli to vůbec..."

Loď nevypadala ani válečně, ani výzvědně, spíš pozoruhodně. Z boků jí čouhalo na každé straně asi deset dlouhých vesel a uprostřed trupu byl za podpory všelijak zašmodrchaných a hojně navazovaných špagátů a lan upevněn nízký stožár se značně zchátralou plachtou.

Major Polly se podobal kotlíku s porouchaným bezpečnostním ventilem, hrozícímu vybuchnout.

"Vidíte to, profesore? Já se z toho zmagořím! To je tlupa zatracených, bídných, mizerných televizáků nebo filmařů a kvůli jejich zatracenému, bídnému, mizernému seriálu nám vybuchne celý pokus! Kam dali ti lumpové na strážních lodích oči, nevíte?"

Profesor nevěděl. Poulil jedině oko skafandru na tlupu televizáků, oblečených do značně špinavých kůží. Někteří na sobě měli podivné plechy, jiní nesli na hlavě cosi podobného hrnci s chocholem a v ruce něco, co se nejspíše podobalo pokličce prádelního kotle. Jejich vůdce patrně to byl hlavní herec, vedoucí k natáčení televizní komparsáky pro davové scény - za sebou vláčel po písku pláže operetně vypadající meč.

Polly se vyřítit vsříc vetřelcům. Poněkud ho udivilo a zároveň potěšilo, že se při jeho objevení zděšeně semkli do hloučku, což připisoval jednak své schopnosti okamžitě získat autoritu (která mu byla dána pouze ve vlastních představách), jednak nesporné skutečnosti, že všechny ty televizní šašky převyšoval nejméně o hlavu. Na účinky svého originálně vyhlížejícího skafandru s jediným skleněným okem nepomyslel.

"Co jste zač, holoto?" zařval na vyděšené mužíky.

Hlavní představitel si dodal odvahy. "Jsem Odysseus, ithackého krále Laerta syn," prohlásil pyšně podivnou hatmatilkou, které major moc nerozuměl.

"A já jsem Polly, major Polly, запиšte si to za uši, lumpové. Neptal jsem se vás, co hrajete za roli, vy nulo! Vy jste u mě nýmand, úplný nikdo, rozumíte?"

Oplechovaní mužičky se po sobě bezradně podívali. Jeden z nich se nenápadně přiblížil k pohlavárovi.

"Já ho majznu," nabízel se šeptem a nenápadně si připravoval jakýsi obušek. Návrh byl zamítnut pokynem ruky.

"Jsi-li smrtelník, nebo některý z bohů?" zajímal se chlapík s mečem. "Smrtelník jsi-li, třikrát blažen tvůj otec a přešťastná matka, neb..."

"Týýý, týýý -, " zařval v přílbě skafandru Polly, "ty si ze mě budeš dělat šprt'ouchlata. Ze mě, který tady zodpovídá za akci Cyklos..." Honem se odmlčel. Tohle tedy těm televizním nickám říkat nemusel a neměl. Nu, stalo se. Zřejmě mu taky moc nerozumějí. Naštěstí.

Elektronky v mašině profesora Hampeho přičinlivě předly a obrazovky mrkaly. Čas žasnul, že musí před tou prapodivnou věcí couvat jako rak a rozhodl se zahájit protiútok. Přetížený stroj času začal selhávat a ovce i kozy, vyděšené strašidelným objevováním se a mizením stromů, keřů i balvanů, se s úpěnlivým mekotem rozběhly přímo k místu, kde major Polly běsnil a pěníl. Odysseus, syn krále Laerta, využil vhodného okamžiku, kdy čtvernožci vnikli do rozprchávajícího se houfu, a v pevné naději, že major Polly bude navzdory jedinému oku přece jen smrtelníkem, ho majzl přes objektiv televizní kamery klackem, který mu ochotně a pohotově podal šikovný mladík. Obrazovka ve skafandru zhasla a major dočasně oslepl, než si dokázal servat přílbu skafandru, což bylo při jeho rozčilení obtížné a zdlouhavé.

Oplechovaní televizáci bystře ukradli několik ovcí a naložili je na loď, která ihned odrazila. Když se Polly konečně zbavil přílby, zjistil, že motorový člun, se kterým s profesorem připluli, není k potřebě, neboť ten hlavní arcilotr (řečeno s Homérem):

...mávnuv mohutnou pěstí a napnuv provazce svalů,

utrhl karburátor, a z dynamy učiniv trosky,

dvojbřitý kalený meč pak v nádrž chladiče vnořil...

což bylo opatření neobyčejné lstivé a zcela odpovídající Odysseovým schopnostem.

Ani dvě samonaváděcí střely, které Polly z paluby poničeného člunu vyslal všeobecným směrem za tou bandou lumpů, neuspěly. Na lodi nebyl totiž ani gram železa, ani jediný železný hřebík, na nějž by se navedly, takže plácly do vody jako balvany a jako takové si je Odysseus vyložil.

Pokus Cyklos skončil naprostým nezdarem. Televizáci nebyli přes usilovné pátrání objeveni, Hampeho stroj času byl zničen, aniž, podle mínění odborného pozorovatele majora Pollyho, cokoli dokázal, a několik ovcí muselo být odepsáno jako ztracené, nehledě na několik miliónů výloh s vysláním strážních lodí a s dalšími nezbytnostmi tohoto bláznivého pokusu.

Cyklos už nebyl nikdy opakován a ani profesor, ani major netušili, že se na pár minut ocitli více než tři tisíce let v minulosti, kde by bylo možné skrýt všechny armády světa. Odysseus měl ovšem na své zážitky na mrňavém ostrůvku uprostřed moře vlastní názory a své vyprávění rok od roku lstivě - jak jinak? - doplňoval a krášlil.

A toto je, prosím, plná a nepochybná pravda o Odysseovi a Pollyfémovi, o jednookých Kyklopech, házejících balvany na loď, o lstivém panu Nikdo a dalších příhodách v tomto Odysseově dobrodružství na cestě k rodné Ithace. Jistou zásluhu na vzniku báčorky má ovšem i skutečnost, že přílba skafandru navzdory své dokonalosti propouštěla Pollyho hlas značně zkreslený.

Jak je vidět, lze mnohé báje a pohádky vysvětlit zcela prostě a přirozeně.

#### Služební cesta

Vedoucí populárně vědecké rubriky redaktor Plocek vypínal videofon se spíše nesmíšenými než smíšenými pocity. Předvolání k šéfredaktorovi nevěstilo nic dobrého, ba signalizovalo malér kvůli těm pitomým velrybám. Jako by mohl tušit, že se v naší vnitrozemské a velrybám takřka kosmicky cizí zemi najde tolik vysloužilých velrybářů, ochotných napsat rozhořčené dopisy kvůli jeho chvályhodné snaze o rozverně odlehčení a zpestření jinak chudičkého článku



nějakého odborníka.

Sledován zčásti soucitnými, většinou však škodolibě potěšenými pohledy redakčních kolegů, ubíral se takřka funebrálním krokem do šéfovy pracovny, považované za předpokoj Dantova Pekla. Vložil dlaň na hladkou destičku, nahrazující (ne ovšem úplně, a zejména ne po všech stránkách) sekretářku. Fotobuňka ho milostivě propustila do jámy lvové.

Jednou ze šéfredaktorových specialit bylo okázalé předstírání absolutní zaměstnanosti v každou noční i denní minutu. Dodržel svůj zvyk i teď, a nedbaje přítomnosti svého vedoucího redaktora, zuřivě cosi podškrtyval a opatoval otazníky a vykřičníky. Plocek si byl jist, že jde o jeho nešťastný článek.

"Ty velryby...", začal nesměle.

Šéfredaktor vzhledl od svého díla. "Co je s velrybama, Plocek? Ty jsme měli v minulém čísle. Teď mají pro nás velryby pauzu. Nejsme v Grónsku, už jste si toho všiml?"

Šťastný Plocek úklonou naznačil, že sice něco takového tušil, avšak rád přijal od šéfredaktora uklidňující jistotu.

"Hele, Plocek, vaše rubrika potřebuje trochu šťávy! Takže vyrazíte. Osobně. A bez pořádného materiálu mi nechodte na oči." Šéfredaktor se pásl na Pločkově údivu. Vyrážení bylo obvykle vyhrazeno hýčkané zahraniční rubrice a nebylo pamětníka, že by někdo z popověď vyjel za služební peníze dál než do Bratislavy, což byl vzhledem k výši diet a lákadlům Raci, Modré, Pezinku a dalších míst hříchu podnik naprosto pasivní.

"Beze všeho," řekl nepřilíši nadšeně. "Kam by to mělo být, šéfe?"

Šéf na něho namířil modrou tužkou jako samopalem. "Jenom kousek za Prahu. Do Šárky."

Plocek potlačil takřka nepotlačitelnou touhu dopustit se bestiálního násilí. "Jo, do Šárky. Ale - moment, Plocek, tady to mám - jo, dvacet pět tisíc sedm set dvaadesát let nazpátek. Uděláte vizitaci u lovců mamutů a napíšete o tom exkluzivní reportáž. Vy máte na tyhle mordýrny pero, Plocek."

"Má... má...", zablekotal vedoucí popověď jako levnější mluvčí panna.

"No co je, co je? Já ve vašem věku...", šéfredaktor jen opovržlivě mávl rukou, aby naznačil, že se jeho mladý věk nedá mládeži vůbec dost zářivě a junácky vylíčit. "Společnost vědeckých časových sond, zkrátka Časáci, si u nás objednala pravidelnou inzerci, rozumí se, že tichou. A vy napíšete první článek, aby se lidé praštili přes kapsu a jeli na dovolenou místo do Bulharska nebo na Mallorku mezi dinosaury. Jasný? Časákům to odepíšeme z inzerce."

Plocek oněměl tak dalece, že jen kývl. Vůbec se nesnažil šéfovi vysvětlovat, že dinosauri a mamuti neměli navzájem čest se poznat. Mlčel mimo jiné i proto, že si tím nebyl tak docela jistý.

Za prkennou ohradou, hyzdící jeden ze zákrutů šareckého údolí a opatřenou tabulkou s nápisem NEPOVOLANÝM VSTUP ZAKÁZÁN, seděla k zemi přičaplá hliníková (nebo jaká) krychle velikosti trafiky či chaty pro svobodného mladého muže, tedy pouze pro dva. Operátor otevřel patentním klíčem dveře a uvedl Plocka do holého a nepůvabného interiéru se dvěma křesly a čímsi, co se podobalo pultu počítače. Zkoumavě přejel redaktora pohledem.

"Vás to nějak sebralo, co? No nic, to je jen napoprvé. Tam u těch mláďenců se vystřídala fůra lidí. Vědců a tak. Já myslím, že už budou docela ochočení."

"Jenom myslíte?" zeptal se sklesle Plocek.

"Jo, jenom myslím. Já z téhle bedny nesmím ven, tak s nimi nemám osobní zkušenosti. Ale všichni, co se odtamtud vraceli, byli víceméně celí."

"Tak vám moc děkuju," řekl redaktor ironicky. "A nebude tam náhodou tlačeničky výletníků?"

"Ne, to určitě ne, kamaráde. Musíme si odškrtyvat data návštěv a nechávat mezi nimi pauzičky. Nevím proč. Já jenom obsluhuju mašinu, já na ty ajnštajny a tachyony a chronony, a jak se to všechno jmenuje, nemám hlavu."

Uvnitř krychle se rozsvítilo několik ciferníků a dvě nebo tři obrazovky začaly po Pločkovi lišácky pomrkávat.

"Tak si držte klobouček, jedeme z kopce," poznamenal operátor a nacvičenými nedbalými pohyby žďuchal tu do toho, tu zas do onoho knoflíku na panelu. "Jo, mimochodem, vzal jste pro ně nějaké dárky? Prý je to docela užitečné."

Plocek zavrtěl hlavou. "Ve vaší pražské odbočce mi říkali, že se to nesmí. Že by se mohl nabourat tenhle... no, zkrátka řetěz příčin a následků."

"Prosím vás," uchichl se pobaveně operátor. "To snad nemyslíte vážně! Řetěz příčin a následků u neandrtálců! Nepřeháníte to?"

"A ti ostatní... ti něco s sebou měli?"

"To si pište! Celé kufry všelijakých cinglat a konzervy a tak. No, ale vy třeba rád mamuta na šťovíku, tak to ten tejden nějak překlepete. Pak se zase přiharaším s touhle kysnou a odvezu si vás." Operátor se hluboce zadumal. "Řetěz příčin... pitomost. Na to už se u nás dávno nevěří. V naší odbočce v - to je konečně fuk kde - si zajel jeden chudák, co se mu to doma nevyvedlo, jen tak na skok pár set let do minulosti a rozmluvil tam praprapradědkovi své manželky sňatek s její prapraprababičkou tak fortelně, že se ten frajer dal na křížovou výpravu a zařval tam. Moc se těšil, že už manželku doma nenajde."

"A našel?"

"Našel, ještě horší než dřív, jenom oči prý měla trochu jiné barvy, ale to ho nevytrhlo. Víte, kamaráde, ono se to vždycky nakonec nějak vybrousí," dodal operátor filozoficky. "Proto taky smíme drandit po minulosti. Jinak by nám to už dávno zatrhli. No, už jsme tady. Račte si vystoupit a dejte pozor, ať vás něco nerafne. Na chlup za týden tu na vás čekám. Čao!"

Plocek seskočil do vysoké trávy před dvaceti pěti tisíci sedmi sty dvaadesáti lety. Šárka se příliš nezměnila - jen cesta údolím se zúžila v sotva prošlapanou stezičku a ze skal zmizely nápisy dokumentující buď sebelásku, nebo lásku návštěvníků. Bylo teplé letní odpoledne (což znamenalo příplatek - mimosezónní zájezdy byly se slevou) a kdesi nedaleko se ozývaly podivné kvílivé zvuky. Plocek si dodal odvahy a pustil se po zvuku. Podle přesných informací, které obdržel v odbočce Časáků, tu mělo být tábořiště proslulých šareckých lovců mamutů a divokých koní, kteří ve

své době ovládali nejen šarecké údolí, ale i vltavskou kotlinu od Roztok až k Libni.

Od okamžiku, kdy se hliníková krychle rozplynula v čase jako kostka cukru v čaji, se cítil neobyčejně osamělý, takže uvítal prvního živého a ke všemu lidského tvora s jistou úlevou. Byl to kosmatý neandrtálec s mohutně vystupujícími nadočnicovými oblouky, bradou, která takřka nestála za řeč, a s křivými nohama, kterými klátil podél balvanu, kde se usadil. V prackách držel foukací harmoniku a usilovně do ní dul. To byly ony nevysvětlitelné zvuky, které Plocek zprvu přisuzoval nějaké předpotopní příšeře.

Když Plocka spatřil, zastrčil harmoniku do záhybu opelichané kůže, kterou byl opásán, a vrhl se k němu jako k dávno ztracenému příteli.

"Ahoj, pantáto," řekl Plocek rozpačitě.

"Ču-ga," odpověděl neandrtálec a začal nadšeně poskakovat kolem vedoucího redaktora popovědy. "Ču-ga, ču-ga!"

"Tak ty se jmenuješ Ču-ga," usoudil Plocek, takto čtenář dobrodružných románů, kde představování probíhá stereotypně, avšak snadno i mezi Pozemšťany a Mart'any - například. "Já jsem Plocek. Plo-cek," ukázal si prstem na plochou hrud'

"Ču-ga, ču-ga!" zaradoval se chlupatý hudebník a snažil se dostat Plockovi do kapes safari kabátu, který si redaktor pro tuto obzvláštní příležitost opatřil. Plocek ho plácl přes ruku. Rodilo se v něm temné, hrozné tušení, které mělo být záhy v plném rozsahu potvrzeno. Chlupatec se na něj totiž zamračil, něco zavrčel mezi žlutými tesáky a zjevně ztratil veškerý zájem. Opět usedl na balvan a ponořil se do hudby.

Takhle si Plocek určitě přijetí dobromyslného sáhiby z 21. století, ochotného přinést pravé poklady ze svých bohatých znalostí popvěda a velkoryse rozdávat dobrodiní civilizace v oblasti Šárky, nepředstavoval. Zcela vyveden z míry, pokračoval v cestě údolím mezi skalami, porostlými poněkud bohatší a rozmanitější vegetací než dnes. Nemusel pochodovat dlouho. Za nejbližším ohybem se rozkládalo hlavní město pražské oblasti v období zhruba dvacet čtyři tisíc let před naším letopočtem. Nevypadalo příliš monumentálně. V místě, kde se údolí rozšiřovalo, bylo vztyčeno několik chatrčí z klacků a roští, které neúpravností připomínaly dílo bobrů. Před největší hromadou klestí seděl starý a podle možností, poskytovaných skromným oděvem a poněkud opičí fyziognomií, důstojný stařík s prosedivělou srstí po celém těle. Na krku se mu houpalo několik šňůr jabloneckých korálů. Když Plocka spatřil, zajel jako ještěrka do chajdy a vzápětí odtud vynesl ilustrovaný časopis, který si se soustředěnou, avšak předstíranou pozorností počal prohlížet nohama vzhůru. Plockovi čímsi dojemně připomínal jeho šéfredaktora.

Zatímco pohlavár okázale nedbal o další návštěvu z budoucnosti, shlukl se kolem redaktora zástup asi dvaceti mladších exemplářů pračlověka, kteří takřka skandovaně hulákali "Ču-ga, ču-ga!" tak dlouho, dokud jim chlapík s foukací harmonikou, loudající se přece jen za Plockem, cosi hrdelními skřeky nevysvětlil. Poté zájem o Plocka nápadně ochabl. Jen neoptimističtější mladík z celé tlupy ještě zpola zlomeným, zpola spikleneckým hlasem opakoval "ču-ga" a ukazoval si přitom na papulu, zatímco vydatně mlel čelistmi.

Bylo to jasné. Záhadná formulka nebyla ani společným jménem všech chlupatců, ani uvítacím pozdravem. To civilizací zkažení ničemové chtěli žvýkáci gumu.

Nešťastný Plocek by si byl velice přál, kdyby ta zatracená hliníková krabice zase stála pod zatracenou skálou, která se bude v daleké budoucnosti jmenovat Džbán, jenomže zatracená krabice byla už šestadvacet tisíc let daleko v budoucnosti. Neměl díky pitomé důvěře v informace odbočky Časáků žádné foukací harmoniky, ani jabloneckou bižutérii, aby si domorodce naklonil, a ovšem ani nejmenší představu, jak se s milovníky žvýkačky domluvit. Pokud mu bylo známo, nevypadalo Pedagogické nakladatelství žádnou příručku konverzace s neandrtálci.

"Zase jeden prezent, kterýho budeme muset žít," huhlal stařecky nerudně náčelník za zástěnou obrázkového časopisu k mladšímu lovcí, jenž si státnicky prozíravým sňatkem s dědkovou dcerou takřka bezpečně zajistil budoucí vládu nad budoucí Prahou. "Už mně to leze krkem, abych ti řekl pravdu..." (Řeč ovšem nebyla ani vázaná, ani uhlazená, ale k vyjádření prostých myšlenek docela stačila - ostatně o existenci takzvaného borejského čili nostratického jazyka, sloužícího už v ledové době, se shodli již v sedmdesátých letech 20. století například V. Illič-Svityč a jeho žák A. Dolgopolský i jiní. Vraťme se však do Šárky.)

"Já ho bacím a bude po ftákách," nabízel se korunní princ-zeť a významně potěžkal kamennou sekuru, ozdobenou na topůrku klíčovkou mladoboleslavské Škodovky, n. p., darem to jednoho z vedoucích pracovníků propagace téhož závodu, který za vzornou práci nedávno navštívil tuto oblast a tento čas.

"Á-a-a," zamával mdle rukama náčelník, marně přemáhaje nutkání k pravidelnému odpolednímu spánku, "jen žádné výtržnosti. Víš, že to nemám rád. Byla by zase fůra řečí. Seber ho a udělej s ním obvyklý program - jeskynní lev, lososi, nějaký ten sob a samozřejmě mamut. Musíš se cvičit, chlapče. Já je mám na krku - no, ani nepamatuju..." Číslovky nebyly jeho silnou stránkou.

Korunní princ si ulevil sprostou nadávkou, která se kupodivu objevila již v borejském čili nostratickém jazyku a nejen dodnes nevyzmizela, ale neztratila ani svůj emotivní náboj, spolehlivě uvolňující účinek ve stressových situacích.

Když za týden (na minutu) pod Džbánem ze vzduchu vykryštovala hliníková krychle, podobající se trafice, nalezl její operátor v malé ohradě z trnitých větví vedoucího popvěda Plocka s šíleným pohledem ve vytřeštěných očích. Kolem něho se povalovalo několik zčásti ohryzaných kusů na rožni pečeného masa a konzerva od znojemských okurek s vodou. Náčelník pražské kotliny nemiloval pomluvy a nedal Plockovi, jak je vidět, zahynout.

V kabině se Plocek málem zhroutil úlevou.

"Viděl jste někdy mamuta?" zeptal se operátora, který jej s téměř mateřskou péčí dovlekl do kabiny a přikurtoval k anatomickému křeslu. Při cestě zpátky po proudu času - se - Einstein ví proč - projevovalo jakési přetížení.

"Mamuta? Co vás to napadá! Říkal jsem vám přece, že z téhle bedny nesním. A ani po tom, abych pravdu řekl, moc neprahnou."

"To jste tedy můj člověk, kamaráde," pokývl Plocek. "Takové zvíře totiž na zemi nemohlo být, rozumíte?"

Operátor udiveně zdvihl obočí. "Ale vždyť..."

"Nemohlo," opakoval tvrdošijně Plocek. "Vy to neznáte, já jo. Mne jeden hnál ze Šárky až na Ruzyň. Nic tak hrozného prostě nemůže být. To se mi jenom zdálo."

"Vypadáte trochu... jak bych to řekl... neuspořádaně," podotkl zdvořile operátor.

Plocek se podíval po svých šatech, změněných v malebný kostým pro Žebráckou operu.

"Chtěl jsem je naučit líp štípat pazourek," řekl chmurně. "Koukejte!" nastavil operátorovi pod nos halabala kapesníkem ovázaný palec s modrofialovou bambulí, vykukující zpod obvazu. "Chtěl jsem je naučit rozdělovat oheň třením dřev, udělal jsem si puchejř a málem jsem dostal infarkt, ale ono se to ani nezabralo. Pak se ukázalo, že každý z těch mizerů má zapalovač - ten jim tam nechal asi kdekterý sáhib - a že s ním dovede ajncvaj zapálit troudu nebo co to bylo. I když je mají bez plynu, pochopitelně, a kamínky do nich štípou. Chtěl jsem jim ukázat, jak se dělá luk, praskly na to moje tkaničky," ukázal žalostně na trosky svých bot, "a ta hnusná větev mi málem vyrazila oko. Chtěl jsem..." rezignovaně mávl rukou. "No, a pak mě živili jako parazita. Dobráci."

"Zkrátka jste si užil," politoval ho operátor. "Nic si z toho nedělejte, bráško, je to za vámi. Jak dorazíme, zavolám vám taxíka a hup do vany. To bude, co?"

"Jo, to určitě," málem zavřískl Plocek. "Já je taky chtěl naučit dělat takový ty košíky na ryby, aby je nemuseli napichovat klackem. Vytáhli mě až mezi Sedlcem a Roztokama. Na brodu. Oni plavat neumějí. A napichujou ryby klackem dál."

Operátor už raději mlčel a pro formu ždůchal prstem tu do toho, tu do onoho knoflíku. Čas se nenávratně blížil místu, odkud byl vytržen. Rána v času se scelovala, až zmizela úplně.

"Tak co, Plocek?" zahlaholil bujaře šéfredaktor, když si odbyl několik povinných etud v rukopise před sebou. "Po dovolené, po dovolené, to věřím, někdo se tak má! Tady byl, člověče, binec jak na pouti. Všemmu jste ušel, Plocek. Ale teď k věci: bude reportáž?"

"Bude," ujistil ho popvřed Plocek lakonicky.

"Prima. Vrazíme to do příštího čísla a zahájíme tak tichou inzerci Časáků. Příště ten výlet dopřejem zase někomu jinému. Souhlasíte?"

"Naprosto!"

"Fajn. Možná že bych si to špendýroval sám. Poslyšte, mezi námi, co mám... co mám těm... no, víte komu, těm, co tam loví ty dinosaury, přinést? Ono se to možná nesmí, ale malá pozornost nikdy neškodí, že?"

"Neškodí," zahučel Plocek.

"Tak honem, povídejte, Plocek! Nože, zrcátka, nějaké strakaté hadříky..." Šéfredaktor zřejmě považoval šárecké neandrtálce za indiánský kmen.

"Nikoliv. Chtějí jenom žvýkačku. A jestli se při těch úplatcích chcete praštit přes kapsu, tak přibalte nějakou foukací harmoniku."

A vedoucí redaktor popovědy Plocek důstojně odešel ze svatyně, kde zanechal kus dobré pověsti.

Tento příběh jsme vyprávěli s jistým záměrem. Před několika desítkami let se totiž objevila řada konjunkturálních a spekulativních knih, dokazujících, že některé podivné nálezy ze starověku, ba pravěku nelze vykládat jinak než kontakty naší Země s nepozemšťany, případně existencí dávných a ztracených civilizací. Autoři byli správně upozorněni, že podléhají příliš horečnaté fantazii a že lze tyto indicie (smím-li jim tak říkat) vysvětlovat zcela přirozeně i bez za vlasy přitažených domněnek. Naše interpretace nálezu plechovek od okurek, nepochoybných zbytků foukacích harmonik, plastikových lahví (které jsou, jak známo, takřka nezničitelné) a většího pokladu skleněných, patrně jabloneckých korálů v šáreckém sídlišti lovců mamutů, nedávno odkrytém pracovníky Archeologického ústavu ČSAV, dává zcela za pravdu opatrným a zdrženlivým kritikům. Dotyčné předměty byly zaneseny na ona naleziště díky neutuchající aktivitě Společnosti vědeckých časových sond, pořádající vědecké i rekreační expedice do zajímavých a zábavných míst a dob. Podrobnější informace obdržíte v kanceláři kterékoli odbočky SVČS. (Tento text je inzertní.)

Bubáci v Deception Bay

Tedy, aby bylo mezi námi jasno, raketu jsem viděl jenom zdálky. Kosmonauty znám taky jen z filmů a z obrázků, a určitě by mi docela zahřálo osrdí, kdybych mohl potřást tlapou bratru Glennovi nebo Carpenterovi. Pravda, taky jsem nosil světle modrý stejnokroj NASA, uniformu astronautů, ale zase jsem ji svlékl. A to je vlastně celý můj příběh. Abychom spolu mluvili pěkně na rovinu.

Slyšeli jste někdy tady v Paříži o Dust Bowl? Ne? Nemáte čeho litovat, i když by se do té Prachové Mísy vešla celá sladká Francie čtyřikrát až pětkrát. A ještě by vám docela slušný kus koláče zůstal.

Prachová Mísa je něco jako kus měsíční krajiny. Najdete ji uprostřed starých dobrých Států - ukousla si kus Kansasu, kus Oklahomy a zažírá se do Nového Mexika a ještě i jinam. Bývaly tam pastviny, rozumíte? - nádherná tráva, statisíce a milióny bizonů, Indiáni a Buffalo Bill se vši parádou. To byl začátek. Potom přišli farmáři, zorali půdu a zaseli pšenici. Kde pluhu překážel nějaký ten les, vzali ho pro důkladnost jedním vrzem taky. Indiáni šli plést košíky do rezervací nebo jezdí ve svých färech po kalifornských plantážích a česají pomeranče. Bizoni zmizeli do věčných lovišť a Buffalo Bill do kovbojek.

Nějaký chlápek tehdy napsal, že kořínky trávy udržují vlhkost v půdě a že zničením trávy zničíš i zemi. Farmáři se mu vysmáli a pak ho pro jistotu natřeli dehtem a posypali peřím. Pracuje pro dobytkaře z Wyomingu, mysleli, a chtěli mu to spočítat. Za pár let se ukázalo, že ten chudák trefil do černého. Půda vysychala, měnila se v prach, pšenice byla pořád horší a horší, farmáři upadali do dluhů. Nakonec to postihlo třicet miliónů lidí a skoro pětinu území našich Států.

Ted' už víte, co to je a proč můžete koupit v Kalifornii pytlík pomerančů za pár šupů. U každého zákrsku stojí ve frontě

pět vyhnanců z Prachové Mísy, ochotných ho okopávat, zalévat, očesávat a třeba i ozdobit svíčkami jak vánoční stromeček, jen když dostanou pro sebe a pro fakany na sběračku polévky a snad taky nějaký ten cent na novou zadní duši lízinky, která už je tak záplatovaná, že by je s kastroly a vším pozemským majetkem neunesla ani na další plantáž. Tak to je, boys, Prachová Mísa!

Pocházím zrovna odtamtud, znám ji až moc dobře, a proto jsem se do ní po vojně nevrátil. Slyšel jsem, že táta dávno farmu prodal; jestli je to pravda, udělal dobře, ale najisto to nevím. Neviděl jsem ho už deset let.

Když jsme s mládenci dokrucovali poslední týdny vojny a domlouvali si, kde a jak si počkáme na toho lumpa seržanta a vyrovnáme s ním účty - to se tak vždycky říká, ale ve skutečnosti se nic nestane -, přišli k naší jednotce do Wichita Falls dva fešáci v uniformách NASA. A začali to do nás pumpovat: abychom se přihlásili do služeb Národního úřadu pro astronautiku. Házeli dolary s postupem a možnostmi, až jsme z toho byli všichni jeleni, a taky jsme to z naší čtyry do jednoho vzali. S výjimkou Boba Breyera a Clarence Steichena. Ti dva prohlásili, že jim kosmonautika může být ukradená, prý budou radši prodávat ponožky. Jestli to opravdu udělali, tak jim gratuluju.

Tak pro nás skončila vojna. Ale to, co přišlo potom, to nebyla vojna, to bylo něco daleko horšího! Začalo to nekonečnými psychologickými a psychotechnickými testy, které trvaly skoro čtrnáct dní. Od srovnávání všelijakých krychlíček a jehlanů do předepsaných obrazců až k závodům v zaškrtávání nějakého písmenka na celé stránce úplně zmateného textu. Napřed mě to docela bavilo, měl jsem slušné výsledky, rozhodně lepší než většina kamarádů z čtyry; jenomže na konci druhého týdne se mi obracel žaludek naruby, když jsem viděl barevné kostky, nebo když jsem si měl znovu sednout do křesla detektoru lži, s elektrodami připevněnými na zápěstích a na spáncích.

Chlapíci v blankytně modrých uniformách NASA nám vysvětlili, že se nedá svítit. Tohle všechno patřilo k prověření nervů. Zbyla nás hrstka, z naší čtyry asi pět maniků, když vypukly zkoušky tělesné zdatnosti. Pááánové!

Co vám mám povídat? Já, nejlepší útočník baseballového mužstva celého wichitafallského pluku, chlap zvyklý na pořádnou makandu na poli, jsem se večer jen taktak doplzl ke kavalci. Neměl jsem už namouduši ani sílu nadávat. Po šedesátikilometrovém pochodu jsme ještě museli závodit v běhu na dvě stě yardů a ve skoku vysokém! Druhý den se pochodák pro velký úspěch opakoval. Na závěr nám dali pro změnu závod v plavání na půl kilometru.

Maličký Joe Dayton tehdy dostal křeče a málem se utopil. Spustil hrozný poprask, sprostě vynadal poručíku Bryanovi a druhý den se už mezi námi neobjevil. Skoro jsme si toho ani nevšimli, vezli nás totiž zrovna tenkrát do Oklahoma City na výsadkářský výcvik.

Nebudu to protahovat. Za měsíc zbylo z několika set uchazečů dvacet vyhublých a vzteklých a pomlácených chlapů, kteří to všechno nějakým zázrakem přežili. A já byl mezi nimi. To se ví, že jsme si každý večer povídali, jak to bude dál a co s námi bossové zamýšlejí. Oliver Divo, můj jediný zbývající kamarád ze staré čtyry, neustále opakoval: Boys, je to úplně jasné. Budou nás školit v pilotáži raket.

Vysmáli jsme se mu. Jestli byl nábor do NASA proveden nejen ve Wichita Falls, a to jistě byl, je takových bažantů jako my pár set a možná i pár tisíc. Potřeba kosmonautů, tedy skutečných kosmonautů, bude v příštích dvaceti letech určitě menší.

Bože, jaký byl Olie nádiva! A jací blázni jsme byli my všichni dohromady!

Nikdy jsme samozřejmě rakety nepilotovali, ale bez nás by ani jedna raketa nevzlétla. O tom se svět nesměl dovědět a neví to dodnes. Státy i Rusové i v kosmonautice hrají na soutěž bezpečnosti, hází si jednotlivé neúspěšné lety jako pingpongový míček. Nezdá se, že smrt některého z nobl kosmonautů, na veřejnosti tak oslavovaných, je alespoň u nás hrozná blamáž. Nevím, jak to dělají Rusové, ale naše úspěchy jsme platili my. Kdyby nebyli lidé blázni, přišli by na to sami.

Kristepane, srovnějte si to třeba jen s letectvím! Jeho vývoj je přímo vydlážděn lidskými obětmi. Anebo vývoj automobilismu - jsou snad rakety proti tomu hračka? Za všechno musí člověk platit, příroda mu dá zadarmo leda nějakou tu přírodní katastrofu. Co víte o zkušebních pilotech, kteří shořeli jako meteory? Co je vám známo o technicích, roztrhaných na cucky výbuchem zkoušeného motoru, o chemicích, otrávených stykem s novými pohonnými látkami? Nic! Vůbec nic! Noviny o nich nepíší. Nekazí vám chuť k snídani, leda ji trochu pošimrají fotografií nějakého úspěšného frajera, který pilotoval nejnovější rekordní letadlo a směje se kolem celé hlavy jako na reklamě zubní pasty Super Colgate. Ne že by to nebyl skutečný chlap, to jistě ne, ale seděl za tisíckrát vyzkoušenou automatickou pilotáží, za zadkem měl motor tisíckrát vyzkoušený - někým jiným.

Myslíte, že je to v kosmonautice jiné? Mě o tom určitě nebude nikdo poučovat!

Třeba lze sestrojít panáka, který dokonale ukáže skoro všechno, co chtějí doktoři vědět o působení náhlého zrychlení při startu rakety. Bude mít v sobě spoustu hejblat, bude nadráťovaný na tři elektronické mozky - a teď dávejte pozor! - bude určitě pětikrát dražší než živý člověk s životní pojistkou. A ten člověk si za pár stovek dolarů rád sedne do křesla raketových saní a vyzkouší účinek zrychlení na vlastní kůži. Bob Yerkes při tom zemřel s roztrženými játry. Startovací parametry raket byly od té doby změněny. Bob prostě dokázal, že je to opravdu nutné.

Nebo ta záležitost se skafandrem od firmy Roebuck. Tisíckrát vyzkoušený na panákovi, při první "živé" zkoušce dokonale zklamal. Pihovatý Jimmy Lanceford se změnil ve vakuové komoře, chlazené tekutým héliem, v kus křehkého ledu.

Mám ještě pokračovat? Ach, boys, všechno bylo, jak se říká, úplně jinak...

Přes to všechno si dodnes myslím, že jsme nedělali zbytečnou práci. Muselo to být. Člověk je skoro nenahraditelný, ale to slovíčko "skoro" můžete klidně škrtnout. Představte si, že chcete vyzkoušet nový bicykl - a raketa se všemi hejblaty vlastně není nic jiného než takový hodně složitý bicykl. Dobrá. Můžete si vybrat: buď na něj prostě vsednete a šlapete se všimrizikem, že se pod vámi rozsype. Nebo sestrojíte umělého řidiče se setrvačníky, gyroskopy, kybernetickou mašinou, radarem, televizí a já nevím s čím ještě, posadíte ho na kolo a jen se díváte. Je to pohodlné, ale - znovu opakuji



- je to zároveň i strašně drahé. Dokonce i pro naše Státy, nejzazobanější zemi na světě.

Co z toho vyplývá? Nejsem ani politik, ani filozof, ale myslím si: dokud poslední rodina u nás, v Prachové Míse, nemá co do huby, dokud mají děti v Africe bříška oteká hladu a dokud lidé hloupě umírají, protože nemají na správné léky, nemáme právo házet miliardy jen tak do kosmu, když je můžeme ušetřit. Ne zastavením vývoje kosmonautiky, chraň bůh, to by už snad ani nešlo, u nás z něho žijí stovky fabrik a statisíce dělníků. Ale mělo by se to řídit tak, aby to nespolykalo všechno ostatní. Aby nám zkrátka platinové a tantalové rakety - obojí jsou asi stejně drahé - nefříčely nad doškovými chalupami. Aby bezpečnost jednoho kosmonauta nestála životy tisíců jiných lidí, kteří umřeli hladu.

Tak nám to vyložil poručík Bryan a myslím si - ještě pořád si myslím -, že měl pravdu. I když už modrou uniformu NASA dávno nenosím. Začal jsem jako všichni ostatní lidští králici NASA zkoušením doplňků a výstroje. Stovky hodin jsem se vznášel ve skleněném akváriu, velkém jako slušný biograf, abych za stavu beztláče prověřil tuby s potravinami, skafandry a tablety odstraňující poruchy smyslu pro rovnováhu. S raketovými saněmi jsem neměl díkybohu jaktěživ nic společného, ale zato jsem na vlastní kůži vyzkoušel katapultovací zařízení posledního stupně rakety, vlečeného tryskovým bombardákem. Nechtěl bych to zažít podruhé. Čtrnáct dní jsem byl zavřený v maketě pilotní kabiny, aby bylo prověřeno nejlepší rozmístění a tvarování všelijakých knoflíků a pák a tak určena varianta s nejmenším procentem chyb pilotů. S Olie Divem jsme osm dní mrzli na hladině severního Atlantiku v malém plastickém člunu a živil se hroznými dehydrovanými tabletami, protože doktoři museli vědět, co to s člověkem udělá. Pravda, pořád nad námi přeletovaly vrtulníky, ale ty nám nepřidaly ani teplo, ani náladu, zejména když jsme po masném výtažku dostali prvotřídní vyrážku.

Pak jsem byl konečně povýšen na seržanta, Olie taky. Dostali jsme cesták na jednu ze základen NASA, do Duluthu u Hořejšího jezera, na hranicích Wisconsinu a Minnesoty. Doprovázel nás starý známý poručík Bryan a jakýsi civilista, který se plácal kolem střediska v Oklahoma City. Byl to, tuším, psycholog. Ono se vůbec kolem všeho, co jenom trochu souvisí s NASA, pohybuje celá hromada záhadných civilistů - to víte, přísně tajné, národní tajemství, důvtajmoba a tak dále.

Z vojenského letiště v Duluthu nás zavezli na velitelství; byli jsme uvedeni do pracovny nějakého plukovníka v uniformě NASA. Na stěně visela velmi podrobná mapa Labradoru. S plukovníkem přišel i neznámý čahoun s přeraženým nosem, desátník Louis Krupa.

"Mám pro vás bezvadnou práci," rozhovořil se plukovník, když jsme zasedli u velkého stolu. "Zatím jste se zúčastnili prověřování, bylo to sice někdy složité, ale přece jen to byl úkol vždycky přesně vyměřený. Odpověď byla prostá: ano - ne. Teď jde o něco jiného. NASA očekává, že Rusové k padesátému výročí své revoluce spustí nějakou astronautickou senzaci. Slágr, trháč. Zkrátka, potichu pracují na něčem velkém. Zatím se nám nepodařilo zjistit, co to bude - naši odborníci se domnívají, že půjde nejspíše o oblet vesmírné lodi s posádkou kolem Měsíce. Nebo dokonce o přistání. Plánujeme totéž, ale o pár let později. Rozumíte?"

Zdvořile jsme přikýkli. O tom všem se v našich ubikacích mluvilo už tisíckrát.

"Háček je v tom, že přistání na Měsíci, ačkoli je to nejbližší kosmické těleso, nebude žádná povedená taškařice, chybí atmosféra. Kosmická loď spotřebuje spoustu pohonných hmot, aby mohla zabrzdit a přistát, návrat je pak nejistý. Snažíme se to vyřešit druhou, tankovací raketou, která by kroužila kolem Měsíce. Uvažovali jsme dokonce o vystřelení malých raket s atomovou náloží. Výbuchy by zdvihly oblaka prachu, v nich by se podle výpočtů dráha kosmické lodi zabrzдила. Jenomže to všechno je na dlouhé lokte. Je tu ovšem jiná možnost - přistát na Marsu. To by byl úspěch, který by Rusy na Měsíci úplně zastínil."

"To bych řekl," vyjel nadšeně Olie. "Ehm, promiňte, pane..." "Prosím, prosím - jsem rád, že sdílíte moje nadšení," usmál se plukovník. "Je docela možné, i když ne jisté, že za rok nebo za dva bude připravena kosmická loď se zvláštními úpravami a se satelitními nádržemi pohonných hmot, které převezme až na oběžné dráze. Bude schopná dopravit tříčlennou posádku na Mars a vrátit se zpět na zemkouli."

Chápete, že přistání na planetě s atmosférou, i když neobyčejně řídkou, se střídáním ročních období, a jak se zdá, s nějakými formami nám blíže neznámého života, je velmi složitým komplexem problémů, které musí být vyřešeny, dříve než loď odstartuje. Nuže, byli jste vybráni vy tři. Co tomu říkáte?"

Chvilku jsme neříkali nic. Pak jsem se ozval.

"Promiňte, pane - ale jakým způsobem to má být provedeno? Pokud se pamatuji na přednášky v kursu, je atmosféra na Marsu podobná naší pozemské asi tak ve výšce patnácti kilometrů. To znamená, že ani v Himaláji..."

"Ne, ne," mávl plukovník rukou, "nic takového. V první fázi zkoušek nebudeme usilovat o přesné napodobení podmínek, které ostatně tak jako tak detailně neznáme. Vaším prvním úkolem bude vystoupit z vrtulníku v oblasti horního toku Povungnituku, přibližně u jezera Ichtoatukvik, odkud ta řeka pramení."

A plukovník ukázal na nejsevernější výběžek Labradoru.

"Vaším úkolem bude projet se terénním vozidlem, které bude vysazeno s vámi, asi sto kilometrů tundrou až k zálivu Deception Bay proti Charlesovu ostrovu. Zdržte se tam čtyřicet hodin a vrátíte se toutéž nebo jinou cestou zpátky. Plánovaná doba operace - čtyřicet osm hodin."

"Promiňte, pane plukovníku," řekl Olie, "ale pokud vím, je tam docela rovná plochá tundra. Těch sto kilometrů bychom měli ujet za chvíli."

"Jsem moc rád, že vám úkol připadá snadný. Tak to má být. Jenže nevíte ještě všechno. Celou cestu a celý pobyt na pobřeží Hudsonova průlivu musíte absolvovat v zapečetěných skafandrech a s kyslíkovými bombami. Pečeť je samozřejmě možné kdykoliv strhnout, ale pak budeme považovat úkol za nesplněný se všemi důsledky pro vaše prémie a tak dále a tak dále."

Přikýkli jsme, dlouhodobý pobyt ve skafandrech nebyl pro nás žádnou novinkou a škrtnutí prémie také ne.

"Jediným spojovacím prostředkem budou vysílačky v přilbách skafandrů," pokračoval plukovník. "Chceme, aby to

byla ostrá zkouška, vaše spojení se základnou nebude existovat. Opravdu nebude, boys. V případě nehody vás budeme hledat vrtulníky, samozřejmě, ale nedělejte si iluze. V tundře to bude nesmírně těžké. Asi sto kilometrů jižně od jezera Ichtoatukvik -, "plukovník vstal a ukázal tužkou bod na mapě, "- je Paynové jezero, kam v létě přicházejí eskymácké rodiny lovit lososy. Bylo by nejlepší zamířit tam v případě, že by byl váš návrat k Povungnituku nemožný. Jasně?"

Přikývli jsme podruhé. Ani to nám nepřípadalo zvláště těžké. "A ještě něco - území jižně od řeky Povungnituk je pro vás zakázané. Cvičí tu speciální pozemní jednotky - - -, "plukovník se trochu zarazil, ale pokračoval. "Konečně máte právo to vědět; probíhají zde stále manévry arktických jednotek NATO."

"Arktických? Smím se zeptat, jaký mají úkol?" ozval se poprvé od počátku naší rozmluvy desátník Krupa.

"Nesmíte, desátníku!" odpověděl ostře plukovník. "Ale můžete se podívat na mapu a dovítíte se."

Vstal na znamení, že je rozmluva u konce.

"Máte deset dní času. Seznámíte se s úkolem, s materiálem a zabezpečením. Instruktaž povede poručík Bryan, který je do celé operace dokonale zasvěcen. Vás, seržante," obrátil se ke mně, "jmenuji velitelem skupiny. Hodně štěstí!"

Deset dní uplynulo hrozně rychle. Vlastně jako vždycky, když je práce až nad hlavu. Případali jsme si trochu jako v hračkářském krámu. To nebyly zhruba vypracované funkční prototypy, ale dokonale sestavené soupravy potřeb pro meziplanetární expedici, od lehoučkových šroubováků s rukojeťmi naplněnými héliem až po terénní vozítko pro tři muže, které jsme podle návrhu desátníka Krupy přezvali na Packarda. Byl velmi lehký, dokázal jsem ho uzdvihnout.

Konstrukce ze speciálních tantalových trubek se podobala rozměrnější motokáře a spočívala na čtyřech velkých balónových pneumatikách. Daly se vyprázdnit a nafouknout buď automaticky, nebo podle přání řidiče, který tak mohl vyrovnávat i poměrně značný sklon terénu. Šířka pneumatik zaručovala, že se Packard nebude bořit ani ve sněhu, ani v blátě. Nejroztomilejší na celém vozítku byl pohon. Pro krátkodobé, takzvané únikové úseky trati, které by měl Packard překonávat co nejrychleji, byl vybaven maličkou turbínou na tekuté palivo, vyrobenou přesně jako hodinky a sotva větší než klakson starého automobilu. Pohonná hmota vydržela asi na dvacet minut jízdy, což mělo podle druhu terénu umožnit drandění do vzdálenosti třiceti až šedesáti kilometrů. Na dálnici by dokázal ujet ještě dál. Dalším druhem pohonu byly elektromotorky, upevněné přímo na obě osy vozítka. Nikl-kadmiové baterie měly dodávat proud asi tři hodiny. Déle to nebylo možné, protože by jejich váha příliš vzrostla. Počítalo se s nimi ostatně jen jako s výpomocnou hnací silou. Hlavním motorem totiž měly být - naše nohy.

Packard se vrátil do staré zlaté doby tricykly, kvadricykly a šlapacích automobilů. Bylo to legrační, ale vlastně úplně logické. Poručík Bryan nám připomněl, že na Marsu, kde je menší přitažlivost, bude cestování podobným prostředkem vyžadovat sotva třetinu námahy, než by ji bylo zapotřebí na Zemi. Elektromotory měly přispívat energii jen při jízdě do svahu anebo v okamžicích, kdy by koňské síly kosmonautů nestačily.

Vyzbrojeni jsme byli rychlopalnými karabinami s kratičkou hlavní. Vypadaly silně gangstersky, ale podle poručíka Bryana byly na Mars jako dělané. Nepatrný odpor řídké atmosféry umožní dostatečnou rychlost náboje i při průletu krátkou hlavní. Náboje byly ostatně dost divné a podle úsudku Olieho, který byl odjakživa velký fanda na zbraně všeho druhu, byly určité výbušné. Jako poslední výkřik výbrojní techniky nám štedrá NASA přidala k zavazadlům i laserovou pušku, vystřelující intenzivní světelný paprsek do vzdálenosti několika set metrů. Byla protivně těžká, asi jako dvanáctka springfieldka, ale s váhou baterií se prý zatím nedalo při nejlepší vůli nic dělat.

Nu - a nakonec jsme s sebou vzeli bedničku, která na první pohled vypadala jako přenosný televizor. Měla obrazovku a ve zvláštní schránce zásobu tak drobných a úzkých kotoučků filmů, že se podobaly spíše civkám nití. Učili jsme se s tím zacházet. Bylo to sice velmi jednoduché, ale připadalo nám to trochu zbytečné. Bednička měla totiž sloužit k navázání styku s rozumnými bytostmi, pokud se po Marsu potulují. Na obrazovce se podle přání obsluhy objevovaly a zase mizely všechny možné geometrické symboly, celá matematika, převedená z desítkové soustavy do ostatních, které by snad mohli páni nepozemšťané používat, obrazy ze Země, města, řeky, průplavy, lodě a samozřejmě taky celé dějiny, všechno v Technicoloru a primisima kvalitě. Myslím, že by každý kluk dal za takovou hračku nesmrtelnou duši. Jistě to byla mašinka hrozně drahá, a tak jsme poručíka Bryana probíhali prosili, aby nám místo ní dal radši stejně těžkou cihlu nebo prostě dřevěnou bedničku s pískem a celý slavný interplanetární komunikátor si nechal až pro opravdové Martány. Ale Bryan o něčem podobném nechťel ani slyšet.

Za deset dní nás i naše hejblata naložili do vrtulníku a celkem komfortně všechno dopravili na místo startu, na břeh jezera Ichtoatukvik. Krajina byla veselá jako hřbitov v listopadu. Hranice lesů zůstala hezkých pár desítek kilometrů na jih od nás. Všude kolem jezera se táhla nekonečná, mírně zvlněná tundra s pahorky lišejníku - uvnitř každého byl kopeček ledu, který neroztaje ani přes celé léto -, se zamrzlými loužemi sněhové vody, roztávajícími vždycky jen na pár hodin kolem poledne, a tu a tam s trpasličí břízou, vysokou asi jako poctivá pampeliška. Romantický Bryan chtěl, abychoť opustili vrtulník padákem, ale to jsme všichni tři zuřivě odmítli. Ne snad že by pro nás byl padákový výsadek něco zvláštního; my dva s Olieho máme více než padesát seskoků a desátník Krupa, jak se přiznal, osmdesát. Nechtěli jsme zahajovat úkol s nějakou poruchou na Packardu, s vymknutým kotníkem nebo, nedej bože, s rozsekanou svátostí interplanetárního komunikátoru!

Za pět minut bylo všechno vyloženo a modrý vrtulník NASA odbručel jako velký brouk na jih. Kolem nás byla do vzdálenosti několika set kilometrů na všechny strany liduprázdná krajina. No, nebyli jsme zaplatřpánbůh ani Jeníček s Mařenkou, ani moc slavní lvi společnosti, tak nám to celkem nevadilo. Věříte, že jsme se na úkol docela těšili? Ostatně nám slibovali slušnou prémii několika tisíc dolarů. Upravili jsme si ventily přetlakového zařízení zapečetěných skafandrů. Jeden druhému pak ještě zkontroloval přilbu z umělé hmoty, opatřenou dvěma čertovskými růžky antén. Vypadaly rozhodně líp než starší modely, hlavně byly lehčí, polštářky v zátylku slibovaly větší pohodlí při spánku. I vysílačky pracovaly bezvadně.

Dne 17. května ve 14 hodin 53 minut jsme se do toho dali. Packard se úplně překonával. Chvilí nás sice zle nadhazoval

a vytřásal, ale brzy jsme přišli na to, že postačí vypustit trochu hélia z pneumatik. Od té chvíle jsme se dostávali přes lišejníkové kopečky ve dvou, zatímco třetí odpočíval, vezl se a koukal po krajině.

Hlidky jsme rozhodně držet museli. Znáte ty legrácky v armádě! Člověk nikdy neví, co pro vás důstojnický mozek vymyslí. Třeba nám dobrodinci z NASA přichystali nějaká překvapení, aby prověřili materiál a koneckonců i nás co nejdůkladněji. Desátník Krupa chmurně věstil, že nás něco takového určitě potká, dokonce tvrdil: Je to na beton, že cestou potkáme nepozemšťany. I kdyby byli jenom vycpaní! A že by z toho byl obrovský malér, jestli kolem nich projedeme jen tak.

Bylo dosti pravděpodobné, že dojde k překvapení. Proč by nám jinak kladli tak usilovně na srdce: Mládenci, nezapomeňte vyzkoušet stříkačky, i tu s laserem, třeba na místním zvířectvu. A proč nás poručík Bryan několikrát ujistil, že se v tundře můžeme docela dobře setkat s vlky, rosomáky, polárními liškami a s jinou havětí, která by si zasloužila pěknou ránu z našich opakovaček? Proč znovu a znovu opakoval: Musíte koukat, abyste viděli!

Hlavně Olie byl při svých hlídkách jako na jehlách; mžoural do dušičkové krajiny, kde kopečky lišejníku vypadaly jako náhrobky, a první z nás zahlédl v tundře pohyb. To už jsme ujeli třicet kilometrů na sever a čtvrtina až třetina cesty k Hudsonovu průlivu byla za námi.

"Pst, stát!" sykl. "Tamhle se něco hemžilo!"

"Marťan?" zeptal jsem se šeptem. Podvědomě; v přilbě skafandru můžete hulákat jako na lesy. Ven nepronikne ani hlásek.

"Ne, něco lepšího! Myslím, že to byla polární liška."

Olie popadl kratičkou pušku, napřímil ramenní opěru a plížil se jako Indián směrem, kde zahlédl prvního živého tvora na naší pouti; nepočítaje ovšem tisíce drobných mušek, které nám lezly po skafandrech. Slunce stálo vysoko na obloze. Bylo polární léto, kdy v těchto zeměpisných šířkách neexistuje noc. Po západu slunce už za hodinu nebo za dvě ve vši parádě svítá. Olie zalehl za jeden z lišejníkových kopečků a pečlivě mřil.

Až teď jsme s Krupou zahlédli jeho cíl. Polární liška vykukovala sto padesát metrů daleko; na takovou vzdálenost to byl sakra mřavý cíl, i když beru v úvahu, že naše pušky měly zaměřovací dalekohledy.

Bum! - rána byla podivně ztlumená. Podobalo se to prasknutí protřeného papírového pytlíku. Na místě nástřelu vylétl oranžový plamének a za ním modravý obláček kouře. Liška nadskočila a zmizela. Olie opovrhl základním mysliveckým pravidlem - nejdřív vykouřit cigaretu a teprve pak jít na nástřel. Ale jak by měl kouřit v přilbě zapečetěného skafandru? Hrnuli jsme se k lišce, zásah byl znamenitý. Z šelmičky zbylo jen několik krví splených chomáčků srsti, přední běhy a kus lebky. Náboje našich pušek měly v poměru ke své malé ráži neobyčejnou účinnost - jako granát lodního děla!

"Má poklona!" poznamenal Olie. Prohlížel si s úctou zbraň, která byla po složení ramenní opěrky velká jako armádní pistole. "Nechtěl bych z toho jednu držet! Ještě že nejsem Marťan. S tímhle jsem teda úplně klidný!"

To jsme ještě netušili, co nás čeká v nejbližších osmačtyřiceti hodinách.

Vyrazili jsme na další cestu. Bez busoly by bylo putování labradorskou tundrou ideální sebevražda, od obzoru k obzoru se táhla mírně zvlněná pahorkatina bez jediného orientačního bodu, bez jediného stromečku nebo keře nebo balvanu. Kola Packardu mlaskala v bahnité půdě a prolamovala tenké tabulky ledu, kterým se kvečeru pokrývaly kalužinky a mělká jezírka mezi lišejníkem. Tundra měla dušičkové barvy - šedou a tmavozelenou. Kde se v loužích odráželo nebe, byla ocelově lesklá. Trpasličí břízky oživovaly světle zelenými lístky tu pustinu jen občas.

"Počkat! Co je to tamhle?" ozval se desátník Krupa, kterého Olie právě vystřídal u pedálů Packardu. "Vidíte, tam na severozápadě!"

Třpytilo se to a vypadalo to moc strakatě. V několika vteřinách se k přilbám skafandru přitiskly tři dalekohledy zvláštní konstrukce. Jednak umožňovaly vůbec koukat do dalekohledu přes průhledné vajíčko před našima očima, jednak byly zařízené i jako noktovizory; díky infračerveným paprskům jsme mohli vidět i v noci.

"Krucinál, co to je?" zanačoval Olie.

Dva kilometry daleko stála v tundře podivná krychle s jakousi šroubovnicí, která trčela šikmo vzhůru z jedné boční stěny. Těleso mělo měňavé a duhové barvy, přecházely od tmavofialové do světle růžové a připomínaly vnitřní stranu perlorodky. Kolem něho bylo ještě několik dalších předmětů tak malých, že splyvaly s reliéfem tundry.

"Co jsem vám říkal?" zahorčoval Krupa. "První marťanské město nám postavili už tady! Připadám si jako ve Walt Disneyově zábavním parku. Za chvilku na nás odněkud vybafne Sněhurka se sedmi trpaslíky! Že si ti chlapi z NASA nedají aspoň jednou pokoj."

"Počkej," zarazil ho Olie, "jen klid a zhluboka dýchat, nebo jsou prémie v pekle. Jak je to ve směrnících pro setkání s nepozemšťany, předpis Kosmo jedna lomeno pět?"

Zvedl ukazováček a chrлил ze sebe:

"Základním pravidlem je nepřibližovat se k podezřelému objektu, k rostlinám nebo k živočichům, pokud není zajištěna úplná opticko-akustická dokumentace a biologicko-bakteriologický průzkum."

"Neblbni!" strchoval se Krupa. "Co když to tady snímá nějaká skrytá kamera. Pak si to promítnou a Bryan nás sežere."

No, Bryana jsme se zatím tolik nebáli, ale přijít po těch štrapácích o prémie se nám rozhodně nechťelo. Zajeli jsme Packardem asi na půl míle k duhovému domečku. Krupa zůstal podle předpisů jako zajištění u vozidla a já s Oliem jsme se vydali na průzkum, chrástíce filmovou kamerou a zbraněmi. Pořídili jsme několik záběrů, odebrali vzorky vzduchu a země a provedli všechno, co pro tyto případy nařizuje Kosmo 1/5. Pak jsme šlapali ještě blíž, ale už po několika krocích mě Olie chytil za rukáv skafandru.

"Človče, koukej, Marťan! Jako vystřížený z televizního seriálu! Dobrý, človče, dóóóbrý! Myslíš, že si ho vypůjčili z Hollywoodu? Chachá - statista!"

Prapodivná potvora s věncem chapadel místo rukou, ve fantastickém skafandru typu horšího a levnějšího filmu vyrostla ze země nečekaně, že to bylo až směšné svou primitivností. Tak tenhle trik jsme s Oliem znali, poprvé jsme si

na něm pochutnali při výcviku ve Wichita Falls. Tenkrát vyrobili dokonalou iluzi Mart'ana promítáním trikového diapozitivu na stěnu horkého vzduchu. Někde v tundře byl prostě zakopaný termočlánek a v blízkém kopečku lišejníku bylo zamaskované promítací zařízení.

Vyzkoušeli jsme to; sotva jsme couvli o pár kroků, bubák se rozplynul, jako když ho sfoukne.

"Ti troubové jsou schopni naaranžovat tu kvůli nám celý japonský pavilón hrůzy! Musíme teď Mart'ana nafilmovat a potom drandíme dál."

"A co interplanetární komunikátor?" zeptal jsem se. "Tady máš jedinečnou příležitost vyzkoušet zájem mart'anských obyvatel o geometrii, matematiku a dějiny Spojených států."

"Já mám především hlad," prohlásil Olie se vši rozhodností. "S tím nesmyslem se nebudeme zdržovat déle, než podle předpisu musíme. Nemluv a natáčeji!"

Mart'an se zase objevil. Odkroutil jsem pár metrů šestnáctky a vrátili jsme se ke Krupovi, který nás pozoroval dalekohledem.

"Tak co, hrdinové marsovských pustin? Cvakaly vám hrůzou zadníčky?"

"Přímo pekelně! Ještě teď se třeseme z toho otřesu!" A jeli jsme dál.

Čekaly nás ještě další makety, tentokrát našťastí bez bubáků. V prvním případě to byl jakýsi propletenec duralových tyčí, z jejichž vrcholů sršely modré jiskry. Krupovi a Oliemu se to moc líbilo, tvrdili, že to ještě nikdy neviděli, a žadonili, že by si jiskřičky rádi prohlédli zblízka, ale já jsem hleděl dostat se od podobných hraček pryč. Střelky v busolách se totiž zbláznily a poskakovaly na všechny strany.

Možná že to bylo v plánu NASA - pokazit nám busoly, abychom se museli řídit jen astronomickou navigací. Tak daleko moje ochota přihrávat Bryanovi rozhodně nesahala. Průzkum jsme odbyli jen tak halabala a hnali se dál, chvillemi pro změnu s elektromotory na poloviční výkon.

Třetím objektem bylo několik zelených plastikových míčů, rozhozených po tundře. Byly skoro k nerozeznání od lišejníkových kopečků a dobrák Olie si jich povšiml, teprve když už byly za námi. "Chytačka," usoudil Krupa. "V NASA jsou samí mizerové, chtějí ušetřit na přemiích!"

Byli jsme už dost unavení, a tak jsem rozhodl, že se trochu prospíme. Nebylo přirozeně na čem, ale naše skafandry měly tepelnou regulaci a byly nepromokavé, takže se nám na sněhu leželo celkem dobře. Opěra v zátylku se docela dobře osvědčila, a tak jsme za chvíli chrápali jako zabítky. Tedy Olie a já, Krupa držel první dvouhodinovou hlídku.

Divoká zvěř se neobjevila. Zato když slunce na chvilku zapadlo za obzor a trochu se zešeřilo, uviděl jsem při své hlídce daleko na severu podivné modravé záblesky. Vypadaly jako polární záře, ale byly příliš jasné. Znal jsem polární záři z Aljašky, kde jsme si protahovali tělo při zimním cvičení u starých dolů na Itidarodu. Ale za téměř úplného denního světla jsem ji viděl poprvé.

Kristepane, co to zas na nás přichystali? řekl jsem si v duchu. Umínal jsem si, že na to musím ostatní hned ráno upozornit, jenomže pak jsem na to zapomněl jako na smrt. Ráno je tu ostatně termín výhradně astronomický, světla přibude mňi než poskrovnu.

Za sedm hodin jsme vyjeli, přesně podle plánu. Věnovali jsme celých šedesát minut snidani - to není na kosmický přetlakový skafandr zas tak moc. Jen to zkuste, pořádně se najíst trubičkou o nic silnější, než je slaměné brčko od limonády!

Hned na začátku cesty nás čekalo další překvapení. Nad jižním obzorem, odkud jsme přijeli, zabzučela černá tečka. Letadlo! Dalekohledy nám je přiblížily, ale zase ne tak, abychom mohli rozeznat typ. Nejvíce připomínalo vrtulník.

"Že by nás už hledali?" divil se Olie.

"Asi kontrola. Znáš je, nedají si pokoj," soudil pesimista Krupa. "Ale že by nás tu našli - no, nevím. Museli by mít kliku. Packard seshora vypadá docela určitě jako kopeček z lišejníků..."

"Dáme mu znamení?" zajímal se Olie.

"Čím?"

"No přece laserem! Od čeho by byl, kdybychom ani na pilota nemohli zablýsknout!"

"Nápadeček, Olie!" poplácal jsem ho po rameni. "Dobrá - jestli se ještě jednou objeví, tak po něm picnem světýlkem. Jen tak docela maličko, aby z toho nebyl malér. Asi tak nejbliž na pět kilometrů."

Neměli jsme příležitost, stroj se už neukázal. Šlapali jsme dál ostošest, abychom to měli co nejdříve za sebou. Skafandry zatím sloužily jako hodinky, ochlazovaly nás a odsávaly vlhkost silikagelovou vložkou. Po několika hodinách jízdy jsme mohli být asi tak na úrovni Douglasova zálivu. Přenesli jsme Packarda přes několik říček nebo spíše potoků, směřujících na východ až k moři.

K cíli chybělo už jen třicet kilometrů, když jsme dorazili k řetězu vyšších pahorků. Krupa, který seděl u řízení, zvětšil objem pneumatik. Hélium se sykotem nafouklo všechny čtyři pláště v jakési lehce zploštělé koule. Pak zapojil pomocné elektromotory na plný výkon. Pomalu, krok za krokem, jsme se valili do kopce, klouzali na zmrazcích, které ještě od rána neměly čas roztát, rozmáčkali mladé lístky polárních bříz a plazivých borůvek.

Na vrcholu kopce se Packard s trhnutím zastavil.

"No, má poklona," zahučel Krupa. "Tohle nám ještě scházelo!"

Vzápětí Olie zajásal:

"Dobrý, dobrý! Vždycky jsem chtěl vidět létající talíř - koukněte! Stejně jsou ti z NASA mameluci, udělají model se všema frňousama, jako by to okopírovali z comics. Nemají ani trochu vlastní fantazie!"

V údolí, vlastně v kotlině obklopené řetězem pahorků, ležel na tundře okrouhlý předmět. V průměru měřil slušných pár desítek metrů. Byl stříbrný, na okrajích měl něco jako kulatá okénka a uprostřed, kde bývají na koláči hrozinky, se hrbatil kupolí. Oslnivě se típytila, ale zdálky nebylo lze rozeznat, jestli je z průhledné hmoty nebo z lesklého kovu.

Opodál stál přístroj z hliníkových trubek, podivně zprohýbaných do geometrického obrazce, jaký jsme minuli už včera.



Nenapravitelný romantik Olie div neskákal na sedátku radostí; Krupa byl naopak zasmušilý a otrávený. A já jsem přemýšlel, co udělat. Pokyny v předpisech byly jasné, ale zároveň se mi zdálo, že setkání s dvěma nákladnými maketami za hezkých pár tisíc dolarů není náhodné. Velitelství NASA si patrně usmyslelo přinutit nás za každou cenu k tomu, abychom vyzkoušeli interplanetární komunikátor v "bojových podmínkách". Zarazil jsem radostné projevy Olieho i Krupovo krákorání a vymýšlel taktický plán.

"Rozum do hrsti, hoši. Za daných okolností je vyloučeno použít k další cestě Packarda. Nebo přijdeme o prémii, poručík Bryan by nám takovou ležérnost nikdy neodpustil. Skuteční astronauti se podle jeho představ mají teď změnit v Old Shatterhandy a plížit se opatrně k létajícímu talíři."

Takovou štrapáci jsme si sice odpustili, ale přece jen jsme se k podivnému předmětu vydali pěšky. Krupa nesl komunikátor, Olie ho zajišťoval zleva rychlopalnou puškou a já zprava laserem.

Propadali jsme se mechem a sporou trávou do kaluží, podrážky prolamovaly led. Několikrát jsme zapadli do močálu až nad kolena. Naštěstí se skafandry držely a nepodlehly ostrým ledovým hranám. Ve vzdálenosti několika set metrů od talíře jsme provedli předepsané zkoušky a já jsem natočil šest záběrů. Stejně jako včera se z ničeho nic objevili Mart'ané, tentokrát v luxusním provedení. Na dálku vypadali trochu jako medúzy, pohybovali se trhavými poskoky.

"Nasáči se praštili přes kapsu, posadili do bláta promítačku," řekl jsem polohlasně. "Toho prvního Mart'ana odbyli jen diapozitivem."

V hledáčku kamery jsem viděl obě medúzy poskakovat kolem létajícího kotouče, jedna z nich se přiblížila k hliníkové konstrukci, ze které začaly sršet modravé jiskry. Druhá zatím zmizela za kotoučem - nebo snad byla promítačka vypnuta. Představoval jsem si, jak to někdo na dálku režíruje.

"To je lepší než barevná širokoúhlá děsivka z Marsu!" radoval se Olie. "Za tohle musíme, kluci, napsat děkovný dopis plukovníkovi z Duluthu. Co bych za to před deseti lety dal, něco takového zažít!"

"Nežvaň! Krupo, popadněte tu dorozumivací bednu, jdeme navázat meziplanetární styky. Olie, zůstaň tady v záloze. Ne aby tě napadlo hnout se z místa! Až si to kašpaření odbudeme, půjdeš se do lunaparku podívat taky."

Sotva jsme udělali několik kroků, praskot jisker kolem hliníkové konstrukce zesílil. Rachot byl tak silný, že mě ohlušoval i pod plastikovou bublinou přilby. Jiskry sršely až do vzdálenosti několika metrů, vytvořily zářivý věnec. Olie jásá, pomyslel jsem si - ale co naše busoly v Packardu? Doufal jsem, že Packard je dostatečně daleko.

"Seržante, mně se to nějak - - - nelíbí," ozval se Krupa radiofonem. "Tohle - - - z NASA trochu přehnali - - - nerad bych chytil do těla nějakou tu tisícovku voltů!"

"Blbost! Hrajeme si na astronauty, znáte přece pravidlo o koeficientu bezpečnosti."

Krupa sice přikývl, ale pokud jsem mu viděl do obličeje, moc radostně se netvářil. Došli jsme asi na padesát metrů ke kotouči, když jiskry začaly šilet. Tráva, lišejníky a vůbec všechno zelené kolem dokola žlutlo a uhehnatělo. A co víc, sprška jisker se soustřeďovala do směru, odkud jsme přicházeli.

Krupa vyděšeně ucouvl.

"Seržante, pojďme zpátky! Tohleto je na nás nějaký podraz! Radši přijdu o prémii - proboha, kolik to má ampér?"

Byl jsem na rozpacích. O elektrických jiskrách nám v přednáškách o meziplanetárním právu a o normách chování kosmonautů v případě styku s cizí civilizací nic neřikali. Výboje praskaly nedaleko před námi, nejbližší trpasličí břízka vzplanula drobnými oranžovými plaménky. Přebytek jarní mízy je zadusil.

Ustoupili jsme o deset kroků. Stačilo to k tomu, aby se Krupa uklidnil.

"Seržante, to na nás asi hrají útok. A když do toho nepráskneme, budou nám to vytýkat. Mám to pokropit?"

"Počkejte! Dovedete si představit ten kravál, jestli poškodíme nějakou drahou mašinku? Snad - - - snad by úplně stačilo odstřelit ten cedník, z něhož lítají ty jiskry. Mimochodem - kde jsou Mart'ané?"

Byli jsme tak soustředěni na nebezpečné jiskry, že jsme úplně zapomněli na všechno ostatní. Postavy nebyly k nalezení, asi se oba projektory při zvýšené intenzitě jiskření samočinně vypnuly. Přepojil jsem radiofon na Olieho. "Hej, jak je u tebe?"

"Báječně! Obdivuji ty světelné efekty. Zdály to vypadá náramně!"

Pomyslel jsem si, jak rozličná mohou být hlediska na tutéž věc. Před námi se zas objevily jazyčky ohně, tentokrát se živily nějakým suchým lišejníkem. Nad kopeček se vznesla šedavá spirála kouře.

"Šéfe, mně to jiskření leze už doopravdy na mozek. Mám?" otázal se nervózně Krupa - a odjistil pušku.

"No, s pomocí boží, zkuste to!"

Pečlivě namířil a vystřelil. Na konstrukci zajiskřil oheň, vyrostl obláček dýmu, ale jiskry sršely vesele dál.

"Mrcha! Pevná, odolná mrcha!" ulevil si desátník. Vystřelil znovu a ještě jednou.

Děšť jisker ustal. Vzápětí se stalo něco strašného, z konstrukce vyletěl úzký svazek plamene a zasáhl Krupu přímo do prsou. Zachroptěl a bezvládně se sesul k zemi.

Praštil jsem komunikátorem, skočil jsem ke Krupovi a sklonil se nad ním. Skafandr měl kruhovitě propálený, zčernalá silikagelová vložka pod ním doutnala. Tohleto už nebyla legrace a hra. Odpečetil jsem závěr Krupovy přilby - čert vzal prémii! - a strhl mu ji z hlavy. Desátník měl zavřené oči, v obličeji byl bledý jako stěna. Byl v bezvědomí, ale dýchal. Zapojil jsem se na Olieho. "Přijed' sem s Packardem, honem! - - - cvoci, vždycky něco přeženou! - - - Tak dělej, Olie!"

Už přeskakoval lišejníkové kopečky a šplhal se do kopce k našemu vozidlu. Jiskření mezitím úplně přestalo. Popadl jsem Krupuv podpaží a táhl ho zpátky; byl úplně bezvládný, ryl patami rýhy do močálu. Pak jsem ho položil do trávy. Srdce mu bilo slabě a nepravidelně, rozepnul jsem mu skafandr a snažil se ho přivést do lepšího stavu masáží hrudníku. Olie přistál bravurním smykem těsně u nás, na cestu uvedl v činnost turbínový pohon.

"Co je?" vyhrkl. Dovtípl se i bez odpovědi. "A sakra!"

"Ta idiotská mašina ho zranila, tohle si tedy vyřídím na velitelství! Pomoz mi ho svléknout, potřebuje obvázat."

Na Krupově hrudníku bylo zarudlé místo velikosti dolaru, jakýsi shluk krevních výronů. Vypadalo to, jako by chytil

pořádný uppercut přímo na srdce; žádný div, že byl k.o.

"Koukej - zase Mart'ani," Olie ukazoval někam za mne. A zařval: "Krucinál, dispečere, dejte s tím už pokoj!"

I mně už začaly povolovat nervy.

"Pusť to do nich, Olie, tohle je nahaný útok podle všech kosmických předpisů, máme právo se bránit! Z pitomosti zranili kamaráda - tak ať jim za trest zařve mašinka! I kdyby stála deset milionů dolarů! Roztřískej jim to, když si o to koledují!"

Nemusel jsem ho dvakrát pobízet, nadšeně popadl karabinu a práskl po něčem, co bylo za mými zády. Byla to poslední věc, kterou chudák Olie v životě udělal. Bohužel...

Zahlédl jsem koutkem oka, jak na něho spadl ohnivý déšť. Puška s dvaceti výbušnými náboji v zásobníku se mu roztrhla v rukách a rozervala ho na kusy. Síla výbuchu mě porazila, odhodilo mě to přes Packarda o několik metrů dál. Nevím, jak dlouho jsem byl groggy, ale když jsem se probral, cítil jsem jen obrovský a chladný vztek na lumpy, kteří nám nastrčili do cesty všechny ty pitomé mašiny. Nejspíš se jim vymkly z kontroly, mají na svědomí chudáka Olieho! Blbé a nespolehlivé mašiny!

Vrávoravě jsem vstal a popadl laser, nic jiného nebylo po ruce. Bylo mi už všechno jedno, i to, že laserový paprsek dokáže prorazit na několik metrů i pancíř křižníku.

Scéna se zatím změnila. Po modrých potvorách, hopsajících na chapadlech, nebylo ani památky - to by konečně nebylo nic divného -, ale zmizela i konstrukce, z níž šlehaly jiskry. Nechápal jsem, jak se to mohlo stát, tupě a pomalu jsem o tom přemýšlel. Najednou se kotouč začal s tichým vrčením zvedat. Přiložil jsem pažbu k boku a stiskl červený knoflík. Vyšlehl paprsek ostrý jak jehla a zařízl se do boku talíře, který už visel ve vzduchu metr nad tundrou. Do nosu mě udeřil zápach spáleného kovu.

Laser se mi chvěl v ruce, jak ho baterie vibrátorem nabíjely k nové dávce. Kontrolní žárovka zablikala. Konečně! Další žhavá jehla přejela po boku kotouče, který se zatím pomalu vzdaloval. Připadal jsem si proti hmotě mašiny, kterou nám při cvičeních nikdy neukázali, jako chroust vedle polévkového talíře. A byl jsem celý pryč, že ten krám pořád ještě drží pohromadě - dali nám snad úmyslně nějaký slabší laser? Vypálil jsem ještě třetí dávku. Zdálo se mi, že se kotouč zakymácel a dokonce trochu poklesl. Ale pak se silicím bzukotem nabral rychlost, uletěl z dostřelu a zmizel na východě. Zbyla tu jen popálená tundra a okrouhlá jáma, kterou talíř vytlačil do lišejníku. Pomalu se zaplňovala vodou.

Převržený Packard, bezvědomý desátník Krupa a mrtvý Olie. A ticho, jako by celý svět umřel.

Vlastně už ani nevím, jak jsem chudáka Olieho pohřbil. Myslím, že jsem vyhrabal pažbou laseru v rašelině příkop. Určitě jsem si nelámал hlavu, že flinta za deset tisíc dolarů slouží jako pěticientová lopata - a ještě k tomu špatně. Šetrnost poručíka Bryana mě pak zajímala ze všeho nejméně. Hrob jsem označil barevným nylonem, urvaným z bočnic Packarda, a pod plachtu jsem naskládal hromádku věcí, které mě teď nesměly zatěžovat. Měl jsem před sebou zpáteční cestu se zraněným Krupou, na pomoc jsem nemohl spoléhat. Ani na to letadlo, které jsme ráno v dálce jen zahlídli.

Interplanetární komunikátor, laser a část potravin zůstaly na místě. Zbytečné krámy! Na Packardu jsem vykouzlil pro desátníka Krupu provizorní lůžko - bezohledně jsem ohnul a ulámал trubky, kde to bylo zapotřebí, a svázal to všechno popruhy z rezervního skafandru, který jsem rozřezal na kousky. Pak jsem otočil Packarda k jihu.

Jel teď podstatně hůř. Při první zastávce jsem dal Krupův skafandr jakžtakž do pořádku; termoregulace ještě pracovala, a tak bylo alespoň jisté, že mi cestou nezmrzne. Zato busoly byly navždycky zničené.

S pomocí elektromotorů jsem překodrcal pahorky; chvíli jsem pak uvažoval nad mapou, co dál. Nejjednodušší bylo dát se na východ nebo jihovýchod k Hudsonově úžině a pak podél mořského břehu stále na jih až k řece Payne. Jenže jsem neznal terén a kromě toho bych musel překročit několik menších říček, které se vlévají do zátok Fiske a Wakeham. To by bylo zatraceně komplikované, v ledové vodě bych mohl zůstat nejen já, ale i bezmocný Krupa.

Nejkratší cesta zpátky vedla po stopách, které byly v tundře tu a tam viditelné. Ale v tomto případě mě zas mapa varovala před rozsáhlými bažinami mezi řekami Titukotat, Aktotat a Tuktotat, zamořenými komáry a opuštěnými nejen pánebohem, ale dokonce i Eskymáky. Dostal bych se do těch končin, kdybych se jen docela málo odchýlil na západ. Tak co teď? Která z obou špatných možností je lepší?

Nakonec rozhodl pohled na Krupu, bledého a s promodralými rty. Za čtyřicet hodin nás čeká u jezera Ichtoatukvik vrtulník NASA! Pomalu mi docházelo, že jsem vlastně všechno zpackal. Já, velitel výpravy, jsem dovolil Krupovi bouchnout do té jiskřící konstrukce, já jsem nařídil chudáku Oliemu střílet na nějaké pitomé bubáky a tím přivodil jeho smrt! Pravda, v obou případech bylo moje rozhodnutí přesně podle platných kosmonautických předpisů, ale přece jen... Sakra!

V tundře se tu a tam objevovaly koleje, které nechal Packard v měkké půdě hlubokým vzorkem pneumatik. Řídil jsem se víceméně podle nich a šlapal, div mi srdce neprasklo. Hrozně mě dožíraly drobné černé mušky, lezly mi do očí, našly si cestu kolem krku do skafandru a štípaly jak divě. Krupův obličej zmizel pod jejich vrstvou. Radši jsem mu nasadil přilbu a zvýšil přívod kyslíku; trochu se mu ulevilo, dýchal pravidelněji a také tep se mu zlepšil.

Urazit sto kilometrů za čtyřicet hodin vypadá jako legrace; ale v tundře s milióny lišejníkových kopečků, s miliónem stružek a potůčků, v nichž se kola protáčela a vázla jak v ševcovském popu? Pochody ve Wichita Falls a všechno, co jsem až do té doby prožil, byla jen zábava a společenská hra. Bá! jsem se příliš hýřit elektrickým pohonem a zapínal jsem elektromotory jen tehdy, když mně už tančila v očích černá a modrá kola.

Stopy poslušně vedly k řádce olivově zelených plastových míčů, pár desítek kilometrů za místem, kde jsme všichni tři odpočívali. Poznal jsem to podle filmových obalů, které jsem tam zahodil, když jsem znovu nabíjel kameru. Cítil jsem, že už prostě zanic nemohu dál. Zastavil jsem Packarda na malé vyvýšenině a opatrně snesl Krupuna zem. Hlavu jsem mu podložil hromádkou natrhaných lišejníků. Tehdy poprvé otevřel oči.

"Tak co, Louisi, jak je?" sklonil jsem se nad ním.

"Už - - - je - - - ráno - - - seržante? Nesmíme - - - zaspát. Ráno - - - vrtulník - - -. Ať seržant - - - Divo - - - budík..."

Zřejmě si myslel, že jsme ještě nevyjeli, že jsme pořád v Duluthu. Kéž by to tak bylo! Našel jsem v kapse tubu koncentrovaného bujónu, odtrhl od ní trubičku a nalil mu několik kapek do úst. Poslušně polykal a netečně se díval do stříbrného nebe.

"Dáme si dvacet, ano?"

"Ale - - - budík - - - seržante - - - nezapomeňte..."

"Ne, nezapomenu. Buď úplně klidný!"

Zkontroloval jsem termoregulaci jeho skafandru, odpotácel se a o krok dál jsem se sesypal rovnou do bažiny, až voda kolem mne vyšpláhlá.

Vzbudil jsem se za pět hodin, slunce už stálo vysoko na obloze a mizerné černé mušky opět řádily. Krupa vůbec nezměnil polohu, nehýbal se. Vyskočil jsem a poklekl u něho. Myslel jsem, že umřel - ale díval se pořád do oblohy, bez zájmu, bez hnutí.

"Louisi! Vstávej, pojedeme!" zatřásl jsem s ním.

Poslušně se posadil. Snažil se dokonce vstát, ale zavrával a byl by upadl. Zachytil jsem ho a dovedl k Packardu.

"Lehni si, chlapče, a pořádně se přidrž. Něco sníme a vyrazíme."

"Nemám - - - hlad," řekl pomalu a lhostejně. "Chtěl bych zůstat - - - tady."

"To nemůžeš, mladíku!" snažil jsem se o veselý tón, ale byl bych nejraději brečel. "Počkej, dám ti něco primového k snídani."

Vypil celou tubu bujónu a trochu kondenzované smetany, já jsem rozžvýkal tabulku čokolády a navrch si dal dva herakliny. Za chvíli už zase Packard čvachtal blátem a lámal ledové desky na loužích.

Zoufale jsem se rozhlížel, kdy uvidím hliníkovou konstrukci, kterou jsme včera našli a filmovali - marně. A přece jsem tu a tam objevoval stopy kolejí! Už jsem se chtěl vrátit, napadla mě hrozná myšlenka, že jsem se dal ráno v rozčilení opačným směrem, zpátky na sever, když jsem konečně na obzoru zahlédl duhově zářící domeček se šikmou šroubovnící antény. Rozjel jsem se k němu se zapjatými elektromotory.

Jezero už nebylo daleko, nejvýš třicet kilometrů! Leknutím jsem málem sletěl ze sedadla, když se přede mnou z ničeho nic vynořila pitvorná figurka Mart'ana. Mechanismus zřejmě fungoval bezvadně.

Popadl mě vztek.

"Ty potvoro, ty hnusná a bídná potvoro!" zařval jsem a namířil s Packardem rovnou na chobotnaté stvoření. Pitomě koukalo průzorem přilby s mnoha anténami, výrůstky a bradavicemi přístrojů. Přední kola Packarda jím projela bez nejmenšího odporu, ofoukl mě horký závan. Ano - přesně tak, jak jsem předpokládal! Diapozitiv promítnutý na ohřívavý vzduch.

Trochu jsem se zastýděl za své nervy a honem jsem zase stočil vozítko do správného směru. Rašelina pod koly jednotvárně mlaskala. Pomáhal jsem ze vši síly elektromotorům a s obavami sledoval ručičky hodinek. Za tři hodiny uplyne lhůta, vyměřená našemu pokusu. Podle známé přesnosti a důkladnosti orgánů NASA odstartuje vrtulník; pátrání bude zahájeno až za pět dní - a to byla pro člověka v mé situaci strašlivě dlouhá doba.

Zapnul jsem turbínu, zavylo to a zasvištělo. Packard se divoce rozjel dopředu, jako by dostal mohutný kopanec do zadku. Naneštěstí jsem zapomněl vypustit část hélia z pneumatik, a tak jsme byli s Krupou nemilosrdně vyhazováni a zase přibíjeni zpět na sedadla. Honem jsem povolil ventil - jízda se trochu uklidnila, ale zato jsem dokonale ztratil orientaci i koleje. Po deseti minutách, v nichž jsme urazili nejméně deset kilometrů, nebylo ještě jezero vidět.

Zbývala už jen hodina. Obrátil jsem Packarda tam, kde jsem tušil východ, a skákal přes lišejníkové kopečky posledními silami turbíny, které už docházela pohonná hmota. Právě když hvízdání definitivně umlklo, zablýskala se v tundře daleko před námi hladina jezera Ichtoatukvik. Před ní se modrala tečka - vrtulník!

Bylo to jako v románě - kousek před vrtulníkem zvadly i nikl-kadmiové články a Packard se zastavil.

Výčerpaně jsem se opřel o zablácenou bočnici. Od vrtulníku se odlepila bezvadně vyžehlená oficiírská uniforma - poručík Bryan. Šel mi vstříc, vyhýbaje se úzkostlivě loužím. Vypadalo to, jako když jede slalom. V předepsané vzdálenosti se zastavil a čekal na hlášení. V tu chvíli mně nebylo nic tak protivné jako vojenské předpisy. "Co koukáte - tak se hněte!" vyštěkl jsem na poručíka. "Nevidíte, že je Krupa v koncích? Dělejte, potřebuje lékaře! Jednoho z těch vašich zatracených psychiatrů!... Olie Divo je po smrti. Ten už kašle i na vás, vy nejste lidi, ale - zvířata!"

Bryan se zarazil, několikrát nasucho polkl, ale byl tak rozumný, že odložil pomstu do budoucnosti. Řekl jen:

"O. K., seržante! Nastupte do letadla. Hoši -, obrátil se k pilotovi a mechanikovi, "pojd'te trochu píchnout!"

Potom dokonce bez ohledu na uniformu pomáhal dostrkat Packarda i s Krupou až k vrtulníku.

"Kde jsou ostatní součásti výstroje a výzbroje? Laser, pušky, komunikátor?"

"V tundře, asi deset kilometrů od Deception Bay. Vrtulník je snad najde, podle barevných zbytků skafandru. Hned vedle je hrob seržanta Divo, ten nechte na pokoji." Poručík se zatvářil upjatě.

"Chápete, že nemůžeme přísně tajné věci nechat jen tak někde v tundře? Letíme tam, navedete vrtulník!"

"Podívejte se, Bryane," řekl jsem unaveně, "jsem docela na hromadě, moucha by mě porazila. A nevidím poblíž vhodný kámen, abych vás mohl bacit. Ale vím docela určitě, že vám rozbiju hlavu třeba dodatečně, jestli hned nepoletíme do nejbližší nemocnice. Podívejte se na desátníka Krupu!"

Poručík se prudce odvrátil, vyšplhal se do vrtulníku. Následoval jsem ho. Pilot už seděl u řídicí páky, přehodil žvýkačku v ústech a zeptal se:

"Tak kam to vlastně bude? Už jste se ráčili dohodnout?" Bryan chvilku mlčel, pak se na mě litostivě podíval a řekl: "Do Port Harrisonu. Spojte se co nejrychleji s letištěm, ať přistaví sanitku!"

Byl to koneckonců rozumný mládenec. Mnohokrát se vysmrkal, než se odhodlal k dalšímu rozhovoru.

"Poslyšte, seržante, nemusíte mi odpovídat - ptát se vás bude samozřejmě vyšetřovací komise. Můj dotaz je docela soukromý. Jak se vám to, proboha, stalo?"

Vzpomněl jsem si na chudáka Oliho a na Walt Disneyův park, z něhož měl takovou radost.

"Víte, poručíku, ten lunapark, co jste nám po cestě připravili, byl trochu moc realistický. Z toho se taky bude někdo zodpovídat, to vám tedy zaručuju. Ale před vojenským soudem!"

"Ovšem, připravili jsme vám na cestě podle plánu několik maket - dva domky s promítanou figurou, jeden blízko startu a druhý na pobřeží zálivu, a jako test pozornosti plastické koule. Ale jakou to má souvislost s tím - s tím neštěstím?" Odpověděl jsem na otázku otázkou.

"A co létající disk? Co ty pitomé hliníkové zapleteniny a jiskry? Ty zmrzačily Krupu a zabily Oliho!"

"Cože?"

"No prosím," zatvářil jsem se kysele. "Ani vás o něm neinformovali. O tom nejhorším. Děkujte za to pánu bohu, aspoň budete mít klidné svědomí."

"Vyloučeno! Plán překážek jsme sestavovali ve štábu, osobně jsem projel celou trasu dva dny před vámi v terénním vozidlu!"

Zatočila se mi hlava.

"Poručíku - - - to přece není - - - proboha! Docela jasně jsem viděl, jak kolem létajícího talíře poskakují nějaké modré potvory, podobné chobotnicím - bylo to jako ve špatném fantastickém filmu! A letadlo jsme viděli, včera ráno!"

"Pst - tišeji!" sykl k pilotní kabině. Z otevřených dveří zvědavě vykukovali druhý pilot a radista. "O letadle víme, hlásily ho radarové stanice na Manselově ostrově a ve Frobisher Bay. Jenže to nebylo naše letadlo."

"Jak to?"

"Nebylo to ani letadlo NASA, ani stroj NATO - a Kanadáné se k němu taky nehlásí. Je to úplný rébus, na velitelství jsou z toho vykulení. Teď už raději mlčte, schovejte si slovíčka pro komisi. Kamaráde - nechtěl bych být ve vaší kůži!" A pak začaly nekonečné čtyři měsíce výslechů, ohledání na místě a znovu výslechů. Několik týdnů to se mnou vypadalo bledě. Jeden z tupějších členů komise si bůhvíproč umanol, že jsem si všechno vymyslel. Prý jsem Krupu postřelil laserem a stejnou zbraní způsobil výbuch Oliho flinty. Zkonstruoval si tuhle povídačku, když vyšťáral, že se nám oběma ve Wichita Falls, tedy Oliemu a mně, líbilo jedno děvče. Zachránilo mě jenom několik jasných faktů, které nemohla komise popřít.

Za prvé: na filmu, natočeném během expedice, je zřetelně vidět kovová konstrukce, která srší jiskry. NASA s tím nemá nic společného.

Za druhé: pokusem bylo zjištěno, že laserem nelze ani přivést k výbuchu náboje, jaké měl Olie v karabině, ani někoho jen zranit, jak se to stalo desátníku Krupovi; leda zabít. Mimochodem - nikdy se úplně neuzdravil. Trčí netečně v blázinci a dodnes si na nic nevzpomněl.

Za třetí - a to je hlavní argument, který mě zprostil viny, eskymácký kapitán Anorak z lodi North Cap uviděl poblíž ostrova Akpatok diskové těleso. Pomalu se vznášelo nad tundrou zvláštním vlnitým letem, jako by se potácelo. Totéž viděli i jeho námořníci, kteří vzápětí utekli do podpalubí. Všechno se odehrálo v době, kdy jsem se vydával s Krupou na zpáteční cestu. Anorak je muž pravdomluvný a vzdělaný, v Japonsku získal kapitánský diplom pro zeměpisné šířky od 50° výše. Vypověděl doslova toto: Asi za deset vteřin se těleso naklonilo a pak se zřítilo do moře. V tom místě se vyvalilo mračno páry. Vlna, zdvižená pádem, doběhla až k mému kutru a byl to jen záraz, že nás nepřevrhla. Myslel jsem, že to byl meteorit, ale to mi zas nešlo dohromady s tím jeho podivným letem.

Do míst, které kapitán Anorak přesně určil, byly poslány nejdřív hloubkové ponorky. Nebylo zjištěno nic mimořádného. Na řadu přišel batyskaf, ploužil se těsně nad mořským dnem a citlivými přístroji hledal zbytky nějakého kovu. Výsledek se opět rovnal nule. Jen jedna věc byla zvláštní - z okolí ostrova Akpatok načas úplně zmizely všechny ryby, ačkoliv se chemické složení vody vůbec nezměnilo.

Pak si mě jednoho dne zavolał plukovník, s nímž jsem se seznámil v Duluthu. Tentokrát neměl za sebou mapu Labradoru, ale Aljašky. Snad čekal na další uchazeče o slávu. Nevím.

"Tak, seržante, můžeme celý případ uzavřít. Nešťastný případ."

"To jistě, pane. Olie byl můj nejlepší kamarád."

"Olie?" plukovník povytáhl obočí. "Ach tak, ovšem, seržant Divo! Ale celý případ je nešťastný sám o sobě. Všechno nasvědčuje tomu, že jste se jako doposud jediný člověk setkal s expedicí z jiné planety - a to první setkání bylo oboustranně tragické. Nejenže nedošlo ke kontaktu, ačkoli jste na něj byli shodou okolností připraveni a vybaveni, setkání dokonce vyvrcholilo střetnutím, v němž byla cizí expedice zničena. To se nemělo stát, seržante, to se určitě nemělo stát!"

"Postupoval jsem přesně podle předpisů, pane plukovníku. A pokud jde o kontakt - - - zkrátka, ten interplanetární komunikátor je dobrý leda ještě tak do dětského pokoje."

"Seržante! Ta věc stála několik tisíc dolarů!"

"Je jich škoda, pane plukovníku."

"Dobrá, dobrá, nechme toho! Budeme muset přepracovat předpisy, hlavně Kosmo jedna lomeno pět. Ostatně - měl jste v neštěstí i štěstí, seržante. Přežil jste - a dokonce jste vyvrátil podezření komise. To bylo možná ještě těžší," trochu se usmál. "Nejfantastičtější je časová a prostorová shoda vaší výpravy s návštěvou cizích bytostí - nepřemýšlel jste o tom?"

"Samozřejmě, pane. Celé noci. Myslím, že vám to může lichotit. Vybrali jste prostor a roční dobu tak podobnou podmínkám na planetě, odkud ty modré potvory - - -"

"Ale seržante!"

"Promiňte, pane, moc jsem si je nezamiloval. Letadlo, které jsme viděli nad jižním obzorem, byl asi létající disk, který si zaletěl pro první kovovou konstrukci. Snad to byly nějaké sběrače elektrické energie, použitelné taky opačným způsobem jako mocné zdroje, nemyslíte, pane?"



"Snad. Naši odborníci se o to dodnes hádají. Záhadný je ten složitý tvar konstrukce, který jste našťěstí nafilmoval. Ale teď k věci, seržante. Domníváme se, že nemůžete setrvat déle ve službách NASA. Je kolem vás příliš mnoho poprasku na Labradoru i tady v Duluthu. Neprospělo by to věci, rozumíte?"

Přikývl jsem.

"Chtěl jsem sám požádat o propuštění, pane plukovníku."

"Výborně, chlapče. To celou věc zjednoduší. Dostanete zvláštní prémii za splnění úkolu ve ztížených podmínkách," jmenoval slušnou částku. "Dále můžete dostat dobré místo v jednom z našich evropských podniků. Líbila by se vám Paříž?"

"Ano, pane. Děkuji vám, pojedu do Paříže docela rád, víte - za války jsem tam trochu pomáhal, když ji Spojenci osvobozovali."

A tak jsem tady. Dělán garážmistra u firmy - ale na tom koneckonců nezáleží - a dostal jsem se až k vám, do klubu. Nikdo mi nezakázal vyprávět o těch věcech, nemusel jsem nic podpisovat. Víte, ono to není zas tak obtížné, dostat se v Evropě do blázince. A ještě lehčí je vyvolat o sobě zdání, že jste mluvka a nenapravitelný lhář. Proč mám dělat někomu šaška? Až dnes jsem vysypal všechno. Ovšem jen mezi námi, boys!

Válec

Obrovský, zpola průhledný válec stál zdánlivě nehybně mezi nezvykle sestavenými hvězdami Paragalaktické oblasti, zvolna rotoval a po naprosto bezúspěšném týdnu se stal pro dvoučlennou posádku člunu Patroly přízrakem, strašidlem a nejnenáviděnějším předmětem v celém vesmíru.

"Nic. Vůbec nic. Prostě to nemá vstup," řekl docela zbytečně, ale také víceméně jenom pro sebe Koordinátor. "Je to jako konzerva. Takže máme plné právo dostat se dovnitř i za cenu poškození. A to taky uděláme."

Výkonný jenom přikývl. Na samomluvu není třeba odpovídat. Ostatně tohle všechno mu bylo jasné, když poprvé spatřil neuvěřitelný předmět - zřejmě umělý a postavený buď obry velkými jako slušný planetární satelit (ale v jejich existenci Výkonný jaksi ze zásady nevěřil), nebo náramně vyspělou a šikovnou kosmickou civilizací. Válec byl asi patnáct kilometrů dlouhý, nejméně čtyři široký a byl složený z nějakých keramoplastických desek, které by měl laser člunu Patroly rozříznout jako máslo. Svízel byla v tom, že se tím ohrozí tlak atmosféry - pokud vůbec nějaká v tom mizerném válci je -, a tím i případné živé bytosti. Jestli tam uvnitř jsou. Spíš ne.

Válec hluboce a zarputile mlčel na všech frekvencích běžného spojení, nereagoval na záblesky laserem a nic nenasvědčovalo tomu, že by si jeho posádka ráčila povšimnout člunu, který se už týden batolí podél stěn. Což by mohlo naznačovat, že tam uvnitř jsou buď slepci, nebo tvrdolíni, nebo frajeři, kterým je všechno fuk.

Své úvahy shrnul do stručného závěru: "Jo. Takže se na to jde, ne?"

"Takže ano," odpověděl Koordinátor. "Těžké skafandry a pochopitelně kus keramitové fólie. Musíme to za sebou ucpat."

Za hodinu byla stěna proříznuta kruhovým otvorem, který připomínal svým průměrem vstup do nějakého kosmického maňásku. Jenže místo maňásku měli před sebou kus cizího světa bůhví odkud a bůhví jak starého.

"Přivář to pořádně," řekl Koordinátor. "Nebo se ta stěna rozpáre jak hadr."

"Jasně, už se na tom pracuje," odpověděl Výkonný a v duchu poslal dědku do horoucích pekel, připravených pro všechny, kteří vydělávají na práci druhých a ještě kolem toho mají řeči.

Válec byl opravdu kusem světa. Byl, nebo snad býval. Otáčení napodobovalo celkem slušně přitažlivost na malých planetách a zajišťovalo střídání světla a tmy v pravidelném rytmu, což je, jak známo, jedna ze závažných podmínek existence vyšších forem života všude ve vesmíru. Samozřejmě za předpokladu, že by někde poblíž byla nějaká hvězda. Ale tady nebyla. Nejbližší slunce, pomešší červený mrňous, bylo dobré dvě astronomické jednotky daleko a jeho světlo nestálo vůbec za řeč, o teple ani nemluvě, takže uvnitř válce byla pořádná zima, jen o pár stupňů menší než v okolním prostoru. Na půdě, která obklopovala silnou polovinu válcového pláště, byly vidět jakési organické zbytky, promísené s půdou, ztvrdlou na kost. Rybníčky zmrzlého kyslíčnicku uhličitého se střídaly se zřejmě umělými pásy zpevněných cest mezi plochami, které byly kdysi obdělány.

"Měli to tu útulné," poznamenal Výkonný. "Nóbl. Naše stanice jsou pořád odkázány na hydroponii, na odporné vodnatelné kedlubny a tak. Možná že to byl nějaký specializovaný zemědělský závod."

"Možná," připustil Koordinátor. "A taky možná že vůbec ne."

"Tamhle jsou nějaké stavby," upozornil Výkonný.

Stavby se podobaly skupině pýchavek nebo hříbků oct'áček. Byly nízké, přičaplé k zemi a opatřené vlastní hermetizací, která je snad měla chránit před nějakým větším meteoritem. Koordinátor takovou opatrnost v duchu schvaloval. Ti neznámí budovatelé válce se mu čím dále tím víc zamlouvali. Škoda že Patrola přišla pozdě. O pár let. Nebo o pár milionů let. To ještě zjistí.

Knihovnu našli snadno a její princip pochopili za několik minut, po několika pokusech s čtecím zařízením. Jeho energetické zdroje už byly pochopitelně dávno mrtvé, ale jaderné články skafandrů, opatrně zapojované, to zvládly také. Výkonný se pustil do práce s vyhledáváním informací a s jejich překladem. Koordinátor se zatím vydal na další výzkumnou cestu.

Procházel z místnosti do místnosti, zamyšleně pozoroval řídicí panely s osleplými ciferníky a ručičkami zmrtvělými na nulových hodnotách. Několik dveří se pokoušel marně otevřít. Byly svařené s rámy. Jedna z největších prostor celého komplexu budov byla zřejmě přestavěna. Řídicí pulty byly odmontovány a bez ladu a skladu odsunuty ke zdím, v podlaží byly vyhloubeny mělké nádrže, které obsahovaly ještě nějakou organickou drť. Koordinátor se pousmál a na okamžik si přál, aby to viděl i Výkonný, ale nechtěl ho rušit v práci. Zapojil jenom zvukové pojítko: "Taky tu jedli odporné vodnatelné kedlubny. Alespoň na samém sklonku života ve válci," oznámil mu. "Nalezl jsem jednoduchou

hydroponickou stanicí."

"Hm. Taky tu mám ledacos zajímavého. Ale ještě mi to bude chvíli trvat," odpověděl Výkonný.

"Žádný spěch. Nikdo nás nehoní. Končím."

Útržkovitý, nejasný a zmatený obraz se mu počal zvolna srovnávat do správného sledu, asi jako když ve střížně vzniká z jednotlivých a zdánlivě navzájem vůbec nesouvisejících scén film s plynulým dějem.

Ano. Tepelná zařízení, která asi pracovala na hranici přetížení a jejichž trosky byly pak použity k jiným účelům. Svědčily o tom hrubé svary a slepy plastických hmot i kovů. Základní suroviny došly nebo jejich přísun z mateřského tělesa vázl, až úplně ustal.

Ano. Zoufalé pokusy o založení dostatečných ploch hydroponických stanic, kterým byly určeny poslední pracující energetické zdroje. Několik umělých reaktorů sestavených na koleně, s jejichž použitím se zprvu nejspíš nepočítalo. Potraviny tu měly být pěstovány, ne chemicky získávány z odpadu.

Ano. Opravy pláště válce, zpočátku pečlivé a dokonale provedené, později zoufale improvizované. Při každé opravě museli riskovat krk, pomyslel si Koordinátor.

Nemohl se však ubránit dojetí a pocitu hrdosti. Obrovitý válec, který se vznášel bez posádky mezihvězdným prostorem, přeplněným silovými poli, zářením, kosmickým prachem a vším možným, ale vlastně úplně prázdným, byl muzeem, památkou obrovského boje, který svedla jeho posádka se silami daleko mocnějšími. Dovedl si to představit. Když byly opotřebovány nebo zničeny dokonale technické prostředky, improvizovali. Když už nebylo čím improvizovat, bojovali o život. Umírali, ale nevzdávali se.

"Tak jsem hotov," řekl za dva dny Výkonný. "Víc už z toho sotva dostaneme. Ostatně něco ještě vezu s sebou, pokud se nám to ovšem vůbec podaří uchovat před kosmickým zářením. Na člunu nemáme ty metry olova kolem sebe jako tady..."

Výkonný na okamžik zaváhal... "Viš, ještě jsem nic takového nezažil. Já..."

"Já vím," kývl Koordinátor. "Prochodil jsem válec křížem krážem a mám oči. Tak povídej!"

"Asi před 2000 lety podle našeho letopočtu - oni měřili čas samozřejmě jinak, ale podařilo se mi to dát dohromady - došli k explozivní situaci. Představ si, že oni dali dohromady všechno, co měli, a ačkoli jejich technika nebyla nic moc, nějaké ty jaderné reaktory a tak dále, společnými silami to vrhli na celkem nanicovatý a jejich životnímu způsobu docela nepřiměřený satelit své planety. Válečnému střetnutí se dokázali vyhnout, ale zdroje docházely a znečištění prostředí dosahovalo po našem asi tak sedmého stupně..."

"No nazdar!"

"Možná že to bylo ještě o chlup víc. Tak v téhle situaci dokázali na družici s menší přitažlivostí vyrábět tyhle válce. Nalezli jsme jeden z těch nejjednodušších a nejmenších. Vypouštěli je na oběžnou dráhu kolem své hvězdy a usídlovali v nich zvláštní skupiny. Svou planetu pak zas dali do pořádku, jedli, pili, hodovali, a jestli neumřeli, žijí dodnes."

"To je moc hezká kosmická pohádka. Až moc hezká. Jenže my naši mrtvé těleso, kde to alespoň ke konci rozhodně hezky nevypadalo. Spíš naopak."

"Máš pravdu, ale říkal jsem ti přece, že tohleto byl jeden z prvních válců. A nebyl schopen pohybovat se vlastní silou. Očekávalo se, že ho na oběžné dráze podle potřeby povlekou kosmické trawler. Jenomže pak se do toho zamotala červí díra..."

Koordinátor vyletěl, jako když ho bodne: "Viš určitě, že to byla červí díra?"

"Určitě. Popsali to na chlup přesně a taky tušili, že by měli uhánět plnou parou pryč. Jenže nemohli. A trawler přiletěl pozdě. Mezitím je to prohodilo o pár světelných let dál do vesmíru. Tak daleko si pro ně zaletět nemohli. Až do poslední chvíle však s nimi měli spojení. Jejich planeta na ně nezapomněla. Ty záznamy..."

Chvilí oba mlčeli. Pak řekl Koordinátor: "Ty zatracené červí díry tedy nejsou jen kolem nás. To bude Radu zajímat víc než celý tenhle válec. Co myslíš? Po Tozanových a Druetových neštěstích se o ničem jiném nemluví."

"S obyvateli planety bychom se určitě měli setkat. Explozivní období mají za sebou, nebudou tedy nebezpeční. A budeme si určitě mít o čem vyprávět. Měl bys o tom přesvědčit Radu."

"Dostaneme se k nim?"

"Našími prostředky ne, je to trochu z ruky. Ale strašně rád bych je poznal."

"Já taky."

Došli k otvoru v plášti válce. Za pár minut už vstupovali do člunu Patroly.

"Mimochodem," řekl Koordinátor, když odkládal s úlevným zafuněním těžký skafandr, "jak té své planetě říkali a jak říkali nebo říkají sami sobě?"

"Momentíček..." Výkonný sáhl jedním ze čtyř ohebných makadel, vyrůstajících kolem dýchacího otvoru uprostřed trupu, do kapsy skafandru pro poznámkový blok. "Říkají si lidé. A svou planetu nazvali Země."

"Lidé... Země...", zamyšleně opakoval Koordinátor, "to zní docela hezky."

Bílý na tahu

Lidé s mentalitou takzvaně primitivní mají vnímavost a atavismus stěhovaných ptáků, kteří znají dráhu přeletů a zákon návratů; a jejich mozek, jejich vnímání se blíží onomu seskupení energie, kdy se svět znovu přetváří, kdy čeká na svou cyklickou sebeobnovu.

Když vesmírná tělesa, sledující na své podivuhodné dráze linii magnetického rovníku, přecházejí po noční obloze a lidé na ostrově klidně k nim vzhlížejí zpod svých přístřeší, nevěřte, že je možné umlčet tu nezemskou jasnoživotnost těch, jímž říkáme Tamti.

(Francis Maziere, Tajemství Velikonočního ostrova)

Pan Jeremiáš Muhembo seděl ve skládacím hliníkovém křesle před hlavní a vlastně jedinou budovou Stanice a znechuceně pozoroval modrou step, vlnící se táhlými pahorky až k obzoru, duhové koule datů, stoupající do výše jak dětské balónky a rozpadající se v hejna pseudomotýlů, i nudný a den za dnem stejný chorovod celé spousty měsíců, kroužících kolem 3/12/Ceti. Pan Jeremiáš Muhembo nebyl vůbec scénérii nadšen, což by patrně velmi mnoho lidí překvapilo. Celá galaktická Patrola i značná část nelétajícího personálu totiž považovala pana Muhemba za jakýsi mýtus, napůl poustevníka a napůl dobrodruha, který si rok za rokem z lásky k planetě dobrovolně robinzonoval na jedné z nejdlejších stanic Patroly celkem už osm - ne, počkejme, devět, ano, skoro plných devět solárních let. To to utíká!

Pan Muhembo však nebyl ani dobrodruh, ani poustevník a jeho vztah k 3/12/Ceti byl zcela zvláštní.

Dobrodruh by si vybral planetu, řekněme, romantičtější, a především jaksi monumentálnější atmosférickými, vulkanickými, vegetačními a mnoha dalšími projevy. Byl by se s rozkoší uzavřel pod tolikrát opěvané průhledné kopule, bičované ustavičnými průtržemi mračen (pro zpestření občas i průtržemi amoniaku nebo protoplazmatické břečky, vytvářející na některých světech jediný nechutný, ale zato souvislý celoplanetární organismus), vyjížděl by za svěžími zážitky pouze v obměňných transportérech ozbrojených anihilátory, které se začaly vyrábět a planetám vzdálených hvězd dodávat teprve po zjištění, že všelijaká strašidylka typu King Konga, Godzilly a ještě mnohem horší, i když ne tak fotogenická, existují nejen ve fantazii scenáristů. Dobrodruh by... Ale ne! Dobrodruh by musel především vypadat docela jinak než malý, obtlouklý a co do barvy pozoruhodně zlatý pan Muhembo, vzrušující se leda šachovými úlohami, které sice vášnivě, nicméně však velice nedůvtipně a většinou chybně luštil. Také proto si pan Muhembo vybral jednu z nejkldnějších, ba po pravdě řečeno nejnudnějších planet ze všech osmi sektorů.

3/12/Ceti byla pozhánána trvale mírným klimatem bez přílišných sezónních změn, slušně dýchatelným ovzduším bez zbytečného přebytku baktérií a alergenů (se zbytkem si už felčari poradili), naprostým nedostatkem obtížného hmyzu a jiné nebezpečné fauny, například turistů ze Země a především ovšem místních obyvatel, s nimiž, jak známo z historie Patroly (Lowe-Kraskin: The Great Boom atd. atd.), byly odjakživa jenom starosti a svízele. Od proslulého a trapného incidentu poručíka McCrellishe na 6/4/Eridanu měla Patrola přísný rozkaz okamžitě opustit planetu, je-li tam nade vši pochybnost zjištěno kortikální, volní a logické myšlení, ať už myslí tvorové celkem podobní lidem, jako na 3/18/Centauri hlavonožci - použijeme-li pozemských termínů (Vesprovy pozoruhodné výzkumy kolem Aldebaranu) -, nebo třeba kameny. Což se, pokud je známo, ještě žádnému z mládenců Patroly nepříhodilo. Ale člověk nikdy neví. Jediným poněkud reprezentačnějším tvorem planety 3/12/Ceti, nepočítaje ovšem daty, rozšířené kupodivu právě s výjimkou Země takřka po celém známém vesmíru, bylo cosi, co se velikostí i barvou podobalo králíkovi, plulo to však vzduchem těsně nad reliéfem terénu na huňaté bláně pohybem takřka k nerozeznání podobným pohybům rejnoka, jakýmsi elegantním a neunáhleným vlněním, takže bylo vlastně s podivem, že to stvoření vůbec létá - ale s tím si rozšafný pan Muhembo hlavu nelámá. Ačkoli se mu rejnokráliči zjevně nevyhýbali, nevyhledávali ani jeho společnost a nedožadovali se krmení - což bylo při stálém klimatu a trvalém dostatku modré trávy, jejíž konzum rejnokráličky pan Muhembo předpokládal - zcela pochopitelné.

Nu, a pak už tu byla jenom tráva, podobná zemské. Byla to sice modrá tráva, jenomže za tak zcela opominutelné rozdíly by chlápci z Patroly, potíci se nad krkolomnými popisy nových planet v obecně nenáviděných cestovních výkazech, dali nesmrtelnou duši. V kosmu se věci obvykle od pozemských reálií liší zatraceně podstatnějšími vlastnostmi než pouhou barvou.

Bylo tu vlastně ještě něco, ale o tom promluvíme teprve po vyvrácení představy pana Jeremiáše Muhemba - poustevníka.

Je pravda, že pan Muhembo nebyl nijak zvlášť společenským tvorem, a nic takového bychom vlastně ani u šachisty neměli očekávat. Tím však není řečeno, že byl zrozen k samotářským meditacím. Spíše naopak. Velice si přál užívat v dohledné budoucnosti radosti života a příjemností, poskytovaných civilizací rodné Země a několika dalších rozvinutých Ústředních planet každému, kdo na tyto příjemnosti měl.

Nerad bych čtenáře zklamal, ale i v dobách pana Muhemba - přesněji řečeno koncem 3. století A.I.E.C. (Ab Initio Erae Cosmiae) - existovaly dosud jakési peníze, právě tak jako tradiční vlastní jména - a Muhembo bylo z nejtradičnějších - nebyla dosud nahrazena ani čísly, ani nelibozvučnými novotvory, jimiž tak hýřily vědeckofantastické romány kolem počátku letopočtu A.I.E.C. Význam peněz už ovšem dávno podstatně klesl a k životu jako takovému je pochopitelně nikdo nepotřeboval, jenomže pan Muhembo si nikdy nepředstavoval život pouze jako takový. Spojoval jej například (a to by bylo další překvapení pro drbný z Patroly) s představou exkluzivní, kávově hnědé či dokonce rovněž zlaté bylosti, vonící a hebké, s patřičnými rozměry, oplývající dary těla i ducha. Pan Muhembo sice zarputile luštil šachové úlohy, nebyl však přesto takový naivka, aby možnost získání podobného potěšeníčka jakkoli spojoval s návštěvou veřejné osvěžovny, čepující komukoli zdarma bohatý sortiment nápojů, zatímco v zadní místnosti sousedního podniku sedí nad Hennesym, Mařenkou Brizardovou a vybranými ročníky Château Latour, zkrátka nad tím, co při nejlepší vůli nelze opatřit v dostatečném množství pro miliardy všech případných zájemců, frajeři z Patroly, piloti, šéfové stanic na Dálných planetách na dovolené, zkrátka celá tahleta parta, naditá mimořádnými poukázkami. A víkendový bungalov a vlastní barevná a plastická stereostěna a výlety do zajímavých končin Systému...

Pan Muhembo však, žel, neměl předpoklady, a tím vyhlídky stát se ani pilotem, ani navigátorem Patroly, ba ani ředitelem některé z velkých a významných stanic. A přece se nevzdal. Proto seděl tady, na skládacím křesle mrňavé Stanice 3/12/Ceti, kde by zcela určitě dávaly lišky dobrou noc, kdyby tu nějaké byly. Jeho objekt měl jasné poslání - být jakousi odpočívárnou, suchým dokem a ve výjimečných případech dočasnou záchrannou základnou pro rakety Patroly i těžké nákladáky Interstelární, z rozmaru paní Přírody položenou v prázdnotě mezi Osmým sektorem a prvními

předsunutými stanicemi na planetách systémů Centra. Vítal hosty asi jako chatař na krkonošské Výrovce, když mezi Klínovkou a Luční boudou vypukne fukér nebo když slečně povolí lyže či nervy. Nedělal si tedy - podobně jako chatař na Výrovce - žádné zbytečné iluze o dalších a snad ušlechtilějších motivech navigátorů, kteří kdy bouchli svými drandáky na vybetonovanou plochu mezi Stanicí a ohyzdnou boudou skladu náhradních dílů.

Pan Muhembo však již při své první návštěvě 3/12/Ceti, kterou před deseti léty náhodně absolvoval jakožto skladník Moby Dicka, zjistil, že by se této pramálo povzbuzující situaci možná dalo šikovně odpomoci. A odpomohl jí.

Zanedlouho po jeho nástupu na místo správce Stanice, představující zároveň i všechny ostatní myslitelné funkce, protože na 3/12/Ceti byl v tabulkových počtech pouze jeden jediný muž, se počet přistávajících lodí nápadně zvýšil, jako by se mezi Osmým sektorem a Centrem přímo epidemicky rozmnožily poruchy. Ústřední Výpočetní dokonce v několika případech zjistila podivné změny kursů nákladních kosmoletů i menších raket Patroly, které z nepochopitelných důvodů přivedly kapitány do oblasti hvězdy 3/12/Ceti, ale nevzrušovala se příliš. Služba v Dálných oblastech není, jak známo, žádná legrace, a kapitánům byla moudře poskytována maximální volnost rozhodování.

Pokud se u pana Muhemba nebudou poflakovat posádky rychlých expresních clipperů flotil Flying Cloud a Vítěz, což se dosud nestalo, byla Ústřední Výpočetní ochotna přimhouřit oko a věnovat se důležitější věci.

Díky tomu se pan Muhembo těšil jednak poměrnému klidu, jednak postupnému naplňování svých plánů a přání. Nic více si rozumný člověk na tomto světě nemůže ani přát. Teď právě však seděl znepokojený, neklidný a znechucený tváří v tvář nekonečně modré savaně. Čekal, až se z roztrhaných perleťových mraků, chvílemi zakrývajících bizarní hejna měsíců planety 3/12/Ceti, snese nepříjemnost.

Netrvalo to dlouho. Přesně ve chvíli, ohlášené vševědoucí Ústřední Výpočetní, se nad západním obzorem rozsvítil oslňující bod a několikrát zablikal. Signální laser rakety oznamoval přilet návštěvy.

"Trhni si nohou," zabručel pan Muhembo nerudně a zlostně se zavrtěl v příliš rozměrném křesle. Taková znamení mají smysl leda jako signál k přípravě nečekaného přistání. Ale co tu má připravovat on? Pugét z modré trávy? Nebo snad má tancovat po přistávací ploše na uvítanou?

Pan Muhembo se rychle a poměrně úspěšně uvedl do rozhořčené a ublížené nálady. Jen s obtížemi udržel na zlaté buclaté tváři společenský úsměv, když malá, takřka miniaturní raketa typu Helga-lux bravurně přistála na plamenném koštěti, když se otevřel vstupní otvor a když z něho na ještě žhavou ranvej vyskočil muž v bílých tropických šatech, prostovlasý a s cigaretou v koutku úst. Několika skoky dosáhl chladného betonu - zřejmě mu bylo přece jen líto podrážek.

Pan Muhembo, uvyklý spíše na návštěvy starších a seriózních kapitánů starších a seriózních nákladních drandáků, si znechuceně - byť jen v duchu - odplivl. Libová frajeřina, pomyslel si. A samozřejmě je ten běloch zase bez skafandru. Panstvo z Centra, jak se zdá, nezná letové předpisy. Nebo pro ně předpisy neplatí. Kdybys tak někdy s tím brkem pořádně bouchnul a dehermetizoval si nádrže s tekutým kyslíkem, mouló! To bys koukal, jak by ti najednou skafandr scházel a jak bys uháněl k lářům a penátům...

"Haló, Muhembo, jak se máte?" řekl chlapík, když mu pan Jeremiáš Muhembo (!) důstojně vyšel pár kroků vstříc. "Co dělá místní společenský život a jak vám dupou králíci?"

"Skotáku!" pomyslel si Muhembo, ale nahlas řekl: "Vítám vás, pane Vaerte! Děkuju za optání, ještě to ujde, tak tak. Jen s králíky nemohu bohužel sloužit."

Pan Muhembo se sám v duchu zatracoval, že říká zrovna tohle, že volky nevolky málem upadá do tónu basutského honáka, osloveného někde na veldu bílým voorloperem. Vstříc ruce do kapes, aby nepodlehл pokušení radostně si je mnout. Ještě budu nakonec před tím mizerou panáčekovat!

Vzato kolem a kolem, nebyl vztah Vaerta a pana Muhemba příliš odlišný od feudální podřízenosti. Pan Jeremiáš Muhembo byl bezvýznamným správcem víceméně bezvýznamné kosmické stanice, vlastně staničky, zatímco pan Vaert byl jedním z ředitelů společnosti MIDAS, organizující veškerou přepravu z Osmého a Čtvrtého sektoru do Centra, gigantického podniku se statisíci zaměstnanci všech kategorií, mezi nimiž jedním z nejméně významných byl právě chudáček pan Muhembo. Samotná skutečnost, že mocný pan Vaert zná malíčkého pana Muhemba jménem, byla potěšující, i když si Vaert tuto zcela zbytečnou vědomost určitě osvěžil teprve těsně před přistáním Helgy. A pan Muhembo opět musel potlačovat nutkání k radostným gestům...

"No, snad to nebude tak zlé...", poznamenal bezmyšlenkovitě Vaert. Byl to napohled asi čtyřicetiletý muž s vlasy pískové barvy a vybledlými modrými očima. Vypadal znamenitě - kosmetikové a dietologové na něm zřejmě usilovně a ne bez úspěchu den ze dne pracovali - pan Muhembo si však přesto povšiml drobných náznaků larvičky na úvěr, jak tomu říkával: nepatrných pavučinek rozšířených cév kolem očí a pečlivě zaretušovaných vrásek, sbíhajících od brady pod límec velice módní tuniky. Možná že Vaert nebyl ani tak mladý, ani tak vitální, ani tak nedotčený, jak se snažil každému předstírat. Toto pomyšlení pana Jeremiáše Muhemba poněkud potěšilo a trochu vytrhlo z chmurných úvah. Beton přistávací plochy zatím zcela vychladl a Vaert si už bez obtíží přinesl z rakety příruční vak a pouzdro s puškami. Možná že očekával pomoc pana Muhemba. Nedočkal se.

"K čemu na Stanici pušky, pane Vaerte?" ukázal Muhembo na pouzdro ze světle hnědé pravé jelenice, představující zcela určitě celé jmění. "Tady u mne... ehm... chci říci, u nás není co střílet. Datové..."

"Bůh s vámi i s daty," zašklebil se Vaert. "Bůh jediný, spravedlivý a nevyslovitelný, Muhembo. Nebo nějaký ten váš fetiš, jestli chcete. Tak hluboko jsem zatím nikdy neklesl. Jdu si sem bouchnout králíka. Tahle trofej mi ještě chybí. A potom samozřejmě nějaký pěkný oron z Šestky Herkula, jenomže na toho bych jednak musel mít atomový kanón, jednak by se mi trofej nevešla do baráku. Váš králík bude určitě jednodušší."

Muhembo ustrnul.

"To jistě, pane Vaerte... Ale... jsem velmi překvapen. Nikdy by mne nenapadlo, že je možné považovat... tedy... jak jim říkáte, králíky, za lovnou zvěř. Jsou naprosto... naprosto neškodní, mírní, rozumíte, pane Vaerte?"



Pan Vaert sice rozuměl, ale přesto se díval na Muhemba jako na zajímavý exemplář vystavený v panoptiku k obecnému podivu a poučení. "No a? Mají snad zajáci, bažanti nebo koroptve ďábelské povahy? A jsou to proslulí zabíječi? Anebo srnci? Jestli se vám zdají vaši králíci malí, tak si je porovnejte se slukami. Z těch je nakonec jenom pírkó - z králíků bude prima kožka na zeď. A pak zase zmizím a můžete se, Muhembo, věnovat, čemu chcete. Rozumíte?" Smutné, melancholické vlaktes a kopjes, modré pahorky 3/12/Ceti. Ale rejnokrálíci byli elegantní, tiší, jako rackové nad mořem nebo vlající šátky proti obzoru. Tiší. Docela tiší. Může z nich být ovšem prima kožka na zeď, to ano. Z člověka konečně taky.

A pan Muhembo cítil, jak se v něm budí dávný, staletí zasutý strach. Strach jeho křováckých předků, uprchlých do nejnepřístupnějších roklí Dračích hor před smrtí, která je i tak jistě dostihne. Strach z hrozného a nádherného Čaky, jehož vyšňoření Zulové přeorávali Afriku od oceánu k oceánu. Strach z matabelských králů Dingána, Sykonyella a Moselikatse. Strach z Mantateů a Hotentotů. Strach z ohyzdného a svou ohyzdností děs vzbuzujícího sjednotitele Bantuů a mišeneckých band, nazývaného ironicky Hezká Růžička, který s rozkoší pobíjel malé Křováky s hlavami pokrytými pepřovými zrny zkroucených vlasů a s některými dalšími, avšak intimními anatomickými zvláštnostmi. Strach z Koránů, Griků i Bečuánců. A největší strach z bílých, štíhlých a pružných, pěstěných a nelitostných Afrikánců, kteří se na svých krytých vozech probíjeli od Kapska stále na sever a za zpěvu zbožných písní plných důvěry v bílého, štíhlého a pěstěného (patrně) boha, naplnění strašlivou nezvratností víry o své pravdě, dokončili takřka absolutní vyhubení Muhembova národa.

Burští hrdinové, kteří se bavili stahováním zlatých kůží z křováckých mrtvol, hustě pokrývajících břehy u otrávených studní, cvičili se ve střelbě do mrňavých spratků s pepřovými vlasy, až dosáhli vzácné dokonalosti. Stahovači, zabíječi. Také oni měli štíhlé ruce, porostlé žlutými chloupky, i když určitě ne tak pečlivě manikúrované jako pan Vaert. Ruce, jaké o století později stahovaly tetované lidské kůže na stínítka lamp a vazby galantních románů. Stahovači musí přece ustavičně zabíjet. Teď, v požehnané době A.I.E.C., alespoň chudáky rejnokrálíky, neškodně levitující nad modrou trávou.

"Ano, rozumím, pane Vaerte," řekl Jeremiáš. "Vezmete si ze Stanice vznášedlo? Ti... ta zvířata nejsou příliš hojná, víte?" Nejhorší bylo, že byl s chloupky porostlýma rukama stahovače docela sám. Tak sám jako málokdo. Sám v propasti vesmíru, v černé jámě Galaxie, uprostřed prostoru mnoha a mnoha desítek světelných let. Člověk by se sem pochopitelně nikdy nedostal, nebýt Droueta a jeho bláznivých rovnic, umožňujících vniknout do mimoprostoru jako do kouzelné skříňky a vynořit se - ovšem v rozumných hranicích - kdekoli.

"Snad abyste ani neposílal Helgu na oběžnou dráhu, pane Vaerte," poznamenal pan Muhembo. "Možná že budete mít štěstí ještě dnes, nemyslíte? Tady na Stanici nejsme totiž moc luxusně zařízeni."

Vaert se přívětivě usmál a byl to úsměv stahovače. "Ne, nevezmu si vznášedlo, Muhembo. Hrozně rád si taky jednou protáhnu kostru. I když by to snad bylo rychlejší a i když na vás vidím, jak čekáte, až zase dupnu na trysky. Snad vám není nakonec líto těch potvor?"

Muhembo pochopil, že to byla pouze řečnická otázka, prohrábl si trochu prošedivělá pepřová zrnka vlasů a neodpověděl.

"Víte, koho mi připomínáte, kamaráde? Jednoho hajného v Serengeti. Měl jsem tenkrát jedinečné pozvání na kudu, pravděpodobně vůbec poslední na naší milé Zemi. Samozřejmě s vědomím a posvěcením Zoologické společnosti, která si naštěstí nemůže dovolit hrát si na Noemovu archu, a tak mi nakonec s brekem povolila odstřel. A víte, co ten hajný, pochopitelně černoch, udělal? Když jsme se dostali na slušný dostřel, mával za mnou šnuptychlem, aby ta potvora utekla."

"Utekla?" zajímal se pan Muhembo zdvořile.

Vaert pleskl dlaní na pažbu pušky, kterou zatím vytáhl z pouzdra. Měla pažbu ušlechtilé vykrouženou jako stradivárky, krátkou hlaveň a elektronická mířidla s infraobrazovkou a přibližováním cíle.

"Ne, tomuhle se tak snadno neutíká. Když je kam, nebývá proč. A naopak." A nejhůře se panu Muhembovi, pokud Vaertova slova vztahoval na sebe, dařilo utéci svému vlastnímu strachu.

Vaert kývnul na rozloučenou a vydal se s puškou v podpaží do modré stepi, tak jak přišel, jako by přecházel od jedné golfové jamky ke druhé. Pan Muhembo se ho nepokoušel zadržet. Kdyby byl Vaert něco chtěl, přihlásil by se. Asi se najedl na Helze. A určitě má v kapse komprimáty.

Klesl opět do křesla před Stanicí a pozoroval koule datů, zvolna stoupající jako dětské balónky a rozpadající se v hejna motýlů. Ne ovšem pravých, pozemských motýlů, to se rozumí. Anebo byli praví právě tihle?

Blížilo se poledne. Vaert zmizel za řetězem pahorků, což pro zpáteční cestu nic neznamenalo. Byl směrovou anténou radiokompasu samozřejmě stále spojen s Helgou i se Stanicí a mohl se k nim kdykoli a přímo vydat. Příroda 3/12/Ceti byla mírná a přívětivá. K stahovačům asi až moc.

Pan Muhembo celou bytostí čekal, kdy se konečně ozve rána, a nebyl si jist, zda mu přinese úlevu, nebo zda ho ještě víc popudí proti Vaertovi. A zatímco čekal, zmocnil se ho podivný pocit. Step kolem se změnila. Ne, nezměnila se, to není přesný a výstižný výraz. Ožila. Muhembo marně pátral čím. Nikde nebyl v dohledu ani jediný rejnokrálík, dokonce i datové zůstávali za poledního tepla - na 3/12/Ceti to nebyl žár - skryti v trávě. Nikde se nic nepohnulo. Ale pan Muhembo přesto cítil, jak se kolem něho převalují vlny života, jak naplňují kraj od obzoru k obzoru, jak se mu vtírají do mozku a snaží se strhnout jej do víru, který se počal stále rychleji roztáčet.

Otřel si růžovou dlaní pot z čela a vstal z křesla, aby se rozhlédl. Nic. Vůbec nic. Modrá step bez známky života, perleťové mraky, čtverylka předhánějících se měsíců, červená krabíčka Stanice a bouda skladu náhradních dílů. A ovšem on, Jeremiáš Muhembo. A někde ve stepi stahovač s puškou, odreagovávající si nejprimitivnějším způsobem nejprimitivnější atavistické pudy. Nic víc. Prázdnota vesmíru. Inventura byla provedena snadno a rychle.

Zatím Vaert vysoulal svého prvního rejnokrálíka - nebo se to alespoň domníval. Spatřil ho elegantně plachtit asi

kilometr před sebou jako nepatrný bílý bod, odrážející se od modré trávy. Elektronický teleskop pušky jej přiblížil takřka na dosah ruky, jemnou, bílými chloupky porostlou membránu, vyrůstající po obou stranách beznohého těla, podobného nejspíše ponravě, zakončené na předním konci čímsi nápadně připomínajícím ostružinu. Teprve po chvíli si Vaert uvědomil, že je to hrozen očí, pokrývající téměř celý hlavový konec tvora, jenž beze spěchu a zdánlivě i zcela bez cíle vlnivě plachtil několik centimetrů nad vrcholky stébel modré trávy, aniž by se jí dotkl, nebo aniž by vyškubl jedinou travičku.

Vzdálenost byla ještě příliš značná i pro elektronická mířidla; Vaert chtěl zachovat kůžku zcela neporušenou a zasáhnout hlavu nebo co to ono zvíře vlastně má, i když škody po kulce 6,5/57 nebyly tak strašné a šikovný preparátor by si s nimi určitě poradil. Teleskop se mu trochu chvěl ve štíhlých, pěstěných rukách loveckým rozčilením. Směšné! Když teď svou příští kořist viděl na vlastní oči, skoro litoval ztráty času s cestou na 3/12/Ceti...

Vaert netušil, že právě v tomto okamžiku je i on ovíjen vlnami, které už před chvílí zastihly daleko citlivějšího pana Jeremiáše Muhemba, přinutily ho vstát ze skládacího křesla a obejít červenou krabíčku Stanice, bez vůle, jako v polospánku, s pulsováním krve v hlavě a se svištěním cirkulárek v uších. Málem zakopl o rejnokrálika, vznášejícího se s lehkým vlněním srstnaté blány takřka na místě. Dívali se na sebe, tvor z 3/12/Ceti ostružinovým hroznem očí, pan Jeremiáš Muhembo tmavohnědými, maličko šikmými a náhlou bolestí v hlavě trochu zastřenými zraky.

Viděl rejnokrálika tak zblízka poprvé a nebyl to moc pěkný pohled, pokud ovšem vůbec může pěkně působit ponrava s ostružinou místo hlavy a s chlupatou utěrkou podél beznohého těla, ale pan Muhembo mohl mezi své dobré vlastnosti počítat i naprostou nepředpojatost. Svištění cirkulárek v uších se modulovalo a měnilo se ve slova.

"Stahovač... musí... pryč... musí... pryč..."

Pan Muhembo si zacpal uši, štípl se do ruky, ale slova nezmlkla. Vlastně to ani nebyla slova. To jenom pan Muhembo překládal vědomí nutnosti, které přijímal, do lidské řeči. Stahovač musí pryč. Stahovač. Jak ví to zvíře, poděsil se pan Muhembo, že v duchu nazval Vaerta stahovačem? Zvíře to ovšem nevědělo, a pan Muhembo si to uvědomil. To on. On sám. Urazil voorlopera.

Rejnokrálík stál nehnutě na místě a rytmicky vlnil srstnatým okružím.

Pan Vaert narazil na vytoužený exemplář v dostřelu rovněž zcela neočekávaně za malou terénní vlnou, na kterou ze sebeucty svižně vyběhl, ačkoli už cítil únavu a svíravý tlak za hrudní kostí. Když už se blížil k hřebenu, vyplula bílá ponrava proti němu a stanula ve výši jeho očí. Také on pocítil pulsování krve v hlavě a vytí v uších, ale ruce stahovače poslouchaly i méně jemných, starších a původnějších pokynů a nebyly odkázány jen a jen na mozkovou kůru. Samy hodily pušku k rameni a takřka ve stejném okamžiku - pan Vaert byl zkušený a vyhlášený střelec - stiskl štíhlý ukazováček s několika slámově plavými chloupky spoušť.

To vše trvalo vteřinu. Za další tisícinu vteřiny už opouštěla horká kulka ústí hlavně. Pro bílou ponravu, vlnící se nad svahe, porostlým modrými stébly, uplynula zatím takřka nekonečná doba.

Sít' metaintelligence, spojující celý povrch planety 3/12/Ceti, jejímiž uzly byly podivné krystalické mozky (použijeme-li pozemského výrazu) rejnokrálíků, se právě zkoncentrovala ve žhavý kužel, na jehož vrcholu, rozpáleném schopnostmi, o nichž pan Vaert neměl ani tušení, bylo ohybné a směšné zvířátko, třepetající se pár kroků od něho. V porovnání s rychlostí jeho reakcí byl Vaert jako nehybná skála, měnící se jen povětrnostními vlivy a pohybující se pouze pod loudavým tlakem ledovce. Největší logistický mozek Galaxie a snad vůbec největší logistický mozek celého vesmíru - ukrytý v miliónech ponravích hlav, se za ostružinami očí dal do díla a prozkoumal všechny alternativy následků a varianty řešení tohoto incidentu daleko dříve, než chlupatý prst stiskl spoušť. Právě když kulka dospěla do půli délky hlavně, bylo rejnokrálíků, na něhož mířila puška, předáno rámcové řešení. Znamenalo život (jednou z dalších možností byla ovšem smrt) - jenže co znamená zkáza nebo zachování jednoho jediného prvku v obrovitém počítačím stroji? Bílá ponrava s ostružinovým okem již sama zvážila konkrétní možnosti, než střela opustila hlaveň. Bylo dost a dost času, daleko více, než občas poskytují náhlé kosmické katastrofy, přicházející nenadále a leckdy v rozsahu vyžadujícím mimořádná opatření.

Z řady možností, jež se nabízel, použil rejnokrálík posléze tu nejjednodušší. Nenutila jej ani spěchat, ani věnovat celé záležitosti více pozornosti, než ve skutečnosti zasluhovala. Vyčkal a se zájmem pozoroval stahovače, zatímco se k němu blížila kulka. Když se ho již lesklým a horkým kovem téměř dotýkala, rozplynul se prostě do atomů, stal se kódem, šifrou, abstrakcí, jež takřka v současném okamžiku, ale na jiném místě, o pár set metrů dál, znovu jako podle slévačské matrice nabrala atomy, složila je v molekuly, řetězce molekul, sloučeniny, orgány a posléze tělo. Pomalým, rytmickým vlněním blány se bílý tvor, krytý teď řetězem pahorků, vzdaloval.

Vaert vytřeštil oči na místo, kde před zlomkem vteřiny určitě ta potvora byla a kam ještě dopadaly k zemi kousky stébel modré trávy, roztříštěné kulí. V hlavě mu dunělo, ale nic víc. Nic se neformulovalo ve slova. Nepocítil ani žhavé vlny odporu, které ho zalévaly ze všech stran, z miliónů bodů celé planety, odevšad, kde byl za ostružinou očí dílčí mozek metaintelligence. Nic než bolest a lehkou zárať.

Vyhodil prázdnou nábojnicí do trávy a pověsil si pušku na rameno. Obrátil se zpátky ke Stanici, ne už svižně, ale sklesle a unaveně. Ta bestie mu dala co proto. O tom mu musí Muhembo říci něco více, vždyť už je tu hromadu let. Nebo poletí. Ty bestie, mrňavé, bílé bestie! Tentokrát si vezme vznášedlo. Nikdo z mládenců Safariklubu ho tu naštěstí nevidí. Tady určitě ne. Ztracené bestie.

Pan Jeremiáš Muhembo právě zapíjel prášek proti bolení hlavy, které dosud trvalo, i když už cirkulárky zmlkly a bubny bušících cév se uklidnily. Kdyby si nebyl díky prostínce, avšak sebevědomé duši všech šachistů tak jist svou duševní normalností, považoval by uplynulou půlhodinu za pošetilý sen, vhodný spíše pro Lewise Carola než pro správce kosmické stanice. Správce v nejlepším věku, dokonce snad teprve na jeho prahu, vezmeme-li v úvahu slibné možnosti "larvičky na úvěr".

Znovu usedl do křesla, aby využil doby do Vaertova návratu k přemýšlení. Povšiml si, že se kolem něho tu a tam na

modrém pozadí stepi běhají rejnokrálci, ale nevěnoval jim pozornost, ačkoli jich dnes určitě bylo daleko více než kdy jindy. Osobní seznámení s jedním exemplářem mu zatím bohatě stačilo.

To, co se stalo pak, mu málem podrazilo nohy. Nikdy neměl ani tušení, že ti bílí tvorové jsou něco víc než třeba skutečně divocí králci nebo skuteční rejnoci nebo prostě jiná docela normální zvířata, před nimiž člověk zrovna nemusí mít pocit méněcennosti. A teď přijímal od zvířat rozkazy. Stanice musí být vyklizena, samozřejmě. Jenže ONI si to zatím nepřejí. Asi jim šachista nevadí. Nebo je jeho přítomnost zárukou, že se ta jejich civilizace - a je to vůbec civilizace? - neprošvihne a že budou mít klid. Ano, tak to asi je. Proto se také nesmí dostat žádný exemplář na Zemi. Kdoví jak to uvnitř rejnokrálíků vypadá a zda by nevzbudili nežádoucí pozornost nebo dokonce senzací.

To všechno vypadalo rozumně, jenomže šťastný pan Muhembo nevěděl ještě mnoho dalšího. Netušil, že metaintelligence planety 3/12/Ce-ti už dávno zmapovala nejen každou jeho krvinku, každou vlasečnici a každý sebenepatrnější projev toho, čemu obvykle z nedostatku lepšího výrazu říkáme život, ale i každou myšlenku. Jeho i kapitánů a navigátorů a pilotů Patroly, přistávajících na betonové ploše mezi Stanicí a šeredným skladem dílů. Že byla podrobně informována o všem, co bylo uloženo v jejich vědomí i podvědomí, a že už dávno rekonstruovala s uspokojivou přesností charakter, minulost, a díky tomu i pravděpodobnou budoucnost vzdálené civilizace Centrálních systémů, jejímž ne právě nejskvělejším reprezentantem pan Jeremiáš Muhembo byl. Výsledkem bylo zjištění, že styk by vedl pravděpodobně k anihilaci jedné z civilizací. Rejnokrálci, vlastně metamozek, který jako jednotlivé buňky vytvářeli, si nedělali iluze, kdo by byl poraženým. Převaha technické civilizace byla zatím příliš drtivá. Lépe bude počkat. Čas pro ně znamenal pouze relativní veličinu a mohl pomalu odkapávat po chrononech, nejmenších atomech věčnosti, reprezentujících takřka neměřitelný zlomek vteřiny, právě tak snadno jako uhánět v kmitání zběsile roztočených tisíciletí. Čekat. Vesmír má čas, spoustu nádherného času.

Pan Muhembo si už zdaleka nepřipadal zcela normální, ale uposlechl přesných pokynů. Odeslal graviteogramem do Ústřední Koordinační zprávu, že se mu pan Vaert nelíbí, že se chová podivně, ba výstředně, a že tudíž žádá o vyslání psychiatra nebo alespoň o radu, co a jak. Lépe řečeno, graviteogram odeslali ONI. Muhembo pouze propůjčil slova a hlas, který už za několik hodin doletí do Ústřední Koordinační přes řadu postupných retranslací v mimoprostoru. Pak se tu asi objeví psychiatr a pan Muhembo si může balit kufry. Škoda. Ještě pár let tu chtěl vydržet.

Na obzoru se objevila bílá skvrna, větší než vlnící se ovály rejnokrálíků. Vaert se vracel a Muhembo, nepatrný pan Muhembo, cítil stažení hrdla. Raději vstrčil ruce do kapes, aby potlačil třes. ONI ho teď určitě opustili. Vaert byl bledý, na čele mu stály krůpěje potu, ačkoli největší polední teplo už přešlo a modrou stepí vanul příjemný a osvěžující větřík. Zřejmě neoplýval dobrou náladou.

"Připravte vznášedlo, Muhembo," řekl bez pozdravu, "a dejte mi poklusem něco k jídlu. Já těm mrchám..." Stiskl rty a pověsil pušku na věšák v předsíni Stanice. Pan Muhembo cupital na trochu plochých nohou do kuchyně, kde vhodil jeden komplet do infraohříváče. Sám neměl na jídlo ani pomyšlení. Pak se vydal pro vznášedlo, ale Vaert ho zastavil.

"Muhembo - proč vlastně máte tak pitomé jméno? - teď dávejte pozor. Co to vlastně je zač, ty bílé bestie? Ale honem, nebo poletíte!"

"Proč, pane Vaerte?" ohradil se pan Muhembo. "Nevidím důvod..."

"Ale vidíte, samozřejmě že vidíte," přerušil ho Vaert netrpělivě, "nechtě si alespoň ty řečičky, vy nevinátko! Myslíte, že nevím o vašem kšeftiku s ... s tím svinstvem, co tu vyrábíte? A že vás nemohu navždycky znemožnit a vyrazit ze služby všech poboček Galaktické, vy zatracená nulo? Vy travičí!"

Stažení hrdla se změnilo ve škrcení, takže si pan Muhembo bezděčně rozepjal límeček tuniky. Vaert to tedy ví. To znamená, že to budou brzy vědět všichni. Všichni se dozvědí, proč je pan Muhembo už devět let na 3/12/Ceti, proč se raději nehlásí jako skladník na některém nákladáku nebo nečepuje pivo třeba ve Venusianě: pro malé, červené bobulky, rostoucí sice velmi vzácně, ale přece jenom tu a tam pod modrou trávou. Dozvěděl se o nich čirou náhodou od jednoho botanika, který kdysi dávno zkoumal flóru 3/12/Ceti. Ještě větší náhodou mu o něco později vyprávěl palubní lékař staříkové Viktorie o senzačních účincích výtažku z jakýchsi červených bobulek, který nepůsobí jako droga, a přece ohromně obveseluje a ulehčuje těžký život a vůbec. A že se Centrální Koordinační rozhodla přísně utajit, kde ty bobulky rostou, a nechat je na pokoji, přestože samy o sobě nezpůsobují návyk. Především proto, že je jich příliš málo, a moudrá Centrální se spíše snažila omezovat počet příjemností, přístupných jenom některým, než ho ustavičně rozmnožovat. Úplně největší náhodou měl ovšem za několik měsíců Gambetta, na němž pan Muhembo tenkrát pracoval jako dispečer, nějakou banální poruchu při návratu z Dálných oblastí a přistál právě na 3/12/Ceti, takže pan Muhembo mohl bobulky nalézt, nasbírat a vyzkoušet, přičemž mu samozřejmě neobyčejně prospěl prastarý a dosud doutnající rodový instinkt, jenž odjakživa umožnil Křovákům nalézt ve smrtelné pustině Kalahari dost vody k naplnění skořápky pštrosího vejce, pár jedlých kořenů a dokonce tu a tam podle letu ptáčka-medáčka podzemní hnízda divokých včel. Za půl roku už nastoupil na Stanici. A pomaloučku polehoučku se začaly drandáky i rakety Patroly u pana Muhemba zastavovat.

Neprodával - to ne. Neměl však nic proti tomu, když mu někdo za láhev rubínově červené tekutiny přinesl malou pozornost. Suvenýr. Maličkost z cest. A protože byla 3/12/Ceti vysunuta až k Dálným oblastem, byly to obvykle pořádně dlouhé a ne zcela všední cesty. Pan Muhembo za ta léta nashromáždil sbírku, se kterou mohlo konkurovat leda muzeum Galaktické Centrální Koordinační, a pokud jde o některé zvlášť vynikající exempláře, ani to ne.

Samozřejmě ty červené kopřivy (nebo co to vlastně je) z Marsu chová už kdejaká školou povinná dívka v památníku a diamantové drůzy z Merkuru mají sotva větší cenu než sklo, ale pan Muhembo vlastnil i onačejší kuriozity. Meteority, pochytané přímo ve vesmíru, se zkamenělinami a dosud žijícími zárodky života, krystaly levia lehčího než vzduch, živočichy a rostliny z nejzazších koutů Galaxie. Zub orona z 6/Herculis, a ten má málokdo, protože při setkání s oronem obvykle získává trofej on, zrcadlo z tellitu, soustředující myšlenky a umožňující do jisté míry jasnovidectví...

"Tak bude to?" přerušil tok truchlivých myšlenek pana Muhemba Vaert. "Nemám náladu čekat, až se vám uráčí. Mám



vám snad trochu pomoci?"

Jemné, štíhlé, pěstěné ruce. Pan Muhembo nepochyboval, že by mu pan Vaert uměl pomoci, asi stejně jako jeho prapraděd pomáhal chudým Židům někde ve vitebském ghettu, a praprapraděd, byť pokrevně třeba nepříbuzný, hladovým křováckým mužičkům, vynořujícím se pošetile na okraji pastvin.

"Nevím o nich mnoho," odpověděl docela podle pravdy. "Jenom to..., že... vás tu nechtějí, pane Vaerte."

"Vážně?" zakroutil posměšně hlavou stahovač. "Tak ty bestie mě nechtějí, podívejme se! Jak jste na to přišel?"

"Oni... oni mi to řekli. Vlastně nefekli, pane Vaerte, ale vím to. Dnes mne poprvé kontaktovali. Čestné slovo, dnes poprvé! Jsou inteligentní... nějakým zvláštním způsobem. Prosim vás, pane Vaerte, odleťte..."

Od ohřívače se ozvalo zacvrlikání signálu. Vaert se na pana Muhemba ani nepodíval, sám si přinesl komplet, roztrhl obal, vyjmul z kapsy polní příbor (další zcela zbytečná frajeřina, pomyslel si pan Muhembo) a dal se do jídla.

"Vy jste se asi opravdu zbláznil, Muhembo," řekl konečně s plnými ústy, "a jediné to vás může zachránit před tím, co na vás chystám, rozumíte? Předepíši vám totiž k náhradě všechna zdržení lodí, které tu v posledních letech přistály - a to neodpracujete ani za milión let. Stane se z vás kosmický vandrák. Myslíte, že i kdybych vám věřil - jakože vám samozřejmě nevěřím - že odletím? Abych se navždycky zbavil možnosti bouchnout si po těch bílých bestiích? Zrovna teď tady zůstanu a jednu tu potvoru složím, i kdyby mi měly narůst vousy až po pás. A vy se zatím můžete pakovat."

Ne, já jsem se nezbláznil, pomyslel si pan Muhembo. Zato o tobě teď běží řetězem stanic a mimoprostorem Centrální Koordinační zpráva, že ti straší na cimbuří. Za chvíli tam bude. A dál už o tom nechci přemýšlet. Ať si přemýšlejí ONI! Pojednou utkvěl pohledem někde za Vaertem tak nápadně, že se stahovač obrátil a jedním pohybem smetl ze stolu nedojedený oběd. Nad betonovou plochou, na níž jak štíhlá tužka stála Vaertova Helga, se vznášel rejnokrálík a upřeně pozoroval (pokud se ovšem dá u ostružiny mluvit o upřeném pozorování) oba muže. Tady ho pan Muhembo viděl za celých devět let poprvé.

Vaertovi naskočily kolem nosu bledé skvrny - považoval patrně přítomnost bílého tvora za osobní urážku významného ředitele Midasů. Strhl z věšáku pušku, seskočil ze schůdků, vedoucích od Stanice k betonové ploše, a takřka od boku vypálil.

Všechno bylo propočítáno předem a metaintelligence planety se tentokrát ani nemusela tímto dílčím případem nijak zvlášť zabývat. Řešila už dávno jiné, důležitější a naléhavější úkoly.

Bílá létající ponrava se pro změnu nematerializovala ve vzdálenosti několika set metrů. Vytvořila, což ovšem ani jeden z mužů nemohl postřehnout, protože celý děj trval jen tisícinu vteřiny, ve svém těle kanál, jímž s přesností zlomku milimetru beze škody kulka prošla. Pan Muhembo slyšel její náraz o beton, zahlédl vykřísnutou jiskru a obláček šedého prachu. Vaert vsunul do hlavně druhý náboj. Tentokrát zamířil na složené oko. Kulka, odražená a v letu zpívající, udeřila do stěny skladistiště náhradních dílů.

Pan Muhembo měl jazyk suchý jako kus dřeva. Vaert se před ním vteřinu od vteřiny měnil ve zvíře. Skřehotal - ano, to je pravé slovo, skřehotal nesrozumitelné kletby a hnal se dlouhými skoky k rejnokrálíkovi, nehybně visícímu stále na též místě a lenivě pohybujiícímu srstnatou blánou. Jen ostružinový hrozen očí pozorně natáčel ke stahovači.

Třetí ránu vypálil Vaert s ústím pušky téměř přiloženým k hlavě rejnokrálíka, jenž ani nezrychlil volné vlnění membrány.

"Ty... ty... já...", zavyl Vaert přeskakujícím hlasem, který se už ani lidskému hlasu nepodobal, popadl pušku za hlaveň a vši silou se ohnal pažbou po bílé ponravě. Ta se v okamžiku tak dlouhém, že se k ní pažba nepřiblížovala o nic rychleji než rostoucí výhonek bambusu, materializovala o krok dále. Puška vybuchla počtvrté a naposledy - tentokrát už ne stiskem štíhlého, manikúrovaného a slámovými chloupky porostlého prstu, ale nárazem pažby o beton. Vaert se zatvářil udiveně, řekl: "Ne...", a pomalu, jako by se ukládal k spánku, se sesunul na teplý beton.

To všechno vnímal pan Muhembo tak trochu jako televizní horor; bílé zvíře, pomalu a beze spěchu se vlnící před hlavní pušky, Vaertovo tělo, zkroucené a ochablé, tmavou kaluž, která se pod ním šířila, i hejna datů, poděšených výstřely a stoupajících na všech stranách k obloze, plné úspěchaných měsíců.

Rejnokrálík zvolna připlul ke schůdkům, na nichž stál ustrnulý pan Muhembo. Opět se mu v uších ozvaly cirkulárky a mozkové tepny se daly do práce. Chvilí jako by soustředěně naslouchal sám sobě, pak pokývl hlavou a sestoupil dolů. Nadzvedl Vaertovi víčko - oko zůstalo otevřené. Poloplášřová střela 6,5/57 sice nenadělá moc velkou paseku v kůži králíka, ale v těle muže... Popadl daleko většího a těžšího Vaerta pod rameny a myslí mu šlehla stará, prastará vzpomínka. Takhle tahali za noci udýchání a strachem bílí Křováci mrtvolý bojovníků Hezké Růžičky, zabitých vlastními soukmenovci a pohozených poblíže jejich kraalů, do úkrytů. Měly posloužit jako záminka pro další přepad, jehož cílem obvykle byly zlaté a vzrušující křovácké ženy. Nebo dokonce jako záminka vyhlazovací války.

Pan Jeremiáš Muhembo právě teď zachraňoval svůj malý osobní kraal. A nejen on, i ONI. Oni přece zabili stahovače. ONI vědí.

Ohlédl se přes rameno. Rejnokrálík tu byl stále, sotva dva kroky daleko, jako by pozoroval, zda si pan Muhembo počíná dobře a zdatně. "Kdyby se to alespoň nějak tvářilo," pomyslel si pan Muhembo, "kdyby to mělo obličej jako... jako pes nebo kočka nebo kůň... Ale jenom ty oči, jen ty oči..."

Konečně se mu podařilo dopravit Vaertovu mrtvolu do Helgy a připoutat ji na pilotní křeslo. Stiskl páku START.

Pochopitelně že se nic nestalo - rakety se mohly vzdálit teprve po uvolnění startovacích okruhů na hlavním panelu Stanice. Pak vystoupil. Než mohl přibouchnout automatický poklop Helgy, proplul kolem něj tak blízko, že se mu téměř otřel o koleno, rejnokrálík a zmizel v nitru rakety. Pan Muhembo se trochu štítlivě odtáhl, zavřel otvor a obešel kaluž krve na betonu. Nemusel ji naštěstí uklízet. Jako každý den v tuto dobu se i tentokrát obloha zatahovala. Za chvíli dopadnou první kapky vydatného, takřka tropického lijáku, kropícího pravidelně kontinent 3/12/Ceti, kde stála Stanice. Stiskl tlačítko, uvolňující startovací okruhy. Pod Helgou se vyvalila oblaka dýmu a objevily se plameny z trysek plazmových motorů. Začpělo to žárem a rozžhaveným kovem, pak se raketa pomalu vznesla a jako kámen padající vzhůru zmizela v příkrovu nízkých dešťových mraků.



Pan Muhembo zapil ještě jeden prášek proti bolení hlavy a třel si pobolívající šíji. Co to ještě ONI... aha! Už věděl. Odeslal zprávu, že pan generální ředitel Midasů Vaert po úspěšném lovu právě odletěl k Centrálním oblastem, aniž vyčkal lékařské rady nebo konzultace.

Víc už dělat nemohl. Teď záleží na NICH.

Druhý den opět seděl ve skládacím křesle před Stanicí a pozoroval věčná stoupání a rozpady datu i stejně věčný menuet početných měsíců planety 3/12/Ceti, když se v gravitelegrafu ozvala odpověď.

Lékař pro Stanici byl odvolán, protože při opouštění mimoprostoru se stala panu generálnímu řediteli Vaertovi tragická nehoda. Podle svého zvyku brzdil až v posledním okamžiku a s vypnutou automatikou, ačkoli ho už zaměstnanci Midasů i piloti Patroly na tuto chybu mnohokrát taktně a opatrně upozorňovali. Helga narazila na booster a pohonné látky vybuchly. Přes okamžitý zásah automatických hasicích zařízení se nepodařilo pana Vaerta zachránit - vyprostili jen zuhelnatělou a znetvořenou mrtvolu a ještě cosi, co vypadalo jako zdechlina malého bílého psa. Centrální Koordinační, která se cítí touto ztrátou velice postižena, prosí pana Muhemba, posledního společníka zesnulého, nezapomenutelného pana ředitele, aby laskavě sdělil, zda jde o loveckou trofej pana Vaerta. Zdechlina byla rovněž zcela zuhelnatělá a rozpadla se při doteku. Jde pouze o formalitu, nezbytnou pro úplnost protokolu.

Za druhé, Jeremiáši, telegrafoval zrzavý Douglas z předsunuté báze Centrálních oblastí, frčí k vám Fandango s kapitánem Garetem. Mají prý něco na navigačním zařízení, tak je, Jeremiáši, přivítejte chlebem a solí. Alespoň budete mít zase jednou někoho na partii šachů, co, vy poustevníku? Konec. Přepínám.

Pan Jeremiáš Muhembo odgravitelegrafoval potvrzení, že malý bílý a rozpadající se pes je opravdu poslední trofej nešťastného pana Vaerta. Ano - tak to muselo být. ONI všechno předvíдали. Pak se přesvědčil, zda má dostatečné zásoby rubinové tekutiny pro starého Garetu. Fandango se vracelo až z periferie Osmého sektoru a jistě vezlo zajímavé věcičky. A poctivý výměnný obchod byl solí jeho života.

Nakonec vynesl před budovu stanice nad modrými loukami stolek a rozestavil šachové figurky podle obzvláště rafinované úlohy. Bílý je sice na tahu, ale druhým tahem dostává nevyhnutelně mat.

Cesta domů

Dělník jménem Kuzmin, který před chvilkou míchal ve věderku suřík, se rovněž postavil do vrat a hodil ohýnek cigarety do tmy.

"Je těžko se loučit se Zemí," řekl nehlasně, "je těžko i s domovem se rozloučit. Když jsem chodíval ze vsi na dráhu, desetkrát jsem se ohlédl. Dům byla chalupa krytá slámou, ale bylo to tvé místo, na které sis zvykl. Opustíš-li Zemí, přijdeš do pustiny."

(Alexej Nikolajevič Tolstoj, Aelita)

1

Ačkoliv byl docela pěkný, vlahý večer a všechno nasvědčovalo blížícímu se dešti, ryby ne a ne zabrat. Lidé už si tu zvykli, že všelijaká pravidla a jistoty neplatily, tím spíše, že večer byl vlastně jenom časovým údajem pro iluminaci Růžového a Zeleného slunce, putujícího jak tropické ovoce po obloze, na pár hodin vyklizené Bílým sluncem. A ryby ovšem nebyly žádnými skutečnými rybami, ale podivnými zvířátky, trochu podobnými červům, s růžencem korálových očí kolem jednoho konce těla. Tedy kolem hlavy, převedeno do pozemského slovníku.

Pozemský slovník byl mimořádně v kursu. Drželi se ho se zoufalou rozhodností a tvrdošíjností celých těch deset let, která strávili tady, na docela bezvýznamné planetě docela bezvýznamné trojhvězdy, daleko mimo oblast Patroly a patrně ještě dále od jakékoli rozumné možnosti upozornit na sebe Zemí. Růžové slunce vydávalo téměř spojitě spektrum všech možných i nemožných vlnových délek a namáhalo se s tím tak usilovně, že pokusy o přehlušení šumu vlastními vysílači byly nejen předem odsouzené k nezdaru, ale vysloveně směšné.

Moře, poseté spoustou romantických ostrůvků, se lehce vlnilo. Velký John Randall pomalu a systematicky složil rybářské náčiní, rozebral pruty, osušil navijáky a všechno nacpal do brašny ze silného plátna. Potom zapjal motor. Člun se nejprve pomalu a pak stále rychleji rozjel k členitému pobřeží.

"To je zase kšanda, táto," pokýval káravě hlavou Malý John Randall. Napjatě sledoval celkem nudný průběh neúspěšné rybářské výpravy z malé paluby, kryjící před člunem před sprškou vlažné vody, rozhrnované ostrým předním vazem. "Kšanda jako hrom. A mamina na ryby čeká. Neměli bychom zkusit chytit někde pod břehem alespoň jednoho humra?"

Velký John Randall zavrtěl hlavou a trochu se otfásl. Humr byl taky jeden z pozemských krycích názvů pro ohyzně zvíře s věncem chlupatých noh a s dlouhými, bičkovitými makadly, šlehajícími jak černé žíně kolem dokola a indukujícími magnetické (nebo jaké vlastně) pole. Velký John a s ním většina posádky Arkturu si na humry nikdy nezvykla a navzdory naléhání psychologů, neúnavně vysvětlujících nutnost naprostého přizpůsobení, odmítala jíst jejich rosolovité, jódem páchnoucí maso. S dětmi narozenými už na Planetě pod Bílým, Růžovým a Zeleným sluncem, to bylo ovšem snazší.

"Ne, Johnny, už je pozdě. Maminka by určitě hubovala. Viš, že jsme slíbili přijít nejpozději do sedmi."

"A co má být?" ozval se Malý John v pevné víře, že táta teď nepoleze na krytou před dít mu pár pohlavků a že za pár minut tak jako tak zapomene. Jako vždycky. Táta byl po celých nekonečných osm let života Malého Johna vždycky myšlenkami někde jinde, a musel být pořád tahán za šos a upozorňován na přítomnost Malého Johna a na senzace, kterých bylo kolem Bílé zátoky všude dost a dost.

"A co má být? Vždyť je sotva půl, táto. Podívej se přece na Arktura!"

Ani tohle dětem, narozeným na Planetě, nevadilo. Posádka nikdy na obloze nehledala ve dne černou a za kratičkových, barevných nocí zářící tečku, vybrakovanou a opuštěnou slupku kosmické lodi, pýchy pozemských konstruktérů, nezranitelné, desetkrát zajištěné, spolehlivé, a teď mrtvé. Když ji náhodou přece jenom zahlédli, sklopili obvykle hlavu a rychle se začali zabývat nějakou z nespočetných vedlejších činností. Jen děti... Jenom děti objevily, že Arktur, vlastně jeho larva, prázdná skořápka, kroužící kolem Planety, může ještě posloužit jako spolehlivé a nikdy neselhávající hodinky. Velký John se tentokrát opravdu podíval na Arktura, ale nemyslel na čas.

Jsem blázen, řekl si. Jsme tu už všichni víceméně blázni.

Člun zatočil elegantním obloukem kolem plochého ostrůvku, pod jehož členitými a mořem vyhledanými břehy byla skvělá loviště hnusných humrů, a s vypjatým motorem doplul k malému molu Bílé zátoky.

Mamina - jako ostatně vždycky - stála před Randallovým domkem, pokrytým hliníkovou fólií (léta na Planetě bývala velmi horká, a stěny bez hliníkové termální fólie by se změnily v sálající pekařskou pec), pěkná tmavá silueta proti stříbrnému pozadí.

Malý John na přídí člunu zamával, zahulákal a potom přeskočil s kotevním lanem pruh zelené vody mezi bokem člunu a molem. Velký John pečlivě zakryl motor průhledným obalem, hodil přes rameno torbu s rybářskými potřebami a vystoupil na molo. Malý John ho popadl za ruku a oba stoupali na vršek, zatímco se všude kolem nich vznášely modré a zelené balónky polekaných datů. Mamina byla v tváři trochu růžová a trochu zelená odrazem obou sluncí, kutálejících se po obloze mezi vybledlými hvězdami.

"Jdeme s bžundou," ohlásil už z dálky Malý John. "Vůbec, ale ani jednou nám to nebrnklo. Představ si, mami, ani jednou!" A táta mi ani na chvilku nepůjčil prut a..."

Mamina se usmála a zakryla mu pusou rukou.

"Nic lepšího jsem nečekala, mládenci. Večeře už je pro jistotu skoro hotová."

Večeře byla opravdu skoro hotová a z elektrické kuchyně to vonělo bramborami a smaženými kotletami, vlastně jídly, která tady v tiché dohodě bramborami a kotletami nazývali. Planeta pod Růžovým, Zeleným a palčivým Bílým sluncem byla milosrdná a poskytovala dost bílkovin, tuků i uhlhydrátů. Ne ovšem v pozemské podobě. To bychom chtěli od pána boha trochu moc, řekl tenkrát před deseti lety kapitán Claney. Velký John se s tím skoro smířil, ale pak mávl rukou. Ráno je neděle a po práci v projekční kanceláři Centra by se měl vyspat. Pohladil dřevo pažby, zpracované mistrem svého oboru do křivek stejně ladných a harmonických jako stradivárky, přivřel dveře přístěnku a odešel za maminou a Malým Johnem.

Mamina pozorovala, jak Velký John převaluje sousta v ústech a jak vůbec neví, co jí. Pozorovala to už několik týdnů, ale neřekla ani slovo. Sklidila ze stolu a naskládala nádobí do automatické myčky.

Malý John ustavičně brebentil. Právě se propracoval ke svému oblíbenému tématu neoblíbené školy, kam všechny děti kolem Centra denně svážel malý, červený a bílý terénní mikrobus, pomalovaný z jakýchsi záhadných důvodů nesmrtelnými postavkami z filmů Walta Disneye, a kde, což bylo ovšem podstatně horší, byla osobní svoboda nejmladších občanů Planety nejméně čtyři hodiny denně krutě omezována. Když řádně probral školní problematiku, obrátil se k Velkému Johnovi.

"Víš o tom, tati, že starý Zanoní konečně dal do kupy Blesk?" Velký John rychle sklopil hlavu k desce stolu.

"Vím o tom, Johnny. A neříkej starý Zanoní. Je to jednak neslušné, a za druhé není ani o trochu starší než já."

"To není pravda," prohlásil rezolutně Malý John, pro kterého byli tak jako tak všichni dospělí neodhadnutelně staří a venkoncem na pokraji hrobu, "sta... ehm, chci říci inženýr Zanoní má přece vlasy docela bílé. A ty ne, táto!"

Velký John s maminou se na sebe podívali a oba dva mysleli na poušť bezejmenné planety soustavy Alfa Centauri, první, kterou Arktur navštívil, na ztracené průzkumné vozidlo a na inženýra Zanoního. Dostal se v lehkém skafandru do propasti vroucích čpavkových par a setkal se tam jako vůbec první pozemšťan se životem na bázi křemíku. Posádka Arkturu se pak střetla na planetách vzdálených slunci s mnoha projevy nevyhnutelné organizace a evoluce hmoty, které se na Zemi říkalo život, v pošetilé důvěře v univerzálnost trochu zbytečně komplikovaných uhlíkových řetězců a aminokyselin. Zanoní měl smůlu. V čpavkové propasti se setkal - podle pozemských měřítek - s obzvláště ohybnými bytostmi, se živými balvany, vystřelujícími kamenná chapadla a otevírajícími žhavé jícny, s létajícími a skřehotajícími chuchvalci lávy a snad ještě s dalšími exempláři nekonečné nápaditosti vesmíru. Nikdy a nikomu o nich nevypravoval, jen zvědavé hubičce diktafonu dokumentačního oddělení. Vyšel z propasti téměř smrtelně popálen, s rozleptaným skafandrem, s přílbou zprohýbanou útoky živých balvanů a s bílými vlasy. To všechno Malý John nemohl vědět. A teď tedy starý Zanoní dal konečně do kupy Blesk, svůj Blesk, pomocný kosmický člun pro pětičlennou posádku, uložený kdysi v útrobách obrovského, skoro kilometr dlouhého Arkturu jako dopravní prostředek předních hlídek a krátkodobých průzkumných expedic k blízkým planetám. Při onom maléru poblíž implozivního Černého slunce zůstal Blesk celkem nepoškozený - ovšem až na elektroniku, na stovky nebo tisíce kilometrů kabelů a pár miliónů diod a tranzistorů -, ale starý Zanoní to dokázal. Po deseti letech.

Velký John věděl, že dnes, vlastně už včera, byl Blesk vytážen na konstrukci odpalovací rampy, což znamenalo asi tolik, jako spuštění lodě na vodu. Ještě bylo moc co dělat, moc co opravovat, vyměňovat, zkoušet, ale srdce Blesku, jeho elektronika a jeho reaktor, žilo. To ostatní už bude jenom otázka času a trpělivosti. Lidé na Planetě měli díky vybavení Arkturu dost možností zvládnout úkoly, které si vytyčili. Ovšem pouze technické úkoly.

"Proč, Johne?" zeptala se tiše mamina. "Ještě toho nebylo dost?" Velký John pomalu zdvihl hlavu, jako by se probouzel. Mamina se na okamžik podívala na Malého Johna. Tápavým, bezradným pohybem si sáhla do vlasů a zastrčila za ucho zlatý pramen s několika šedivými nitkami, který se uvolnil. Mamina si velmi potrpěla na hezký zevnějšek - byla vždycky dokonale učesaná a oblečená a Velký John si to právě v tomto okamžiku bolestně uvědomoval.

"Čeho není dost, Jayne?" opakoval, spíš aby přerušil ticho, než aby se dočkal odpovědi. Znal ji sám. Dost

nekonečného bloučení vesmírem v konzervě nebo v kriminále kosmické lodi, jejíž rozměry, třeba i tak impozantní, jakými se pyšnil Arktur (vlastně jeho konstruktéři a projektanti), se strašně rychle smrsknou na nepostačitelné minimum. Dost hysterických hygienických pravidel, neustále doplňovaných a zdokonalovaných lékaři, kteří se vrátili - nebo taky ne - s mužstvem zdecimovaným nějakou banální, pitomou infekcí. Hygienických pravidel, beroucích člověku v konzervě ocelových chodeb i malou lidskou radost příjemného posezení na klozetu - to se totiž v kosmoletech absolutně netrpělo. Dost hraní si na neexistující příběhy, jaké lze s jistou dávkou velkorysosti odpustit v manželské posteli dvou mírně se nudících partnerů, ale v konzervě nebo v kriminále kosmické lodi se stávají posedlostí, šílenstvím a noční můrou. Dost veselých televizních programů z nevyčerpatelné zásoby pásků, takže se sice neopakují, ale přesto nutkavým vědomím omezeného repertoáru zvířecky nudí. Dost věčné nevolnosti žaludku, trýzněného ustavičným zrychlováním nebo zpomalováním lodi. Dost věčné nevolnosti žaludku, trýzněného ustavičnou myšlenkou, že všechno jídlo, chutnající za pár měsíců jako různě okořeněné piliny, už desetkrát, stokrát, tisíckrát prošlo zaživacím ústrojím celé posádky a že složité destilační aparatury zásobují kuchyň prima kvalitní močí a prvotřídními výkaly. Dost pohledů na pořád stejné skautské obličejce, předstírající, jak ohromným dobrodružstvím tohle všechno dohromady je, že ano, kamaráde? Zkrátka dost.

Ale starý Zanoní dokázal po deseti letech práce, která vlastně neměla nic společného s kosmickou technikou, spíš s pletením nekonečného svetrů, s pěstováním vinice nebo s vyřezáváním osmi slonovinových koulí, jedné ve druhé a bez podfuku, postavit na booster Blesk a namířit ho žraločí tlamou k cizí obloze Planety. Ztracený Zanoní.

Dost. Už nikdy kolem neuvěřitelné černé nicoty, nasávající do sebe všechno smetí téhle Galaxie a vyvrhující ho zpátky v podobě neuvěřitelně urychlených částic. Implozivní hvězda. Dlouhý nos všem učebnicím a všem představám o vesmíru, se kterými se romanticky naivní posádka Arkturu pustila na cestu. Potvora, miliónkrát (to je ještě málo) nebezpečnější než potvory, se kterými se jako s ukázkami životů na nejrůznějších principech a úrovních setkali ve všech všivých koutech Metagalaxie. Ta nevýslovně hnusná a hrůzná věc, roztahující a zase stahující chapadla jako chlupatá améba, ta díra do reality hmotného vesmíru se už ovšem ohlásila dlouho před startem Arkturu. Poslala vřizitku. Vyštrachal to profesor Havilland někde v knihovně; v lednu roku 1963 vletělo nad Nové Mexiko jedno jediné vodíkové jádro a úplně zbláznilo mládence z výzkumné stanice kosmického záření Volcano Ranch u Albuquerque, kteří tam náhodou rozložili tábor. Naměřili mu energii devadesáti trilionů elektronvoltů a už tenkrát poznali, že není z naší útulné Galaxie, ale odněkud od přespolejších sousedů. Jenže kdo mohl tenkrát tušit, že...

"Posloucháš mne vůbec, John?" zvýšila Jayne hlas.

"Samozřejmě, mamino," otevřel Velký John oči. Černá améba implozivního slunce se rozplynula. Spolehlivý magnetofon šedé mozkové kůry spolehlivě přehrál pásek, uložený do podvědomí. Bylo to jisté a především pohodlné.

"Říkalas, že tak jako tak Blesk není k ničemu než k procházkám po nejbližším okolí a že by tě moc zajímalo, co vlastně chce Zanoní najít... Já taky nevím."

"No proto," usmála se mamina a zase zasunula neposlušný pramen vlasů se stříbrnými nitkami. "Už jsem myslela, že jsi někde mezi hvězdami."

Dost. Už dost.

"Tak vidíš, mamino," ozval se konečně Malý John, "a máš po starostech. Táta přece nebude kočírovat něco tak mrňavého, vid', táti?"

"Proč, John?" zeptal se. Tušil už předem odpověď, a litoval, že se vůbec ptal, že raději nešel na donga nebo spát s výmluvou na bolesti hlavy.

"No přece aby zůstal pro mě, no ne, táti? Jestli ovšem starý Zanoní dokáže spravit Arktura. To by bylo něco, táto!"

"John...", hlesla mamina.

Dost. Už dost s tím vším.

2

Bylo ještě časně ráno Bílého slunce, vysouvajícího krok za krokem první hlídky oslnivých protuberancí nad mořský obzor, a datové, podobní malým dětským balónkům duhových barev, tu a tam stoupali z trávy a vznášeli se v mírném sláném větru, když u hlav postele Velkého Johna zacvrlikal telefon. Mamina otevřela oči jako člověk, který nespál a čekal, že se něco přihodí.

"Ano. Samozřejmě. Ne - nemám zrovna nic důležitého na práci. Byl bych asi přijel tak jako tak," řekl Velký John do přístroje. Také on nespál a byl by rád věděl, jestli mamina myslela jako on na žraločí tlamu Blesku, trčící do výšky na prostranství uprostřed polokruhu nízkých bungalovů Centra, mezi oslňujícími determinálními plechy střeš.

"Vrátím se do oběda. Ať si Johnny zatím napíše úkoly!" řekl a shodil pyžamo. Pod osmahlou pokožkou, která za těch deset let dávno zvykla spráskat všech možných vlnových délek záření Tří sluncí, klouzaly a vlnily se pružné, k službám ochotné svaly. Mamina se zadívala na vtaženou jizvu v levém podžebří, kudy do těla Velkého Johna vnikla zlomená řídicí páka malého průzkumného vznášedla, když se pod tryskami prolomila tenká kůra ztuhlého zinku na jednom z maličkých měsíců nadplanet v okrajové části Galaxie. Mělo to být tenkrát rozloučení s Mléčnou dráhou; pro Velkého Johna se to málem stalo rozloučením se vším. Jizva se trochu podobala prasečímu rypáčku a při hlubokém vdechu a výdechu se legračně špulila, ale mamina se zrovna teď nebavila.

"Proč tě volají, Johnne?"

Pokrčil rameny. "Znáš to - zase nějaké obtíže v projekci. Jako vždycky. Ale do oběda..."

"Nezdá se ti, že máme dost času, Johnne?" přerušila ho mamina a dodala, když zachytila jeho nechápavý výraz: "Myslím my všichni. My všichni tady. Proč v Centru tolik pospícháte?"

"Ale ne...", řekl rozpačitě. "Co tě to napadlo, Jayne? Chceme mít zkrátka věci z krku. A teď je zrovna na tapetě ta hydroelektrárna na Perleťové řece. Copak nevíš, co jsem si s tím převítem už nalámal hlavu?"

"To vím," kývla mamina. "Jenže se mi zdá, že těch elektráren stavíte trochu moc. Ty, co už stojí, by měly na nějakou

stovku let vystačit."

John se polohlasně zasmál a jizva vystrčila růžový čumáček. Navlékl přes hlavu svetr a prsty prohrábl rozčuchané vlasy. Mamina se už dávno nesnažila přesvědčit ho o výhodách hřebene. Prostě se obešel bez něj.

"Tak pa, mamino! A ať Johnny nezapomene na ty úkoly, nebo mu stíhnu pár pohlavků! Nepouštěj ho na ryby, dokud je nebude mít."

Políbil Jayne a odešel. Za pár minut, právě co stačil projít orosenou, ale pod prvními paprsky Bílého slunce rychle schnoucí trávou, uslyšela výsknutí startéru a vzdalující se bzukot motoru.

Do kanceláře profesora Havillanda vstoupil, když už bylo pěkné vedro. Jen hliníkové determální fólie pomáhaly udržet snesitelnou teplotu uvnitř bungalovů. Havilland mu vyšel vstříc až do poloviny místnosti, což bylo vzhledem k jeho tloušťce a obtížím s dechem známkou neobyčejně dobré nálady a zároveň příznakem, že bude něco mimořádného chtít - jak si John Randall okamžitě uvědomil.

"Viděl jsi Blesk?" zeptal se Havilland bez úvodu.

Randall kývl. To byla řečnická otázka. Blesk převyšoval okolní budovy nejméně o čtyřicet metrů a nevidět ho mohl jenom slepec nebo zamilovaný idiot.

"Zanoní chce dát do pořádku zbytek automatiky a vybavit ho na dlouhé cesty, John. Byl bych rád, kdybys mu s tím pomohl. Co ty na to?"

Randall pokrčil rameny. "Pro mne za mne. Ale nejsem elektronik ani kybernetik, jak víš. Kromě toho jsem chtěl dokončit tu věc na Perleťové."

Havilland mávl malou tlustou rukou. "Elektrárny nám neutěčou, John. A tvoje parta si už nějak poradí."

"Blesk uteče?" zeptal se Randall.

Havilland se na něj přemítavě podíval a pak sklopil oči k desce stolu, pokryté pod skleněnou tabulí velkou mapou obou polokoulí Planety - první mapou. Před deseti léty ji pořídili nebožtík Jenkins a Sammy Archer. Od těch dob nakreslili v Centru samozřejmě celou hromadu lepších a podrobnějších map, ale všichni věděli, že Havilland je sentimentální. A taky že se ustavičně trýzní připomínkou rozkazu, kterým tenkrát poslal Jenkinse a Archera ve vrtulníku, s automatikou zničenou paprsky Černého slunce, nad neznámé kontinenty. Jenkinse nenašli - Archera, vysíleného a umírajícího hladem a žízní, zachránila docela náhodou jiná dvojice. Havilland jednou prohlásil, že mu pohled na mapu dodává sílu vzdát se rozhodování i tam, kde by docela zřejmě rozhodnout měl. John Randall by byl rád věděl, jestli také teď používá mapy tímhle způsobem a proč.

"Blesk neutěče," řekl Havilland hlubokým hlasem tlustých lidí. "To máš pravdu. Ale stejně bych byl rád, kdybys byl u toho, až bude Zanoní dělat na těch úpravách."

"Počkej -," došlo teď Randallovi, "cos to říkal o dlouhých cestách? To má být vtip?"

"Jo. To má být vtip. Tak se nerozčiluj a sedni si, prosím tě. Je mně horko už jenom z toho, jak se na tebe dívám."

Randall se spustil do skořepinového křesla. Taky dílnu na tyhle židle projektoval - zrušili ji teprve, když byla celá posádka Arkturu a její potomci zajištěni židlemi nejméně na sto let. Mimoděk přešel palcem hranu sedadla. Dobrá, solidní práce. Nehnulo se ani pod tloušťkou Havillandem.

"Promiň, ale nemám moc času, Havy," řekl Randall. "Výklop, o co vlastně jde."

Havilland se moc k řeči neměl. Studoval svou starou mapu a patrně počítal do desíti.

"Bůhví, John, proč se vlastně namáhám a rozčiluju. Asi proto, abych tě ušetřil šoku u Claneye. Chce s tebou mluvit."

Hned. A řeknu ti rovnou, co ti chce říct: abys pilotoval Blesk jako za starých časů. Však víš."

"Jo - to bych ještě věděl," usmál se Randall, ale cítil, jak mu tuhnou žvýkáci svaly a jak mu pod svetrem probíhají navzdory horku v Havillandově pracovně mrazivé vlny. "Jenom mi ještě laskavě řekni, když už jsi v tom rozdávání informací, kam má - podle tebe a Claneye - Blesk letět. Pokud vím, máme souborný průzkum soustavy Tří sluncí už dost dávno za sebou. Chytají vás zase nějaké drdy, co?"

Havilland si zamnul dlaně, jako by mu dělalo zvláštní potěšení s Randallem diskutovat. Ve skutečnosti se oba neměli nijak zvlášť rádi a nijak zvlášť jim nezáleželo na tom, aby to jeden před druhým skrývali. Jenže podmínky života na Planetě chtěly své - především korektnost.

"Jo, John. Drdy. Tos řekl přesně. Claney chce, aby ses s Bleskem vydal domů."

"Domů? Co je to za pitomost? Kam domů?"

"No přece domů. Na Zemi."

Randall ztuhl jediným mrazivým návaem, rozšiřujícím se z mozku přes ramena a zaplavujícím celé tělo. Tak tedy domů. Věděl to vlastně už od okamžiku, kdy se Malý John zmínil o Blesku, vytaženém starým Zanonim na booster. Jayne to také věděla a patrně i všichni na Planetě. Bylo to ve vzduchu. Asi právě proto, že to bylo úplné šílenství a nesmysl. Blesk byl průzkumný člun, nic víc. Sice výborný a důmyslný, ale proto ještě nepřestal být průzkumným člunem. Nemohl proniknout do mimoprostoru. Nebyl zkrátka stavěný pro nadsvětelné rychlosti, a obecně vzato, vůbec pro rychlosti alespoň trochu se blížící rychlosti světla. Při odeslání výpravy na hranice Metagalaxie se všechny moudré hlavy domnívaly, že na relativistické efekty stačí Arktur. Nestačil - jenže kdo to mohl tušit?

"No jo. Tak prima," řekl John a s údivem poslouchal svůj vlastní hlas jako hlas docela cizího člověka. Usilovně přemohl mrazivou vlnu a vstal tak prudce, až laminátová židlička odlétla a málem se překotila. "Jde se na věc, Hávy. Mám jít za Claneyem? Hned?"

"Ano. Čeká tě. Nebuď na něj moc zlý, John."

"Nebudu. Neměj péči."

Vyšel před Havillandův bungalov, svítící v palbě Bílého slunce jak rozžhavený ingot. Štíhlý trup Blesku byl jako narýsován tuší proti obloze a žraločí tlama vrhala na malé náměstí mezi budovami Centra ostrý stín.

"Tak co, ty mrcho?" řekl John Randall polohlasně k Blesku. Už dost. Dost toho všeho. Ale kdo poručí srdci a rukám?



Ruce si nedaly poručit a třáslly se. Sotva otočil hladkým knoflíkem u dveří Claneyova domku.

Kapitán Arkturu Claney se čím dále tím více podobal vědci požehnaného devatenáctého století, svatosvatě přesvědčenému o své neomylnosti a o bezvýznamnosti celého ostatního světa, do něhož počítal - jaksí paradoxně - i vlastní zevnějšek. Vousy mu sice nikdy nedorostly do takové délky, aby je bylo možno hodnotit jako zárodek plnovousu, ale o pořádném oholení taky nebyla řeč. Zlé jazyky tvrdily, že nosí stále stejnou koženou bundu, s jakou před dvaceti lety vstoupil do velitelské kabiny Arkturu.

"Zdravím tě, Johnny," zabručel od psacího stolu, pokrytého navršenými hromadami papírů a kotoučů výpočetních pásků. "Jak žije rodina?"

"Jde to," odpověděl opatrně Randall. "Prima. Malý Johnny taky docela v pořádku?"

"Taky."

"Víš, proč jsem tě sem zavola? Zrovna dneska, abychom měli chvilku klidu?"

"Něco mi naznačil Havy. Mám dojem, že se zbláznil."

Claney si radostně zamnul štětiny na bradě a uchechtl se. "Jo. To už dávno, Johnne. Nic nového pod Třemi slunci, kamaráde. Vidiš, už si tu vymýšlím i starousedlická přísloví. To se asi doopravdy aklimatizujeme."

"Taky bych po těch deseti letech řekl," připustil Randall a překvapeně o krok ustoupil, když Claney neočekávaně vstal a vstrčil mu neoholenou bradu přímo pod nos.

"Tak se tedy mylíš, mládenče. Houby zaklimatizovali. Nebude to trvat ani moc dlouho a budeme mlít z posledního. Jasně?" Bylo to řečeno stručně a sugestivně.

Randall zavrtěl hlavou a posadil se bez vyzvání do křesla proti Claneyovi.

"Nechtěl bys mi tohle vysvětlit, kapitáne?"

"Proto jsem tě sem zavola. Před chvílí jsem si to už vypil od Jayne. Vynadala mi do telefonu, že tě vytahuju i v neděli, Johnne. Mimochodem - máte se rádi? Myslím moc rádi?"

Pro kosmonauty dlouhých tratí to nebyla ani zvláštní, ani dotěrná otázka. Palubní psychologové museli zasahovat včas, rozhodně dřív, než někdo začal z hluboké vnitřní potřeby bušit sekrou do automatiky. Obvykle to vyklíčilo právě ze vztahů manželských dvojic, vybraných na Zemi a přesazených jak rybky do akvária některého z vesmírných korábů.

"Ano. Máme se pořád moc rádi," odpověděl Randall. "Ale rád bych..."

"Ovšem. Všechno ti vysvětlím. Tak především nás tu čeká - i když nepočítám ostatní maléry - postupná degenerace. Slyšel jsi někdy o zákonitostech vytváření noosféry?"

"Co to je?" potrásl hlavou Randall.

"Aha. No - zhruba řečeno, rozumová sféra, překrývající planetu. Řekněme nejvyšší vývojový stupeň biosféry, která se polidštila, rozumíš? Začal s tím už moc dávno, ještě před Gagarinem, starý moudrý padre Teilhard de Chardin. Zrovna včas pro dálkové lety."

"No a?"

"Nic. Jenom to, že noosféra vzniká teprve tenkrát, když se polidštěná biosféra dostane do jakéhosi vývojového kuzele a nacpává se k jeho hrotu, až se pod tlakem rozžhaví. Obrazně řečeno, samozřejmě. Chce to dostatečně velký počet lidí, kteří si začnou šlapat na paty buď fyzicky, nebo alespoň vzájemným propojením všelijakými komunikačními prostředky. Potom se individuální existence spojí v metainteligenci. Představ si to třeba jako paralelní zapojení počítačů, a je z toho docela nová kvalita. Noosféra."

"Nepotřebuju noosféru, kapitáne," řekl tiše Randall a znovu cítil, jak mu pod svetrem probíhají mrazivé vlny, "stačí mi docela Jayne a Malý John a práce v Centru."

"Jo - to si o sobě myslím taky. Jenomže bohužel pro nás lidi je jenom jedna cesta, Johnne. Dopředu. A jestli to po ní nejde, tak je všechno špatné."

"Budeme prostě muset pár tisíc let počkat, kapitáne, až si tady na Planetě začneme šlapat na paty. Zatím je tu dost volného místa. Myslel jsem, že je to vlastně prima - ale i když máš pravdu ty, tak to časem taky zvládneme."

"V tom to je, Johnne," naklonil se Claney přes stůl, až ho rozložitým hrudníkem skoro zakryl, "zrovna tady je zakopaný pes. My to totiž nezvládneme. Tady není místo pro lidi. Mám to někde -," hrábl do hromady papírů - "rozvedené se vši parádou a diagramy. Elwes si na tom zamakal - ale tobě konečně stačí výsledky. Mně taky. Zkrátka: pronikavé záření toho mizerného Růžového nám tady začíná dělat paseku. Hlavně mutace. Poškozuje zárodečnou hmotu. A to je konec, Johnne."

"Blbost," sevřel Randall desku stolu, až se laminát prohnul a několik listů z vrcholu hromady se svezlo na podlahu.

"Zatím se ještě žádná zrůda nenarodila."

"Ba ne, mládenče. Omyl! Už tři. Chceš vidět fotografie? Doktor Elwes je nenechal žít. Na můj rozkaz. Nemůžeme tu potřebovat paniku, to přece chápeš."

Mrazivá vlna přelila Randalla jako příboj. Tohle bylo asi nejhorší ze všeho, horší než kapitánovo povídání o noosféře, a dokonce horší než radiace Růžového slunce a zrůdy. Blokování informací se na Zemi už dávno stalo nejhorším zločinem od té doby, co vraždy a znásilnění řešili (a byli za ně taky většinou taháni po všelijakých nepřijemných komisích) psychiatři.

"Jo - docela tak," řekl nevzrušeně Claney a zase se podrbl na štětinaté bradě. "Docela tak, Randalle. A jestli se chceš náhodou zeptat, kdo je to my, tak ti to taky řeknu - já, kapitán Arkturu, starý tlustý Havy a ovšem Zanoní. Vzali jsme si tohle sousto už dávno a blokovali jsme spousty informací. Kdybych na to byl přišel dřív, už v Arkturu, mohli jsme dopadnout líp. Nemyslíš?"

"To mi budeš muset vysvětlit, Claneyi," řekl tiše Randall. "Zatraceně dobře a dřív než noosféru a zrůdy."

"Ale to víš, že ano!" mávl rukou kapitán. "Beze všeho. Jenže ono to všechno dohromady souvisí. Tak jen aby sis, mládenče, nepletl příčiny s následky, víme? A nehraj si mi tady na uraženou spravedlnost. Copak si myslíš, že to na

Zemi chodí jinak? Že v době, kdy každý šestákový kompjútr vyvolává optimální řešení kdejakého problému, nechá někdo zodpovědný do svých rozhodnutí breptat plné náměstí lidí, kteří o tom, co se zrovna řeší, nemají ani páru?"

"Nech toho, Claneyi! Ty víš moc dobře, že nejde o to, aby ti plné náměstí mluvilo do řešení. Ale musí mluvit do toho, kdo má programovat ten šestákový kompjútr. Nepamatuju se, že by ses mne byl ptal."

"A taky proč, Johnne?" zašklebil se Claney. "Ještě pořád jsme víceméně posádka Arkturu a já jsem ještě víceméně pořád kapitán. Zatím to nikomu nevadilo. Jo - a pokud jde o to, že jsem měl blokovat informace už na Arkturu, to víš nejlépe sám. Nebo tě snad hrozně těšily návštěvy kuchařů a tělocvikářek v pilotní kabině?"

Randall se kousl do rtů. V tomhle měl kapitán pravdu. Deprimující, nekonečně pomalý krok ciferníků, hejna děsivě a divoce vypadajících meteoritů na dálkových radarech pilotního člunu, vyslaného celé milióny kilometrů před Arkturu, která vůbec, ale vůbec nic neznamenalala, jenže se psychoanalytikům znovu a znovu při ordinacích ukazovala, jako králici vytažení z cylindru. Vsugerované nemoci z rychlosti. Delegace kuchařů a tělocvikářek, navrhujících technicky nemožné zrychlení Arkturu. Všechno jenom proto, aby nebylo sebezmeně dotčeno Její Veličenstvo informace.

"Chtěl bys to zažít ještě jednou tady?" pokračoval nelítostně Claney. "Postavíš se před všechny naše ženské a řekneš jim, aby rodily zrůdy, které budou mít spíš s Růžovým sluncem než s nějakým chlapem? Řekneš jim to do očí, Randallo?"

"Přece musí být nějaká ochrana, kapitáne. Postavíme štíty..."

"Jo. Prosím tě, dej se do toho, ty kutilku. V hloubce pět set metrů pod povrchem naměřil Havilland poloviční intenzitu. Ten hnus je penetrantnější než kosmické záření. Růžové je prostě unfair, to se ví, ale co máme, hergot, dělat?"

"A ty víš, Claneyi?" zeptal se Randall po chvíli, ve které pomalu a bolestně trávil fakt, že maminu a Malého Johna prorážejí každou vteřinu nějaké zatracené paprsky.

"Myslím si, vlastně myslíme si s Havym a se Zanonim, že víme. Zdrhnout odsud co nejdříve zpátky na Zemi.

Nebudeme asi ani první ani poslední, co se jim tam vykutálejí z mimoprostoru do docela jiného tisíciletí. Doufáme, že si na to zvykli, a že se k nám, pralidem, zachovají jako džentlmeni. To je naše jediná šance, Johnne. Nás všech. Poslední!"

"Na Blesku? To je přece pitomost! Letěli bychom domů milióny let. A kromě toho je Blesk jenom pro pět lidí!"

"Děkuju za poučení, Randallo. Jestli si to představuješ takhle, tak se asi Havy opravdu zbláznil. Nebo ty. Ale já mám zaplat'pámbů pořád psychické testy v širokých mezích normy téhle společnosti robinzonů. Jde o to, dostat se kousek dál od Tří slunci a poslat zprávu Zemi. Mají tam už dneska, šikulové, relativistické kosmické lodi, které u nás mohou být takřka okamžitě. Patrolují po celé Galaxii a přibrali si i pár systémů za humny - bohužel zrovna ten náš ne a i kdyby - - - z Planety tak jako tak nemůžeme vysílat."

"Jak to všechno víš, Claneyi?" zašeptal Randall a sepnul prsty, aby jim zabránil chytit kapitána za krk. "Odkud to můžeš, pro všechno na světě, vědět?"

Claney se mu usmíval do obličeje.

"Víš, Johnne, malá nebo pořádná blokáda informace - to už vyjde takřka nastejno. Za jedny peníze. Vím to - a vím ještě celou hromadu dalších zajímavých věcí -, protože chytáme Zemi. Já a Havy, přesně řečeno. Už šest let. Hned potom se Zanoní vážně pustil do flikování Blesku."

"Země před miliónem let přece nevysílala..., " zašeptal Randall. "Jak můžeš tady, na NC 2046, chytat Zemi, Claneyi?"

"No vidíš, a můžu. Zrovna když jsme s Arkturem odlétali, chtěla nás Rada zdržet. Nepamatuješ se?"

Randall jenom přikývl. Měl vyschlé hrdlo a pocit, že ze sebe už nikdy nevypraví slovo.

"Prima! Tak tedy Rada nás chtěla zdržet především proto, že v Comptonu začali docházet k docela zajímavým výsledkům o vztahu gravitace a elektromagnetických vln. Říkalo se tenkrát, že prý našli nějaké poslední Einsteinovy práce, ale to asi bude jenom žvást. Já záračným nálezům v šuplatech u vetešníků moc nevěřím a Infeld se, pokud vím, už před hezky dlouhou dobou zrovna po tomhle balíku z Einsteinovy pozůstalosti ohromně bedlivě koukal. Dirac taky. No, ať už je to tak nebo tak, dokázali na Zemi brzy po našem odletu sestrojit slušně fungující gravitační vysílače s přenosovými kanály v mimoprostoru. Na Arkturu jsme měli v trezoru - to koukáš, zase jedna blokováná informace! - předběžná schémata. Princip. Zanoní a Havy to tady nakonec dali dohromady, a teď chytáme Zemi se zpožděním, které Zanoní odhaduje na týdny a Havy na vteřiny. Přesně to samozřejmě určit nemůžeme." Randall si olízl suchým jazykem rty.

"Musejí do toho vrážet strašné množství energie - Havy tvrdí, že nejméně 1023 ergů, protože vysílání není - naštěstí pro nás - směrované. A taky, jestli se chceš náhodou zeptat na tohle, nevysílají ani zprávy ze společnosti, ani sportovní relace, ani koncerty. Vysílá se výhradně pro Patrolu. Kosmické lodě vylezou na chvíli z mimoprostoru a vymění si zprávy, rozumíš? Samozřejmě je všechno kódované, jenomže občas vysílají klíč kódu, a tak se nám podařilo skoro všechno rozšifrovat. Mimo jiné také zavedli něco jako technický koutek, Johnny. Dneska už víme, jak postavit gravitační vysílač."

Randall si zakryl dlaněmi obličej. "Moment, prosím tě, Claneyi. Mlč chvíli."

Už dost. Dost toho všeho. Kosmické lodě v mimoprostoru ve všech galaxiích. Odtrhl dlaně od obličeje, po kterém pomalu stékaly krůpěje potu.

"Oni... žijí, Claneyi?"

Kapitán přešel prstem světelnou skvrnu na desce stolu, jako by ji hladil.

"Konečně jsi se k tomu dostal, Johnne. Ano. Představ si, oni pořád žijí! Ještě se navzájem nesežrali, a jak se zdá, jsou už z nejhoršího venku. A kdybys nebyl tak šokovaný, tak by sis uvědomil, proč asi občas vysílají klíč ke kódu. Pro nás a pro další pravěké lodě, které dopadly tak bídně jako my. Určitě nejsme sami, Johnny. Určitě ne."

"Ale proč jsi tohleto tajil, Claneyi? To přece..."

"Tak dost, Randallo! Pilot-kosmonaut má právo nejvýš na dvanáct vteřin šoku - podle McIvara alespoň. Seber se a snaž se na chvíli myslet. Potřebovali jsme kuchaře do kuchyně, tělocvikářky do tělocvičen a tebe v projekční

kanceláři. Ne před přijímačem ze Země. Doufám, že to pochopíš."

Kapitán vstal a začal přecházet po těsné místnosti. Randall si znovu uvědomil, jak je malý, shrbený, zestárlý, jako by na něm ležela celá váha planety. Koneckonců skutečně ležela - jenže v době a vědecky organizované miniaturní společnosti trosečníků z Arkturu na takové věci nikdo moc nemyslel. Odpovědnost přece odjakživa nesly počítače - a ty se většinou nehroutily.

"Myslím, že tě doma čeká Malý Johnny a Jayne," řekl po chvíli Claney a zase se posadil. "Tohle všechno si stejně budeš muset přebrat pomalu a kus po kousku. Chci ti už jenom říct, proč jsem tě vůbec zavolaal, Randallo. Naše jediná šance je vyslat zprávu Zemi a čekat, že pro nás pošlou něco jako záchranný člun. Tady z Planety prostě vysílat nejde. Je to fyzikální nemožnost. To mizerné Růžové slunce blokuje všechny vlnové délky a podle Havyho i gravitační frekvence, jaké bychom snad dokázali energetickými prostředky Planety dát dohromady. Podrobnosti můžeme klidně vynechat. Havilland už šest let nedělá pomalu nic jiného než tohle. Musíme instalovat směrovaný vysílač na systému Proximy."

"Centauri?"

"Nemluv nesmysly, prosím tě, a seber se konečně! Naši Proximy, to se rozumí. Nabíral jsi tam, pokud se pamatuju, vzorky ze všech tří planet."

"Ano. Máš pravdu. Na Trojce byla spousta transuranů!"

"Sláva! Už zase mluvíš docela jako člověk. Spousta transuranů a voda pro moderátor. Jedině tam je možné postavit dostatečně výkonný reaktor pro gravitační vysílačku."

"Trochu z ruky," pokusil se o vtip Randall. "Jestliže naše Proxima nebo Proxima Centauri - celkem je to fuk. Rlesk se tam tak jako tak nedoplazí."

"Ale jo!" zamlul si ruce kapitán. "To je ta senzace, mládenče. Blesk se tam dostane docela dobře. Zanoní zvětšil nádrže pohonných hmot a všecko, co bylo třeba přestřít, přestřel. Bude to sice trochu nuda, ale ta se musí vydržet. Tady -, " položil dlaň na tlustý fascikl, ze kterého na všech stranách vyhřezly děrné a magnetické pásky - "tady je to černé na bílém. Třikrát jsme to počítali s Havillandem a jde to, i když kalkulujeme s dost slušným koeficientem bezpečnosti pro všechny možné maléry."

Randallovi zase oschly rty. "Jak dlouho?" zeptal se hluchým hlasem. Claney se mu podíval pevně do očí:

"No - jak říkám. Bude to trochu nuda. Se vším všudy nám to vychází na čtyřicet let. A když sebou hodíš, dokážeš to o nějaký ten rok dříve. Zanoní slíbíl udělat kdeco, aby se ten vehíkl dostal do tempa."

Už dost. Už dost vůně železa a laku. Dost přetížení, které brání pohybům jako voda, sahající až po krk, a z nejjednodušších gest dělá silácké výkony. Dost černého vesmíru s huňatými uzly vzdálených sluncí, den za dnem, měsíc za měsícem a rok za rokem na stejném místě, protože tak pomalý pohyb postřehnou jenom přístroje.

Randall vstal a přistoupil k oknu. Štěrbinou v žaluzii z hliníkové fólie viděl liduprázdné náměstí mezi budovami Centra a stín vrhaný Bleskem. Za střechami probleskovalo trochu zvláště moře, tu a tam se zaběhaly vlny hřebenatky, ale pěna se zase hned rozpustila v zelenavé nesmírnosti oceánu. Bílé slunce už vystoupilo vysoko nad obzor. Jeho paprsky téměř úplně zakryly starého nepřítele, kuličku Růžového slunce, kutálející se nízkou nad severním obzorem. Vysoko na nebi se vznášela skupina nějakých létajících tvorů - Randall nebyl s to rozeznat jakých.

"A potom?" obrátil se bokem ke Claneyovi.

Kapitán pokrčil rameny. "Potom pošleš zprávu a budeš čekat, až někdo přiletí ze Země. Pohonné hmoty ti na zpáteční cestu nevystačí a rafinérie se ovšem do Blesku nevejde."

"Proto ty elektrárny...", řekl tiše, spíše pro sebe, Randall. "Jo. Zrovna proto. Musíme toho ještě moc a moc udělat, než se Blesk odlepí. Havy si zrovna teď láme hlavu nad výrobou germania a chce nám vypínat v celém Centru proud, aby mu příkon stačil. Tak raději stavíme na Perleťové řece."

Claney vypadal, jako by se skvěle bavil.

"To všechno je nesmysl, kapitáne," odvrátil se Randall od okna. "Než doletí Blesk na Proximu, bylo by mi přes osmdesát let a pochybuju, že bych v tom věku ještě dokázal postavit reaktor a vysílačku."

"Doufáme, že budeš fungovat alespoň jako poradce a čestný host, Johne. Při svém zvířecím zdraví by ses měl dožít alespoň sta let. Ale nespolehneme na to. To se zase nezlob. Máme to spočítané na tři generace. Ta nejmladší bude mít na Proximě zrovna dost páry, aby tě láskyplně obsluhovala a ještě postavila reaktory. Pak už to snad nebude moc dlouho trvat. Někáký ten létající zážrak na vás může z mimoprostoru vybařnout třeba už za pár hodin."

Randall cítil třetí ledovou vlnu, postupující podél páteře a zaplavující srdce.

"Ty myslíš, Claneyi, že poletím já... a Jayne... a Malý John?"

Claney se přestal dobře bavit.

"Ne, Johne. V tom je právě ta bída. Ty ano, ale ani Jayne, ani Malý John."

3

John Randall, Velký John, vystoupil z malého automobilu, který byl kdysi vznášedlem, před svým domkem u Bílé zátoky proti romantickým ostrůvkům. Na moři zahlédl tečku motorového člunu a na ní zrzavé vlasy Malého Johna, ječícího nadšením nad úlovkem obzvláště velikého červa s růžencem očí, jemuž se na Planetě říkalo ryba. Cítil, že se mu třesou nohy jako po dlouhé a vyčerpávající nemoci. Jayne vyšla před domek, zaclonila si oči rukou a usmívala se.

"Malý John zase utekl a vůbec nemá úkol z matematiky, Johne. Je celý po tobě, pořád někam utíká. A těch pár pohlavků bys mu rozhodně měl dát."

Potom si teprve povšimla tváře Velkého Johna a vyšla mu několik bezradných kroků vstříc.

"Mlč, mamino. Prosím tě, teď ne. Teď ne," řekl pomalu. Celá dobře promyšlená a cestou od Centra domů procvičená scéna se rozpadla na prach a popel. Zbylo jenom ostnaté sousto, uvázlé někde v krku, těsně nad srdcem, které páliło a

bolelo.

Těžce usedl na rozestlané polní lůžko. Jayne měla zřejmě řůru práce se slavnostním nedělním obědem a nedostala se ještě k uklizení. Přisedla na krajíček židle proti němu jako někdo, kdo má hrozně naspěch, dívala se mu do tváře, a John Randall pochopil, že také ona ví. Že ví už od včerejška tím neomylným instinktem, zahánějícím ptáky od sopek, připravujících se k výbuchu, a hejna lumíků z krajů, které za pár hodin zpusťší zeměřesení.

Velký John cítil, jak se vzpřícené sousto v krku zvětšuje a hrozí roztrhnout hrudník.

Jayne vstala a položila mu ruku na rozčuchané, neposlušné vlasy.

"Ty chceš zase letět, Johnne?"

Podíval se na ni, jak ještě nikdy za ta léta, co vyrůstal v pusté zátoce bílý dům s hliníkovým determinálním krytem, co navrtávali první prameny pitné vody a vyháněli jedovaté pavouky, veliké jako kopací míče, do lesů daleko za pásem pahorků. Dnes poprvé měla rty bílé a bez krve.

"Poletíš, Johnne?"

Už dost. Dost.

"Poletíš sám? Beze mne? Bez Malého Johna?"

Implozivní slunce, obrovská černá měňavka, nenasytná ústa vesmíru. Viděl ho, a žije. Zatím žije. Tři zrůdy. Zkus to, ty kutítku. Pět set metrů pod povrchem se záření zeslabuje na polovinu. Zabije nás ještě dřív, než zdegenerujeme.

Noosféra. Polidštění biosféry v hrotu kuželu, rozžhaveném doběla.

"Vrátíš se?"

Zanoni udělá všechno možné, aby se ten vehíkl dostal do tempa. Oni žijí. Zatím žijí. Budeš radit nejmladší generaci a potom se z mimoprostoru vykutálí nějaký senzační koráb, předcházející tvůj čas o tisíce let.

"Johnne!"

Čtyřicet let. Čtyřicet let. Čtyřicet let. Když sebou hodiš, dokážeš to o nějaký ten rok dřív. Tati. Malý Johnne. Ne - v tom je právě ta bída.

Randall vstal. Pilot-kosmonaut si smí dovolit šok jen na dvanáct vteřin, protože po dobu dvanácti vteřin je i nejsložitější automatika dokonale spolehlivá. Potom může v krizových situacích nastat rozladění informační sítě. Letový řád, paragraf třicet šest.

Jayne už nemůže mít děti. A i kdyby mohla... Ne. To všechno není pravda. Jak to řekl Claney? Inkové. Velcí Inkové si sto generací po sobě brali za manželky výhradně své sestry, aby nebyl rod poskvřen cizí krví. A ani ten poslední nebyl asi moc degenerovaný, pokud můžeme soudit z Pizarrových obtíží. Jenže tak daleko nepůjdeme, Randle. Máme jenom jeden Blesk, a nemůžeme riskovat.

Alice Bartramová má dceru o tři roky mladší než Malý John a taky ona s tebou poletí sama. A dvě docela cizí děti, některé z těch, které se teď voží v mikrobuse s pitomými Disneyovými kresbičkami, s Mickey Mousem a s kačerem Donaldem. Blesk má jenom pět míst. Vyšetříme ještě jedno, Johnne Randle.

Dva párky morčat, které se budou podle možností množit v jakékoli kombinaci. Čtyřicet let. Když sebou hodiš, dokážeš to o nějaký rok dřív. Osmdesátiletý poradce a čestný host. Padesátileté děti. Třicet nejlepších let těm, kteří asi nebudou umět ani psát, ani číst. Třicet let prima upravených a výživných výkalů. Třicetileté zdravé ruce, stavějící reaktor a gravitační stanici. A potom se z mimoprostoru vyloupne něco obrovského, lesklého, co nás odnese domů. Do zoologické zahrady, kde asi dnešní lidé, vysílající Patrolu do všech koutů Metagalaxie, chovají své relativistické prapředky. Alice Bartramová, zaručené zdravé morče. A ty taky. Spolehlivě plodná dvojice morčat. Doktor Elwes udělá všechno, aby to poznal stejně na beton i u Mickey Mouse a jeho budoucí samičky. A Zanoni našlape Blesk tak, že ušetříte pár let. Už dost.

Alice Bartramová je lékařka. Měla by si poradit s pupeční šňůrou a se vším, co je čeká v rámci úspěšného množení morčat. A měla by ovšem přežít, aby pomohla Mickey Mousům druhé a třetí generace, případně zabránila vzniku čtvrté generace, protože ta už by se do Blesku nevešla, Johnne Randle. V žádné vzájemné kombinaci ne. To tu ještě nebylo. To tu namouduší nebylo.

"Tak si jdu pro pár pohlavků, táto!" oznámil Malý John hned ve dveřích, které se rozlétly, jako by do nich vrazilo něco s podstatně větší setrvačnou hmotou než pihovatý osmiletý kluk. "Ale stálo to za to. Jen se koukni!" Malý John zatančil indiánský tanec kolem košíku, plného bílých červů s růžencem oček na hlavovém konci těla. Hrabal se v nich s rozkoší úspěšného rybáře a nastroval nejvzrostlejší exemplář pod nos maminy. Pak rozevřel prsty a červ s plesknutím padl zpátky do košíku.

"Co je ti, táto? Stalo se ti něco?"

Velký John zavrtěl hlavou.

"Ne, synu. Nic se mi nestalo." Odstrčil štitivě košík špičkou boty a vzpomněl si na stříbrný potok s jívami a olšemi, naklánějícími se nad tiché tůňky, na pstruhy, vyskakující po mouchách, na jediné slunce, odrážející se v hladině, na vůni ostrice a na kluky, kteří s vyhrnutými kalhotami chytali duhové ryby za skřele. Obrátil hlavu k Jayne.

"Ano, mamino, asi poletím. Promiň."

Poznámka

Vědeckofantastické povídky Ludvíka Součka nebývají čtenářům zdaleka tak známé jako například jeho populárně naučné knihy, dobrodružné a vědeckofantastické romány nebo jako jeho nejzralejší díla z oblasti literatury faktu. Můžeme si to vysvětlit tím, že v Součkově dílně vzniklo poměrně málo sci-fi povídek a navíc většinu z nich napsal v pětiletém období na rozhraní šedesátých a sedmdesátých let, kdy vydal tři povídkové knihy: Bratři Černé planety (1969), Operace Kili (1970) a Zájem Galaxie (1973). I v následujících letech se ještě několik nových a neméně pozoruhodných povídek objevilo v časopisech, nerozrostly se však do takového počtu, aby se staly základem dalšího



svazku. Do našeho výboru jsme zařadili povídky, které vyšly knižně, ale i takové, které mohou znát jen čtenáři časopisů, nebo které se zachovaly v autorově pozůstalosti. Nejstarší, jež jsme vybrali, jsou dvě prózy z knihy Bratři Černé planety Modrý oříšek a Bubáci v Deception Bay. Obě se vyznačují vernovskou dobrodružností, která obvykle rozvíjí skryté racionální jádro a vědecký výklad záhady v napínavý příběh. Podobný způsob vyprávění uplatnil Souček již dříve, v trilogii Cesta slepých ptáků, Runa rider a Sluneční jezero, ale k nebývalé, téměř klasické dokonalosti jej dovedl právě v Bratřech Černé planety.

Modrý oříšek a Bubáci v Deception Bay patří vůbec k prvním Součkovým sci-fi povídkám a jako takové předznamenávají tematiku i pozdějších, zaměřených na otázku víceméně stejnou, pouze různě obměňovanou - jsou-li lidé ve vesmíru sami a zdali naši planetu navštívili nějakí vyslanci mimozemských civilizací. Odpověď na ni, humorně vypointovanou, ale nutící i k vážné úvaze, najdeme v prózách Pan kolega, Mimořádné znalosti, Bílý na tahu (všechny z knihy Zájem Galaxie) nebo v časopiseckých povídkách Úměrná dávka fantazie, Stejně mám tyhle šutráky nejradši a Válec. Zájem Galaxie (též v knize Příběhy s tajemstvím). Tyto své povídky Souček s oblibou přirovnával ke kratochvilným pohádkám pro dospívající mládež i dospělé - které čtenáře pobaví, ale mohou ho též upozornit na hypotézy o tom, že naši planetu někdy v minulosti navštívili mimozemšťané, nebo že by se to v blízké či vzdálené budoucnosti mohlo stát nějak tak, jak to vyličil ve svém vyprávění. Vesmír - nejběžnější místo Součkových příběhů - nemůže samozřejmě v jeho povídkách zůstat pouze tou hroznou nekonečnou prázdnotou, naplňovanou jen zářením lhostejných hvězd, tak jak se nám na první pohled jeví. Občas se v něm potkáme, a to spíš díky humorné náhodě, s létajícími talíři a "zelenými pumpurličky, kteří mají na hlavách tykadýlka jako šneci a v ruce něco mezi hákovnicí a dalekohledem" (tak je popsal například policista Javez v povídce Mimořádné znalosti). To jsou však jen náhody. Ve skutečnosti Součkoví mimozemšťané, zaplňující vesmír kolem nás, působí rozhodně originálnější dojmem, a jsou také tak trochu nepochopitelní a nepředstavitelní. Přitom mohou žít přímo mezi námi na Zemi jako organismy s kompletně prvotočivými sloučeninami, ve formě androidů, štírů a řas, proměňují se z hmyzu podobných tvorů na neviditelné mraky prostorově ohraničené energie anebo existují jako jedna jediná bytost, spojení v metainteligenci některé planety, na níž člověk možná jednou přistane. Při svých návštěvách na zeměkouli zapomínají zde tito mimozemšťané nezřídka záhadné předměty, například modrý oříšek, přenášející signály na vzdálenost několika světelných let, nebo nenápadně rostoucí TO, známé pod názvem vltavín - a třeba právě oni zde zanechali také podivný železný paralelipooid. O dlouhém, milióny let trvajícím putování železné kostky - paralelipooidu - se dočteme v povídce Železo přichází z hvězd, která vyšla až posmrtně ve stejnojmenné antologii české sci-fi. Vznikla však daleko dříve. Souček ji napsal už v roce 1969 a zamýšlel vyprávění o paralelipooidu rozšířit na celý román, ale od svého záměru nakonec upustil. Rukopis tedy zůstal nedokončený. Ale mohl mít vůbec nějaké pokračování? Vždyť končí slovy: "Nebylo nic. Jenom dvě jiskry vědomí, které putovaly neskonale daleko a cestou, kterou nelze vyličit..." Mohlo to být ovšem pouze zakončení první části, na kterou měl navázat další oddíl zamýšlené velké románové kroniky. V každém případě však můžeme číst Železo přichází z hvězd jako relativně samostatný a ukončený text.

Záhadné předměty, roztroušené všude možné po povrchu zemském i schované pod ním, nemusí však přicházet pouze z hvězd. V Součkových povídkách Jak to vlastně bylo s Odysseem a Služební cesta (obě vycházejí knižně poprvé) se nám pro tyto nálezy naskýtá vysvětlení veskrze pozemské: stroje času - jejichž pasažéři, neukáznutí a omylní, mohou klidně podstrčit několik neznámých plastikových lahví do tábořiště lovců mamutů nebo zaplnit staré báje tajemnými, "nadčasovými" historikami. I když toto vysvětlení vypadá stejně kuriózně jako návštěva mimozemšťanů na Zemi, ukazuje alespoň to, že ani literární fantastika nevystačí s omezenou, jednostranně zaměřenou představivostí a nevtěsná se do předem připravených hranic, které Ludvík Souček jednak vždycky odmítal a jednak svým literárním dílem nenapodobitelně překračoval.

Poslední povídky našeho výboru, Cesta domů (vyšla poprvé v knize Operace Kili), Bílý na tahu, Válec, popisují výpravy lidí do všech možných koutů naší Galaxie a snad i dál. Vesmír, obklopující nás mimozemskými civilizacemi a pozorující náš život, je v nich nahrazen vesmírem jiným, lhostejným a možná i nepřátelským k cestám Pozemšťanů. Ceká je proto na jejich výpravách mnoho obtížných překážek a nástrah, stejně zákonitých a nevyhnutelných jako v každodenním pozemském životě.

Zcela zvláštní, titulní postavení zaujímá povídka Hippokratův slib (vyšla v knize Zájem Galaxie). Nesetkáváme se v ní ani s mimozemšťany, ani se strojem času, ani se společenstvím inteligentních delfínů (jako v povídkové črtě z pozůstalosti Sympozium), ani s dávnou minulostí, ani dalekou budoucností, ale téměř s utopicky blízkou přítomností. Hippokratův slib nevypráví jen o biologických pokusech prováděných na šimpanzích, ale hlavně o nebezpečí, které ohrožuje člověka a které neodstraní ani sebelepší technika a organizace, když podobné "výzkumy" odporují základní lékařské etice a jsou porušením i lékařského slibu starověkého Hippokrata, jehož platnost nemůže pozměnit ani čas, ani jednotlivci. Ve své lékařské praxi přišel Souček do styku se šimpanzi nejednou, když jim ošetřoval chrup v pražské zoo. Námět povídky mu tedy byl velmi blízký, a memento, které do ní vložil, varující před zneužitím vědy, hlavně lékařské vědy, proti člověku, je míněno zcela vážně, bez nadsázky a fantazie, s kterou jinak Ludvík Souček uměl mistrně zacházet v mnoha svých literárních dílech.

Vědeckofantastická literatura si v posledních letech získala mezi čtenáři velkou oblibu a zdá se, že její možnosti se ještě zdaleka nevyčerpaly. Tak také o ní uvažoval Ludvík Souček ve svých teoretických článcích (například v Přímluvě za budoucnost, kterou otiskl Literární měsíčník v roce 1978) a umělecký rozkvět tohoto žánru vysvětloval jeho všestranností (jednostrannost by naopak svědčila o úpadku). Neboť k sci-fi patří nejen napětí a dobrodružství, ale neobejde se bez vědeckých poznatků, a přitom představitost v ní nakonec hraje důležitější úlohu nežli vědomosti a ověřené pravdy. Snáší se dobře také s humorem, dokáže čtenáře pobavit a zbývá v ní ještě mnoho místa pro čistě lidský, etický obsah.

Doufáme, že i naše vydání Součkových povídek naznačí nové perspektivy, které se před vědeckofantastickou

literaturou stále otevírají.  
J.K.

4  
ÚMĚRNÁ DÁVKA FANTAZIE

72  
LUDVÍK SOUČEK

16  
STEJNĚ MÁM TYHLE ŠUTRÁKY NEJRADŠI

30  
PAN KOLEGA

84  
ZÁJEM GALAXIE

236  
LUDVÍK SOUČEK

106  
MODRÝ OŘÍŠEK

120  
HIPPOKRATŮV SLIB

132  
MIMOŘÁDNÉ ZNALOSTI

134  
SYMPOZIUM

142  
JAK TO VLASTNĚ BYLO S ODYSSEEM

152  
SLUŽEBNÍ CESTA

182  
BUBÁCI V DECEPTION BAY

190  
VÁLEC

210  
BÍLÝ NA TAHU

234  
CESTA DOMŮ

240  
POZNÁMKA